

1.1 Hudaýyň barlygy

"Hudaýa ýakynlaşan Onuň barlygyna, Özüni agtarýanlary sylaglaýjakdygyna iman etmelidir" (Ýewreýler 11:6). Bu okuw gollamanyň maksady Hudaýa gelmek isleýän hem-de „Onuň barlygyna” ynanýan adamlara ýardam bermekden ybaratdyr. Şonuň üçin biz bu ýerde Onuň barlygyna bolan ynamy berkidýän soraglarda saklanmarys. Öz bedenimiziň çylşyrymly gurluşyny öwrenmek bilen (ser. Zebur 140:14), gülüň ajaýyp keşbine haýran galmak bilen, açyk howada gijesine asmanyň çäksiz uzaklygyna ser salmak bilen pikir edenimizde hem-de ýaşayşyň beýleki köp sanly göze görünýän zatlary hakynda hem pikir edenimizde ateizm hakyndaky islendik pikiri gürrüňsiz aýyrýarys. Onuň barlygyna çuňňur ynam bilen öwrenmekden Hudaýyň asla ýoklugyna ynanmazlyk has kynrakdyr, çünki Hudaýsyz älemde bolup geçýän ähli zadyň tertibi, maksady, manysy we doly düşündirişleri bolmazdy. Bularyň hemmesi özüni ateist hasaplaýan adamyň durmuşynda gürrüňsiz ýüze çykýar. Şol zerarly näme üçin hem köp adamlaryň materializmiň höküm sürýän jemgyýetinde ýaşamaklaryna garamazdan Hudaýyň barlygyna mümkinçilik berýändigleri aýdyň bolýar.

Emma, nähilidir bir ýokary güýjüň barlygy baradaky düşnüksiz düşünjäniň we Hudaýyň Özüne wepadar hyzmat edýänler baradaky berk düşünjäniň arasynda ullaň tapawut bar. Ýewreýlere 11:6 aýatda bu barada şeýle aýdylýar: „*Iman etmezden hudaý tarapyndan halanmak mümkin däldir. Hudaýa ýakynlaşan Onuň barlygyna, hem-de Özüni agtarýanlary sylaglaýjakdygyna iman etmelidir*”.

Mukaddes Kitapda Taňrynyň halky bolan Ysraýyl barada köp aýdylýar. Olaryň Hudaýyň barlygyna bolan ynamlary Hudaýyň wadalaryna bolan imanlary bilen gabat gelmändigini birnäçe gezek belenilip geçilýär. Olaryň beýik serdary Musa olara şeýle diýipdi: "*Şeýlelikde muny bil hem-de Rebbiň ýokarda asmanda we aşakda ýerde Hudaýdygyny hem-de Ondan başga ýene hiç kimiň ýokdugyny kalbyňa sal. We Onuň buýruklaryny we Onuň wesýetlerini aýawly sakla*" (Ikinji Kanun Kitaby 4:39,40).

Bu duýduruş bize hem degişlidir: Hudaýyň barlygy baradaky hakykat biziň Oňa gös-göni derejede göz ýetirip bilýändigimizi aňladýan däldir. Eger-de biz çyn ýürekden Ýaradyjymyzyň barlygyna ynanýan bolsak, onda biz „*Onuň buýruklaryny we Onuň wesýetlerini aýawly saklamalydyrys*”. Şonuň üçin-de, aşakdaky baplarda bu buýruklaryň we wesýetleriň nämäleri aňladýandyklaryna we olary neneňsi derejede ýöredmelidigine düşündirişler berilýär. Biz Mukaddes Kitapdan özümize gerekli bolan sowallary näçe tapdygymyza, şonça hem biziň Hudaýyň barlygyna ynamymyz artar: „*Şeýlelik bilen, iman eşitmekden, eşitmek hem Hudaýyň sözi arkaly bolýandyr*” (Rimliler 10:17). Edil şunuň ýaly-da Işaya pygamberiň kitabyndaky aýatlar 43:9-13 Taňrynyň weliligini nähili düşünmelidigini görkezýär: "*Men duýduruş beripdim hem-de halas etdim we habar berdim; sizde mundan başga zat ýokdyr, we siz Meniň Hudaýdygymyň – Meniň şaýatlarýmyňyz, diýýär Reb, günler başlaly bäre Meniň şol durşumdyr*" (Işaya 43:12,13) – başga sözler bilen, Taňrynyň Ady şunuň ýaly has dogry görkezilýär: "*Men Bar Bolanyň Özüdirin*" (Çykş 3:14). Resul Pawlus Weriyä şäherine geldi. Bu Häzir Gresiýanyň demirgazygynda ýerleşýär. Hemişeki bolşy ýaly, ol Mukaddes Ýazgylary wagyz edipdi („ýagşy habarlary”). Ýöne adamlar diňe bir Resul Pawlusuň: „*Olar her gün Ýazgylary gözleşdirip, sözi* (Pawlusy däl-de, eýsem Hudaýy) *bütin göwünjeňlik bilen kabul etdiler: şýdip birentegi iman etdi*” (Resullaryň İşleri 17:11-12). Olaryň imany öňden ynandyrylan bolman, eýsem Mukaddes Kitabyň wagtal-wagtal („*gündelik*”) we zygyderli („*bu hakykatdan hem şelemikä*”) okalmagy bilen şertleşdirilendir. Hakyky iman olara edil Taňrydan garaşylmadyk ýagdaýda bolup gelmän, eýsem ýürekdäki özboluşly ruhy işler bilen Taňrynyň sözü bilen laýyk edilmän gelipdir. Onda Billi Grehemiň diregine ýa-da Pentikost sektasynyň agzalarynyň ýyganygyna gidýän adamlar yzlaryna „imanly” bolup gaýdýarkalar? Munuň ýaly iman

Mukaddes Kitabyň hakykatyna esaslanmadykdyr. Şonuň üçin bu boşdur. „Täze iman edenler” özleriniň soňky mesihi durmuşlarynda muny hökmany suratda duýarlar. Şol zeraröý hem köp adamlar ýewangeliýon hereketden daşlaşýarlar.

Mukaddes Kitabyň esaslaryny öwrenmegiň maksady okyjynyň hakyky imana aralaşmagy üçin, Mukaddes Ýazgylary zygiderli özbaşdak öwrenmek üçin ýoly açmakdan ybaratdyr. Hoş Habaryň hakyky sözünüň we hakyky imanyň arasyndaky baglanyşyk köplenç Mukaddes Kitaby beýan edip düşündirilende belenilýändir.

- „*Korintoslylaryň köpüsi muny eşidip iman etdiler we çokundyryldylar*” (Resullaryň Işleri 18: 8).
- Adamlar „*Hoş Haba sözünü eşidip, iman etdiler*” (Resullaryň Işleri 15:7).
- „*Biz şeýle wagyz edýäris, siz hem şeýle iman getirdiňiz*” (1 Korintoslylar 15:11).
- „*Tymsalyň manysy şeýle: tohum Hudaýyň sözüdir*” (Luka 8:11).
- „*Reb diýdi: “Eger siziň bir gorçisa dänesi ýaly imanyňyz bolup, şu tut agajyna: „Şu ýerden goparyl-da, deňizde göger!” diýsediniňiz, ol size gulak asar*” (Luka 17:6).
- „*Hudaýyň sözi saňa ýakyndyr, ol seniň agzyňda, seniň ýüregiňdedir*” (Rimliler 10:8).
- „*Imanyň eýeren oňat taglymatynyň sözleri bilen...*” (1 Timoteos 4:6).
- Hudaýa we Onuň sözüne bolan iman üçin açyk ýürekde (Galatýalylar 2:2; Ýewreýlere 4:2 bilen deňeşdir).
- Resul Ýahýa Rebbimiz Isanyň durmuşyny beýan edip, şeýle diýdi: “*Ol siz iman eder ýaly, özüniň dogry aýdýanyny bilýändir*” (Ýahýa 19:35).
- „*Olary hakykatyň bilen mukaddes et, Seniň sözün hakykatdyr*” (Ýahýa 17:17).

1.2 Hudaýyň Şahsyýeti

Hudaý – bu biziň keşbimiz ýaly bedenli, duýup bolýan hakyky şahsyýetdir. Hristiançylygyň esasy dogmasy – Isa Mesih Hudaýyň Ogludyr. Eger-de Hudaý fiziki şahsyýet bomadyk bolsa, onda „*Onuň barlygynyň keşbi*” (Ýewreýler 1:3) diýilýän ogul Onuň üçin mümkin bolmazdy. Soňra bolsa, eger-de bu „Hudaý” biziň aňymyzda älemiň bir ýerinde mesgen tutýan goýy ruh kimin aňymyzda peýda bolýan bolsa, onda „Hudaý” bilen janly meňzeşligi bolan şahsyýeti göz önüne getirmek kyn bolýar. Köp dinlerde Hudaý barada munuň ýaly hakyky bolmadyk, duýgur bolmadyk düşünjäniň bolmagy baradaky şol fakt gaýgylandyrýar.

Biz bilen deňeşdirilende, Hudaý şeýle bir beýikdir welin, hatda biziň ahyrsoňy Hudaýy görüp biljegimiz baradaky anyk wadalarynyň hasyl bolmagynyň mümkinçiligini aradan aýyrýan şeýle imany köp adamlaryň almaga ýykgyň etmegi aýdyň bolýar. Emma şeýle bir iman bardyr we bu hem Hudaýy bilmekden we Onuň sözüne iman etmekden saçýandyr:

„*Ýüregi päkler bagtlydyr, çünki olar ýeri miras alarlar*” (Matta 5:8).

„*Biziň (hatda hqzir hem) Hudaýyň balalary adyny almagymyz üçin ata bize, gör, nähili söýgi beripdir..Biz şindi Hudaýyň balalarydyrys; näme boljagymyz entek aýan bolanok; yöne Mesih aýan bolanda (Özüni görkezende), Onuň ýaly boljakdygymyzy bilýäris; çünki Ony bolşy ýaly göreris*” (1 Ýahýa 3:1-2).

„Bendeleri Oña gulluk eder. Onuň ýüzüni görer, maňlaýlarynda Onuň ady bolar” (Ylham 22:3-4).

Eger-de biz myňa tüýs ýürekden ynansak, onda munuň ýaly ajaýyp umytbiziň durmuşymyza uly täsir eder:

„Hemmeler bilen parahayçylykda ýaşamak, mukaddes bolmak üçin taglla ediň. Mukaddes bolman, hiç kim Rebbi görüp bilmez” (Ýewreýler 12:14).

Biz „Ony bolşy ýaly göreris. Oña umyt baglan her kes Onuň sap bolşy ýaly, özüni saplar” (1 Ýahýa 3:2-3).

Bu durmuşda biziň Göklerdäki Atamyz baeadaky düşünje doly bolman galýar. Ýöne geçip bolmajak garňkylyň içinden my ahyrsoňy Onuň bilen duşuşmaga garaşyp bilýäris. Biziň Ony fiziki taýdan görşümiz Ol barada oý-hyýalymyzdaky göz önüne getirmelerimiz bilen hökmany suratda deňeşdiriler. Şeýdip Eýup hem ynsan ejir çekmeleriniň gutarnyksyz çuňluklaryndan Hudaý bilen doly şahsy baglanyşyga şatlanyp bilipdir we muňa ömrüniň ahyryna çenli akyl ýetirip gelipdir: „Ol soňky gün meniň bu laşşayan derimiň jesedinden gaýtadan diker (ýagny ölümden soň); we men tende Hudaýy görerin. Men Ony özüm görerin; meniň gözlerim özgäniň gözleri dälidir, Ony görerler” (Eýup 19:25-27).

Resul Pawlus özge durmuşyň agyrsyndan we başagaýlygyndan seslendi: „Şindi her zady aýnadaky ýaly ümüzli görýäris, ýöne şol wagt ýüzbe-ýüz göreris” (1 Korintoslylar 13:12).

Köne Ähtiň subutnamasy

Köne Ähtiň wajyp materialynyň esasynda bar bolan Täze Ähtiň wadalary Hudaý barada teni bar bolan şahsyýet hökmünde aýdýarlar. Mukaddes Kitabyny öwrenmekde esaslanýan hakyky diniň düşünjesine eýe bolmak üçin, Hudaýyň aslyýetini bilmegiň şeýle wajyplygyny aýtmak uly bolmasa gerek. Köne Ähtde hemişe Hudaý şahsyýet hökmünde aýdylýar. Köne Ähtde aýdylşy ýaly Täze Ähtde-de Hudaý bilen şahsy gatnaşyklar hakyky mesihiniň umydy üçin ajaýyp hadysadyr. Aşakda getirilen mysallar Hudaýyň ten bar bolan şahsyýet hökmünde barlygyny tassyklaýan anyk şaýatlar hökmünde ýardam edýändir:

- "Şonda Hudaý şeýle diýdi: adamy Öz keşbimize (hem-de) Özümize kybapdaş edip ýaradalyň" (Barlyk Kitaby 1:26). Şeýlelikde, adam Perişdeleriň üsti arkaly aýan bolşy ýaly Hudaýyň keşbine we şekline görä ýaradylypdyr. Bu sözler adamyň akyl taýdan keşbine degişli bolup bilmez. Çünki aslyýetinde biziň aňmyz Hudaýdan doly derejede aýrylandyr we köp taraplarda ol gös-göni Onuň takwalygyna garşy gelýändir: "Meniň pikirlerim – siziň pikirleriňiz dälidir, siziň ýollaryňyzy bolsa, Meniň ýollarym dälidir, diýýär Reb. Ýöne asmanyň ýerden beýikde bolşy ýaly, Meniň ýollarym siziň ýollaryňyzdan beýikdedir, Meniň oý-pikirlerim-de siziň pikirleriňizden ýokardadyr" (Işaya pygamber 55:8-9). Şuňa görä-de, biziň Hudaý bilen bölüşýän keşp we şekil hem fiziki usulda bolmalydyr. Ýerde Perişdeleri haçanda görseler, olar hemişe adam keşbinde beýan edilýändir. Şeýlelikde, mysal üçin Ybraýym önünde adaty adamlar duran öydüp, oýlanmazdan Perişdeleri kabul edipdi. Biziň Hudaýyň şekline görä ýaradylandygymyz biziň öz-özümize meňzeş bolan şol hakyky zat barada nähilidir bir netije çyaryp bilýändigimizi gürrüňsiz aňladýandyr. Biz Hudaýyň keşbine görä bolandygymyz üçin, Ol göz önüne getirip bolmajak nähilidir bir bulaşyk bar bolan ýaly gökezilýän dälidir.
- Perişdeleriň özleri hem Hudaýyň şeklini görkezýändirler. Şeýdip Hudaý Musa barada şeýle aýdyp bilipdi: "Men onuň bilen dilme-dil gürleşýärim hem-de aýdyň...we ol Rebbiň keşbini görýär" (Sanlar 2:8). Bu Rebbiň adyny göterýän Perişdäniň beren Musanyň görkezmesine degişlidir (Çykyş Kitaby 23:20, 21). Eger-de Perişde Rebbiň şeklinde bolan bolsa, onda mundan Hudaýyň hem edil Perişdäniňkä kybapdaş bolan görnüşdedigini aýtmak bolar, ýagny bu ten we gandan has ýokary çäksiz tebigy bolmagyna garamazdan, Onuň ynsanyň keşbi ýaly keşbinedigini aýtmak bolar. "Reb biriniň edil öz dosty bilen gürleşşi ýaly Musa bilen ýüzbe-ýüz gürleşdi" (Çykyş Kitaby 33:11; Ikinji Kanun 34:10). Reb Özüni Öz Perişdeleriniň keşbinde aýan edipdir. Olaryň ýüzleri we agyzlary Rebbiň Öz ýüzüne we agzyna kybapdaş bolupdyr.
- Munuň netijesinde biz Teňrynyň keşbini görýäris, "Çünki Ol biziň nähili ýaradylandygymyzy bilýär" (Zebur 103:14). Ol biziň Özi hakda nusgalaşdyrylan şahsyýet hökmünde, Onuň bilen gürleşip

bilmaga ukyply bolan Ata hökmünde bilmegimizi isleýär. Munuň bilen hem Taňrynyň ellerine, gözlerine we ş. m. blan köp salgylanmalar düşündirilýär. Eger-de Hudaý nirelerdir gökleriň arasynda bar bolan diri zadyň lagtasy bolan bolsa, onda Hudaý barada nähili göz önüne getirip bilerdik. Eger-de biz Ony şahsyýet hökmünde kabul etmekden ýüz döndersek, onda bu salgylanmalar adamlary bulam0bujarlyklara getirerdiler hem-de munda hiç hili terbiýeýeýji ähmiýeti bolmazdy.

- Hudaýyň bar bolan ýerleriniň beýan edilişi Hudaýyň Öz bolýan mekanyň aýdyň görkezýär: "*Hudaý asmanda*" (Ekl. 5:2); "*Çünki Reb belent mukaddes mekanyndan aşak seretdi; Reb gökden ýere seretdi*" (Zebur 102:19,20); "*Sen Öz bolýan mekanyň bolan asmandan eşit*" (3 Patyşalyk 8:39). Bularyň hemmesinden hem has-da biz Hudaýda „tagtyň” bardygyny okaýarys (2 Par. 9:8; Zebur 11:4; Işaya 6:1; 66:1). Munuň ýaly dili nirelerdir Asman Şalygynda bar bolan nämälim diri zada ulanmaklyk kyndyr.
- Işayaanyň 45 aýatlar ylhamlardan doludyr. Munda Hudaýyň Öz halkynyň işlerine Özüniň şarikligi barada ýerine ýetirilişi beýan edilýär: "*Men Rebdirin, we başgasy ýokdyr...Men, Reb ähli zady ýerine ýetirýändirin... Men, Reb muny ýaradyaryn...Öz Ýaradyjysy bilen ekjeşýäne beladyr... Men –Meniň gollarym asmanlary açdy... Maňa ýüzlenseňiz we halas bolarsyňyz, ýeriň ähli uçlary*". Soňky bu sözlem Hudaýyň şahsy barlygyny aýratynda nygtaýar – Ol adamlaryň Oňa ýüzlenmeklerini, Onuň gös-göni barlygyna iman gözler bilen göz ýetirmeklerini isleýär.
- Hudaý bize ähli zady bagyşlaýan Hudaý bolup aýan bolýar. Bagyşlanma bolsa diňe şahsyýetden çykyp bilýändir: bu – akyl tarapdan edilýän işlerdir. Şeýlelikde, Dawut hem Hudaýyň göwnünden turan adamsy bolupdyr (3 Patyşalyk 3:14). Bu adamyň öz tebigy aslyýeti boýunça Hudaýyň göwnünden turan bolmasa-da, adamyň kesgitli çäkli göwrümüne çenli nusgasy bolmaga ukyply bolan aklynyň (ýüreginiň) Hudaýda bardygyny görkezýär. Munyň ýaly aýatlar: "*Reb adamy ýerde ýaradanlygy üçin öküdi we Öz kalbynda gynandy*" (Barlyk Kitaby 6:6) Hudaýyň atmosferadaky Ruhnyň abstrakt joşguny bolman, eýsem diri bar bolan zatdygyny görkezýär. Bu çaganyň öz atasy babatynda ýerine ýetirişi ýaly, biziň iş ýüzünde Hudaýa ýarap bilmäge ýa-da ýarap bilmezligimize düşünmäge ýardam berýär.

Eger-de Hudaý şahsyýet bolmasa...

Eger-de Hudaý hakyky şahsyýet bolmadyk bolsa, onda mukaddesligiň derejesine düşünmeklik kyn düşerdi. Eger-de Hudaý doly derejede takwa bolsa, ýöne material substansiýasy bolmadyk bolsa, onda biz Onuň adamlara aýan edýän takwalygyny hakykatda kabul edip bilmezdik. Ewreýler hem edil ynamdan dänen hristianlar ýaly, Hudaýyň makul bilýän Taňrynyň akyl taýdan şekilini bizde nähilidir bir ýol arkaly döredýän salgym ýaly bolup duran „*mukaddes Ruh*” üsti arkaly Hudaýyň dindarlygynyň biziň durmuşymyzy girýändigini tassyklaýarlar. Biz hem öz gezegimizde Hudaý diýilýän şahsyýätiň barlygyny kabul edýän bolsak, onda biz Onuň kömegi hem-de Onuň sözünüň täsiri arkaly öz gylyk-häsiýetlerimizi gowulamak işlerini geçirip we şeýle hem özümizde Taňrynyň häsiýetlerini ösdürip bileris.

Hudaýyň maksady Özüni köp şöhratly mahluklarda görkezmekden ybaratdyr. Onuň asyl Ýahwe Ellihim ady bu barada şaýatlyk edýär (mysalda terjime edilende, bu „kuwwatly boljak Birini” aňladýandyr). Ýöne gelejekde Taňrynyň ýerdäki Şalygynda hakyky iman üçin sylaglaryň beýannamasy munuň ýaly imanly adamlaryň ynsan gowşaklyklaryny gaýdyp başdan geçirmejekdiklerine garamazdan, göze görnüp duran beden şekilde boljakdyklaryny görkezýär. Eýup hem özüniň bedeniniň direlmegine garaşyp, „*soňky günü*” üçin gaýgy-gama batypdyr (Eýup 19:25-27). Ybraýym hem ýer ýüzünde hakyky ýer bolan wada berlen Kengan ýerini miras almagy üçin (Barlyk Kitaby 17:8) munuň ýaly: „*Topragyň gumunda uklap ýatanlaryň köpüsi oýanarlar...ebedi ýaşayyş üçin*” (Daniýel 12:2) diýlen aýatda aýdylýan adamlaryň biri bolmaly. „*Takwallar hem gaty heşelle kakar...Takwalar şöhrat içinde begensin, düşeklerine gygyryp aýdym aýtsyn; hökümi olar barada ýerine ýetirsinler*” (Zebur 132:16; 149:5, 9). Ýewreýleriň hem-de ýereý däl bolanlaryň munuň ýaly aýatlara düşünmäge ukypsyzlygy Ybraýyma berlen wadalaryň gös-göni manysy ýaly bolup, „ölmez-ýtmez jany” adam ýaşayşynyň real formasy hökmünde ýalan düşüňjä getirdi. Munuň ýaly pikir Bibliýanyň goldawyndan doly mahrum edilendir. Hudaý-ölmez-ýtmezdir. Ol – şöhratly bar bolandyr. Ol erkekleriň we aýallaryň geljekde Özüniň ýerdäki Şalygynda ýaşap bilmeklikleri hem-de beden görnüşde görkezilen Onuň häsiýetlerini paýlaşyp bilmeklikleri üçin Öz maksadyny aýan edýändir.

Şonuň netijesinde, Hudaýyň şahsyýetdigi we diýseň kämil bolmasa-da, biziň Onuň fiziki keşbini görkezýändigimiz hem-de Taňrynyň Şalygynda Onuň fiziki keşbini doly derejede kabul edip bilmegimiz

üçin Onuň oýlanma keşbini ösdürmäge mätäçlik çekýändigimiz kabul edilýänçä Hudaýa, dine tagzym etmegiň ýa-da Hudaý bilen şahsy garyndaşlygy dikeltmegiň akylyly-başly konsepsiyasynyň ýokdugy belenilmelidir. Şonuň üçin Hudaý barada Atanyň öz ogluny öwüt-nesihat berşi ýaly bize öwüt-nesihat berýän söýýän Ata hökmünde aýdylýan aýatlardan köp manylary we köşeşdirmeleri almak bolar (mysal üçin, Ikinji Kanun Kitaby 8:5). Mesihniň görgüleri baradaky kontekstde biz onuň „*Gam-gussanyň içinde Rebbi çagyrdym, Hudaýyma perýat etdim; Ol...sesimi eşitdi, perýadym Onuň huzuryna, gulagyna ýetdi*” (Zebur 18:6) diýse-de, „*Ondan üstün çykmak Rebbe ýaramly bolandygyny*” okaýarys (Işaya 53:10). Taňrynyň ogly boljak tohum barada Hudaýyň Dawuda beren wadasy adamyň geň dogluşyny talap edipdi. Eger-de Hudaý şahsyýet bolmadyk bolsa, onda Onuň ogly hem bolup bilmezdi.

Hudaýa dogry düşünmeklik Mukaddes Kitaby öwrenmegiň durmuşa möhüm bolan soraglaryň üstüni açmaga ýardam berýär. Ýöne bir ýalanyň beýleki ýalana getirşi ýaly, Hudaý baradaky nädogry düşünje Mukaddes Ýazgylardaky Hakykatyň küteldýändir. Eger-de siz kitabyň bu bölümini makullajy kimin kabul eden bolsaňyz ýa-da hatda ýarysyny hem dogry bilseňiz, onda şeýle sorag ýüze çykýar: Siz hakykatdan hem Hudaýy bilýärsiňizmi? Aşakda biz Ol barada bolan Mukaddes Kitaby öwrenmäge seredip geçeris.

1.2 Hudaýyň Şahsyýeti

Hudaý – bu biziň keşbimiz ýaly bedenli, duýup bolýan hakyky şahsyýetdir. Hristiançylygyň esasy dogmasy – Isa Mesihniň Hudaýyň Ogludyr. Eger-de Hudaý fiziki şahsyýet bomadyk bolsa, onda „*Onuň barlygynyň keşbi*” (Ýewreýler 1:3) diýilýän ogul Onuň üçin mümkin bolmazdy. Soňra bolsa, eger-de bu „Hudaý” biziň aňymyzda älemiň bir ýerinde mesgen tutýan goýy ruh kimin aňymyzda peýda bolýan bolsa, onda „Hudaý” bilen janly meňzeşligi bolan şahsyýeti göz önüne getirmek kyn bolýar. Köp dinlerde Hudaý barada munuň ýaly hakyky bolmadyk, duýgur bolmadyk düşünjäniň bolmagy baradaky şol fakt gaýgylandyryýar.

Biz bilen deňeşdirilende, Hudaý şeýle bir beýikdir welin, hatda biziň ahyrsoňy Hudaýy görüp biljegimiz baradaky anyk wadalarynyň hasyl bolmagynyň mümkinçiligini aradan aýyrýan şeýle imany köp adamlaryň almaga ýykgyň etmegi aýdyň bolýar. Emma şeýle bir iman bardyr we bu hem Hudaýy bilmekden we Onuň sözüne iman etmekden saçýandyr:

„*Ýüregi päkler bagtlydyr, çünki olar ýeri miras alarlar*” (Matta 5:8).

„*Biziň (hatda hqzir hem) Hudaýyň balalary adyny almagymyz üçin ata bize, gör, nähili söýgi beripdir..Biz şindi Hudaýyň balalarydyrys; näme boljagymyz entek aýan bolanok; ýöne Mesih aýan bolanda (Özüni görkezende), Onuň ýaly boljakdygymyzy bilýäris; çünki Ony bolşy ýaly göreris*” (1 Ýahýa 3:1-2).

„*Bendeleri Oňa gulluk eder. Onuň ýüzünü görer, maňlaýlarynda Onuň ady bolar*” (Ylham 22:3-4).

Eger-de biz myňa tüýs ýürekden ynansak, onda munuň ýaly ajaýyp umytbiziň durmuşymyza uly täsir eder:

„*Hemmeler bilen parahayçylykda ýaşamak, mukaddes bolmak üçin taglla ediň. Mukaddes bolman, hiç kim Rebbi görüp bilmez*” (Ýewreýler 12:14).

Biz „*Ony bolşy ýaly göreris. Oňa umyt baglan her kes Onuň sap bolşy ýaly, özüni saplar*” (1 Ýahýa 3:2-3).

Bu durmuşda biziň Göklerdäki Atamyz baeadaky düşünje doly bolman galýar. Ýöne geçip bolmajak garňkylyň içinden my ahyrsoňy Onuň bilen duşuşmaga garaşyp bilýäris. Biziň Ony fiziki taýdan görşümiz Ol barada oý-hyýalymyzdaky göz önüne getirmelerimiz bilen hökmany suratda deňeşdiriler. Şeýdip Eýup hem ynsan ejir çekmeleriniň gutarnyksyz çuňluklaryndan Hudaý bilen doly şahsy baglanyşyga şatlanyp bilipdir we muňa ömrüniň ahyryna çenli akyl ýetirip gelipdir: „*Ol soňky gün meniň bu laşşayan derimiň jesedinden gaýtadan diker (ýagny ölümden soň); we men tende Hudaýy görerin. Men Ony özüm görerin; meniň gözlerim özgäniň gözleri dälidir, Ony görerler*” (Eýup 19:25-27).

Resul Pawlus özge durmuşyň agyrsyndan we başagaýlygyndan seslendi: „*Şindi her zady aýnadaky ýaly ümüzli görýäris, ýöne şol wagt ýüzbe-ýüz göreris*” (1 Korintoslylar 13:12).

Köne Ähtiň subutnamasy

Köne Ähtiň wajyp materialynyň esasynda bar bolan Täze Ähtiň wadalary Hudaý barada teni bar bolan şahsyýet hökmünde aýdýarlar. Mukaddes Kitabyny öwrenmekde esaslanýan hakyky diniň düşünjesine eýe bolmak üçin, Hudaýyň aslyýetini bilmegiň şeýle wajyplygyny aýtmak uly bolmasa gerek. Köne Ähtde hemişe Hudaý şahsyýet hökmünde aýdylýar. Köne Ähtde aýdylýşy ýaly Täze Ähtde-de Hudaý bilen şahsy gatnaşyklar hakyky mesihiniň umydy üçin ajaýyp hadysadyr. Aşakda getirilen mysallar Hudaýyň ten bar bolan şahsyýet hökmünde barlygyny tassyklaýan anyk şaýatlar hökmünde ýardam edýändir:

- "*Şonda Hudaý şeýle diýdi: adamy Öz keşbimize (hem-de) Özümize kybapdaş edip ýaradalyň*" (Barlyk Kitaby 1:26). Şeýlelikde, adam Perişdeleriň üsti arkaly aýan bolşy ýaly Hudaýyň keşbine we şekline görä ýaradylypdyr. Bu sözler adamyň akyl taýdan keşbine degişli bolup bilmez. Çünki aslyýetinde biziň aňmyz Hudaýdan doly derejede aýrylandyr we köp taraplarda ol gös-göni Onuň takwalygyna garşy gelýändir: "*Meniň pikirlerim – siziň pikirleriňiz däldir, siziň ýollaryňyzy bolsa, Meniň ýollarym däldir, diýýär Reb. Ýöne asmanyň ýerden beýikde bolşy ýaly, Meniň ýollarym siziň ýollaryňyzdan beýikdedir, Meniň oý-pikirlerim-de siziň pikirleriňizden ýokardadyr*" (Işaýa pygamber 55:8-9). Şuňa görä-de, biziň Hudaý bilen bölüşýän keşp we şekil hem fiziki usulda bolmalydyr. Ýerde Perişdeleri haçanda görseler, olar hemişe adam keşbinde beýan edilýändir. Şeýlelikde, mysal üçin Ybraýym öňünde adaty adamlar duran öydüp, oýlanmazdan Perişdeleri kabul edipdi. Biziň Hudaýyň şekline görä ýaradylandygymyz biziň öz-özümize meňzeş bolan şol hakyky zat barada nähilidir bir netije çyaryp bilýändigimizi gürrüňsiz aňladýandyr. Biz Hudaýyň keşbine görä bolandygymyz üçin, Ol göz öňüne getirip bolmajak nähilidir bir bulaşyk bar bolan ýaly gökezilýän däldir.
- Perişdeleriň özleri hem Hudaýyň şeklini görkezýändirler. Şeýdip Hudaý Musa barada şeýle aýdyp bilipdi: "*Men onuň bilen dilme-dil gürleşýärin hem-de aýdyň...we ol Rebbiň keşbini görýär*" (Sanlar 2:8). Bu Rebbiň adyny göterýän Perişdäniň beren Musanyň görkezmesine degişlidir (Çykyş Kitaby 23:20, 21). Eger-de Perişde Rebbiň şeklinde bolan bolsa, onda mundan Hudaýyň hem edil Perişdäniňkä kybapdaş bolan görnüşdedigini aýtmak bolar, ýagny bu ten we gandan has ýokary çäksiz tebigy bolmagyna garamazdan, Onuň ynsanyň keşbi ýaly keşbinedigini aýtmak bolar. "*Reb biriniň edil öz dosty bilen gürleşşi ýaly Musa bilen ýüzbe-ýüz gürleşdi*" (Çykyş Kitaby 33:11; Ikinji Kanun 34:10). Reb Özünü Öz Perişdeleriniň keşbinde aýan edipdir. Olaryň ýüzleri we agyzlary Rebbiň Öz ýüzüne we agzyna kybapdaş bolupdyr.
- Munuň netijesinde biz Teňrynyň keşbini görýäris, "*Çünki Ol biziň nähili ýaradylandygymyzy bilýär*" (Zebur 103:14). Ol biziň Özi hakda nusgalaşdyrylan şahsyýet hökmünde, Onuň bilen gürleşip bilmaga ukyply bolan Ata hökmünde bilmegimizi isleýär. Munuň bilen hem Taňrynyň ellerine, gözlerine we ş. m. blan köp salgylanmalar düşündirilýär. Eger-de Hudaý nirelerdir gökleriň arasynda bar bolan diri zadyň lagtasy bolan bolsa, onda Hudaý barada nähili göz öňüne getirip bilerdik. Eger-de biz Ony şahsyýet hökmünde kabul etmekden ýüz döndersek, onda bu salgylanmalar adamlary bulam0bujarlyklara getirerdiler hem-de munda hiç hili terbiýeleýji ähmiýeti bolmazdy.
- Hudaýyň bar bolan ýerleriniň beýan edilişi Hudaýyň Öz bolýan mekanyňy aýdyň görkezýär: "*Hudaý asmanda*" (Ekl. 5:2); "*Çünki Reb belent mukaddes mekanyndan aşak seretdi; Reb gökden ýere seretdi*" (Zebur 102:19,20); "*Sen Öz bolýan mekanyň bolan asmandan eşit*" (3 Patyşalyk 8:39). Bularyň hemmesinden hem has-da biz Hudaýda „tagtyň” bardygyny okaýarys (2 Par. 9:8; Zebur 11:4; Işaýa 6:1; 66:1). Munuň ýaly dili nirelerdir Asman Şalygynda bar bolan nämälim diri zada ulanmaklyk kyndyr.
- Işaýaanyň 45 aýatlar ylhamlardan doludyr. Munda Hudaýyň Öz halkynyň işlerine Özünüň şarikligi barada ýerine ýetirilişi beýan edilýär: "*Men Rebdirin, we başgasy ýokdyr...Men, Reb ähli zady ýerine ýetirýändirin... Men, Reb muny ýaradýaryn...Öz Ýaradyjysy bilen ekjeşýäne beladyr... Men –Meniň gollarym asmanlary açdy... Maňa ýüzlenseňiz we halas bolarsyňyz, ýeriň ähli uçlary*". Soňky bu sözlem Hudaýyň şahsy barlygyny aýratynda nygtaýar – Ol adamlaryň Oňa ýüzlenmeklerini, Onuň gös-göni barlygyna iman gözler bilen göz ýetirmeklerini isleýär.
- Hudaý bize ähli zady bagyşlaýan Hudaý bolup aýan bolýar. Bagyşlanma bolsa diňe şahsyýetden çykyp bilýändir: bu – akyl tarapdan edilýän işlerdir. Şeýlelikde, Dawut hem Hudaýyň göwnünden turan adamsy bolupdyr (3 Patyşalyk 3:14). Bu adamyň öz tebigy aslyýeti boýunça Hudaýyň

göwnünden turan bolmasa-da, adamyň kesgitli çäkli göwrümüne çenli nusgasy bolmaga ukyply bolan aklynyň (ýüreginiň) Hudaýda bardygyny görkezýär. Munyň ýaly aýatlar: "*Reb adamy ýerde ýaradanlygy üçin öküdi we Öz kalbynda gynandy*" (Barlyk Kitaby 6:6) Hudaýyň atmosferadaky Ruhnyň abstrakt joşguny bolman, eýsem diri bar bolan zatdygyny görkezýär. Bu çaganyň öz atasy babatynda ýerine ýetirişi ýaly, biziň iş ýüzünde Hudaýa ýarap bilmäge ýa-da ýarap bilmezligimize düşünmäge ýardam berýär.

Eger-de Hudaý şahsyýet bolmasa...

Eger-de Hudaý hakyky şahsyýet bolmadyk bolsa, onda mukaddesligiň derejesine düşünmeklik kyn düşerdi. Eger-de Hudaý doly derejede takwa bolsa, ýöne material substansiýasy bolmadyk bolsa, onda biz Onuň adamlara aýan edýän takwalygyny hakykatda kabul edip bilmezdik. Ewreýler hem edil ynamdan dänen hristianlar ýaly, Hudaýyň makul bilýän Taňrynyň akyl taýdan şekilini bizde nähilidir bir ýol arkaly döredýän salgym ýaly bolup duran „*mukaddes Ruh*” üsti arkaly Hudaýyň dindarlygynyň biziň durmuşymyza girýändigini tassyklaýarlar. Biz hem öz gezegimizde Hudaý diýilýän şahsyýätiň barlygyny kabul edýän bolsak, onda biz Onuň kömegi hem-de Onuň sözünüň täsiri arkaly öz gylyk-häsiýetlerimizi gowulamak işlerini geçirip we şeýle hem özümidde Taňrynyň häsiýetlerini ösdürip bileris.

Hudaýyň maksady Özüni köp şöhratly mahluklarda görkezmekden ybaratdyr. Onuň asyl Ýahwe Ellihim ady bu barada şaýatlyk edýär (mysalda terjime edilende, bu „kuwwatly boljak Birini” aňladýandyr). Ýöne gelejekde Taňrynyň ýerdäki Şalygynda hakyky iman üçin sylaglaryň beýannamasy munuň ýaly imanly adamlaryň ynsan gowşaklyklaryny gaýdyp başdan geçirmejekdiklerine garamazdan, göze görünüp duran beden şekilde boljakdyklaryny görkezýär. Eýup hem özüniň bedeniniň direlmegine garaşyp, „*soňky günü*” üçin gaýgy-gama batypdyr (Eýup 19:25-27). Ybraýym hem ýer ýüzünde hakyky ýer bolan wada berlen Kengan ýerini miras almagy üçin (Barlyk Kitaby 17:8) munuň ýaly: „*Topragyň gumunda uklap ýatanlaryň köpüsi oýanarlar...ebedi ýaşayş üçin*” (Daniýel 12:2) diýlen aýatda aýdylýan adamlaryň biri bolmaly. „Takwallar hem gaty heşelle kakar...Takwalar şöhrat içinde begensin, düşeklerine gygyryp aýdym aýtsyn; hökümi olar barada ýerine ýetirsinler” (Zebur 132:16; 149:5, 9). Ýewreýleriň hem-de ýereý däl bolanlaryň munuň ýaly aýatlara düşünmäge ukypsyzlygy Ybraýyma berlen wadalaryň gös-göni manysy ýaly bolup, „ölmez-ýtmez jany” adam ýaşayşynyň real formasy hökmünde ýalan düşüňjä getirdi. Munuň ýaly pikir Bibliýanyň goldawyndan doly mahrum edilendir. Hudaý-ölmez-ýtmezdir. Ol – şöhratly bar bolandyr. Ol erkekleriň we aýallaryň geljekde Özüniň ýerdäki Şalygynda ýaşap bilmeklikleri hem-de beden görünüşde görkezilen Onuň häsiýetlerini paýlaşyp bilmeklikleri üçin Öz maksadyny aýan edýändir.

Şonuň netijesinde, Hudaýyň şahsyýetdigi we diýseň kämil bolmasa-da, biziň Onuň fiziki keşbini görkezýändigimiz hem-de Taňrynyň Şalygynda Onuň fiziki keşbini doly derejede kabul edip bilmegimiz üçin Onuň oýlanma keşbini ösdürmäge mätäçlik çekýändigimiz kabul edilýänçä Hudaýa, dine tagzym etmegiň ýa-da Hudaý bilen şahsy garyndaşlygy dikeltmegiň akylyly-başly konsepsiýasynyň ýokdugy bellenilmelidir. Şonuň üçin Hudaý barada Atanyň öz ogluny öwüt-nesihat berşi ýaly bize öwüt-nesihat berýän söýýän Ata hökmünde aýdylýan aýatlardan köp manylary we köşeşdirmeleri almak bolar (mysal üçin, Ikinji Kanun Kitaby 8:5). Mesihniň görgüleri baradaky kontekstde biz onuň „*Gam-gussanyň içinde Rebbi çagyrdym, Hudaýyma perýat etdim; Ol...sesimi eşitdi, perýadym Onuň huzuryna, gulagyna ýetdi*” (Zebur 18:6) diýse-de, „*Ondan üstün çykmak Rebbe ýaramly bolandygyny*” okaýarys (Işaya 53:10). Taňrynyň ogly boljak tohum barada Hudaýyň Dawuda beren wadasy adamyň geň dogluşyny talap edipdi. Eger-de Hudaý şahsyýet bolmadyk bolsa, onda Onuň ogly hem bolup bilmezdi.

Hudaýa dogry düşünmeklik Mukaddes Kitaby öwrenmegiň durmuşa möhüm bolan soraglaryň üstüni açmaga ýardam berýär. Ýöne bir ýalanyň beýleki ýalana getirşi ýaly, Hudaý baradaky nädogry düşüňje Mukaddes Ýazgylardaky Hakykatyň küteldýändir. Eger-de siz kitabyň bu bölümüni makullaýjy kimin kabul eden bolsaňyz ýa-da hatda ýarysyny hem dogry bilseňiz, onda şeýle sorag ýüze çykýar: Siz hakykatdan hem Hudaýy bilýärsiňizimi? Aşakda biz Ol barada bolan Mukaddes Kitaby öwrenmäge seredip geçeris.

1.4 Perişdeler

Ýokarda ähli aýdylanlara salgylanyp, Perişdeler barada bulary aýtmak bolar:

- Fiziki şahsyýetler;
- Taňrynyň adyny alanlar;
- Taňry Ruhunyň Öz erkini herekete girizmek üçin ulanyan serişdeler;
- Onuň häsiýetine we niýetlerine görä;
- Bulary ýerine ýetirmek bilen Ony ýüze çykarma.

Biziň eýýäm 1.3 bölümde aýdyşymyz ýaly „Hudaý” diýlip terjime dilýän sözleriň iň giňden ýaýrany bu „ellohimdir”. Bu hakykatda „kuwwatlylar” diýmegi aňladýandyr. Bibliýanyň esasy düşündirilişi diňe ýeketäk Hudaýyň bardygyny aýdýar (Ikinji Kanun 6:4; Işaýa 45:5; 1 Korintoslylara 8:4; Efeslilere 4:6). Özünde Taňrynyň adyny göterýän „kuwwatly” bular Onuň bilen ýakyn aragatnaşygyň esasynda hakykatdan hem Hudaý diýlip bilner. Bu bar bolanlara Perişdeler diýilýär.

Dünýäniň ýaradylyşy beýan edilende (Barlyk Kitaby 1) Hudaý ýaradylyş babatynda kesgitli görkezmeleri aýdandygy we „*munuň şeýle bolşy*” aýdylýar. Taňrynyň görkezmeleriniň ýerine ýetirijileri Perişdeler bolupdyrlar:

"Eý Onuň sözünüň owazyny eşidip, sözünü berjaý edýän, gudraty güýçli perişdeler, Rebbe alkyş ediň" (Zebur 103:20).

Şonuň üçin Hudaýyň dünýäni ýaradyşy Perişdeler arkaly amala aşyrylypdyr diýmeklik makul bolar. Eýýubyň 38:4-7 aýatlary hem munuň şeýeldigini ýañzydýar. Indi bolsa Barlyk Kitabynda 1 aýdyly ýaly dünýä ýaradylyşyň wakalaryny jemlemeklik zerurdyr:

Birinji gün: *"Şeýlelikde Hudaý aýtdy: goý ýagtylyk bolsun. Şonda ýagtylyk boldy"* (3 aýat).

Ikinji gün: *"Şonda Hudaý aýtdy: goý, suwuň ortarasynda gaty ýer bolsun, we goý ol suwy suwdan bölsün (bu şeýle boldy). Şonda Hudaý gaty ýeri ýaratdy; hem-de gaty ýeriň aşagyndaky suwdan gaty ýeriň üstündäki suwy böldi. By şeýle hem boldy"* (6-7 aýatlar).

Üçünji gün: *"Şonda Hudaý şeýle diýdi: goý asmanyň aşagyndaky suw bir ýere üýşsin hem-de gury ýeri emele getirsin. Bu şeýle hem boldy"* (aýat 9).

Dördünji gün: *"Şonda Hudaý şeýle diýdi: goý asmand giňişliginde yşyklar bolsun... Bu şeýle hem boldy"* (aýatlar 14-15).

Bäşinji gün: *"Şonda Hudaý şeýle diýdi: goý suw süýrenijileri, diri jany ýaratsyn; goý guşlar ýeriň ýokarsynda, asman giňişliginde uçsunlar (Bu şeýle hem boldy). Şonda Hudaý uly balyklary hem-de suwyň ýaradan süýrenijileriň, haýwanlaryň toparlaryna görä islendik görnüşini ýaratdy we ganatly guşlaryň islendik görnüşini ýaratdy"* (aýatlar 20-21).

Altynjy gün: *"Şonda Hudaý şeýle diýdi: goý toprak özüniň toparyna görä diri janawerleri, mallary, hem ýylanlary, hem-de toparyna görä ýer haýwanlaryny ýaratsyn. Bu şeýle hem boldy"* (aýat 24).

Adam hem şol altynjy gün ýaradyldy. *"Şonda Hudaý şeýle diýdi: Öz keşbimize, Öz meňzeşligimize görä adamy ýaradalyň"* (Barlyk Kitaby 1:26). Biz bu aýat barada eýýäm 1.2. bölümde aýdyp geçdik. Indi bolsa, biz „Hudaý” sözünüň bu ýerde göni Hudaýyň Öz şahsyýetine degişli dældigini belläp geçesimiz gelýär. „*Adamy ýaradalyň*” diýlen sözler „Hudaý” sözünüň birden köp bolana degişlidigini görkezýär. Gadymy ýewreý diliniň asyl nusgasynda bu ýerde „kuwwatlylar” diýlip, Perişdelere salgylanylýan „ellohim” sözi ulanylypdyr. Perişdeleriň bizi öz keşplerine görä ýaradandyklary baradaky şol fakt olaryň hem edil biziňkä kybapdaş beden keşpleriniň bardygyny aňladýandygyny görkezýär. Şonuň üçin olar hem Hudaýa mahsus bolan tebigata eýe bolan örän hakyky we göze görünýän bedenli jandarlardyrlar.

Bu ýerde „tebigat” diýilip ulanylýan söz özüniň manysy boýunça olaryň fiziki gurluşyna, olaryň häsiýetine we niýetine degişlidir. Bibliýada iki „tebigat” barada aýdylýandyr. Şahsy manysy boýunça sözlerde şol bir wagtyň özünde iki häsiýet bolup bilmez.

Taňrynyň tebigaty ("Taňra mahsus bolan tebigat")	Ynsan tebigaty
Günä edip bilmeýär (birkemsiz) (Rimliler 9:14; 6:23; deňşdiriň Zebur 90:2; Matta 5:48; Ýakup 1:13)	Günä höweslerine dşmäge mahsusdyr (Ýakup 1:13-15), tebigy aňy bilen ýoldan çykмага (Ýeremiýa 17:9; Markus 7:21-23);
Ölüp bilýän däldir (1 Timoteos 6:16)	Ölüme sezewar edilendir (Rimliler 5:12, 17; 1 Korintoslylar 15:22)
Güýçden we kuwwatdan doludyr (Işaýa 40:28)	Fiziki ýaly-da, örän çäkli aňa eýedir (Ýeremiýe 10:23).
Bu – Hudaýyň we Perişdeleriň tebigaty. Bu Isa direlenden soňra berildi (Res.işleri 13:34; Ylham 1:18; Ýewreýlere 1:3). Bu tebigat bize hem wada berilýändir (Luka 20:35-36; 2 Petrus 1:4; Işaýa 40:28, deňşdiriň 31).	Bu – bu häzir ähli gowy we erbet adamlaryň eýe bolan tebigaty. Bu tebigatyň soňy - ölümdir (Rimlilere 6:23). Isa Özünüň ýer yüzünde bütün ömrüniň dowamynda bu tebigata eýe bolupdyr (Ýewreýlere 2:14-18; Rimlilere 8:3; Ýahýa 2:25; Markus 10:18).

Gynansakda, „tebigat” diýlen söz giňden ýaýran sözdür: biz muny munuň ýaly sözlemde ulanyp bilýäris: "Jonuň gowy asly (tebigaty) bar", erbet bolmak onuň aslyýetinde (tebigatynda) däldigini aňladýandyr; ýöne ol özüniň ynsan tebigatyna doly mahsus bolup, özüniň maşynyna guwanyp biler. Emma, bu – haçanda biziň kitabymyzda ulanylan „tebigat” sözüni ulanymyzda, göz önüne tutýan many däldir.

Perişdeler Hudaýyň tebigatyna eýe bolan bolansoňlar, olar günäsiz bolmalydyrlarlar we şonuň üçin ölüp hem bilýän däldirler. Çünki günä ölümi getirýändir (Rimlilere 6:23). Olarda ýaşayşyň göni fiziki formalary bolmalydyr. Ynha şonuň üçin-de, haçanda perişdeler ýerde görnenlerinde, olar adaty adamlar ýaly görnüpdirler:

- Perişdeler Ybraýyma Taňrynyň sözlerini ýetirmäge geldiler. Olar ilkibaşda Ybraýymyň gürleşen „üç adamy” hökmünde” beýan edilýär. Çünki olaryň daş-keşbi adamlaryňka meňzeş bolupdyr: „*Goý suw getirsinler hem-de siziň aýaklaryňyzy ýuwsunlar; we bu agajyň aşagynnda dynjyňyzy alyň*” (Barlyk Kitaby 18:4).
- Soňra şol Perişdelerden ikisi Sodom şäherine Lotuň ýanyna geldiler. Lut we Sodomyň ýaşajylyary olary ýene-de adam hökmünde kabul etdiler. „*Şonda şol iki Perişde Sodoma geldi*”, we Lut olary gijäni geçirmegi öz ýanyna çagyrdy. Ýöne Sodomyň ýaşajylyary onuň öýüne geldiler we haýwatly ses bilen: „*Gijäni geçirmek üçin seniň ýanyňa gelen adamlar nirede?*” soradylar. Lut: „*Bu adamlara hiç zat edäýmän*” dýip ýalbardy. Beýan edilende bu Perişdelere bu ýerde „ärler” diýip atlandyrylýarlar: „*Şonda şol ärler öz ellerini ýokary göterdiler*” hem-de Luty halas etdiler; „*we şol ärler Luta şeýle diýdiler... Reb bizi derbi-dagyn etmek üçin ýollady*” Sodomy (Barlyk Kitaby 19:1, 5, 8, 10, 12, 13).
- Bu iki wada boýunça Täzä Ähtiň kommentariýalary Perişdelerde adamlaryň keşbiniň bardygyny tassyklaýar: „*Myhmansöýerligi unutmaň. Çünki myhmansöýerlik bilen perişdedigini bilmän, käbir adamlar* (Ybraýym we Lut) *bilmezden perişdeleri myhman aldylar*” (Ýewreýlere 13:2).
- Ýakubyň bütün gije göreşen nämälim adamsy (Barlyk Kitaby 32) görüp otursak soňra Perişde bolup çykdy (Osiýa 12:4).
- Ýalkym salýan ak eşikli iki sany adam Isa direlende (Luka 24:4) hem-de göge galanda (Resullaryň İşleri 1:10) görnüpdirler. Bular Perişdeler bolupdylar.
- „*Perişdäniň ölçegi deý adam ölçegi boýunça*” (Ylham 21:17) diýlen sözleriň anyk bolmadyk manysyna üns beriň.

Periřdeler günä etmeyärler

Periřdeler Tańry aslyýetiniń tebigatyna eýe bolandyklary üçin, olar ölüp bilýän däldirler. Günäniń muzdy ölüm bolandygy üçin olaryń günä edip bilmeyändiklerini bellemek bolar. „Periřde” sözi bilen terjime edilýän asyl grek we gadymy ýewreý sözleri „baglaşyjy, ýollanylan” diýmekligi aňladýandyr. Periřdeler – bu ýollananlar ýa-da Hudaýa boýun bolan hyzmatçylarydyr. Şonuň üçin olar hakda günäkärler barada ýaly pikir etmeli däl. Şeýlelikde, „Periřdeler” diýlip terjime edilýän „aggelos” diýlen grek sözi haçanda adamlar göz öňüne getirilende „baglaşyjylar, ýollananlar” diýlip hem terjime edilip bilner. Mysal üçin Ýahýa Çokundyryjy (Matta 11:10) we onuň ýollananlary (Luka 7:24); Isanyň ýollanlary (Luka 9:52) hem-de Rahaby yzarlan adamlar (Ýakup 2:25). Mümkün, elbetde ynsan manysynda bolan ýollanan „periřdeler” günä edip bilerler.

Indiki bölümler ähli Periřdeleriň (eýsem, diňe bir käbirleri bolman) aslyýetinde Hudaýa tabyndyklaryny anyk görkezýärler we şonuň üçin-de, günä edip bilmeyärler:

„Reb tagtyny göklerde gurdy, Onuň patyşalygy hemmäniň üstünden höküm sürýär (ýagny göklerde Hudaýyň garşysyna pitne bolup bilmez). Eý Onuň sözünüň owazyny eşidip, sözüni berjaý edýän, gudraty güýçli periřdeler, Rebbe alkyş ediň. Eý ähli goşunlary, islegini berjaý edýän emeldarlary, Rebbe alkyş ediň” (Zebur 103:19-21).

„Eý ähli periřdeleri, Oňa sena ediň; eý ähli goşunlary, Oňa sena ediň” (Zebur 148:2).

„Olaryň (Periřdeler) ählisi gutulşy miras aljaklara (ynanýanlara)hyzmat etmek üçin iberilen hyzmatkär ruhlar dälmi näme?” (Ýewreýler 1:14).

„Ähli” sözünüň gaýtalanmagy Periřdeleriň iki topara, ýagny gowy we erbet topara bölünmeýändigini görkezýär. Periřdeleriň aslyýetine anyk düşünmekligiň wajyplygy wepadarlyk üçin sylagyň olaryň tegigy aslyýetine birikjekdiginden ybaratdyr: *„Ýöne ol döwre, ölülerden direlişe ýetmäge mynasyp görülenler ne öýlener, ne-de äre çykar. Artykmaç, ölüp hem bilmez; çünki olar Periřdeler ýalydyr”* (Luka 20:35-36). Bu düşünmeklik üçin wajyp pursatdyr. Eger-de Periřdeler günä edip bilýän bolsalar, onda Mesihniň gelen wagty sylaga mynasyp boljaklar hem günä etmäge ukyply bolardylar. Günäniň bolsa, ölümi getirýänligi sebäpli (Rimliler 6:23) olarda ebedi ýaşayş-da bolup bilmezdi. Eger-de günä etmäge bizde mümkinçilik bar bolsa, onda bizde ölmäge hem ukyplylyk bolar. Şeýlelikde, eger-de biz Periřdeler günä edip bilýärler diýip aýtsak, onda bu Hudaýyň ebedi ýaşayş baradaky wadasynyň islendik manysyny ýitirýändir. Emma biz öz sylagymyzyň Periřdeleriň tegigatyny paýlaşmaktan ybaratdygyny bilýändiris.

Eger-de Periřdeler günä edip bilýän bolsalardy, onda Hudaý biziň durmuşymyza we biziň adaty işlerimize dogry täsir etmede güýcsiz bolup bilerdi. Çünki Ol Özünüň ähli ýaradanlarynyň Özünüň Periřdeleriniň üsti arkaly amala aşyýandygyny aýtdy (Zebur 102:19-21). Olar – *„Hudaýyň ýaradan Ruhudyr”*, ýagny bu Onuň Periřdeleriň üsti bilen täsir etmek bilen (Zebur 103:4), Özünüň Ruhy/güýçleriniň üsti arkaly ähli zady ýerine ýetirýändigini aňladýandyr. Şonuň üçin Periřdeleriň Oňa tabyn bolup bilmeyändikleri baradaky islendik pikir mümkin däl. Mesihiler Tańrynyň Patyşalygynyň ýere gelmegi bilen bilelikde Onuň isleg-erkiniň bu ýerde edil häzir asmanda berjaý bolşy ýaly (Matta 6:10) amala aşyp bilmegi üçin gündelik dogma-dilegde bolmalydyrlar. Eger-de Tańrynyň Periřdeleri ol ýerde günäli Periřdeler bilen bäsleşikde bolmaly bolan bolsalar, onda Onuň isleg-erki doly derejede amala aşyp bilmezdi we şonuň üçin-de, munuň ýaly ýagdaý Tańrynyň geljekki Patyşalygynda hem bolardy. Günäniň we boýun bolmanyň arasynda hemişe söweş meýdanyny göz öňüne getirip bolýan dünýäde ebediligi geçirmek gyzykly bir perspektiwa bolmasa gerek.

Periřdeler we ynanýanlar

Her bir hakyky ynanýan adamyň Periřdesiniň bolýandygyna ynanmaga ýeterlikli derejede sebäp bardyr. Mümkün olardan biri oňa durmuşda ýardam berýän aýratyndygy mümkindir:

- *„Rebniň periřdesi Ondan gorkýanlaryň daşynda düşelge gurýandyr, olary halas edýändir”* (Zebur 34:7).

- "... bu azlaryň içinden, Maňa ynanýanlardan (gowşak resullar - Zekerýa 13:7, Matta 26:31 bilen deňeşdiriň)... bularyň göklerdeki perişdeleri Meniň göklerde bolan Atamyň elmydam ýüzüni görýärler" (Matta 18:6, 10).
- Irki döwrüň mesihileri Pawlusda goraýjy-Perişdesiniň bardygyna pugta ynanydyrlar (Resullaryň İşleri 12:14-15).
- Ysraýyllylar Gyzyň deňzinden geçdiler. Perişde olaryň çölün içinden geçirip, wada berlen ýere tarap alyp gitdi. Gyzyň deňziniň içinden geçişlik biziň suwda çokundyrylmagymyzyň nyşanydyr (1 Korintoslylara 10:1) we şonuň üçin-de, mundan soňra bize hem Perişdäniň ýol salgy berýändigini hem-de Taňrynyň Patyşalygyna tarap durmuş çölünden geçnimizde, onuň bize ýardam berýändigini çak etmek adydyr.

Eger-de Perişdeler ýaman bolup bilýän bolsalar-dy, şagny günäli manyda, onda Perişdeleriň tarapyndan bize gözegçilik hem-de olaryň biziň durmuşymyza ýetirýän täsirleri baradaky wadalar ýalkamanyň deregine nälet bolardylar.

Şeýlelikde, biz Perişdeleriň jandarlardygyny görýäris...

- Taňrynyň ebedi tebigaty we beden keşbi bilen;
- Günä edip bilmeýän;
- Hemişe Hudaýyň talaplaryny berjaý edýän;
- Taňrynyň ruhy-güýjüniň üsti arkaly sözleýän we hereket edýän ýollary bolan (Zebur 103:4).

Emma...?

Ybadathananyň köp „mesihileri” Perişdeleriň günä edip bilýändiglerini hem-de günäli Perişdeleriň häzir hem bardygyny we olaryň ýerdäki günä we kynçylyklara jogapkärçiligi çekýändiglerini hasaplaýarlar. Biz bu ýalan düşünje barada soň has jikme-jik durup geçeris. Häzir bolsa, biz şu bellikleri ýerine ýetireris:

- Mümkün biziň dünýämizden öň başga zadyň, ýagny Barlyk Kitabyňyň 1 aýdylýan zatlaryň bolandygy ähtimaldyr. Häzirki Perişdeleriň ýagşyny we ýamany bilendikleri hem ähtimaldyr. (Barlyk Kitaby 3:5). Çünki olar hem biziň edil bu durmuşdaky ýagdaýda bolşumyz ýaly bolupdyrlar. Şol asyrda ýaşap geçen käbir jandarlaryň günä edendikleriniň mümkinçiligini aradan aýyrmak bolmaz. Emma bularyň bary ynsan aklynyň ynanmagy islän ýöne bir çaklamasydyr. Bibliýa günäkär Perişdeleriň barlygyny aradan aýyryan häzirki ýagdaý barada bilmelidigimizi aýdýar. Ähli Perişdeler doly derejede Hudaýa tabyndylar.
- Asmanda günäkär jandarlaryň bolmaga haky ýokdyr. Çünki Taňrynyň päk gözlerine ýaman işe garamaklyk mahsus däl (Awwakum 1:13). Şeýlelikde, Zebur 5:5-6 şeýle düşündirýändir: „*Sen bet iş edýänleriň hemmesini ýigrenýärsiň. Sen ýalan sözleýänleri ýok edýärsiň; gana suwsan we hilegär adamy Reb nejis görýändir*”. Şonuň üçin günäkär Perişdeleriň Asmanda Hudaýyň garşysyna bolan pitne baradaky pikiriň özi-de bu bölümlerde aýdylýan zatlara doly derejede garşy gelýändir.
- „Angel” grek sözi „baglaşyjy, ýollanan” diýmekligi aňladýandyr hem-de biziň bu barada eýýäm aýdyp geçişimiz ýaly, adamlara degişlidigi hem mümkindir. Şonuň ýaly ynsan „baglaşyjylar, ýollananlar” elbetde günä edip bilerler.
- Durmuşyň ähli ýüze çykýan negatiw wakalarynda aýyplanýan günäkär we ýaman jandarlaryň barlygy butparazlykda in giňden ýaýran yrymlaryň biridir. Roždestwo babatyndaky bu butparaz yrymlar belli bir derejede hristiançylyga hem girdiler.
- Häzir günäkär Perişdeleriň barlygy baradaky pikiri tassyklamak üçin nädogry düşündirilip biljek diňe birnäçe bibliýa bölümleri bardyr. Bu barada „Şeýtanyň gözleginde” diýlen neşirde has jikme-jik aýdylýp geçilýär. Muny çap edijilerden alyp bolar. Bu bölümler Perişdeler barada ýokarda aýdylanlar babatynda Bibliýada bar bolan şol köp subutnamalary ýalana çykaryp bilmez.

Çekeleşme 1: "Hudaý Ruhdur" (Ýahýa 4:24)

Ikinji bapda biz Taňrynyň Ruhy barada has jikme-jik durup geçeris. Häzir biz ol ýerde berjaý edilen pikirleri şeýle jemläp bileris: Taňrynyň Ruhy Onuň güýjidir ýa-da demidir. Şol Ruhuň ýüze çykarýan hereketleri arkaly hem Onuň barlygy we häsiýeti adamlara aýan edilýändir. Şeýlelikde, „*Hudaý Ruhdur*” (Ýahýa 4:24) diýlen keleme dogry düşündirilmelidir. Çünki Onuň Ruhy Onuň şahsyýetini ýüze çykarýandyr.

Hudaýyň köp kesgitlemesi bardyr, mysal üçin:

- "*Hudaýymyz iýiji otdur*" (Ýewreýler 12:29);
- "*Hudaý nurdur*" (1 Ýahýa 1:5);
- "*Hudaý söýgüdir*" (1 Ýahýa 4:8);
- "*Söz* (grek sözi "logos" – plan, niýet, ideýa) *Hudaý bolupdy*" (Ýahýa 1:1).

Şeýlelikde, „Hudaýyň Özi” Onuň häsiýetidir. Biziň diňe „*Hudaý – bu söýgüdir*” diýip okaýandygymyz üçin söýgüniň abstrakt düşünjesiniň „Hudaýdygyny” subut etmek düýbünden nädogrydyr. Biz kimdir birine „hoşniýetliligiň özi” diýip atlandyryp-da bilýäris. Ýöne bu şonuň özüniň fiziki jandar dældigini aňladýan dälidir. Bu bize ýöne bir hoşniýetliligi aýan edýän gös-göni bolan barlygynyň endigidir.

Ruhuň Taňrynyň güýji bolandygy üçin biz köplenç halatda Hudaýyň Öz islegine we häsiýetine görä, maksada ýetmek üçin Öz Ruhuny ýollaýandygyny ýa-da gönükdirýändigini okaýarys. Ol hakda hatda dörediji Ruh barada hem aýdýarlar (Amos 4:13). Hudaýyň Onuň ruhudygyny aýtmak gös-göni manyda tawtologiýa diýmekdir. Hakykatda bolsa, bu Hudaýyň barlygyny inkär indändir.

Hudaýyň Öz Ruhuny gönükdirişi hem-de Ony Öz Ruhundan bölüp aýyrşy barada şaýatlyk edýän köp sanly mysallar bardyr:

"*Onuň kalbyna Özüniň Mukaddes Ruhuny girizen Şoldur* (Hudaý)" (Işaya 63:11);

"*Men Ruhumy* (Taňry)*Onuň* (Isanyň) *üstünde goýaryn*" (Matta 12:18);

"*Gökäki Ataňzy...Mukaddes Ruhuny*" (Luka 11:13);

"*Men Ruhuň gökden inişini gördüm*" (Ýahýa 1:32);

"*Hudaý diýýär: Men Ruhumdan hemmäniň üstüne dökerin*" (Resullaryň Işleri 2:17).

Hakykatda bolsa, „Taňrynyň Ruhuna” bolan ýygy salgylanmalar Ruhuň Hudaýyň Özüniň dældigi barada eýýäm subut edýändir. Hudaýyň we Onuň Ruhunyň arasyndaky bu tapawut Ata Hudaýyň Isa we Mukaddes Ruh bilen utgaşýan „üçbirlikdigine” ynanýan adamlar üçin başga bir kynçylykdyr. Eger-de bu beýle bolýan bolsa, hem-de Hudaýyň şahsyýet dældigi barada pikir edilse, onda mundan Isanyň alsa bolmandygynyň netijesini çykarmak bolar.

Ýöne şahsyýet bolmadyk Hudaýyň biziň dogma-dileglerimizi akmaklyk edýändigini bellemeklik örän wajypdyr. Çünki dogma-dileg – bu biziň aňymyzda bar bolan biziň aňymyzyň we Hudaýyň arasyndaky gepleşikdir. Bize hemişe göklerde fiziki ýeri bolan Hudaýa dogma edýändigimizi (Eklest 5:1; Matta 6:9; 5:16; 3 Patyşalyk 8:30) hem-de Isanyň bolsa, biziň dogma-dileglerimizi Hudaýa geçirip, häzir Onuň sag golundadygyny ýatladýarlar (1 Petrus 3:21; Ýewreýler 9:24). Eger-de Hudaý şahsyýet bolmasa, onda munuň ýaly aýatlaryň ähmiýeti hem ýokdyr. Ýöne haçanda biz Hudaýy hakyky, mähirli Ata hökmünde göz önüne getiren badymyza biziň dogma-dileglerimiz Oňa hakyky we duýgur bolýandyr, ýagny hakykatda bu biziň ynanýan hem-de bize jogap berip biljek başga bir janly bar bolan biri bilen bilelikdäki gürründeşligimizdir.

Çekeleşme 2: Tañrynyň Adynyň ulanylyşy

Biz Hudaýyň hem-de Onuň Oglunyň Adynyň örän çuňňur manysynyň bardygyny görýäris. Haçanda biz Hudaý barada gürlänimizde biz Onuň her bir ajaýyp niýetleriniň we hakykatlarynyň tarapyny agzap geçýäris. Tañrynyň Adyny ýönekeý bir aýdylýan söz kimin ýa-da gahary bildirmeklik üçin ulanylmaly däldir. Çünki bu Biziň ýaradyjymyz üçin iň göwnedegijidir. Şonuň üçin-de Hudaýa ýagşy bir zady ýerine ýetirmek we Oňa hyzmat etmegi islän her bir adam Onuň Adyny ýeňillik bilen ulanmazlyk üçin ähli çäreleri görmelidir. Dünýäniň köp jemgyýetlerinde dine munuň ýaly dil ýetirme häzirki diliň adaty hadysasyna öwrüldi we gündelik durmuşyň häsiýetleriniň soňuna çykmak aňsat iş däldir. Ýöne Tañrynyň hemaýaty baradaky tüýs ýürekden edilen dogra-dilegiň munuň ýaly ýagdaýda Onuň gözden salmajagy gürrüňsizdir. Onda-da biziň gözegçiligimiziň we tasirimiziň astynda bolanlara, mysal üçin çagalara dine dil ýetirmegiň çynlakaýlygy barada duýduryşlar berilmelidir: „*Çünki Reb (seniň Hudaýyň) Özünüň adyny biderek ýere agzaýany jezasyz goýan däldir*” (Ikinji Kanun 5:11).

Ýöne başga bir tarapdan, haçanda biz Hudaý barada aýdanymyzda „Ýahwe” ýa-da „Iýegowa” (şol bir sözüň aýdylşynyň dürli görnüşleri) ýaly gadymy ýewreý sözleriniň hemişe ulanylmalydygyny nygtaýan adamlar hem bardyr. Eger-de şonuň ýaly bolmasa, olar biziň uly ýalňyşlygy edýändigimizi tassyklaýarlar. Tañrynyň Adyny beýle tutýanlara Gözegçilik Minara Jemgyýeti degişlidir. Bu jemgyýetiň agzalary eger-de mesihi özüni „Iýegowyň şaýaty” diýip atlandyrmasa, onda onuň Hudaý bilen meňzeşliginiň bolmajakdygyny nygatýarlar.

Bu adamlar munuň ýaly hereketleri bilen, bir söziň aýdylşy ýa-da ulanylyşy babatynda beýleki adamlary ýigrenenlerinde ruhy elitligini tutaşdyrmak üçin Tañrynyň mukaddesligini we ajaýyp Adyny ulanýarlar. Biz Tañrynyň Adyny ulanmagyň erbetdigini aýtmak islemeýäris. Eger-de biz Onuň Adyndan dogry usulda suwda çokundyrylan bolsak, bu aýratynda biziň şahsy dogra-dileglerimize laýykdyr. Emma Täze Ähtde munuň hökmanydygyny ýa-da hatda Hudaý üçin ýaramlydygyny görkezýän nähilidir bir aýratyn görkezme ýokdyr. Bu Täze Ähtiň joşgunyny aýyrdy. Çünki bu Hudaý üçin diňe bir sözüň ulanylyşy bilen grek dilinde ýazylypdy. Bu – „teos”, ýagny bu „beýik” diýmekligi aňladýandyr. Munda „Hudaý” we „Ýahwe” sözleriniň arasynda hiç hili tapawutlyk edilmeýär. Munda şeýle hem mesihiniň özüni öz guramasy ýaly atlandyrmalydygy barada aýratyn görkezme ýokdyr. Petrus imanly adam barada „Iýegowanyň adamsy” ýa-da oňa golaý bolan nähilidir bir başga at bilen atlandyryp aýtman, eýsem „mesihi” diýipdir (1 Petrus 4:16). „Iýegowa” adynyň ulanylyşynyň çendenaşa artyk nygtalmagy Reb Isanyň işleriniň we ýerleriniň gymmatynyň gaçmagyna eltýär. Edil şonuň ýaly-da, köp „ýewangel mesihiler” Hudaýyň has güýçli üns bermeli ýerlerini gözden düşürüp, Reb Isanyň adyna we ýerine çendenaşa köp ähmiýet berýärler.

Irki döwürüň kommunalarynyň mesihi imanlylarynyň özleri babatynda ulanyp gelen beýleki atlarynda „Iýegowa” sözi bolmandyr:

- "Ysraýyl raýatlygy" (Efesliler 2:12);
- "Şagalaňly üýşmeleş we nowbaharlaryň ýygnaýy" (Ýewreýler 12:23);
- "Rebbiň we Hudaýyň ýygnaýy" (Resullaryň İşleri 20:28);
- "Hakykatyň diregi hem daýanjy bolan diri Hudaýyň ýygnaýy" (1 Timoteos 3:15);
- "Hudaýyň maşgalasy" (1 Timoteos 3:15).

Çekeleşme 3: Hudaýyň ýüze çykyşy

Aşakdaky ýazylanlar birinji gezek okalanda düşünmek kyn düşse gerek. Ýöne ara alyp maslahatlaşylyan soragyň wajyplygy öwrenýän dersleriňiziň dowamynda has aýdyň bolar. Mukaddes Kitabyň Hudaýyň özi babatyndaky esasy ylhamy baradaky doly düýünjä eýe bolmagyňyz üçin biz bu soragyň üstünde durup geçmegi makul bildik.

Hudaýyň Özünü „aýan” etmek ýa-da Özünü görkezmek isleýän her bir adamsynda Hudaýyň Ady bolup biler. Şonuň üçin adamlar we Perişdeler hem edil Isa ýaly Taňrynyň Adyny göterip bilerler. Bu Mukaddes Kitabyň bize açýan wajyp esasydyr. Mysal üçin ogul öz atasynyň adyny göterip bilýär. Çünki onda öz atasy bilen kesgitli meňzeşligi bardyr. Şeýlelikde kompaniýanyň başlygy hem öz kompaniýasynyň adyndan gepläp bilýändir. Eger-de ol munuň ýaly ady göterýän kompaniýada işlese we Jenap Uliweriň özi bolmasa-da, Ol kimdir birine iş boýunça telefon edip: „Alýo, bu „Unilewer” bu ýerde” diýip aýdyp biler. Isa bilen hem edil şeýle bolupdy.

Taňrynyň Adyny göterýän Perişdeler

Çykyş Kitabyň 23:20, 21 aýdylşy ýaly Hudaý Perişdäniň olaryň öňünden gitjekdigini Ysraýyl halkyna aýtdy. *"Meniň Adym ondadyr"*, diýlip olara aýdylypdy. Hudaýyň şahsy ady – Ýahwedir. Şonuň üçin Perişde hem Ýahwe adyny göteripdir we Ýahwe ýa-da Reb diýlip bilipdir. Çykyş Kitabyň 33:20 adamlardan hiç biriniň Hudaýyň ýüzünü görüp hem-de diri galyp bilmeýändigini aýdylýar. Ýöne Çykyş Kitabyň 33:11 biz : " *Şonda Reb biriniň öz dösty bilen gürlleşşi ýaly Musa bilen ýüzbe-şüz sözleşdi*", ýagny zoraýakdan bolmadyk dostlukly äheňde sözleşdi. Bu Reb Ýahweniň hut Özi bolmandy. Çünki adamlardan hiç biri Hudaýyň Özünü görüp bilýän däldir. Bu Taňrynyň Adyny özünde göterýän Perişde bolupdy. Şeýlelikde, bu hakykatda Perişde bolsa-da, biz Musa bilen sözleşen Reb barada okaýarys. „Hudaý” we „Reb” sözleriniň Hudaýyň Özüne bolman, eýsem Perişdelere degişli bolýan birnäçe başga mysallar hem köpdür. Anyk mysallaryň biri-de barlyk Kitabyň 1:26 berlendir: *"We Hudaý (Perişdeler) diýdi: Öz keşbimize görä adamy ýaradalyň"*.

Taňrynyň Adyny göterýän adamlar

Ýokarda aýdylan zatlaryň ählisini düşündirmek üçin örän peýdaly bolan bölümleriň biri hem Ýahýa 10:34-36. Bu ýerde ýewreýler ýalňyşlyk goýberdiler. Bu ýalňyşlygy häzir hem köp „mesihi” diýilýänler goýberýändirler. Olar Isanyň özüne Hudaýyň hut Özi diýip aýdandygyny pikir edipdirler. Isa: „*Siziň kanunyňyzda ýazylan dälmidir eýsem: "Men aýtdym: sizmi hudaýlar?" eger-de ol hudaýlar diýip atlandyran bolsa...siz (men barada): „Hudaýa dil ýetirýärsiň” diýýärsiňiz, sebäbi men: "Menmi Taňrynyň Ogly?" diýip aýdypdym*” diýip, buklarz düýetdi. Isa hakzkatdan hem: „Köne Ähtde adamlara „Hudaýlar” diýýärler”; Men Özümiň diňe Taňrynyň Ogludygyny aýdýaryn; ýöne näme üçin siz beýle lapykeç bolýarsyňyz?” diýýär. Hakykatda, Isa Zebur 81-däki aýatlary gaýtalaýar. Çünki munda Ysraýylyň kazylaryna „Hudaýlar” diýlipdir.

Görkezilişi ýaly, Hudaýyň doly ady gadymy ýewreý dilinde „Ýahwe Ellohimdir”. Bu „Men köp kuwwatlylarda aýan bolaryn” diýmekligi aňladýandyr. Hakyky ynanýanlar – bu şol köp kuwwatlylardyr, ýagny kesgitli manyda bu durmuşda we has doly manyda Taňrynyň Şalygynda diýmekdir. Bularyň bary Işaya 64:4 we 1 Korintoslylar 2:9 aýatларыnyň deňeşdirilmesinde anyk görkezilendir. *"Çünki asyrdan eşidilen däldir, gulak goýulan däldir, we hiç bir göz umyt baglaýanlar üçin şonça zady edip biljek Senden özge başga hudaýy gören hem däldir"*. Pawlus muny 1 Korintoslylarda 2:9-10 şeýle beýan edýär: *"Emma ýazylyşy ýaly: "Hudaýyň Özünü söýenler üçin taýýarlan zatlaryny ne göz görendir, ne gulak eşidendir, ne-de adam ýüregi hyýal edendir"*. Bize bolsa Hudaý muny *Öz Ruhý arkaly aýan etdi"*. Işaya 64 bölüm Hudaýyň ynanýanlar üçin taýýarlan zadyny Özünden başga hiç kimiň düşüniş bilmejekdigini aýdýar. Ýöne 1 Korintoslylar 2:10 aýat bularyň barynyň bize aýan edilendigini tassklaýar. Şonuň üçin bu manyda aýdylanda biz „Hudaý” bolup bilýäris, ýagny Hudaýyň hut Özi däl-de, ýöne Onuň adyna suwa çokundyrylmadan we Hakykata göz ýetirilmeden soňra Hudaýy aýan etmegimiz bilendir.

Isa we Taňrynyň Ady

Isanyň Hudaýyň Ogly hem-de Onuň ýokary derejedäki adamlara aýan bolmasy hökmünde Taňrynyň Adyny götermeli bolandygy geň däldir. Ol: „*Men Atamyň adyndan geldim*” (Ýahýa 5:43) diýip bilipdir. Özünüň boýun bolmasyndan soňra Isa Asmana göterilipdir we Hudaý „*Oňa ähli atdan belent ady*” Ýahwe adyny – Hudaýyň Özünüň adyny berdi (Filipililer 2:9). Ynha şonuň üçin hem biz Isanyň sözlerini Ylham 3:12 şeýle okaýarys: „*Onuň maňlaýyna (ynanýana) Hudaýymyň adyny...Öz täze adymy ýazaryn*”. Haklaşyk günü Isa bize Taňrynyň Adyny berer. Şonda biz Hudaýyň adyny doly derejede götereris. Ol bu ada „*Öz täze Adym*” diýýär. Isanyň Öz Ylhamyny Asmana göterilenden birnäçe ýyl geçenden soňra berendigini göz öňüne tutýň. Bu barada Filipililer 2:9 aýdylýar. Şonuň üçin Ol Taňrynyň Adyny „*Meniň täze Adym*” diýip bilýär. Bu Oňa berlen soňky atdyr. Indi biz Işaya 9:6 aýatларыna dogry düşüniş bilýäris. Bu bize: „*Oňa at: Täsin,*

Maslahatçy, berk Hudaý, ebediliň Atasy...” diýip aýdýandyr. Bu Isanyň Hudaýyň ähli atlaryny görterjekdiginiň, Hudaýyň bize aýan etjek ylhamlarynyň doly ýüze çykmasy boljakdygynyň weliligidir. Bu manyda Oňa „Emmanuýel” ady dakylady. Ol Hudaýyň hut Özi bolmasa-da, bu „Hudaý biziň bilendir” diýmekligi aňladýandyr.

Bap 1: Soraglar

1. Hudaýa bolan ynamy berkitmek üçin bize has köp hemaýat berýän näme?
 - a) Metjide gatnamak
 - б) Mukaddes Kitaby dogma-dileg bilen öwrenmek
 - в) mesihiler bilen söhbetdeşlik
 - г) Tebigaty synlamak
2. Aşakda görkezilen tassyklamalardan haýsysy Hudaýyň iň dogry kesgitlemesidir?
 - a) Biziň aňymyzdaky ýönekeý ideýa
 - б) Ruhň atmosferadaky joşguny
 - в) Hudaý ýokdyr
 - г) Hakyky, material şahsyýet
3. Hudaý - bu:
 - a) Birlik
 - б) Üçbirlik
 - в) Birdäki köp hudaýlar
 - г) Nähilidir bir usul arkaly kesgitlemek mümkin dälmi?
4. Taňrynyň „Ýahwe Ellohim” Ady nämäni aňladýar?
 - a) Boljagyň Özi
 - б) kuwwatlylarda aýan etjeginiň Özüdir
 - в) Beýik
 - г) Güýç
5. „Perişde” diýen söz nämäni aňladýar?
 - a) Adama meňzeş bolan
 - б) Ganaty bar bolan
 - в) Ýollanylan
 - г) Kömekçi
6. Perişdeler günä edip bilýärlermi?
7. Hudaýyň barlygyna Sizi has-da näme ynandyrýar?

Öz jogaplaryňyzy awtor Dankan Histere elektron hat arkaly ýollaň info@carelinks.net

2.1 Tañrynyň Ruhy: Kesgitleme

Hudaý duýgylara we emosiýalara eýe bolan hakyky şahsyýet bolandygy üçin Öz perzentleri bolan biz bilen Öz isleglerini we duýgylaryny paýlaşmak hem-de Onuň häsiýetine laýyk bolan şeýle usul bilen biziň durmuşymyza täsir etmek üçin nähilidir bir usullaryň Onda bardygyna garaşmalydyr. Bularyň baryny Hudaý Özüniň Ruhy arkaly berjaý edýändir. Eger-de biz Hudaýy bilmek isleýän hem-de Onuň bilen aktiw garyndaşlyk gatnaşygyny edinmek isleýän bolsak, onda biz Tañrynyň Ruhunyň nämedigini hem-de onuň nähili derejede hereket edýändigini bilmelidiris.

„Ruh” diýlen söze takyk kesgitleme bermek şeňil däldir. Mysal üçin, eger-de siz toýdan dolanyp gelýän bolsaňyz, onda siz: „Ol ýer hakykatdan hem gowy ruhda bolupdy!” diýip aýdyp bilersiňiz. Bu sözler bilen siz toýda gowy atmosferanyň bolandygyny, ähli zadyň guramaçylykly geçendigini hem-de adamlaryň gowy geýimleri geýip ajaýyp derejede bolandyklaryny we ýene-de ş.m. zatlaryň bolandyklaryny aýtmak isleýärsiňiz. Ynha şonuň ýaly dürli zatlar hem toýyň „ruhuny” döredýärler. Tañrynyň Ruhy hem edil şonuň ýaly Ol baradaky ähli zady jemleýändir. Köne Ähtde „Ruh” diýli terjime edilýän gadymy ýewreý sözi gös-göni aýdylanda „dem” ýa-da „güýç” diýmegi aňladýandyr. Şeýlelikde, Tañrynyň Ruhy Onuň „demidir”, Onuň aňyny ýüze çykarýan Hudaýyň barlygynyň özüdir. Biz bir zadyň aňy we häsiýeti babatynda „Ruh” sözünüň ulanylyşynyň mysallaryny 5 bölümde aýdyp geçeris.

Mukaddes Kitapda ynsan pikirleriniň onuň işlerinde ýüze çykýandygy aýdylýar (Süleýmanyň Tysmallary 23:7, Matta 12:34). Biziň hereketlerimiz baradaky uly bolmadyk oýlanma muny tassyklaýandyr. Biz bir zat barada pikir edýändiris. Soňra bu babatynda kesgitli bir hereketleri berjaý edýändiris. Biziň „ruhumyz” ýa-da aňymyz özüniň keşbini biziň ajygandymyz barada görkezýän hereketlerde ýüze çykýandyr. Biz gazjaýda banana gözümüz düşýär we şonda hem „ruhuň” islegi hereketde amala aşýar – biz golumyzy öňe uzadýarys, babany alýarys, onuň daşyny sypyrýarys hem-de ony iýýäris. Bu ýönekeý mysal gadymy ýewreý „Ruh” sözünüň dem ýa-da aň, we şeýle hem „güýç” aňladýandygyny görkezýär. Biziň ruhumyz, biziň bolşumyz biziň oý-pikirlerimize degişlidir we şuna görä-de, öz oý-pikirlerimizi ýa-da keýpimizi bildirmek üçin ýerine ýetirýän işlerimizde degişlidir. Tañrynyň Ruhy hem edil şonuň ýalydyr, ýöne ölçäp bolmajak uly göwrümdedir. Bu – güýçdir. Onuň üsti arkaly Ol Öz barlygyny, Öz häsiýetini hem-de niýetini ýüze çykarýandyr.

Tañrynyň Güýji

Köp parçalar Tañrynyň Ruhuny Onuň güýji bilen anyk utgaşdyrýarlar. Älemi döretmek üçin „*Tañrynyň Ruhy suwuň ýüzünde gaýmalapdyr. We Hudaý şeýle diýdi: goý ýagtylyk bolsun. We ýagtylyk boldy*” (Barlyk Kitaby 1:2-3). Tañrynyň Ruhy güýç bolupdyr we onuň kömegi bilen ähli zat (mysal üçin: ýagtylyk) emele getirilipdir. „*Onuň Ruhundan asman ajaplygy; Onuň goly tiz içýany emele geirdi*” (Eýup 26:13). „*Gökler Rebbiň Sözi bilen, ähli gök jisimleri Onuň demi bilen ýaradyldy*” (Zebur 33:6). Şonuň üçin, Tañrynyň Ruhy şeýle beýan edilýär:

Onuň demi;

Onuň sözi;

Onuň goly.

Şuna görä-de, bu – Onuň güýjüdür we onuň üsti arkaly Ol ähli zady berjaý edýändir. Şeýlelikde, Hudaýyň erkine görä, ynanýanlar gaýtadan dogulýandyrlar. (Ýahya 1:13), ýagny Onuň Ruhy arkaly. Onuň erki Ruh arkaly herekete girişýändir. Bütün dünýäni döretmek babatynda biz şulary okaýarys: „*Sen Ruhuňy iberýärsiň, olar ýaradylýarlar; Sen ýeriň ýüzünü täzeleýärsiň*” (Zebur 104:30). Bu Ruh/güýç ähli zady döretmegiň serişdesi bolşy ýaly ähli zat üçin daýanç bolup hem hyzmat edýär. Bu dünýäde pajygaly durmuşyň Tañrynyň Ruhunyň aktiw hereketi bolmazdan näsazlyklary ýerine ýetirjekdigi düşnüklidir. Bu dünýäden ýadan adam bolan Eýuba beýleki pygamber şeýle ýatladýar: „*Eger-de Ol Öz ýüregini Özüne öwürip hem-de Özüne onuň ruhuny we onuň demini alan bolsa-dy, - birdenkä ähli janlylar heläk bolardy, we adam hem*

guma öwürlerdi” (Eýup 34:14-15). Dawut hem göwünçökgün ýagdaýada Hudaýdan Öz Ruhunyň goldaw bermegi bilen janyňyň aman galdyrylmagyny diledi (Zebur 50:13).

4.2 bölümde biz bize we ähli ýaradylanlara berlen ruhuň biziň durmuşymyza goldaw berýän zadyň özüdigini göreris. Biz Hudaýyň bize dünýä inenimizde (Zebur 103: 30, Ýewreýler 12:9 bilen deňşdiriň) beren „*ýaşayyş ruhunyň demi*” içimezde saklaýandyrys. Bu Ony „*Her bir janly-jandaryň ruhunyň Rebbi, Hudaýy edýändir*” (Sanlar 27:16, Ýewreýler 12:9 bilen deňşdiriň). Hudaý bütün älemi saklaýan ýaşayyş güýji bolandygy üçin Onuň Ruhy hem ähli ýerdedir. Dawut nirä ugrasa-da, Hudaýyň Öz Ruhy bilen hemişe onuň bilen bile bolandygyny boýun alypdyr we şol Ruh/güýç sebäpli hem Ol onuň aňynyň we pikirleriniň her bir künjegini bilipdir. Şeýlelikde, Taňrynyň Ruhy – bu Onuň hatda Özüniň asmanda bolmagyna garamazdan, Onuň ähli ýerde barlygyny görkezýän serişdedir.

„Oturyşmy, turşumy bilýärsiň; pikirlerime uzakdan düşüňärsiň...Men Seniň Ruhuňdan niräk gideýin? Seniň huzuryňdan hiräk gaçaýyn? Sähriň ganatlaryny alyp, deňiz aňrysynda mesgen tutsam, ol ýerde hem Seniň eliň (Ruhuň üsti arkaly) maňa ýol görkezzer, sag eliň meni tutar” (Zebur 139:2, 7, 9, 10).

Bu soraga dogry düşünmeklik bize Hudaýy güýçli aktiw bolan janly zat hökmünde açýar. Köp adamlar Hudaýa bolan düşnüksiz ynam bilen ösüp ulaldylar, ýöne hakykatdan welin, „Hudaý” olaryň kellesindäki diňe pikirdir, beýniniň ýarysyndaky gara ýeşikdir. Onuň Ruhy arkaly hakyky Hudaýa we biziň daşymyzda Onuň hakyky barlygy biziň ýaşayyş baradaky düşüňämizi doly derejede üýtgedip biler. Biz Ruh arkaly gurşap alandyrys we bize Hudaýy aýan edýän onuň işlerine biz hemişe şaýatlyk edýändiris. Dawut bu barada şeýle aýdypdyr: „Bu bilim meniň üçin örän ajaýyp, belent, men oňa ýetip bilmeýärim!” (Zebur 139:6) we şol wagtyň özünde hem muny bilmeklik bilen jogapkärçilik hem gelýär. Biz öz pikirlerimizň we edýän işlerimizň Hudaý üçin doly derejede açykdygyny boýun almalydyrys. Haçanda biz Onuň önünde öz ýagdaýymyza seredenimizde we aýratynda haçanda suwa çokundyrylma barada pikirlenemizde, muny göz önünde tutmalydyrys. Ýeremiýe pygambere aýdylan Hudaýyň belent sözleri şeýle hem bize-de degişlidir: „*Adam Meniň görüp bilmejek gizlin ýerde gizlenip bilermi? Diýýär Reb. Asmany we ýeri Men (Ruhum bilen) doldurmarynmy eýsem?*” (Ýeremiýe 23:24).

Mukaddes Ruh

Biz Taňrynyň Ruhuny göz önüne getirmek üçin giňişleýin düşüňjedigini görýäris; bu – Onuň aňy we häsiýetidir, we şeýle hem Onuň Öz pikirini herekete girizmek üçin ulanýan güýjüdir. „*Çünki ol (adam) içinden nähili oýlanýan bolsa, şeýledir*” (Süleýmanyň Tysalary 23:7); şeýlelikde, Hudaý – bu Onuň pikirleri, bu manyda bu Hudaýyň şahsyýet dälidigini aňladmaýan bolsa-da (ser. Çekeleşme 1), Ol Onuň Ruhunyň Özüdür (Ýahýa 4:24). Taňrynyň Ruhunyň giňligine göz ýetirmek üçin , biz Ony „Mukaddes Ruh” diýip okaýarys.

„Mukaddes Ruh” termini Täze Ähtde doly derejede ulanylýar. Resullaryň İşleri Kitabyň 2-nji babynda Pentikost günü Mukaddes Ruhnyň resullaryň başyna inişi beýan ediläýr. Petrus muny „*Meniň (Taňrynyň) Ruhunyň*” (Resullaryň İşleri 2:17) inişi barada aýdylyp, Ýoile berlen weliliginiň amala aşyrylyşy hökmünde düşündirdi. Köne Ähtde „Mukaddes Ruh” termini bilen bilelikde oňa golaý bolan „Taňrynyň Ruhy” ýa-da „Rebbiň Ruhy” ýaly sözlemler ulanylýar. Luka 4:1 aýatda Isanyň „*Mukaddes Ruhdan dolup, Ýordana gaýdyp gelendigi*” aýdylýar; soňra edil bu bapda hem Isa bu barada Işanyň hoş habarynyň berjaý bolşy barada ýaly aýdýar: „*Rebbiň Ruhy Mende bolupdy*”. Mukaddes Ruhnyň Taňrynyň güýji bilen şu böleklerde utgaşşyna üns beriň:

- *„Mukaddes Ruh Seniň (Merýemiň) üstüne iner, hemmelerden Beýigiň gudraty seniň üstüne kölege salar”* (Luka1:35);
- *„Mukaddes Ruhuň gudraty bilen...alamatlar, gudratlar arkaly, Mukaddes Ruh arkaly”* (Rimliler 15:13, 19);
- *„Biziň ýaradylan Hoş Habarymyz size ...gudrat bilen, Mukaddes Ruh bilen...”* (1 Selanikliler 1:5);
- Mukaddes Ruhnyň resullara wadasy barada „*ýokardan güýç geýdirilýänçä...*” ýaly aýdylypdyr (Luka 24:49);
- Isanyň Özi hem „Mukaddes Ruh we gudrat arkaly... „bellenilipdi”(Resullaryň İşleri 10:38).

Pawlus özüniň wagyzny ýalana çykaryp bolmajak Taňrynyň gudratlarynyň ýüze çykması bilen berkedip bilipdir: "*Sözüm hem wagyzym ...Ruhuň we Onuň güýjüniň görkezilmegine daýanýardy*" (1 Korintoslylar 2:4).

2.2 Taňrydan ruhlanma ylhamy

Biz Hudaýyň Öz Ruhny arkaly ýüze çykarýan Taňry Ruhuny Onuň güýji, pikirleri we häsiýeti hökmünde kesgitledik. Mundan öňki bölümde biz Taňrynyň Ruhunyň dünýäni nädip ýaradyşyny belläp geçdik: „*Onuň ruhundan asmanyň ajaplygy*” (Eýýup 26:13) – Taňrynyň Ruhny dünýäni ýaratmak üçin suwuň ýüzünde gaýmalapdyr (Barlyk kitaby 1:2). Şol bir wagtda bolsa biz „*Gökler Rebbiň sözi bilen ýaradyldy*” (Zebur 33:6). „Barlyk” Kitabynda Taňrynyň Sözi älemiň ýaradyjysy hökmünde gelýär. Şonuň üçin bu Onuň sözünde hem edil biziň sözümiziň biziň oý-pikirlerimizi görkezip, hakykatda „bizi” we örän dogry derejede görkezilişi ýaly örän güýçli görkezilýändir. Isa akyl paýhas bilen: „*Çünki agyz ýüregiň (aňyň) dolulygundan sözleýändir*” (Matta 12,34). Şonuň üçin eger-de biz öz sözlerimizi kontrolyga lamagy isleýän bolsak, biz ilki bilen öz oý-pikirlerimizden başlamalydyrys. Taňrynyň Sözi – Onuň Ruhunyň ýa-da pikirleriniň keşbidir. Bizde Bibliýada Taňrynyň ýazylan sözleriniň bardygy hem-de Taňrynyň Ruhuna ýa-da Onuň aňyna düşüniş bilýändigimiz gör nähili ýagşy. Hudaý ýazylan sözlerde Öz Ruhuny şeýle gudratly edip görkezilmesine TAŇRYDAN RUHLANMA YLHAMY arkaly ýetdi. Bu termin „RUH” sözünde esaslanandyr.

TAŇRYDAN- RUHLANMA- YLHAMY

„Ruh” dem diýmegi aňladýandyr. „Taňrydan ruhlanma ylhamy” diýlen jümle özüniň manysy boýunça „ruhlandyrmak” diýen söze ýakyndyr. Bu Bibliýany ýazanlaryň ählisiniň Taňrynyň ruhlandyrmasy boýunça ýazandyklaryny aňladýandyr. Resul Pawlus bolsa Temoteusa ýüzlenip, Bibliýanyň keramatynyň Taňry Ruhunyň sözlerinden ybaratdygyny hem-de bize Hudaý barada bilmeli zatlaryň ählisini berýändigini unutmazlyga çagyrdy:

„*Sen Mesih Isa bolan iman arkaly gutulyş üçin özüni akyldar etmegi başaryan Mukaddes Ýazgylary oglanlykdan bäri bilýärsiň. Ýazgylaryň hemmesi Hudaýyň ylhamy bolup, Hudaý adamy her bir oňat iş üçin taýyn, kämil bolar ýaly, öwretmek, käyemek, ýola getirmek, dogrulykda terbiýelemek üçin peýdalydyr*” (2 Tim. 3:15-17).

Eger-de ylhamlanan Mukaddes Ýazgylar Hudaý barada munuň ýaly doly bilimi berip bilýän bolsa, onda bize Hudaý barada hakykaty bermek üçin nähilidir bir „içki ýagtylyk” üçin zerurlyk ýokdyr. Ýöne adamlar öz duýgularyny we şahsy tejribelerini özläriniň Hudaý baradaky düşüncesiniň çeşmesi barada ýaly köp aýdýarlar. Eger-de Taňra bolan imany kabul etmek üçin adamyň mesihi durmuşyny doly derejede baýlaşdyrmak üçin ýöne ruhlandyryjy sözler ýeterlikli bolýan bolsa, onda öz durmuşymyzdan başga bir dogrulygy gözlemegiň zerurlygy şok ekeni. Eger-de munuň ýaly zerurlyk bar bolýan bolsa, onda Pawlusyň bu edil şeýle bolar diýip aýtmagyna garamazdan, Taňrynyň Sözüniň bizi doly gurşap almadygyny aňladýandyr. Ellerimizde Bibliýany saklamak hem-de Taňrynyň Ruhny Sözüniň hakykatdan hem nämedigine göz ýetirmek üçin aýratyn bir iman talap edilýändir. Ysraýyllylar hem edil köp „mesihileriň” häzirkki wagtda berjaý edişleri ýaly Taňrynyň Sözüne aýratyn gyzyklanypdyrlar. Biziň hemmämiz Pawlusyň şu aýdan sözlerine üns bilen garamalydyrys:

“*Çünki Hoş Habar bize wagyz edilişi ýaly, olara-da (çöldäki ysraýyllylara-da) wagyz edildi, ýöne eşiden sözlerini iman bilen utgaşdyrmanlary üçin onuň olara peýdasy bolmady*” (Ýewreýler 4:2).

Biziň kabul edýän Taňrynyň Ruhunyň/Sözüniň güýjüne doly iman bilen galmagyň deregine biz has gysga usuldaky bolan dogry ruhy ýoly has ajaýyp görýäris: ýagny durmuşymyzy öz islegimiz boýunça Taňrynyň Sözüne boýun egdirmek bilen onuň agyrsyny duýup, munda Taňrynyň Ruhuna kalbymyza çynlakaý täsir etmäge ýol berenden, takwalyk güýjüniň özüniň bizi ýagtylandyryp, bizi Hudaýa golaý etjekdigi barada has oýlanýarys.

Taňrynyň Sözüde jemlenen ummasyz ruhy güýjüni kabul etmäge bu isleg bildirilmezlik köp „mesihileriň” bütin Mukaddes Ýazgylaryň hakykatdan hem Hudaý tarapyndan doly derejede ruhlandyrylandygyna akyl ýetirmek üçin döreden köp sanly soraglarynyň netijesi boldy. Olar Mukaddes Ýazgyda (Bibliýada) köp

ýazylan zatlary gartaşan akyldar adamlaryň şahsy pikirleri diýip oýlanypdyrlar. Ýöne Petrus munuň ýaly özdüýenli çaklamalary aýgtyly derejede inkär edýär:

"Şeýle, pygamberlik sözi biziň üçin has berkedir. Ozaly bilen, Mukaddes Ýazgynyň pygamberlik sözleriniň hiç biriniň öz-özünden many çykarma däldigini bilip bu söze üns berseňiz, ýagşy edersňiz. Çünki welilik hiç haçan adam islegi bilen dile gelen däldir; Hudaýyň mukaddes adamlary Mukaddes Ruh tarapyndan herekete gelip gepläpdirlir" (2 Petrus 1:19-21).

Mukaddes Ýazgy ýazanlar

Mukaddes Ýazgynyň doly derejedäki Taňry ruhlandyrmasy bolan berk ynamyň örän uly ähmiýeti bardyr. Mukaddes Ýazgyny ýazan adamlar Ruhnyň täsiriniň astynda bolupdyrlar. Ruh olary ruhlandyryp ýörelge salgy beripdir. Şonuň üçin-de olaryň aýdan sözleri olaryň öz şahsy sözleri bolmandyr. Taňrynyň Sözi hakykat bolandygy (Ýahýa 17:17) we käýemek hem-de ýola getirmek üçin peýdalydygy (2 Timoteos 3:16) sebäpli köp adamlaryň mundan çekilýändigleri geň däldir. Çünki hakykat agyry getirýär. Haçanda Ýeremiýe pygamber özüne Hudaýyň ruhlandyryan sözlerini agzanynda uly nägilelikleri eşidipdir. Şonuň üçin ol özüniň Ondan alýan sözlerini göçürmezlik hem-de çap etmezlik kararyna gelipdir. Ýöne Taňrynyň Szölerini ýazmaklyk adam islegi bolman, eýsem Hudaýyň erkiniň netijesi bolandygy sebäpli onda baýga hiç hili çykalga galmandyr. „*Her gün meniň üstümden gülünýär, her kim meni masgaralaýar... Şonda men şeýle oýlandym: „men Ol hakda ýatlatmaryn we gaýdyp Onuň adyndan geplemerin”*; *ýöne meniň kalbymda süňklerime siňen ýanyan ot kimin boldy, men ony saklap halys güýçden gaçdym we ony saklap bilmedim*" (Ýeremiýa 20:7, 9).

Munuň ýaly-da, haçanda Balam Ysraýyly näletlemäge doly karara gelende, oňa derek Taňrynyň Ruhny oňa Ysraýyla ak pata berdirmäge mejbur edipdir (Sanlar 24:1-13; Ikinji Kanun 23:5 bilen deňeşdiriň).

Hudaýyň Öz Sözüni wagyz etmäge ruhlandyran adamlary wagtal-wagtal muny ýerine ýetirmek islemeselerde, ol adamlaryň sany haýran galdyryýar. Ynha olaryň san ýazgysy:

- Musa (Çykýş Kitaby 4:10);
- Ýezekil (Ýezekil 3:14);
- Ýunus (Ýunus 1:2-3);
- Pawlus (Resullaryň Işleri 18:9);
- Timoteos (1Timoteos 4:6-14);
- Balam (Sanlar 22-24);
- Ýeli (Eýup 32:6-20);

Bularyň bary 2 Petrus 1:19-21 aýatlarynda aýdylan sözleri tassyklaýar, ýagny Taňrynyň Sözi – bu adamlaryň şahsy pikirleriniň bildirmesi bolman, eýsem Taňry tarapyndan ruhlandyrylmanyň netijesidir, ýagny olara aýan edilen zatlary ýazmaklykdan ybarat bolupdyr.

Munuň beýleki subutnamasy bolsa, Mukaddes Ýazgyny ýazyjylaryň öz ýazan zatlarynyň hemmesine düşünmäge ukypsyz bolandyklarydyr. Olar dogry düşündirmäni hem-de özlerniň ýazanlary barada „gözläpdirlir”, çünki „*häzir size yglan edilen zatlar bilen özlerniň däl-de, size hyzmat edýändigleri olara äşgär boldy*” (1 Petrus 1:9-12). Özlerniň gözleýän şol sözleri hakykatda olaryň özlerniňki bolmandyr. Olaryň özlerni-de bularyň manysyna düşünmäge çalşypdyrlar. Bu aýatlar munuň gürrüňsiz subutnamasydyr: Daniýel (Daniýel 12:8-10); Zekerýa (Zekerýa 4:4-13); Petrus (Resullaryň Işleri 10:17).

Eger-de bu adamlar diňe ýarym derejede ruhlanandyrylan bolsalar, onda biz hakyky Sözi ýa-da Taňrynyň Ruhuny bilmeris. Eger-de olar Taňrynyň Sözüni ýazan bolsalar, onda olaryň Mukaddes Ýazgyny ýazan mahaly doly derejede Taňrynyň Ruhunyň täsiriniň astynda bolandyklaryny aýtmak bolar. Mukaddes Ýazgynyň Sözleriniň doly derejede Hudaýdan çykýandygyna akyl ýetirme bizi Ýazgyny (Bibliýany) okamaga we oňa boýun bolmaga ruhlandyryýar. „*Seniň sözüň gaty sap, bendäň ony söýýär*” (Zebur 119:140).

Şeýlelikde, Bibliýanyň Kitaplary ýazyjylaryň eseri bolman, eýsem Taňrynyň zähmeti bolupdyr. Täze Ähtiň Köne Ähtiň Ýazgylaryna bolan garaşy hem munuň tassyknamasy bolup hyzmat edýändir:

- "*Mukaddes Ruh Dawudyň agzy bilen ozaldan bildiren ýazgysynda bildirdi...*" (Resullaryň Işleri 1:16. Petrus Zeburyň aýatyny şeýle beýan edipdir: Ýewreýler 3:7 bilen deňşdiriň).
- "*Mukaddes Ruh Işaya pygamber arkaly atalarymyza gürrüň berip, gowy aýdypdyr*" (Resullaryň Işleri 28:25 – Pawlus Işaya pygamberi şeýle beýan edipdir). Luka 3:4 aýatda „Işaya pygamberiň kitaby” hakynda aýdylan, eýsem „*Işaya pygamberiň sözleriniň kitaby*” barada aýdylýar.

Şonuň üçin irki döwrüň hristianlary üçin Bibliýanyň ýazyjylary wajyp bolmandyr. Diňe olaryň sözleriniň Mukaddes Ruhun ruhlandyrmasy astynda ýazylandygy baradaky hakykat wajyp bolupdyr.

Biz Taňry Ruhunyň bize Onuň ýazylan sözi arkaly aýan bolýandygyny görkezýän aýatlar bilen bu baby gutararys:

- Isa: "*Meniň size aýdýan sözlerim...ruhdyr*" (Ýahýa 6:63); Ol Hudaýdan ruhlanyp aýdypdyr (Ýahýa 17:8; 14:10).
- Biz Ruhdan (Ýahýa 3:3-5) we şeýle hem Taňrynyň Sözüden gaýtadan dogulanlar hökmünde beýan edilýäris (1 Petrus 1:23).
- "*... Reb Sabanyň Öz Ruhy bilen öňki pygamberler arkaly ýollan kanunlaryny we sözlerini eşitmezlik üçin*" (Zekerýa 7:12).
- "*Men üstüňize Ruhumy dökerin, size sözlerimi aýdýaryn*" (Süleýmanyň Tysallary 1:23) – bu sözler Taňrynyň Sözüniň hakyky düşüňjesini Onuň Ruhunyň bize ýetirýän täsiri bilen utgaşdyrýar – kitaplara düşünmezden okamaklyk hiç hili peýda bermez, çünki Taňrynyň Ruhy/aňy bize açylmaýar.

Taňry Sözüniň güýji

Taňrynyň Ruhy diňe bir Onuň aňyna/häsiýetine degişli bolman, eýsem Ol Öz pikirlerini bildirýän güýjüne hem degişli bolandygy üçin Onuň Ruhunyň – diňe bir Onuň aňynyň ýüze çykması bolman, eýsem Onuň Sözüde şeýle hem dinamiki güýjüniň bardygyny aýtmak bolar.

Bu güýjüň dogry bahasy bize ondan peýdalanmaga itergi berýär. Munuň ýaly hereketler bilen baglanyşykly bolan islendik howsalaly duýgular halas bolma ugrunda bu durmuşyň netijesiz başagaşyklaryndan gitmek üçin bize talap edilýän güýji berýän Taňrynyň Sözüne boýun bolma bilimimiz bilen düzlener. Pawlus özüniň uly durmuştajribesinden ugur alyp şeýle ýazypdyr:

"*Çünki men Hoş Habara utanmaýaryn, sebäbi ol her bir iman edene Hudaýyň gutulma güýjüdir*" (Rimliler 1:16).

Şonuň üçin Bibliýany öwrenmeklik hem-de ony öz durmuşymyza ulanmaklyk dinamiki prosesdir. Haçanda Bibliýanyň käbir bölümlerine düşünmäge ýa-da olary durmuşda peýdalanmaga dyrjaşmazdan, gysgaça aýdylsa, bu teologlaryň sowuk akademiki ugurlaryna we şeýle hem „amatly bolan” hristian iman edilmeler bilen düýbünden gabat gelmeýär. „*Hudaýyň sözi diri we täsirlidir*”, „*Özüniň (Taňry) güýçli Sözi bilen*” (Ýewreýler 4:12; 1:3). „*Hudaýyň Sözi...Siz imanlylarda işleýän sözdür*” (1 Selanikliler 2:13). Özüniň Sözi bilen Hudaý hakyky ynanýanlaryň aňyna gündelik her sagat aktiw derejede hereket edýändir.

Şonuň üçin siziň öwrenýän Hoş Habaryňyzyň esasy ylhamy Hudaýyň hakyky güýjünden ybaratdyr. Eger-de siz muny berjaý etmäge rugsat berseňiz, onda siziň bu durmuşyňyzda Taňrynyň Ruhuny/aklyny birneme derejede ýüze çykaryp we Mesih dolanyp gelende Hudaýyň ruhy häsiýetine geçmäge taýýarlap (2 Petrus 1:4), durmuşyňyza täsir edip biler hem-de sizi Taňrynyň perzendine öwrer. Pawlusyň wagyz etmesi „*Ruhun we Onuň güýjüniň görkezilmeginde*” boldy (1 Korintoslylar 2:4).

Biziň daş-töwregemizi özlerini Mesihniň yzyny eýerijiler hasaplap, Bibliýa Taňrynyň Sözi hökmünde ýarym-ýalta ynanýanlar gurşap alandyr. Şeýlelikde, olar özüniň Hudaýa bolan ynamy barada aýdýarlar, ýöne şol bir wagtyň özünde-de, Onuň hakyky şahsyýet hökmünde bardygyny kabul etmeýärler.

Olar Mukaddes Ýazgynyň doly derejesindäki ylhamyny hem-de munuň biziň şahsy duýgularymyzdan we pikirlerimizden ýokary derejeligini inkär edip, Hudaýyň güýjüni inkär edýärler. Munda 2 Timoteosyň 3:5 aýaty ýada düşýär: „*Hudaýyň ýolundan ýörän bolup, bu ýoluň güýjüni inkär edýänler çykar*”, ýagny, Hoş Habaryň güýjüni we sözlerini...

Dünýä biziň fundamentalizmiziň üstünden gülyär. Pawlus we onuň wagyz-nesihatçy topary bilen hem şeýle bolupdy: „*Çünki haçyň sözi heläk bolanlar üçin akmaklyk, biz gutulanlar üçin bolsa Hudaýyň gudratydyr*” (1 Korintoslylar 1:18).

Munuň baryna akyl ýetirip, biziň her birimiz elimize Bibliýany has uly sylag-hormat bilen alyp, muňa düşünmek hem-de boýun bolmak üçin has uly höwes bilen okamarysmy?

2.3 Mukaddes Ruhun Peşgeşleri

Hudaý özüniň adamlar bilen işlerinde dürli wagtda Öz güýjüni (Mukaddes Ruhuny) olara beripdir. Emma bu adamlara islän zatlarynyň ählisini ýerini ýetirmäge mümkinçiligi berip, hiç haçan „arassa çek” görünüşde ýerine ýetirilmändir. Mukaddes Ruhun güýçleriniň ulanylyşy aýratyn maksat bilen berjaý edilipdir. Mukaddes Ruh öz işini berjaý edeninden soň yzyna alnypdyr. Biz Taňrynyň Ruhunyň Hudaýyň niýetini berjaý etmek üçin şeýle usul bilen hereket edýändigini ýatda saklamalydyrys. Onuň niýeti bolsa Onuň uzakwagtlaýyn maksadyny berjaý etmek üçin adamlaryň durmuşyna köplenç gysga wagtlaýyn ejir çekmeklige ýol berýär (ser. 6.1 Bölüme). Şeýlelikde, Mukaddes Ruhun adamlaryň bu durmuşda çekýän ejirni ýeňletmek üçin hökman ulanylmaýandygyny bellemek bolar. Onuň döredýän her bir ýeňilligi Taňrynyň bize bolan niýetini bildirmegiň in ýokary maksadyna gönükdiriler.

Ýokardaky aýdylan sözler Mukaddes Ruh babatynda häzirki giňden ýaýran garaýşa düýbünden garşy gelyändir. Mesihe bolan ynanyň fiziki ýeňilligini getirýändigini barada pikir ynanýrylýar. Mysal üçin kesellerden saplanşy Mukaddes Ruhun ýerine ýetirýän işi hasaplaýarlar. Şonuň üçin-de, bu Uganda ýaly urşun möwç alyp gidýän ýurtlarda adamlaryň sanynyň örän tiz derejede köpelyändigine olaryň ruhy taýdan kesellerden bejeriş peşgeşlerine eýe bolandyklary sebäpli düşündirilýär. Taryhy tejribäniň görkezmeğine görä munuň ýaly hadysalar adamzadyň uly mätäçliginiň döwürleri bilen gabat gelyär. Munuň öz-özi Ruhy eýeçiligine bolan bu tassyklamalary şübhelendirýändir. Eger-de kimdir biri ynsan betbagtlyklaryndan üstün çykma mümkinçiliklerini gözlese, onda nähilidir bir ummasyz tazelik barada habar bermek aňsat bolar.

Köp „mesihiler” häzir özüleriniň ajaýyp ruhy peşgeşlerine eýeçilik edýändikleri babarda aýdýarlar. Ýöne haçanda olardan munuň bilen nähili maksatlarynyň bardygy barada sorlanda, olaryň aljyraňlygy ýüze çykaýýar. Hudaý hemişe belli bir çäklendirilen maksatlara ýetmek üçin Öz Ruhuny guýupdyr. Munuň netijesinde, hakykatdan hem ruhy peşgeşlerine eýe bolan adamlar bulary näme üçin ulanýandyklaryna aýdyň göz ýetiripdirler we şonuň üçin olar mundan peýdalanyp doly üsütünligi gazanypdyrlar. Ýöne olardan tapawutda bolan adamlar özüleriniň ruhy peşgeşleriniň bardygyny tassyklap, köp sanly şowsuzlyklara uçraýarlar hem-de syrkawly bejermekde diňe biraz üstünlige eýe bolýarlar.

Aşakda görkezilen ähli mysallar ruhy peşgeşleriň güýje girendikleriniň esasy sebäplerini we maksatlaryny suratlandyrýar. Bu wakalaryň hiç birinde hem peşgeşlere eýe bolmaklyk bilen baglanyşykly subýektiv element bolmandyr. Bulara eýe bolan adamlar olary özüleriniň isleýişleri ýaly peýdalanyp bilmändirler. Biz Taňrynyň Ruhy barada söz açýandygymyz sebäpli, adamlaryň muny öz haýryna görä peýdalanyp bilendiklerini asla göz önüne-de getirmek mümkin däldir. Çünki peşgeşler özüleriniň wagtlaýyn eýeleriniň isleglerini kanagatlandyrmak üçin niýetlenmän, eýsem Hudaýyň kesgitli isleglerini berjaý etmek üçin berlipdir (Işaya 40:13 bilen deňeşdiriň).

- Ysraýyllylar özüleriniň ir döwürdäki taryhynda altaryň we beýleki mukaddes zatlaryň saklanmagy üçin çylşyrymly çadyry („doga-dileg okalýan ýer”) gurmak görkezmesini aldylar. Hudaýa tagzym etmek üçin zerur bolan zatlary berjaý etmek babatynda jikme-jik görkezmeler berlipdir. Bularyň baryny ýerine ýetirmek üçin Hudaý aýry adamlara Öz Ruhuny berdi. Olar „*Haruna (mukaddes) geýimleri...we ş.m. zatlary etmek üçin akyl-paýhaslyk (we oýlanmalar) ruhundan dolan*” bolupdyrlar. (Çykyş Kitaby 28:3).

- Bu adamlardan biri bolan Weseleýil "...islendik işler üçin altyndan ýasamaga... we daşlary kesmäge Taňrynyň Ruhundan, akyl-darlygyndan, aňlaýyş ukybyndan, işden baş çykarmak hem-de islendik ukyplardan peýdalanmak başarnygyndan dolupdyr" (Çykyş Kitaby 31:3-5).
- Sanlar Kitabyň 11:14-17 aýatlarynda Musa berlen Ruhun ondan alnandygy hem-de Ysraýyl ýaşulylyryna adam betbagtlyklaryna dogry höküm çykarmaga mümkinçilik bermek üçin we şeýdip Musanyň ýüküni ýeňletmek üçin berlendigi barada aýdylýar. Musanyň ölümüne edil öň ýanynda ruhy peşgeşi ondan alnyp, Isa Nawin ogluna geçirilipdir. Bu onuň Taňrynyň halkyna dogry derejede ýolbaşçylyk edip bilmegi üçin şeýle boldy (Ikinji Kanun Kitaby 34:9).
- Ysraýyllylar öz ýurdyna girenden başlap, Saulyň ilkinji patyşa bolup tagta geçýänçä bulara kazylar diýilýän adamlar wagtal-wagtal hökümdarlyk ýöredip gelipdirler. Bu döwrüň dowamynda olaryň üstüne ýygy-ýygydan duşman çozupdyr. Kazylar Kitabynda ysraýyllylary sütemkeşlerden gudrat bilen gutarmak üçin Taňrynyň Ruhunyň käbir kazylara inendigi barada aýdylýar. Munuň ýaly kazylara aýratynda Gofoniýil (Kazylar Kitaby 3:10), Gedeon (Kazylar Kitaby 6:34) we Ýeffaý (kazylar Kitaby 11:29) degişlidirler.
- Ruh ýene-de başga bir Şamşon atly kaza hem indi. Ol ýolbarsy öldürdi (Kazylar Kitaby 14:5-6), 30 adamyny öldürdi (Kazylar Kitaby 14:19) hem-de özüne daňylan ýüpleri ýyrtdy (Kazylar Kitaby 15:14). Munuň ýaly „Mukaddes Ruh” Şamşona hemişe berilmändir. Bu oňa diňe belli bir aýgtyly maksatlara ýetilmek üçin berlipdir we soňra bolsa, bu yzyna alnypdyr.
- Haçanda Hudaý Öz adamlaryna aýratyn habary ýetirmek islände Ruh bir adama inipdir hem-de şol adam Taňrynyň Sözüni wagyz edipdir. Haçanda habar tamam bolanda bu Ruh Peşgeş ol adamdan aýrylypdyr we bu adam Hudaýyň sözlerini aýtman ýene-de öňküsi ýaly öz sözlerini aýtmagyny dowam edipdir. Köp sanly bolan mysallardan biri:

"Taňrynyň Ruhy Zekeryany gursap aldy...we olara şeýle diýdi: Reb şeýle diýýär: siz näme üçin Taňra boýun bolmaktan dänýäesiniz?" (2 Par. 24:30).

Ýene beýleki mysallar Par.15:1-2 we Luka 4:18-19 aýatlarynda berlendir.

Munuň netijesinde, belli bir maksat üçin Taňrynyň Ruhuny peýdalanmak peşgeşe eýe bolunmaýandygy aýdyň bolýar:

- Halas edilmä kepillenme;
- Bütin durmuşa dowam edip biljek bir zat bilen;
- Biziň içimizdäki mifiki güýç bilen;
- Ekstatiki „şahsy tejribäniň” netijesinde peýdany berip biljek zat bilen.

Mukaddes Ruhun peşgeşleri barada örän köp şübheli soraglaryň bardygyny bellemek gerek. Şeýdip käbir adamlar özleriniň Mukaddes Ruhuny alandyklaryny yglan edýärler we köp ýewangeliýon zallarda wagyz-nesihatçylar Isa ynanýanlar hasaplanylýan adamlaryň önünde „Mukaddes peşgeşleri” alan ýaly edip, ýöne käşiri görkezýärler. Ýöne „Bu nähili peşgeş bolýarmyş?” diýlen sorag ýüze çykýar. Adamlaryň nähili peşgeşlere eýe bolýandyklaryna göz ýetirip bilmeýändiklerine ynanmak örän kyn. Haçanda Şamşon arlap duran duran haýwanyň önünde duranda, oňa bu ýolbarsy öldürmäge ruhy peşgeşi berlipdi (Kazylar Kitaby 14:5-6). Ol özüne bu peşgeşiň näme üçin berlendigine gowy düşünişdir. Bu barada onda hiç hili şübhe bolup bilmändi. Şamşon bilen bolan waka häzir özleriniň Mukaddes Ruhuny alandyklary barada aýdýan adamlar bilen düýbünden garşy gelýändir. Çünki olar aýratyn hiç bir hereketi berjaý edip bilmeýärler we onuň üstesine-de özleriniň nähili peşgeşlere eýe bolandyklaryny hem bilmeýärler.

Munuň ýaly adamlarda öz durmuşynda hristiançylyk bilen baglanyşykly bolan nähilidir bir dramatiki joşgunly wakanyň bolandygy barada netije çykarmak üçin başga hiç hili alternatiwanyň ýokdugyny dogry aýtmak bolar we olaryň durmuş babatyndaky soňky aýlawy olaryň içinde bir täze geň täsiri galdyrdy. Bu barada göz ýetirip, olar Mukaddes Ruhun peşgeşleri babatynda Bibliýanyň parçalaryna ýapyşdylar hem-de şeýle netije çykardylar: „Bu meniň duýgyny başdan geçirýän zatlarym bolmagy mümkin”. Olardan tamasy çykan pastorlary bolsa, olaryň eňegine el ýetirip, şeýle diýýär: „Bu hut şeýledir, Hudaýa şükür!”. Soňra ol beýlekileriň hem Mukaddes Ruhuny almagyny ynanýarmaga çalşyp, munuň ýaly wakalary „subutnama” hökmünde görkezýär. Munuň ýaly gapma-garşylygyň esasy sebäbi özüni „ynanýan” hasap edýän adamda bu sorag barada bibliki düşüňjäniň ýokdugyndadyr.

Biz öz-özümiziň ýalan duýgularymyzyň garşysyna çykyp durkak (Ýeremiýa 17:9) biz bibliýa esaslarynda berk durmalydyrys. Taňrynyň Ruhunyň nähili hereket edýändigine göz ýetirmekten başga zerur bolan zat ýokdyr. Biziň hemmämiz Taňrynyň güýjüniň biziň durmuşymyzda biziň bilen bilelikde hereket edýändigini pikir edýäris. Ýöne Ol muny nähili we näme üçin şeýle edýärkä? Bibliýada gürrüň berilýän adamlarda bolşy ýaly bizde hakykatdan hem Ruhu peşgeşler barmyka? Eger-de biz hakykatdan hem Hudaýy bilmek hem-de Onuň bilen janly gatnaşygy isleýän bolsak, onda biz bu hadysanyň dogry düşündirilmegini zerurlygyny kabul etmelidiris.

Biziň eramyzyň birinji asyrynda peşgeşlere eýe bolmak üçin sebäpler

Biziň eýýäm Taňry Ruhunyň peşgeşleri barada göz ýetiren aýratyn esaslaryny ýatlap biz häzir irki ybathanada bolan Täze Ähtiň ruhy peşgeşleri barada, ýagny Isa Mesihden soňky nesilde ýaşap geçen ynanýanlaryň toparlary beýan etmäge geçýäris.

Mesihniň resullar üçin soňky öwüt-nesihaty bütün äleme gidip, Hoş Habary äşgär etmek bolupdyr (Markus 16:15-16). Olar hem ilki bilen öz diňleýjilerine Mesihniň ölümi we Onuň direlşi barada wagyz edip diýilşi ýaly berjaý edipdirler. Ýöne şol döwürde biziň häzirki wagtda bilýän Täze Ähti heniz bolmandyr. Olaryň bazarlarda ýa-da sinagogalarda Nasyraly Isa atly bir adam barada gürrüň berip durkalar olaryň bu gürrüňi geň bolup görünmegi hem ähtimaldyr, ýagny bu birkemsiz adam bolup ölen we soňra bolsa Köne Ähtiň weliliklerine görä direlen hem-de indi olaryň çokundyrylmagyny sorap, Özüniň yzyny eýermegi ündeýän ýönekeý Ysraýylylly agaç ussasy bolupdyr.

Şol günlerde başga bir adamlar hem munuň ýaly yz eýermek kultyny ösdürmäge çalşypdyrlar. Olara mesihilere wagyz edilen habaryň demirgazyk Ysraýylyň balykçylarynyň filosofiýasyndan bolman, eýsem Hudaýyň hut Özünden bolandygyny dünýäni ynanýrmaga usul gerek bolupdy.

Biziň günlerimizde biz Isa Mesihniň işleri we öwgütleri barada aýdýan hem-de bu Ýazgylaryň Hudaýyň ýollan habarydygyny ynanýrýan Täze Ähtiň Ýazgylaryny okaýarys. Emma Bibliýanyň heniz ýazylmadyk günlerinde Hudaý wagyz nesihatçylara aýdýan zatlarynyň hakykatdygyny tassyklamak üçin Özüniň Mukaddes Ruhundan peýdalanmaga ygtyýar beripdir. Bu dünýäniň gözünüň alnynda peşgeşleri ulanmak üçin aýratyn bir pursat bolupdyr. Çünki ýazylan Täze Ähtiň ýoklugy sebäpli ynanýanlaryň täze toparlaryny imanda berkitmek ýeňil düşmezdi. Olarda dörän köp sanly praktiki kynçylyklar anyk çözüdi tapmandyrlar; özleriniň Mesihe bolan ynamyny güýçlendirmäge olarda ýeterlikli derejede mümkinçilik bolmandyr. Şol sebäplere görä-de, irki döwrüň ynanýanlaryny alyp barmak üçin Mukaddes Ruhun peşgeşleri Isa Mesihniň bu habarlary we öwgütleri ýazylyp çap edilýänçä Hudaýdan ruhlanyp gelen habarlaryň üsti arkaly ýetirilip gelipdir.

Hemişe bolşy ýaly, bu sebäpler Mukaddes Ruhnyň ýollanmagy üçin örän aýdyň bolupdyr:

- *"Munuň üçin: "(Isa) belentlige çykyp... adamlara sylaglar berdi"... mukaddeslere gulluk etme wezipesini berjaý etmek üçin, Mesihniň bedeniniň abatlanmagy üçin", ýagny ynanýanlaryň (Efeslilere 4:8, 12).*
- Pawlus Rimdäki ynanýanlara şeýle ýazdy: *"Çünki men, berkitjek bir ruhy sylaga ýetirmek üçin, sizi görmegi gaty küýseýärim"* (Rimliler 1:11).

Hoş Habaryň wagyz edilmesini tassyklamak üçin peşgeşleriň peýdalanyşy babatynda biz şeýle okaýarys:

- *"Çünki biziň ýaýradýan Hoş Habarymyz size diňe bir söz bilen däl-de, gudrat bilen, Mukaddes Ruh bilen, uly ynam bilen gelip gowuşdy"* görkezilýän gudratlaryň üsti arkaly (1 Selanikliiler 1:5; 1 Korintoslylar bilen deňeşdiriň 1:5-6).
- Pawlus *„özge milletleriň boýun bolmagy üçin, Mesihniň men arkaly sözde hem işde, alamatlar, gudratlar arkaly, Mukaddes Ruh arkaly edendigi"* barada aýdyp bilipdir. (Rimliler 15:18-19).
- Hoş Habary wagyz edýänler babatynda, olaryň *„alamatlar, mugjyzalar, dürli gudratlar, Öz islegi boýunça paýlan Mukaddes Ruh sylaglar"* bilen hereket edendiklerini (Ýewrýler 2:4).
- Kiprde Hoş Habary köpçülikleýin wagyz etmeklik gudratlar arkaly geçirilipdir. Şol sebäpli *„häkim ýüze çykan wakany görüp, iman etdi"* (Resullaryň İşleri 13:12). Gudratlar hakykatdan hem oňa

Mesihniň öwgütlerine ynanmaga ýol berdi. Reb Ikoniyada hem „*olaryň elleri bilen alamatlar, gudratlar görkezip, Öz merhemeti baradaky söz üçin güwä*” berdi (Resullaryň Işleri 14:3).

Wagyz etme boýunça resullaryň boýun bolmasy barada şu sözler arkaly ählisini jemlemek bolar: „*Olar-da çykyp, hemme ýerde wagyz edýärdiler, Reb hem olar bilen işläp, olara hemralyk edýän alamatlar arkaly Öz sözüni tassyklaýardy*” (Markus 16:20).

Aýratyn döwürlerdäki aýratyn işler

Bu ruhy peşgeşler aýratyn işler üçin aýratyn döwürlerde berlipdir. Bular bütin ömrüň dowamynda hemişe täsin peşgeşe eýediklerini ynanýan adamlaryň ýalňyşlygyny görkezýärler. Isa asmana göterilenden soňra basym resullar we şeýle hem Petrus „*ählisi Mukaddes Ruhdan doldular*” (Resullaryň Işleri 2:4). Şonuň üçin olar hristian Hoş Habary joşgunly äheňde wagyz etmek üçin beýleki dillerde gürläp bilipdirler. Haçanda häkimlikler olara çäre görmäge çalşanlarynda „*şonda Petrus Mukaddes Ruhdan dolup*” olara ynanýyryjy jogap bermegi başarypdyr (Resullaryň Işleri 4:8). Zyndan azat edilenden soňra olar Ruhniň täsiri astynda bolup, wagyz etmelerini dowam etdiripdirler hem-de „*ähli Mukaddes Ruhdan dolupdyrlar hem-de Taňrynyň sözüni gaýratly sözlemäge başladylar*” (Resullaryň Işleri 4:31).

Bulary üns bilen okaýan okaýjynyň bu aýatlarda haçanda olaryň bu işleri ýerine ýetirenlerinde „*olaryň Mukaddes Ruhdan eýýäm dolandyklary*” aýdylmaýandygyny bellemegi mümkindir. Olar aýratyn bir işleri ýerine ýetirmek üçin Ruhdan dolan bolupdyrlar. Ýöne Taňrynyň islegindäki bolan soňky işleri berjaý etmek üçin olar ýene-de Ruhdan dolmaly bolupdyrlar. Pawlus hem edil şonuň ýaly bolup, özüniň suwa çokundurylmasy mahaly „*Mukaddes Ruhdan dolupdyr*”, ýöne birnäçe ýyl geçenden soň betpäl adamy kör edip jeza bermek üçin ol ýene-de „*Mukaddes Ruhdan dolmaly*” bolupdyr (Resullaryň Işleri 9:17; 13:9).

Täsin peşgeşler barada aýtmak bilen, Pawlus irki döwür ynanýanlaryň bu peşgeşlere „*Mesihniň sylagynyň ölçegine görä*” eýe bolandyklaryny ýazyp geçipdir. „*Ölçeg*” diýen grek sözi „kesgitli bölek ýa-da dereje” diýmekligi aňladýandyr (Strongyň alfawit görkezmesi). Ölçegsiz peşgeşlere diňe Isa eýe bolupdyr, ýagny Ol olary doly derejede Özüniň isleşsine görä ulanypdyr (Ýahya 3:34).

Biz häzir biziň eramyzyň birinji asyrynda has ýygy ulanylandygy barada aýdylýan ruhy peşgeşler barada durup geçeris.

Biziň eramyzyň birinji asyryndaky weliligiň ruhy peşgeşleri

„Pygamber” diýen grek sözi „Taňrynyň Sözüni wagyz edýän adam” diýmegi aňladýandyr, ýagny wagtal-wagtal geljek wakalary öňünden aýdylmaly bolan Taňrynyň sözlerini aýtmaga ruhlanan islendik adamdyr (ser. 2 Petrus 1:19-21). Şeýlelikde, wakalary öňünden aýtma peşgeşe eýe bolan weli (pygamber) adamlar – „*Iýerusalimden Antakiýa geldiler, bulardan Agabus atly biri galyp, bütin dünýäniň başyna uly açlyk gelmelidigini Ruh arkaly bildirdi (bu hem kaýsar Klaudiusyň zamanynda boldy). Şonda Ýahudada ýaşayan doganlara goldaw üçin şagirtleriň her biri gurbunyň çatdygyndan pul ýollamagy karar geldiler*” (Resullaryň Işleri 11:27-29). Birnäçe ýylyň dowamynda doly derejede berjaý bolan munuň ýaly adaty bolmadyk welilik häzirki zamanda özleriniň welilik peşgeşlerine eýediklerini nygtaýan adamlaryň arasynda asla ýok diýen ýalydyr. Şol bir wagtda irki zamanyň imanlylary bu peşgeşiň diňe özlerinden birinde bolandygyna şeýle bir ynamly bolupdyrlar welin, bular hatda öňünden aýdylan bu betbagtlyga uçrajak adamlara kömek bermek üçin özleriniň wagtyny we pul serişdelerini hem sarp edipdirler. Häzirki zamanda „Hudaý tarapyndan ylhamlanan” diýilýän ýygmanyşyklarda (ybadathanalarda) munuň ýaly mysallara düş gelmek köp bolmasa gerek.

Sagaldyş

Resullar ýerde Taňrynyň Şalygynyň boljakdygy barada hoş habarlary („Ýwengelion”) wagyz edendikleri sebäpli olar öz sözlerini gudratlar bilen tassyklamaly bolandyklary aýdyndyr. Bu gudratlar haçanda „*körleriň gözleri açylar, kerleriň gulaklary açylar. Şonda agsak aýagyňa galar...*” (Işaýa 35:5-6) diýlen sözleriň nähili zamanda boljakdygy barada oýlandyrmaly bolupdyr. Taňrynyň Şalygy barada 5-nji Bapda has jikme-jik aýdylar. Haçanda Taňrynyň Şalygy ýerde bolanda şonuň ýaly wadalar munuň ýaly ýarym-ýalta berjaý

bolmaz; şeýle hem Şalygyň bu ýerde ýa-da ene bir başga ýerde bolmaly baradaky sorag hem ýüze çykmaz. Şonuň üçin bu Şalyk baradaky Taňrynyň ajaýyp tassyklama habary her bir garşylygy aradan aýyryan ynandyryjy we kesgitli formada ýerine ýetirilmeli bolupdy. Şol sebäpli hem köp sanly täsin sagaldyşlar bütin jemagatyň önünde irki zamanyň imanlylaray tarapyndan geçirilipdir.

Ybadathananyň gapysynyň agzyna her gün ir bilen dileg etmäge getirilip oturdylyan agsak gedaýy Petrusyň sagaldyşy klassiki derejedäki mysal bolup biler. Resullaryň Işleriniň 3:2 aýatlarynda onuň tanymal şahsyýet bolandygy üçin her gün oturdylandygy barada aýdylýar. Petrusyň ruhy peşgeşi bilen sagalyp, ol „*yokary towusdy-da, dik durup, ýöräp başlady. Gezmeläp, towsup, Hudaýa alkyş okap, olar bilen birlikde ybadathana girdi. Bütin halk onuň ýöräp, Hudaýa alkyş okap ýörenini gördüler. Onuň dilenmek üçin ybadathananyň Owadan gapysynda oturyan adamdygyny tanadylar, başyndan geçeni geň görüp, haýran galdylar. Ýañky sagalan otura Petrus bilen Ýahýany goýbermän durka, bütin halk geňirgenişip, olara tarap Süleýmanyň Eýwany diýen ýere ylgaşyp geldiler*” (Resullaryň Işleri 3:7-11).

Şonda Petrus derrewiň özünde daşarda Mesihiniň direlşi barada gürrüň bermäge başlady. Gedaýyň sagalşynda ýalana çykaryp bolmajak ynandyryjy subutnamany görüp, biz diňlejilileriň Petrusyň aýdan sözlerini edil Hudaýyň Sözləri kimin kabul edendiklerine ynanyň bileris. „*Doga wagty*” (Resullaryň Işleri 3:1) ybadathana edil şenbe gününüň ir ertiri ýaly adamlardan dolupdy. Bu ýer Hudaýyň Öz Sözüni şeýle netijeli we aýdyň gudratly wagyz edilmesiniň tassyklanmagy üçin saýlap alan ýeri bolupdy. Pentikost –tebipleriň we olara kybapdaş bolanlaryň adaty ynandyrmalary taýýarlyksyz biedep jemagatyň önünde bolman, eýsem başga bir uly bolmadyk ybadathanalarda ýa-da „gudraty” görmäge uly isleg bildirýän „ynanýalaryň” önünde bolup geçen wakalaryň daşynda bolup geçýärler.

Bu setirleriň awtorynyň özlerinde Ruhynyň barlygyny tassyklaýan adamlar bilen bu soraglary çözmekde az bolmadyk tejribesiniň bardygyny aýtmak gerek. Ol şeýle hem bu Ruh ýüze çykarmakda geçirilýän seanslarda köp gezek gatnaşypdyr. Emma welin köp sanly ynandyryjy bolmadyk „sagaldyşlara” we ýarym-ýalta bolan sagaldyşlara meniň „şahsy şaýat bolmagym” köp sözlere mynasyp bolmaýar. Munuň ýaly ybadathanalaryň islendik dogruçyl adamy meniň sözüm bbilen ylalaşar diýip pikir edýärim. Köp ýagdaýlarda men pentikostlaryň dini guramasynyň agzalary bolan hoşniýetli dostlaryma şeýle diýipdim: „Men siziň mümkin şeýle uly güýje eýediginize ynanyňmazlyk etmek islemeýärim. Ýöne Hudaý Öz güýjüne kimiň eýedigini we kimiň eýe daldigini hemişe aýdyň görkezýändir. Şonuň üçin men siziň ukybyňyzy mende hem görkezmegiňizi haýyş etmäge ýerlikli diýip pikir edýärim. Şonda mümkin men hem häzirki wagtda Hoş Habar (Ýewangeliýe) bilen deňşdirip bilmeýäm siziň doktrinaňyzy kabul etmäge häzir bolaryn. Emma maňa hiç haçan „ruhuň we güýjiň” ýüze çykarylyşy aýdyň görkezilmedi.

Meniň pikirlerimden tapawutlykda biziň eramyzyň birinji asyryndaky ordodoks ysraýyllylary hristianlaryň Taňrynyň Ruhunyň täsin peşgeşlerine eýe bolmak mümkinçiligi inkär etmändirler. Olar hatda şeýle tassyklama edipdirler: „*Çünki bular arkaly göze ilginç alamatyň ýüze çykanyny bütin Ýerusalim ilaty bilýär, biz muny inkär edip bilmeris*” (Resullaryň Işleri 4:16). Adamlaryň häzirki zamandaky pentikostlylara has ünsli bolandyklary sebäpli, olar olaryň görkezýän gudratlary baradaky tassyklamalary bilen az-da-kän ylalaşýarlar. Bu soraga has üns bilen garalmaladyr. Eger-de bütin Ýerusalimde diňe bir gudrat mälim bolan bolsa, onda hakyky gudratyň Londondaky Trafalgar meýdanynda ýa-da Naýrobininiň (Kenýa) merkezi seýigähinde hem bolandygyny adalatly çak etmek bolanda kâbir adamlaryň Taňrynyň täsin peşgeşine eýe bolandygyna bütin dünýäniň makullamasy bolardy. Muňa derek, pentikostlylar özleriniň imanynyň haýryna görkezýän „subutnamalaryna” dünýäniň haýran galmagyny garaşýarlar:

- (Belli bir ýagdaýlarda) aşgazan ýarasynydan sagaldyş. Sagaldyş işiniň dogma ýygnaýyndan soňra başlanýandygy hasaplanýar;
- Deformirlenen bogunlaryň gönelmeginiň başlangyjy;
- Köplenç öňki katdyna dolansa-da, görşiň ýa-da eşiňiň gowulanmagy;
- Depressiýany aýyrmak.

Bu mysallara ýene-de biri goşulmalydyr. Haçanda tiz kömegiň awtoulaglary hassahanalardaky syrkawlary Osborn dini şypa beriş merkezine (Kenýa) getirenlerinde sürüjilerde galmaly ýa-da yza dolanmaly diýen ýaly etiki ikigöwünlik döreýär. Eger-de olar galsalar, onda syrkawlaryň ýeňilligi almaýandyklaryna şaýat bolýarlar.

Muňa garamazdan, köp aňşalar adamlaryň şypa berijileriň tomaşasyna gelmeklerini çagyýarlar: „Gudrat görmägege geliň!” Psihologyň pikirine görä bu gurnalýan oýun öz-özüňi ynandyrmak ýaly we şuňa meňzeş bolan çäreleri geçirmekde ýeňillik üçin gurnalýar. Ýöne Täze Ähtiň hiç ýerinde gudrat döretmek üçin munuň ýaly güýçli psihologiki täsiriň zerurlygy barada asla hiç hili ýaňzydylyp aýdylan hem söz ýokdyr.

Munuň ýaly psihologiki işiň netijesine dogalary manysyz gaýtalamak, deprek owazlary we joşgundyryjy saz arkaly ýetilýändir. Munda Hudaý barada ýa-da ýene-de bir başga bir zat barada asla hiç hili pikiriň bolmazlygy şübhesizdir. Çünki ähli zat kellede gapylýar. Bu kitabyň ýazyjysy munuň ýaly ýygnaklara dürli ýerlerde gatnaşandygyny ýadyna salýar we her gezek ol deprekleriň owazynda we el aýalarynyň galgadylmasynda durnuklylygy, özüňi saklamaklygy we bibliki düşünjäni saklamak üçin göreşmekden güýçli kelle agyrlaryna-da sezewar bolupdyr. Bularyň bary pentikost „gudraty” üçin zerur bolan nyýan bolup görünýär hem-de munuň ýaly „sagaldyşlaryň” Taňrynyň Ruhunyň gös-göni görkezilmesi bolman, eýsem emosional we psihologiki ýagdaýlaryň netijesidigine ýeterlikli derejede tassyklama bolup hyzmat edýär.

Mundan tapawutlykda, haçanda syrkawlar köçelerde düşeklerde ýa-da krowatlarda ýatanlarynda, Petrus bu syrkawlary sagaltmak üçin gudratlaryň halyky peşgeşini ulanyp bilipdir (Resullaryň Işleri 5:15). Pawlus Listr şäherinde ýaşap geçen ynamsyz häkimiň we köp sanly butparazyň gözleriniň alnynda keramatly peşgeşden peýdalandy (Resullaryň Işleri 14:8-13). Ruhy peşgeşleriň öz maksadynyň we aslyýetiniň talap edişi ýaly bu gudratlaryň ählisi jemagatyň öňünde alnyp barylypdyr hem-de nähilidir bolsa başga bir manifestasiýalar bilen hiç-hili üsti ýapylmandyr. Bu Hudaýyň hyzmatçylarynyň üsti arkaly aç-açan berjaý edilen hakyky Taňrynyň güýjüniň aýan bolmasy bolupdyr.

Munuň ýaly täsirli netije Mesihniň ýerine ýetiren sagaldyş gudratlarynyň biri tarapyndan görkezilipdir: „Bary (ýagny kim muny gören bolsa) *haýran galyşyp, Hudaýy şöhratlandyryp: „Biz beýle zady asla görmändik” diýişdiler*” (Markus 2:12).

Diller

Käbirleri öň ýönekeý balykçy bolan resullar Hoş Habary wagyz edip, bütin dünýä gitmäge uly tabşyryk aldylar (Markus 16:15-16). Mümkün olaryň ilkinji täsiri şeýle bolandy: „Ýöne men dilleri bilemok ahbetin!” Olara hatda: „men mekdepde asla dilleri öwrenip bilmedim” diýmek hem bolmandy, çünki olar asla hiç haçan mekdebe-de gitmändirler. Olaryň ählisiniň daşky sypaty boýunça „*olaryň okuwsyz, garamaýak adamlardygy*” (Resullaryň Işleri 4:13) ýazylypdy. Hatda has sowatly bolan wagyz-nesihatçylar (mysal üçin Pawlus üçin) üçin hem dil kynçylygy diýseň wajyp bolupdyr. Haçanda adamlar imana gönükdirilende (Täze Äht ýazylan bomanson) wagyz işleri alyp barmak üçin dil bilmezlik möhüm bolupdyr.

Bu kynçylyklardan üstün çykmak üçin olara daşary ýurt dillere (ýa-da aňsatlaşdyryp aýtmak bilen „şiwe dillerde”) düşünmeklik we geplemek peşgeşi berlipdir. „Şiwe dilleriň” hem-de özlerni „täze dünýä inen mesihiler” hasaplap, öz wagyzlaryny „şiwe” diýip atlandyrylýan düşnüksiz bulam-bujar sesleriň arasynda uly tapawudyň bardygy aýdyňdyr. Bu işe aýdyňlygy girizmek üçin „şiwe” sözünüň bibliki kesgitlemesiniň „daşary ýurt dilleri” diýmekligi aňladýandygyny bellemek gerek.

Mesih asmana göterilenden soňra basym tiz wagtyň içinde ýewreýleriň Pentikost baýramyna resullar „*bary Mukaddes Ruhdan dolup, Ruhun gepledişine görä başga dillerde gürläp başladylar...Halaýyk bir ýere ýygandy* (peşgeşleriň ýene-de aç-açan ýüze çykmasy). *Olar haýran galdylar, çünki hersi öz dilinde eşiýärdi. Hemmeler haýran galdylar, geňirgenişip biri-birlerine diýdiler: „Ine, bu gepleýänleriň hemmesi Jelileli dälmi näme? Onda biziň her birimiz nähili öz ene dilimizi eşiýäris?*”(„diller” ýaly terjime edilýän şol bir grek sözi). *Biz Parfiýalylar, Midiýalylar.. olaryň öz dilimizde Hudaýyň uly işlerini gürrüň berişlerini eşiýärismi? Olaryň bary haýran galdylar*” (Resullaryň Işleri 2:4-12). Ybadathana gelýänleri özlerni peşgeşleriň bardygy bilen ynandyryp, ýaramaz ses bilen çykýan düşnüksiz, bulam-bujar dilde häzirki zamanda wagyz edýänlere adamlar resullaryň Işleri 2 beýan edilişi ýaly haýran galman, tersine, olar muňa gyjalat berip, biparh garaýarlar.

Resullaryň Işleri 2 aýdylşy ýaly „şiwe” we „diller” sözleriniň manysyna aýdyň düşünmeden başga „diller” diýlen söz Täze Ähtiň beýleki bölümlerinde „daşary ýurt dilleri” manyda aýdyň görkezilýändir. „*Adamlar, we milletler, we diller*” jümlesi Ýer planetasynyň ähli halklary barada aýdylanda Ylhamda baş gezek duş

gelyär (Ylham 7:9; 10:11; 11:9; 13:7; 17:15). „Diller” aňladýan grek sözi Köne Ähtiň grek terjimesinde („Septuaginta” diýilýän) „daşary ýurt dilleri” manysynda ulanylýandyr (ser. Barlyk Kitaby 10:5; Ikinji Kanun 28:49; Daniýel 1:4).

Korintoslylarda 14 1 babynda dillerden peýdalanmak babatynda tabşyryklaryň sany berilýär. 21 aýat bu peşgeşiň ysraýyllaryň garşysyna ulanyljakdygy barada aýdýan Işaýa 28:11 beýan edýär: „*Kannda ýazylan: özge dillerde we özge lebizlerde bu halka geplejek...*” Işaýa 28:1 aýat ilkinji nobatda adamlaryň bilmejek daşary ýurt dillerinde („özge dillerde”) öz halky bilen gepleşýän Ysraýylyň okkupantlaryna degişlidir. „Dilleriň” we „lebizleriň” arasyndaky deňlik „dilleriň” – bu daşary ýurt dilleridigini aňladýandyr. Korintoslylar 14 1 babynda „diller” sözüniň „daşary ýurt dilleri” manysynda ulanylýandygynyň beýleki görkezmeleri hem köpdür. Bu bap irki zamanyň ybadathanalarynda orun tutan peşgeşleriň nädogry ulanylyşy babatynda Pawlusyň ruhlandyryjy ýazgarmasydy we şeýle hem bu peşgeşleriň, dilleriň we welilikleriň aslyýetine aralaşmaga ýardam berýändir. Häzir biz bu barada gysgaça bellik bermäge çalşarys.

37 aýat wajypdyr:

“Özüni pygamber ýa-da ruhda kämil saýan adam size ýazýanlarymyň Rebbiň buýrugydygyny aňlasyn”.

Eger-de kimdir biri özünde ruhy peşgeşiniň bardygyny aýtsa, onda ol peşgeşlerdebn peýsdalanmak baradaky buýrugyň Hudaýdan berilýändigini boýun almalydyr. Bu buýruklary ýerine ýetirmeyän islendik adam bu gün Hudaý tarapyndan ylhamlanan Sözlere özüniň biparhlygyny aç-açan yglan edýändir.

Aýatlar 11-17:

„Ýöne aýdylýana düşünmesem, onda men gepleýäne bigäne, ol hem maňa bigäne bolar. Şeýlelikde, siz hem ruhy sylaglara yhlas edişiňize görä, ýygnagy abatlamak üçin sylaglara baý bolmaga çalşyň. Şonuň üçin bilinmeyän dilde gepleýän adam ony manylandyrrar ýaly doga etsin. Çünki men başga bir dilde doga edýän bolsam, ruhum doga edýändir, ýöne akylým miwesizdir. Näme etmeli? Men ruh bilen doga etjek, ýöne akyl bilen hem doga etjek; ruh bilen nagma aýtjak, ýöne akyl bilen hem nagma aýtjak. Sebäbi sen ruh bilen sena etseň, bilimsiz adamlar seniň şükürine nähili „omyn” diýsin? Sebäbi ol seniň näme aýdýanyňa düşünyän däldir. Dogry, sen gowy şükür edýärsiň, ýöne beýleki abatlanmaýar”.

Şonuň üçin tagzym etmäge gelenleriň düşüniş bilmeýän dilinde geplemek bidereklikdir. Keramat diýip ynanylýan ýalan dilde geplemeklik bolmaz, çünki hiç kimiň düşümeýän „doganyň” ahyrynda nädip „omyn” diýip aýdyp bolar? „Omyň” sözüniň: „Goý şeýle bolsun”, ýagny, „Bu dogada aýdylan zatlar bilen men doly ylalaşaryň” diýmekligi aňladýandygyny ýatda saklaň. Seniň doganlaryň düşüniş bilmeýän dilinde geplemek – bu Pawlusyň belleýşi ýaly, olary abatlamak däldir.

Men Billi Gremiň direginiň ýanynda broşýuralarynyň we pamfletleriň paýlanyp duran wagtynda bolan waka ýadyma düşýär. Munda adamlara hristiançylyga has berk bibliýa esasy bilen dolanmaga çagyryşlar bardy. Bir gaharly zenan meniň hristiandelfin doktrinamyň „şeýtandan bolan doktrinadygyny” ynandyrmaga çalyşýardy. On minudyň dowamynda ol on dilde gepledi. Dogry, men munuň ýaly „abatlanma” bilen onuň bu ynamyna hiç boýun bolup bilmedim. Pawlus hem edil şonuň ýaly „abatlanma” usulyňyň garşylygyny duýdurýar.

Aýat 18:

„Men dillerde hemmännizden köp gepleýänime Hudaýa şükür edýärim”.

Pawlus Mesihniň öwgütlerini wagyz edip, köp syýahatlary başdan geçirenligi üçin ol daşary ýurt dillerini („dilleri”) bilmäge hemmelerden has mätäç çekipdir.

Aýat 19:

„Ýöne ýygnakda beýlekilere-de öwreder ýaly, akylým bilen baş sözi aýtmagy başga dilde on müň söz aýtmakdan gowy görýärim”.

Bu şeýle ýönekeýdir. Islendik rus adamsyna Mesih barada rus dilinde ýönekeý gysgaça sözlem daşary ýurt dilinde ýa-da ýene bir başga düşnüksiz bolan dilde uzak wagtyň dowamynda wagyz edilmeden has gowudyr

Aýat 22:

„Şeýlelikde, diller iman edenlere däl-de, iman etmediklere, pygamberlik hem iman etmediklere däl-de, iman edenlere alamatdyr”.

Şonuň üçin dilleri bilmek aýratynda Hoş Habary imansyzlaryň arasynda wagyz etmek üçin talap edilipdir. Bu gün bolsa”dilleri” bilýänleriň köpüsi imanlylaryň topary bolup, (göz-görtele) ikiçäklikde şahsy gatnaşyk üçin ulanylýar. Munda Hoş habary meşhur etmek maksady bilen daşary ýurt dillerinde gepläp biljek şonuň ýaly adalaryň hroniki kemçilikleri synalýar. 1990-njy ýyllaryň başynda Gündogar Ýewropada Mesihniň öwgütlerini wagyz etmek üçin mümkinçilik açyldy. Ýöne özüni „ýewangelion” hasaplaýan ybadathanalar öz edebiýatyny dil kynçylyklary sebäpli iňlis dilinde ýaýratmaly boldy. Eger-de olaryň dilleri bilmek ukyby bolan bolsa, onda munuň peýdaly boljakdygy gürrüňsizdi. Öz wagyz-nesihatlaryny biçak köp jemagatyň önünde okaýan hatda beýik ýewangelçi (hoş habaryny ýaýradyjy) Reýnard Seyber hem kampala şäherinde (Uganda) halk bilen terjimeçiniň üsti arkaly geplemeli bolupdyr.

Aýat 23:

„Bütin ýygnak bir ýere üýşüp, ählisi başga dillerde geplese we bilimsizler ýa-da iman etmedikler içeri girse, olar: „Siz aklyňyzdan azaşypsynyz” diýmezmi?

Bu hakykatdan hem şeýledir. Musulmanlar we imansyzlar deň derejede Günbatar Afrikada dilleri bilýän diýýänleriň düşnüksiz ösüni baryşlarynyň üstünden gülýärler. Hatda durnukly mesihçi hem pentikostlylaryň ýygnagyny bir burda durup hem-de synlap, özüniň önünde aklyndan azaşanlaryň durandygyny pikir edip, günä höweslerini başdan geçirýär.

Aýat 27:

„Kimdir biri bilinmeýän dilde gepleýän bolsa, onda iki ýa-da iň ýokarys üç adam nobatma-nobat gepläp, biri-de manylandyrsyn”.

Islendik gullugyň dowamynda diňe iki ýa-da üç adam dürli dillerde gepläp bilipdirler. Auditoriýada üç dilden artyk geplenmese ýagşydyr. Çünki munuň ýaly ýagdaýda her sözlem iki dilden artyk terjime edilende gulluk öz durkuny ýitirip-de bilerdi. Eger-de dil peşgeşi Londonyň merkezi bölegindäki ýygnanyşykga ýüze çykan bolsady hem-de muňa birnäçe fransuz we nemes turistleri hem gatnaşan bolsalar, onda oratorlar öz çykyşlaryny şeýle başlardylar:

Pastor (İňlisçe): Good evening.

Fransuz oratory: Ben soir.

Nemes oratory: Guten abend.

Ýöne olar elbetde yzly-yzyna nobatma-nobat geplemeli bolardylar. Eger-de olaryň bary bir wagtda geplän bolsalar, onda bulam-bujarlyk bolardy. Emma „birnäçe dilde gepleýän” häzirki zaman adamlaryň tebigy ukyplarynyň netijesinde haçanda birnäçe adam bir wagtda gürlände, edil şonuň ýaly çykyşlar bolýar. Men diňe bir adamyň gepläp başlanda, tiz bilen beýlekileriň hem edil şonuň ýaly edýändiklerini hem görüpdim.

Dil peşgeşleri pygamberlik üçin ýygy-ýygydan ulanylypdyr. Şonuň üçin Hudaý tarapyndan ýollanan ruhlanan habar daşary ýurt dilinde gepleýän adam üçin (dil peşgeşleri arkaly) aýdylyp bilnişdir (welilik ýa-da pygamberlik peşgeşi bilen). Iki peşgeşiň munuň ýaly ulanylyşynyň mysalyny Resullaryň Işleri 19:6 duş gelmek bolýar. Emma eger-de iňlisleriň we köp fransuz myhmanlarynyň gatnaşan Londondaky ýygnanyşykda orator fransuz dilinde geplän bolsa, onda mundaky iňlisler „abatlanyp bilmez diler”. Şonuň üçin hemmeleriň aýdylyan sözi düşünip bilmekleri üçin dilleri terjime etmeklik peşgeşi bolmalydyr. Bizniň

bu mysalymyzda fransuz dilinden iñlis diline terjime edilmeli bolupdy. Şeýlelikde, eger-de kimdir-biri fransuz dilinde sorag beren bolsa, onda orator fransuz dilini bilmezden, fransuzça geplemek peşgeşine eýe bolsa-da, terjimeçiniň kömegi bolmazdan muña düşünmäge ukyply bolmazdy. Munda oňa ýardam bermek üçin terjimeçilik peşgeşi bolmalydy.

Zerur bolan ýagdaýda terjimeçilik peşgeşine eýe bolan adam bolmasa, dil peşgeşini ulanyp bolmaz: „...*biride manylandyrsyn. Düşündirýän ýok bolsa, onda ýygnakda dym*” (1 Korintoslylar 14:27-28). Haçanda häzirki zamanda özlerini „dil” bilýänler diýip hasaplaýanlar hiç kimiň düşüni bilmejek dilinde geplemeler hem-de terjimesiz geplemeler, onda bu görnüş Pawlusyň buýruklaryna boýun bolunmaýandygy aýdyň görkezýändir.

Aýatlar 32, 33:

„Pygamberleriň ruhlary pygamberlere tabyndyr; Çünki Hudaý tertipsizlik Hudaýy däl-de, mukaddesler ýygnaklarynyň hemmesinde bolşy ýaly, parahatlyk Hudaýydyr”.

Şuňa görä-de, Mukaddes Ruhun peşgeşlerine eýe bolmaklyk bu peşgeşleriň adamy normal akyl ýetirme realinden daşlaşdyrýandygy baradaky düşünje bilen bagly bolmaly däldir: Ruh – bu peşgeşler ýollanan adamyň subýektidir, bu adamyň öz hereketlerini dolandyrmaga erksiz edip gurşap alýan güýç däldir. Köplenç arwahlaryň ýa-da „zalym ruhlaryň” imansyz bolan adamlarda, Mukaddes Ruhun bolsa, imanly bolan adamlarda mesgen tutýandyklary barada nädogry hasap edýärler. Ýöne 1 Korintoslylar 14:32 aýatda aýdylýan Ruhun güýji oňa eýelik edýäniň barlagynyň aýry çäklerine çenli degişli bolandyr. Mundan başga-da, önünçä aýdyp geçişimiz ýaly Mukaddes Ruhun güýçleri belli bir iş üçin kesgitli wagtda resullara inipdirler hem-de olar bilen hemişelik galmandyrlar.

Peşgeşlere eýe bolanlar olary Tañrynyň parahatlyga bolan niýetine laýyklykda peýdalanmalydyrlar. Onuň tertipsizlige bolan ýigrenji (33 aýat) bolsa, pentikost ybadatçylaryna degişli bolmagy häzir ähtimaldyr.

Aýat 34:

„Ýygnaklarda aýallaryňyz geplemesin, çünki olara geplemäge rugsat edilen däldir. Olar kanunyň hem aýdysy ýaly tabyn bolmalydyrlar”.

Ruhun peşgeşlerinden peýdalanmak bilen baglylykda, aýallaryň ybadat gullugynyň dowamynda olardan peýdalanmaly däldikleri aýratyn nygtalýar. Emma häzir jemagatyň içinde bir adamdan beýleki adama geçýän emosional joşgun bilen düşündirilýän bulam-bujarly gepleşikde munuň ýaly kanuna köpçülikleýin närazylyk bildirilýär. Aýallar, çagalar hem-de aslyýetinde muña gönükdirilen islendik adam saklap bolmajak joşguna gaplanyp bilner. Şonuň üçin olaryň gopgunly gykylyklary „daşary ýurt” dilleri kimin kabul edilip bilner.

Aýallaryň „Dillerde geplemeklik” we „pygamberlik” diýilýän häzirki zaman ybadathanalaryndaky göze ilýän orny 34-nji aýadyň anyk tabşyryklary bilen gabat gelip bilmeýär. Pawlusyň aýallary ýigrenýärmiş diýlen gürrüň gülkünç we ähmiýetsizdir. Indiki aýat muña gös-göni garşydyr: „*Özüni pygamber ýa-da ruhda kämil saýýan adam size ýazýanlarymyň Rebbiň (eýsem Pawlusdan däl) buýrugydygyny aňlasyn*” (1 Korintoslylar 14:37).

Şonuň üçin Hudaý tarapyndan ylhamlanan bibliýa ynanýan islendik imanly 1 Korintoslylaryň 14 babynda berlen buýruklara çynlakaý çemeleşmelidigini kabul etmelidir. Bulara doly derejede äsgermezlik etmeklik diňe Hudaý tarapyndan ylhamlanan Hoş Habara bolan ynamyň ýoklugyny aňladyp biler ýa-da özünde ruhy peşgeşe eýe bolmak ukybyň ýoklugyna göz ýetirme bolar. Munuň ýaly garaýyşly adam 1 Korintoslylar 14 biziň üçin Hudaýyň tabşyryklarydygyny inkär eder. Bu tassyknamanyň özeni hakykatdan hem güýçli weýran edijidir. Munuň içinde siz nädip munuň ýaly ybadathananyň agzasy bolup ýa-da hatda oňa gatnaýanlar bilen gatnaşygy saklamaga islegde bolup bilersiňiz?

2.4 Peşgeşleriň yzyna gaitarylyşy

Taňrynyň Ruhunyň ajaýyp peşgeşleri Mesih gaidyp gelenden soňra Taňrynyň Şalygyndaky bar bolan dünäni özgertmek üçin iene-de imanlylar tarapyndan peýdalanylýar. Şonuň üçin peşgeşlere „*geljekki döwrüň güüçleri*” diýilär (Iewreiler 6:4-5), we Ioil (Ioil 2:26-29) Ysraýyl halky toba edenden soňra Ruhnyň peşgeşleriniň uly akylşyny beýan edýär. Mesih gaidyp gelende bu peşgeşleriň imanlylara beriljekdigi baradaky faktyň özi bulara häzir eie bolunmaganynyň ieterlikli derejedäki subutnamasy bolup durýar. Şol bir wagtyň özünde-de, Hoş Habara hem-de dünäde bolup geçiän wakalara ser salýan her bir mesihçi Mesihniň gaidyp gelşiniň uzak bolmadyk geljekdedigini görýär (ser. Goşmaça 3).

Birinji asyrdaky adamlaryň ruhy peşgeşlerine eie bolan wagtynyň hem-de Mesihniň ikinji sapar gaidyp gelmeginiň aralygynda peşgeşleriň biraz wagtylyk yzyna alynjakdygyny beýan edýän Bibliianyň anyk welilikleri bardyr:

„...Pygamberlikler bolsa aýrylar, diller dymar, bilim iogalar. Çünki biz böleklein bilip, böleklein pygamberlik edýäris. Iöne kämil bolan gelende, böleklein bolan aradan aýrylar” (1 Korintoslylar 13:8-10).

„Haçanda kämil bolan gelende” birinji asyrdaky eie bolan Ruhy peşgeşleri yzyna alynmalydyr. Bu Mesihniň ikinji sapar gelşini aňladýan däl. Çünki şonda peşgeşler iene-de gaitarylar. „Kämil” diýlip iiti terjime edilän grek sözi bigünä bir zady deňeşdirmäge ialy „doly zat iada gutarnykly” diimekligi aňladýandyr.

Bu „doly zat” irki döwrüň hristianlarynyň pygamberlik peşgeşiniň netijesi hökmünde eie bolan iarym bilimiň ierini çalyşýandyr. Pygamberligiň Taňrynyň ruhlandyryjy sözleriniň peşgeşi bolandygyny iatda saklaň; we bu sözleriň iazylyan görnüşi häzir Bibliadyr.

Biziň eramyzyň birinji asyrynda ortaça ynanýan biziň häzir bilýän Täze Ähtimiziň diňe iarysyny bilipdir. Ol öz ybadathanasynyň iashylyaryndan pygamberlikleriň diňe käbir sözlerini eşidipdir. Bu pygamberlikler bolsa durmuşyň dürli tejribeli ugurlaryna degişli bolupdyr. Ol Isanyň durmuşynyň gysagaça beýannamasyny bilipdir hem-de Pawlusuň bir iada iki hatyny okan bolmagy ähtimaldyr. Iöne pygamberlikleriň sözleri iazga geçirilip tamamlanýan badyna, we olar iüzlenmede bolanlaryndan soňra, olara geljekde eie bolmak zerurlygy kesilipdir. Tamamlanylýp, Ruhnyň peşgeşleriniň ierini çalyşypdyr we gutarnykly Täze Ähtine öwrülipdir:

„Iazgylaryň hemmesi Hudanyň ylhamy bolup, Hudaý adamy her bir oňat iş üçin taryn, kämil bolar ialy, öwretmek, kämek, iola getirmek, dogrulykda terbiulemek üçin peýdalydyr” (2 Timoteos 3:16-17).

Bu kämil iada doly bolan zat hem Bibliadyr. Şeilelikde, bütin Bibliia – bu Taňry ruhlandyrmasy bolup iazylyandyr we „bu kämil” başlap täsin peşgeşler yzyna alnypdyr.

Efeslilere bolan Hatyň aýatlary (4:8-14) bu düşünimezligi ajaýyp usul bilen çözmek üçin bu ierde örän amatlydyr:

„Munuň üçin: „(Isa)Belentlige (asmana) çykyp...adamlara sylaglar berdi...biziň hemmämiz imanda birlige (iagny, bir imana) ietänçäk, Mesihniň bedeniniň abatlanmagy üçin Hudanyň Ogluny tanamada, kämillige... her bir taglymatyň ieli bilen kowulýan, eiläk-beiläk itekleniän çagalar bolmazlygymyz ialy...”

Birinji asyryň peşgeşleri adamyň kämil iada doly derejede ösiänçä iberilmeli bolupdyr. 2 Timoteos 3:16-17 aýatlary „*bütin iazgyny*” kabul etmek arkaly „*Taňry ynsanyň kämil boljakdygyny*” aýdýar. Bütin Iazgy emäm bar bolandygy sebäpli, dürli ybadathanalaryň öňe süriän köp sanly doktrinalaryň bar bolmagyna nähilidir has hakyky güwä iokdyr. Diňe ieketäk bir Bibliia bardyr. Şeilelikde, „*Seniň Sözüň hakykatdyr*” (Iahia 17: 17) bolandygy üçin, onuň sahypalaryny öwrenmegiň üsti arkaly biz „*imanyň birligi*” (iagny, Efesliler 4:13 aýdylyşy ialy bir imany) tapyp bileris. Şonuň üçin hakyky mesihiler bu bir imana eie bolmaga ietdiler. Bu manyda bular Taňrynyň Sözüniň kämil iazylyan netijesi kimin doludyr („kämildirler”).

Iogsa-da, Efeslileriň 4:14 aýatynda gudratly peşgeşleriň ruhy perzentligi bilen merhemete eie bolmanyň deňeşdirilişine hem-de pygamberligiň esasynda, gudratly peşgeşleriň aýrylmaly bolmalydygyna üns beriň. 1 Korintoslylar 13:11 aýatynda hem edil munuň ialy aýdylyandyr. Şonuň üçin-de, ruhy peşgeşlere eie bolma barada goh turuzmak ruhy taidan ietişilmäniň alamaty bolup durýan däl. Bu sözleriň her bir okyjysy

Taŕnyň iazuw görnüşdäki Sözüne akyl ıetirmäge has köp ıykgyn etmelidigine, Taŕnyň Özi barada bize berian esasy ylhamynyň dolulygyna şatlanmalydygyna hem-de muňa özümiziň sada bolun bolmamyz bilen jogap bermelidigine mundan netije çykarmalydyr.

Ruha eie bolmaga häzirki zamandaky ymtylyş

Ahyrsoňy, özleriniň gudratly peşgeşlere eiediklerini telim gezek ykrar edian adamlar barada birnäçe bellikler ierine ıetirilmelidir:

Häzirki zamandaky „dillerde sözleiişde” gysga bogunlaryň köp gezek gaitalanmasyna bolan meili bardyr. Mysal için: „lala, lala, lala; şama, şama; Isa, Isa...” Bu sintaksisde nähilidr bir dil bilen baglanyşykda dälidr. Haçanda adam kimdir biriniň daşary ıurt dilinde geplän durandygyny eşıitse, şonda ol adamlaryň adatça nämedir bir zat barada gepleşip durandyklaryna düşünip biler. Mümkingadar, ol sözleriň özüne düşünmese-de, sözleriň nähilidir bir mahsus sesini eşidär. İöne häzirki zamandaky „dillerde sözleiiş” munuň bilen tapawutlanan dälidr. Bu ierde birinji asyrdaky peşgeşleriň maksady bolan şol pentlere bolan yşarat-da asla iokdyr.

- Käbir Pentikost ıygnanyşygynyň wekilleri dillerde geplemegiň özi „halas bolma” için talap ediliän alamatdygyny hem-de şonuň için munuň täze imana öwrülmegiň her bir ıagdayı için zerurdygyny tassyklaırlar. Irki zamanyň ybadathanalary dürli peşgeşlere eie bolanlary dürli organlara meñzeş bolan edaralary ıaly betan edipdirlerİ Bu sözler bolsa, muňa dübüden gapma-garşy geliär. Her kim onuň eli ia-da ıagy bolmandyr hem-de her kime nähilidir bir peşgeşe eie bolmaklyk berilmändir. Mysal için diller peşgeşine. 1 Korintoslylaryň 12:17, 27-30 aıatlary muny şeile düşündiriär:

"Tutuş ten göz bolan bolsa, onda eşidiş nirede bolardy?Bary eşidiş bolan bolsa, onda ysgatış nirede bolardy?Siz Mesihni teni, aıy-ııy agzalarysınyz. Hudai İygnakda birinjileri resul, ikinjileri pygamber, içinjileri öwrediji edip oturtdy; ondan soň hem gudrat görkezmeleri, ondan soň şypa sylaglaryny, ıardamlary, edaralary, dürli dilleri berdi. Hemmeler resulmydyr? Hemmeler pygambermidir?Hemmeler öwredijimidir?Hemmeler gudrat görkeiänmidir?Hemmeleriň şypa sylagy barmy? Hemmeler dürli dillerde gepleiärmi? Hemmeler dilleri manylandyıarmy?"

Bu şol babyň özünde hem biraz irräk aıdılyar:

"Çünkü Ruh arkaly birine akylıdarlyk sözi, iene birine şol Ruh arkaly bilim sözi, başga birine şol Ruh arkaly iman, beilekä şol Ruh arkaly şypa sylaglary, birine gudrat görkezme, iene birine pygamberlik, başga birine ruhlary saıgarma, beileki birine dürli diller, iene birine dilleri düşündirme beriliär. Bularyň hemmesini bolsa şol bir Ruh emele getiriär. Ol her birine Öz halasıyna göre, aıy-ııy bölüp beriär. İöne teniň bir we agzasınyň köp bolşy ıaly, teniň agzası köp bolsa-da, bir tendir; Mesih-de şeiledir" (1 Korintoslylar 12:8-12).

Munuň ıaly äşgärlige ähmiyet bermän geçmek bolmaz.

Pentikostlylar obşınasy babatda iene-de başga mysaly getirmek bolar. Filipus täze imana gelenleri imana bagyş edıardı, ıagny olar Bibliıany öwrenenlerinden soňra suwda çokundyrylypdyrlar. Emma olar Mukaddes Ruhıň peşgeşlerini heniz almandylar. Sebäbi mundan soňra Petrus we İahıa olaryň ıanyna barypdyrlar hem-de „bular hem baryp, Mukaddes Ruhı alsynlar diıip, olar için doga etdiler...Şonda resullar ellerini olaryň üstünde goıanlarynda, olar hem Mukaddes Ruhı aldylar. Simun resullaryň elleriniň goıulmagy bilen, Mukaddes Ruhı berlenini gördi...” (Resullaryň İşleri 8:4-18). Mümkün Ruhıň peşgeşleriniň geçirilişi diňe elleriň goıulmagy bilen amala aşyrylandyr hem-de häzirki döwrüň dalaşgärleri tarapyndan oňa eie bolmaklyk o diien ıygy geçiriliän dälidr.

Pentikostlylaryň beileki wekilleri dürli dillerde geplemekligiň halas bolunma heniz kepil bermeiändigini nygtıırlar. Bu özlerinde peşgeşleriň bardygyny nygtııanlaryň arasynda çynlakı teologiki gapma-garşylyklarynyň bardygyny görkezär. Şeilelikde, käbir „taňrydan ruhlananlar” Taňrynyň Şalygynyň ierde dikeldiljekdigine ynanırlar. İene başga birleri bolsa, onuň asmanda dikeldiljekdigini nygtıırlar. Katoliki „taňrydan ruhlananlar” Mukaddes Ruhıň özlerine Meriemi we papany taňry derejä galdyrmagy

buuriandygyny nygtap durkalar, käbir pentikost „tañrydan ruhlanlar” özleriniñ eie bolan Mukaddes Ruhunyñ olara papa edil antihriste garap, katoliki taglymatyny ıazgarmagy buuriandygyny aıdırlar. Emma Isa Göwünlik Berijä, ıagny Mukaddes Ruhuna eie bolanlaryñ hakykata tarap gönükdiriljekdigini şübhelenmän aıdypdyr. „...şol gün Menden hiç zat soramarsyñyz...Göwünlik Berjisi...size ähli zady öwreder, meniñ aıdan ähli zatlarymy ıadyñyza salar” (İahıa 16:13, 23; 14:26).

Göwünlik Berijä eie bolanlaryñ arasynda taglymatda göni gapma-garşylyklar bolmaly däldir we şol bir wagtyñ özünde hem bu gapma-garşylygyñ barlygy özlerinde ruhy peşgeşleriñ bardygyny aıdian adamlara çynlakı ynamly däldigini görkezäir. Munuñ ıaly käbir dalaşgärleriñ Bibliıa salgylanyp, özleriniñ ynam ıoluny düşündirmegiñ anyk ukypsyzlygy olaryñ Göwünlik Berijisi tarapyndan bütün hakykata we doly göz ıetirmä ugrukdyrylmaıandygyny görkezäir.

- Käbir adamlaryñ dürli dillerde geplemeklige döredän uly ünsi bu babatda bibliıa düşündürmeleri bilen ylalaşmaıar. Efesliler 4:11 aıdylan Ruhy peşgeşleriniñ sanap geçilmesinde bu hatda ıok. Bu peşgeş baradaky ıatladylma diñe 1 Korintoslylaryñ 12:28-30 aıatlarynda sanalyp geçmäniñ ahırynda agzalyp geçilär. Hakykatda, Täze Ähtiñ diñe üç ıerinde bu peşgeşniñ ulanylyşyna görkezme bardyr (Resullaryñ İşleri 2:4; 10:46; 19:6).

Dürli dillerde geplemekde täjribe geçiän we gudratlary görmek bilen meşgullanıan häzirki zamanyñ „tañrydan ruhlanan” mesihileriñ talap etmeleri Tañrynyñ Ruhunyñ ıaradanlary babatynda biziñ bu bapda aıdanlarymyzyñ ählisini nazarda tutup, seljerilip geçilmelidir. Munuñ ıaly esasy netijäni çykarmak bolar: munuñ ıaly adamlar özleriniñ üsütnlikleri barada nämeler aıtsalar-da, bu özleriniñ Mukaddes Ruha eieçilik etmekleriniñ netijesi bolup bilän däldir. Peşgeşlere ıe bolmak barada tassyklama bilen kim çykyş etse-de, ol biziñ bu ıerde aıdyp geçen şol bibliki esaslara jogap bermek üçin ummasyz derejede öı işini ıerine ıetirmelidir.

Emma, näme üçin ıarym derejede sagalmagyñ we „dillerde” geplemekligiñ (butparazlyk manysynda) ıagdalary ıüze çykar diñen soraga biraz düşündiriliş bermeklik gowudyr.

Adamlaryñ öz kelle beinisiniñ uly bolmadyk böleginden peıdalanıandyklary bellidir. Käbir görkezelere görä bu diñe 1% barabardyr. Şeile hem añyñ bedene „fiziki” diñen ıaly gözegçilik edip biländigi hem kesgitlenendir. Oduñ ıakyp bilmezligini öz-özüñe ynandyrmagyñ üsti arkaly induslar aıaklaryny ıakman, aıakıalañaç oduñ üstünden ıöremegi başıarlar. Aıratyn ruhlanma wagtly biz öz beñimizniñ adatdan has uly göterimde ukyplarymyzdan peıdalanyp biläris. Şonda hemmeler tarapyndan kabul edilen mümkinçiliklerden has ıokary bolıan bedenimiziñ şeile fiziki güjüne ıetilär. Söweş wagty uly tolgunma ıagdaynda esger birnäçe minudyñ dowamynda özüniñ golunyñ goparlandygyna-da üns berip bilmez.

Uly dini ynamda we belli bir höwes dörediji sazda, tañry ruhlanan ıolbaşçynyñ täsiri bilen kadaly adamzat düşüñjesiniñ çäginde bolan hadysalaryñ bolmagy mümkündür. Bu günki „mesihileriñ” aıdian gudratlary beileki dinleriñ ruhy hassa bolan teñribeleri ıaly bolan şol düzgüniñ özüniñ kadadan çykmalarydyr. Şamançylygyñ muşdaklary şeıdip beileki dillerde samyrdyly bolan düşnüksiz gepleşimde ulanyılan şol bir usullardan peıdalanırlar. Musulmanlar hem häzirki zaman hristianlaryñ görkezän şeile gudratlaryny tassyklap bilerler. İöne biziñ eramyzyñ birinji asyrynda Ruhy peşgeşlere eie bolmaklyk beileki dinler bilen deñeşdirilende hakyky mesihçiligiñ aç-açan artykmaçlygynyñ şertlerinde amala aşyrylypdyr. Şu wagtky hristiançylygyñ häzirki zaman „gudratlarynyñ” beileki dinleriñ şol bir „gudratlary” bilen meñzeşliginiñ şol subutnamasy biziñ eramyzyñ birinji asyrynda bolup geçen Mukaddes Ruhunñ şeile peşgeşleriniñ häzir ıokdugyna şaıatlyk ediär.

Eger-de meşhur „hristianlar” birinji asyrdı berjıı edilen uly we ynandyryjy güçleriñ hakyky gudratlaryny berjıı eden bolsaldy, onda Yslamyñ dowam ediän dabaraly ıörüşi Hristiançylyk bilen deñeşdirilende Afrikanyñ köp böleginde orun tutup-da bilmezdi. Şonda „Göwünlik Berijiniñ” emri bilen Mukaddes Ruhunñ peşgeşlerine hakyky eie bolanlar Isanyñ görkezen gudratlaryndan-da has köp keramatlary görkezip bilerdi (İahıa 14:12,16). Eger-de hristianlarda şeile uly ynam bolan bolsa, olaryñ şolar ıaly gudratlary görkezip biljekdikleri baradaky pikir bu ıerde kesgitli şübhelenme dörediär. Sorag şeile jemlenendir: olar ıa Göwünlik Berijiniñ ajayıp peşgeşlerine eie ıa-da ıok. Eger-de olar özlerinde bu peşgeşleriñ bardygyny tassyklaıan bolsalar, onda olar „uly güçleri” diñe bir ıaradyp bilmän, eisem olary ıaradardylar (İahıa 14:12)!

2.5 Bibliya – bu ýeketäk abraý

Bu bapda aýdylyp geçilenleriň ählisinden ugur alyp, Taňry Ruhunyň Onuň aňyna, niýetine hem-de güýjüne degişlidigini aýtmak bolar. Bular arkaly Ol Özünüň ýaradyş işlerini amala aşyrýar. Biz Ruhuň bize Taňry Sözleriniň sahypalarynda aýan bolýandygyny belläp geçdik. Köp kynçylyklar häzirki zamanyň hristianlarynyň muňa doly düşünmeýändigleri zerarly ýüze çykýar. Şeýle uly güýjiň ýeke kitaba jemlenendigine düşünmek kyn bolandygy üçin, Bibliýadan başga Hudaýyň adama ýene başga bir görnüşli ylhamynyň bardygyna pikirlenmek islegi döreýär. Biziň juda hapalanan ynsan tebigatymyza (Ýeremiýa 17:9) Taňrynyň Sözüniň päk hakykatayna düşünmäge kyn bolandygy (Ýahýa 17:17) zerarly adamlaryň köpüsi özleriniň ynsan aňyna has oňaly bolan başga görnüşli ylhamlary kabul etmegi makul bilýärler. Aşakda bularyň birnäçesiniň mysallary getirilýär:

Imana tabyn bolmasy ýa-da dini (ybadathana)	Dalaş edilýän beýleki görnüşli ylhamlar	Adam üçin bu görnüşüň artykmaçlygy /ajaýyplygy
Ýegowanyň Şaýatlary	Hudaý tarapyndan ruhlanan hasaplanýan Minara Sakçylar Jemgyýetiniň neşirleri.	Bibliýany dogry düşündirilişiniň dogrulygy babatda oýlanmak üçin hiç hili şahsy tagalla gerek bolmaýar.
Rim Katosilizmi	Papanyň we ruhanylaryň aýdan pikirleri. Olaryň sözlerine görä, bu pikirler Taňry Aklynyň şekilidir.	Öz-özün Bibliýany okamaklygyň zerurlygy ýok. Geçmişde Katosilizm muny etmegi gollamandy we hatda muny gadagan edipdi. Olaryň sözleriniň dogrulygyny tassyklamaga tagalla bolmazdan, adamlaryň sözlerine ynanmak.
Mormonlar	Mormonyň Kitaby	Bibliýanyň düşünmäge kyn bolan doktrinalaryna ynanmaklyk zerurlygyny aradan aýyrýar. Bibliýa Hoş Habary öwrenmäge çagyrylmadyklary zerarly umytsyz ýaşayan we ölyän adamlaryň bardygyny aýdyp durka, Mormonyň Kitaby köptaraplaýyn halas bolmak mümkinçiligini berýär.
“Hudaý tarapyndan ruhlanan” hristiançylyk	Olaryň pikirine görä “Içki ýagtylyk” – bu Mukaddes Ruhdyr.	Olar özleriniň islendik duýgularynyň dogrudygyna ynanýarlar hem-de Taňry Ruhny özleriniň Bibliýa bilen baglanyşykly bolmadyk ýollarynda gönükdirýär we ruhlandyrýar diýip hasaplaýarlar.

Bularyň bary Bibliýany Taňrynyň Sözi hökmünde doly öwrenmeklik hem-de onuň sahypalaryndan hakyky ylhamy tapmaklyk zerurlygyny nygtaýar. „Näme üçin Bibliýa ýeke, emma ybadathana köp?” diýen soraga garşy soragyny bermelidir, her ybadathananyň Taňry Ruhunyň beýleki görnüşli ylhamyny belli bir derejä çenli kabul edişini, ýagny, Bibliýada bu barada aýdylandan başga Onuň erkini, öwütlerini we oýlanmalaryny nygtamalydyr.

Eger-de siz ýeke hakyky ybadathanasyny, ýeke hakyky imany we ýeke hakyky suwa çokundyrylmasyny (Efesliler 4:4-6) tapmak isleýän bolsaňyz, onda size „Bibliýa tarap yza!” diýlen batly we anyk çagyryş bolmalydyr.

Çekeleşme 4: Mukaddes Ruh - bu şahsyýetmikä?

2.1 we 2.2 bölümlerde Taňry Ruhunyň Onuň „aňny” giňişleýin derejede görkezýän Onuň güýjüne degişlidiginiň ýeterlikli subutnamasy berlendir. Taňry Ruhny Hudaýyň barlygynyň we şahsyýetiniň dogry görkeziji hökmünde hereket edýändigini üçin, käbir adamlar Taňry Ruhuny şeýle hem Hudaýyň Özi bolan şahsyýet hasaplaýarlar. Geçen bölümleriň üns bilen gaýtadan

okalmagy Taňry Ruhunyň Onuň aňydygyny we güýjüdigini görkezer. Eger-de bu beýle bolýan bolsa, onda aň we güýç asla şahsyýet bolup bilmez. Elektrik - bu ony dolandyryan adam üçin netije berip bilýän göze görünmeýän güýçdir. Ýöne bu şahsyýet bolup bilmez. Söýgi - bu adam häsiýetiniň ýüze çykmasdyr. Ýöne bu şahsyýet bolup bilmez. Taňry Ruhy Öz içine Onuň häsiýetiniň bölegi hökmünde Onuň söýgüsini alyp biler hem-de Onuň güýjüne degişli bolup biler. Ýöne bu Ondan aýratynlykda şahsyýete asla degişli bolup bilmez.

Köp „hristianlaryň” „üçbirlik” doktrinasyna bolan ynamy (ýagny Ruhyň şahsyýetdigi) göz-görtele we uly ýalňyşlykdyr. Bu doktrina boýunça, nähilidir bir usul bilen şol bir birligi aňladýan, ýagny Ata Hudaýy, Mukaddes Ruhy we Isany aňladýan üç sany hudaý barmyş. Bu adamlar Hudaýyň şahsyýet dældigini tassyklaýarlar we şol bir wagtyň özünde-de aýdyň gapma-garşylyga ýol berip, Taňry Ruhunyň şahsyýetdigini aýdýarlar.

„Üçbirligiň” hristiançylyga geçirilen butparaz ideýasy bolandygyna ynanmaga esasy sebäp bardyr we şonuň üçin-de bu söz Bibliýada duş gelmeýär. Hudaýyň üçbirlikdigi ideýasyny kabul edip, hristianlar Taňry Ruhunyň /güýjiň Hudaý bolmasa-da, şeýle hem Hudaýo bolan şahsyýetdigi barada örän täsin netijä gelmeli bolupdyrlar. Haçanda hristianlary munda aýyplanlarynda, olar Hudaý -bu beýik täsinlikdir we biz dogry düşündirmeleri tapmaga synanyşman, eýsem ähli zada ynanmalydyrys diýip, özleri üçin ap-aňsat çykalga tapýarlar.

Emma onda-da, olar Isa Mesihniň sözleriniň we işleriniň aýan eden Hudaýyň üçbirligi barada Täze Ähtdäki salgylanmalara bil baglaýarlar:

"Eý doganlar, men siziň bu syrdan habarsyz galmagyňyzy islemeyärim" (Rimliler 11:25);

"Isa Mesihniň wagzyna görä, gadym döwürlerden bäri ýaşyryn galan..." (Rimliler 14:24);

"Ine, size bir syry paý edeyin..." (1 Korintoslylar 15:51);

"...niýetine görä, Öz isleginiň syrny açdy" (Efesliler 1:9; 3:3);

Pawlusyň wagzy *"Hoş Habaryň syrny wagyz etymek üçin"* bolupdy (Efesliler 6:19; Koloseliler 4:3);

"Syr...indi Onuň mukaddeslerine aýan ederin" (Koloseliler 1:26).

Häzir esay doktrinalar babatynda syrlyň ýokdugyny bellemek gerekdir. Çünki diňe garaňkylykda gezýän adam syrly barada gepleýändir. Şonda şonuň ýaly adam Ylhamda beýan edilen ýalan diniň sistemasy bolan „Wawilon” bibliýa adynyň „syrdygyna” biynjalyk welin bolmazmyka (Ylham 17:15)? Munuň esasy manysy bu sistemanyň öz imanlaryny syr diýip yglan edýändiginden ybaratdyr. Ýöne welin, hakyky imanly bolanlar ol ýerde aýdylýan zenan barada düşünýärler (Ylham 17:7).

Elbetde, adamlardan Hudaý baradaky öz düşüňjelerini subýektiv täsirlere ýa-da özlerniň aňyna täsirini ýetirýän nähilidir bir daşky ruhy güýçleriniň düşnüksiz kesgitli bolmadyk işjeňligine esaslandyryan munuň ýaly nämälim düşündirmelerini eşitmek bolar. Eger-de biz hakykatdan hem Taňrynyň Sözüniň öwgütleri babatynda sada bolmak isleýän bolsak, onda biz munuň ylhamyny aýan eder ýaly ähli ukyplarymyzy esaslandyрма we umumy netije üçin ulanmalydyrys.

Bibliýada agzalýan Hoş Habaryň wagyzçylarynyň hiç birisi-de: „Bu - bütinleý syr we siz muňa düşüňip bilmersiňiz” ýaly jümlä asla gelmändir. Munuň tersine, biz Mukaddes Ýazgylardan öz aňmyzdan peýdalanyň, dogry netijeleri çykarmak ýüzlenmesini okaýarys.

Pawlus Bibliýanyň (biziň şeýle hem bu kitaby okanymyzda) esasy tertipleri baradaky özüniň wagyz nesihatynda *„Mesihniň görgi görüp, ölümden direlmeginiň zerur bolandygyny düşündirip görkezdi"* (Resullaryň İşleri 17:2-3). Bu ýerde kämillige deň bolan yzygiderli, dogry bibliki

subutnamasy bardy we hatda sözlemiň özi şeýle sözler bilen başlanypdy: „Pawlus öz endigine görä...subut edipdi”. Bu onuň adaty bolan stili bolupdy (şeýle hem ser. Resullaryň Işleri 18:19). Munuň bilen laýyklykda, Korinfde uly kompaniýa wagty Pawlus „her sabat günü sinagogadagürrüň berip, ehudylary ...ynandyryadyemma olar örän garşy çykdylar...” (Resullaryň Işleri 18:4-6). Imany kabul eden adamlar Pawlusyň Bibliýadan alyp aýdan subutnamalaryny diňleýärdiler; bu ýerde munuň ýaly jümleler bolmandy: "Isany özümiň ýatak jaýymda görüşim", "görlüp-eşidemedik duýgy meni gurşap aldy", "ağşamlaryň birinde men Rebbe sataşdym".

Taňry tarapyndan ruhlanan Ýazgylaryň „olaryň garşy bolandyklaryny” görkezmek bilen, şeýle hem dogrylyga we rasionalizma ündýändigine üns beriň. Edil munuň ýaly, Antakiýada Pawlus we Barnabas „olar bilen gürrüňdeşlik edip” (Taňrynyň Sözi barada) olary ynandyryadylar” (Resullaryň Işleri 13:43). Olaryň indiki duralgasy Konýa bolupdy. Olaryň bu ýerdäki „gürrüň berşi uly toparyň iman getirmegine sebäp boldy” (Resullaryň Işleri 14:1).

Haçanda mundan biraz soňra Pawlusy sud edenlerinde, şol bir logika oňa geljege bolan ynamly umydy ruhlandyrmagyny dowam etdiripdi: „Ol dogrulyk, nebsiňe buýurma hem geljek höküm hakda” şeýle aýdyň ynandyryjylyk bilen aýtdy welin, hatda çete çekilen uýatsyz kazy „gorkdy” (Resullaryň Işleri 24:25).

Biziň gürrüňimiz birnäçe subutnamalaryň getirilmegine esaslanýandygy sebäpli, biz öz umydymyza we doktrinamyza bibliýa salgylanmasyny bermelidiris:

„...Içiniňdäki umyt hakynda özüňizden hasabat soran her kese, her wagt jogap bermäge taýýar boluň. Muny ýumşaklyk, saýhallylyk bilen ediň” (1 Petrus 3:15).

Biriniň şahsy tejribesi hakynda asuda äheňde geplemeklik - bu Hoş Habar umydyna subutnamany getirmek dälidir. Şahsy şaýatnama bolan dowamly salgylanma köp „Hoş Habaryny wagyz edýän” mesihileriň wagzy etmeleriniň serişdesi hökmünde bolup, olaryň „umydyna” bolan „delil jogabyň” ýoklugyny nygtaýar. Olara „Rebbiň meniň durmuşymda berjaý eden zadyny we ş.m. ulanmaga” mümkinçilik bermek üçin hristianlaryň arasynda tutuş bir sözlük emele geldi. Munuň ýaly şahsy anekdotlar Pawlusyň: „Çünki biz özüimizi däl-de, Mesih Isany yglan edýäris” diýen sözleri bilen düýpli garşy gelýär (2 Korintoslylar 4:5), - bu başga biri bolman, eýsem Isa bilen ýüzbe-ýüz bolup, has köp gepleşen adamyň aýdan sözleridir.

Logiki, bibliýa taýdan biziň imanymyzyň esaslandyrylan usuly biziň Hudaý bilen has giňişleýin gatnaşygymyz üçin ömrümüziziň ahyryna çenli nusgany döretmelidir. Hemişe bolşy ýaly, adamlaryň peýdasyna gulluklary ýetirmek kynçylyklaryny çözmek üçin pähim-paýhasdan peýdalan ilkinji hristianlar biziň üçin nusgadyrlar (Resullaryň Işleri 6:2). Ynamlylyk şeýle hem Täze Ähtiň hatlarynda ýüze çykýandyr. Şonuň üçin bularyň okyjylary bibliýa logikasyny özlerine ýörelge hökmünde kabul ederler. Şeýlelikde, Musanyň kanuny boýunça ýaşap geçen ilkinji ruhanylaryň boluşlary ýaly, biz hem Mesihiň işleri barada jikme-jik göz ýetirip bilýäris (Ýewreýler 5:3). Pawlus Hudaýyň Mesihe bolan görlüp-eşidilmedik söýgüsi hakynda gürrüň berip, biziň „pähimli (grek dilinde logikos, ýagny logiki diýmekligi aňladýandyr) ybadatymyzyň” doly derejede Oňa bagyş edilmelidigini çagyýar (Rimliler 12:1). „Logikos” diýen söz adatça Taňrynyň Sözüne düşünmäge „söz” hökmünde terjime edilýän „logos” grek sözünden emele gelýändir. Şonuň üçin biziň bibliýa terminlerine logiki jogabymyz hem Taňrynyň Sözünden gelýän söz bolmalydyr.

Munuň netijesinde, Taňrynyň Ruhý barada Hudaýyň Özi däl bolan we şol bir wagtyň özünde-de Onuň Özi bolan şahsyýet hökmünde ýaly tassyklamak ýerlikli dälidir. Bularyň barynyň syrly bolandygy hem-de bibliýa terminleriniň logikasyna bagly bolmaýandygy sebäpli, munuň jogaby makul ederkliki dälidir. Eger-de biz Mukaddes Ýazgylardan logiki netijeleri çykaryp bilmeýän bolsak, onda Bibliýany bütinleý öwrenmek biderek bolýar; hem-de eger-de Bibliýa diňe gyzykly lenç edilen söz ýa-da gyzyklandyryjy edebi eser ýaly äsgermezlik edilse, onda oňa bolan zerurlyk hem bolmaz. Bularyň bary hristianlaryň köp kitap tekjelerinde bar diýen ýalydyr.

Emma, Tañrynyň Ruhunyň şahsyýetdigine ynanýan käbirleriniň muňa bibliýa taýdan düşündiriş bermäge synanyşandygyny bellemeklik ýerliklidir. Şahsyýetiň dilinde Tañrynyň Ruhy barada aýdylyan áyatlar agzalýar, mysal üçin, „Göwünlük Beriji” (Ýahýa 14:16) ýa-da Ruhun „gynandyrylandygyna” salgylanmalar getirilýär.

4.3 bölümde biz ynsan „ruhunyň” närazy bolup (Resullaryň Işleri 17:16), gamlanyp (Barlyk Kitaby 41:8) ýa-da şatlanyp (Luka 10:21) bilýändigini barada gürrüň edýäris. Hereketi döredýän ynsan „ruhy”, ýagny onuň öz barlygy, onuň aňy we niýeti barada aýratyn bir şahsyýet hökmünde aýdylýar. Ýöne, elbetde bu göni manyda kabul edilýän däldir. Tañrynyň Ruhy barada hem şeýle usul bilen aýtmak bolar.

Haçanda Bibliýada abstrakt düşüňjeler hakynda aýdylanda, janly nusga diliniň ýygy ulanylýandygyny göz önüne tutmak gerekdir. Mysal üçin, Süleýmanyň Tymsallarynda 9:1 akyl-paýhas barada edil zenan hakynda ýaly aýdylýar. Bu eger-de adamyň işlerde akyl-paýhasa eýe bolan bolaýsa, onuň nähili bolup biläýjekdigini görkezýär. Akyl-paýhas adamyň aňyndan daşarda bar bolup bilmez. Şonuň üçin hem munuň ýaly janly nusga ulanylýar. Bu barada has jikme-jik edilip „Janly nusganyň esasy” atly 5-nji Çekeleşmede gürrüň berilýär.

Çekeleşme 5: Janly nusganyň esasy

Käbir adamlar şeýtanyň janlandyrylan nusgasy barada örän kynlyk bilen düşünmekleri mümkindir. Sebäbi Bibliýada bu söz şeýle köp agzalýar welin, hatda onuň şahsyýet hökmünde bolşy ýaly täsir ýüze çykýar. Bu bolsa, mümkin adamlary gamlandyrýandyr. Ýöne bu Bibliýanyň ykrar edilen aýratynlygynyň akyl-paýhas, baýlyk, günä, ybadathana ýaly diri bolmadyk predmetleriň we abstrakt düşüňjeleriň janlandyrylan nusgasydygy bilen aňsat düşündirilýär. Diňe şeýtany bilen baglanyşykly bolan ýagdaýda käbir fantastiki teoriýalar goýberilýär. Şu mysallar şekil hökmünde getirilýär:

Akyl-paýhasyň janly nusgasy.

„Hikmen tapan, düşüňjä gowuşan nähili bagtly! Ony gazanmak kümüş gazanmakdan gowudyr, onuň önümi sap altyndan gowudyr. Ol ýakutdan gymmatdyr (onuň garşysyna hiç bir zalymlyk ýokmaz; ol özüne golaýlaşýanlaryň ählisine gowy mälimdir), ähli arzyly zatlar oňa taý bolup bilmez” (Süleýmanyň Tymsallary 3:13-15);

„Akyldarlyk öýüni saldy, ýedi diregini ýondy” (Süleýmanyň Tymsallary 9:1).

Bu áyatlar baplaryň edil beýleki bölümleri ýaly aklydarlygy zenan ýaly nusgalandyrýar. Ýöne bu sebäpli aklydarlygyň ýerde gezip ýören göni zenandygy baradaky pikir asla hiç kimiň oýuna-da gelmeýär. Hemmeler aklydarlygyň adamlaryň isleýän zadydygyna düşüňýärler.

Baýlygyň janly nusgasy.

„Hiç kim iki hojaýyna hyzmat edip bilmez; çünki ýa birini ýigrenip, ol birini söýer, ýa-da birine wepaly bolup, ol birini äsgermezlik eder. Siz-de hem Hudaýa, hem-de mammona¹ hyzmat edip bilmersiňiz” (Matta 6:24).

Bu ýerde baýlyk hojaýynlar bilen deňeşdirilýär. Köp adamlar baýlyga eýe bolmaga we bu ýol arkaly olaryň hojaýyny bolmaga örän dyrjaşýarlar. Isa bu ýerde biziň muny berjaý edip hem-de şol bir wagtyň özünde Hudaýa gulluk edip bilmeýändigimizi aýdýar. Öwüt-nesihat ýönekeý we täsirlidir. Ýöne baýlygyň Mammon atly adamdygyny hiç kim göz önüne-de getirmeýär.

Günäniň janly nusgasy.

¹ Mammon: pul

„...Günä edýän her kişi günäniň guludyr” (Ýahýa 8:34). „günä ölümde höküm sürdi” (Rimliler 5:21). „Boýun bolmagyňyz üçin özüňizi gul hökmünde kime tabşyrsaňyz, kime boýun bolsaňyz onuň, ölüm üçin günäniň ýa dogrulyk üçin tabynlygyň gullarydygyňyzy bilmeyärmisiňiz?” (Rimliler 6:16).

Edil baýlygyň bolşy ýaly, bu ýer-de günä hojaýyn bilen deňeşdirilýär. Günä edýän bolsa onuň gullarydyr. Ýöne bu setirleriň paýhasly bolan okyjýjsynyň hiç biri-de Pawlusyň günä - bu adam diýip aýdan sözlerini göni kabul etmez.

Ruhň janly nusgasy..

„Emma Ol, Hakykat Ruhý gelende, size bütin hakykata tarap ýol görkezer; Çünki Ol Öz-Özünden aýtmaz” (Ýahýa 16:13).

Bu ýerde Isa öz resullaryna olaryň Mukaddes Ruhuny aljakdyklaryny aýdýar we hakykatdan hem Resullaryň Işlerinde 2:3-4 aýdylyşy ýaly bu Pentikost günü boldy: *„Olara odunň ýalynlary kimin bölnen diller aýan bolup, her biriniň üstüne gondy. Olaryň bary Mukddes Ruhdan doldular”*. Bu olaryň kuwwatynyň Hudaýdan gelýändigini tassyklaýan gudratly işleri döretmek üçin ajaýyp güýji peşgeş berdi. Mukaddes Ruh şahsyýet bolmandy. Bu güýç bolupdy. Ýöne haçanda Isa bu barada aýdanda, Ol „ol” diýen at çalyşmasyny ulanyypdyr.

Ölümiň janly nusgasy.

„Seretdim, ine öňümde reňki öçük bir at durdy. Atyň üstünde oturanyň ady ölümdi” (Ylham 6:8).

Ysraýyl halkynyň janly nusgasy.

„Men ýene-de seni ýerleşdirerin, we sen ýerleşdirilersiň Ysraýyl gyzy, ýene-de timpanlaryň bilen bezelersiň...” (Ýeremiýa 31:4). „Ýefremiň aglap durandygyny eşidýäriň: „Sen maňa jeza berdiň we men başbermez göle ýaly jezalandyryldym; meni gaýtar we men Saňa ýüzlenerin, çünki Sen meniň Hudaýym Rebsiň” (Ýeremiýa 31:18).

Bu aýatlaryň mazmuny pygamberiň edil adama ýaly gös-göni ýazykly Ýefreme ýüzlenmän, eýsem Ysraýyl halkyna ýüzlenýändigini görkezýär. Bu ýerde Ysraýyl Beýik Britaniýa käte „Britaniýa” ýa-da „Jon Bul” diýilşi ýaly, janlandyrylýan nusgasy berilýär. Bu aýal we bu erkek ýaly adamlar ýokdyr. Ýöne haçanda olar kitaplarda atlandyrylanda ýa-da suratlarda duş gelende, her kim munda Beýik Britaniýanyň göz önüne tutulýandygyny bilýär.

Mesihe ynanýanlaryň janly nusgasy.

„Biziň hemmämiz imanda, Hudaýyň Ogluny tanamada birlige, kämillige, Mesihiň dolulygyndaky ýetişenlik derejä ýetýänçäk” (Efesliler 4:11). „Ten bir” (Efesliler 4:4). „Siz Mesihiň teni, aýry- aýry agzalarysyz” (1 Korintoslylar 12:27). „...Mesih bedeniň Halasgäri bolup, imanlylar ýygnagynyň başydyr” (Efesliler 5:23). „Bedeniň, ýagny imanlylar ýygnagynyň başy Oldur (Mesihdir)...Men siziň ugruňyzda gören görgülerime indi guwanýaryn, Mesihiň teni bolan imanlylar ýygnagy ugrundaky muşakgatlaryň ýetmezleriniň üstüni öz tenimde doldurýaryn” (Koloseliler 1:18, 24). „Çünki men size Hudaýyň yhlasy bilen yhlas edýäriň, sebäbi men sizi päk gyz hökmünde Mesihe hödürlemek üçin diňe bir äre niýetledim” (2 Korintoslylar 11:2). „...Guzynyň toýy başlanýar. Onuň gelni taýýarlandy” (Ylham 19:7).

Bu aýatlaryň bary özüniň kesgitlemesi bilen Mesihe hakyky ynanýan hem-de Mesihe hakyky ynanýan bolmagyny birwagt bes eden häzirki zaman ybadathanalaryň haýsydyr bolsa birisi bilen gatşmadyk bolsa-da, käte özlerini „imanlylaryň ýygnagy” atlandyran adamlaryň toparyna degişlidir.

Hakyky imanlylara, ýagny Bibliýanyň hakyky doktrinalaryna ynanýanlara „päk gyz” diýilip atlandyrylýar. Bu olaryň ýaşamaly boljak durmuşynyň päk bolmagyny hem-de laýyk bolan teni aňladypdyr. Çünki hakyky teniň köp funksiýalarynyň bolşy ýaly hakyky imanlylar ýygnaýynda-da uly jogapkärçilik bardyr we dürli funksiýalary berjaý edýändir. Haçanda imanlylar ýygnaýynda „ten” diýlende, hiç kim ony nähilidir bir şahsyýet bilen bulaşdyrýan däldir. Eger-de sözler dogry terjime edilen bolsa ýa-da eger-de erkekler we aýallar geçen günleriň ýalançy ybadathanalardan gelýän ýalan pikirleri kabul etmedik bolsalar, adamlar şeýle hem iblisi ýa-da şeýtany nähilidir bolsa bir asman „aýylanjy” ýa-da günä batan perişde ýaly kabul etmeyärler.

Robert Robertsıň „Hristiançylyň azaşmasy” atly kitabyndan adaptirlendi.

Çekeleşme 6: Kalwinizm

Birnäçe ýyl mundan ozal Kalwin biziň ýaşaýşymyzyň takdyry barada özüniň ideýasyny ýüze çykardy. Şonuň üçin ýagşy erk baradaky biziň çözgüdimiz biziň halas bolmagymyza hiç hili ähmiýet ýokdyr – ýagny, biz halas bolma üçin ýa öňünden bellenenler ýa-da ondan ýüz dönderilendiris. Bu pikir birnäçe häzirki zaman ideýalarda üýtgedildi:

- Bibliýany ýa-da dini öwrenmek üçin uly tagallalary ýerine ýetirmegiň haýry ýok. Çünki eger-de biz halas edilmeli bolsak, onda biz islendik ýagdaýda-da halas edileris.
- Bize günä etmäge itergi berýän we biziň öz erkimize bagly bolmazdan, durmuşymyza kynçylyklary salýan iblis atly jandar bardyr. Bu ýalan düşünje 6 bapda çözülýär.
- Durmuşyň dürli ýagdaýlarynda Taňrynyň hemaýaty soramaga serurlyk ýok. Ähli zadyň takdyry öňünden bellenenligi üçin syýahat wagty howpsyzlyk barada hemaýat soramak mysal bolup biler. Dünýäde bir nakyl bar. Muny köplenç aýroportlarda eşitmek bolar: „Eger-de siziň reýsiňiz ugramaly bolsa, onda ol ugrar”.
- Hoş Habary wagyz edýän ybadathanalar Mukaddes Ruh itergi bermezden, Bibliýa ynanmagyň ýa-da oňa düşünmegiň mümkin däldigini öwredýär.

Munuň ýaly filosofiyadan ýüze döndermek üçin Bibliýanyň dogry sebäpleri bardyr:

- Hudaýa boýun bolmagyň bütin konsepsiýasy biparh bolup galýar. Bibliýada hemişe bize Hudaýyň tabşyryklaryny berjaý etmelidigimizi we diňe şeýle etmek bilen, Ony şatlandyryp ýa-da gaýgylandyryp bilýändigimizi aýdýarlar. Eger-de Hudaý bizi boýun bolmaga mejbur etse, onda bu konsepsiýa manysyny ýitirýär. Mesih „gulak asanlaryň hemmesi üçin” halas bolmagy teklip edýär (Ýewreýler 5:10).
- Ýewreýler 11 babynda Hudaýyň biziň durmuşymyza gatşymasynyň we biziň halas bolmagymyzyň soňky görkezmesiniň biziň imanymyz bilen deň gelýändigini aýdylýar. Eger-de ähli zat öňünden bellenen bolan bolsa, onda Hudaýdan kömek sorap doga bilen ýüzlenilýän Bibliýanyň köp mysallary durmuşyň agyr pursatlarynda manysyny ýitirýär. Edil munuň ýaly halas bolma baradaky ideýa hem biziň Mesihe bolan ynamyzyň netijesi hökmünde manysyz bolýar.
- Suwa çokundyrylma halas bolma üçin başlangyç bolup ýardam edýär (Markus 16:16; Ýahýa 3:3-5). Muny kalwinistler kabul etmeyärler. Emma halas bolma Mesihiň eden işleri zerarly mümkin boldy (2 Timoteos 1:10) hem-de öňden bellenen abstrakt konsepsiýasynyň netijesi däldir. Biz muny suwa çokundyrylma usuly bilen ýerine ýetirip, düşünjeňlik bilen Onuň bilen garyndaş bolmalydyrys. Rimliler 6:15-17 aýatlarynda biziň häkimlerimiziň çalyşlary we günäli durmuşdan boýun bolma durmuşa geçişi barada aýdylýar. „Boýun bolmak üçin üçin özüňizi gul hökmünde kime tabşyrsaňyz, onuň siz gullary bolarsyňyz”. Özüni boýun etmäge bermek baradaky bu dil şertleýin bolmadyk öňden bellenenleriň garşysyna biziň ýagşy erkimiz barada anyk aýdýar. Özüni bagyş edip berme Hoş Habaryň öwgütleriniň obrazy boýunça tüýs yürekden boýun bolma arkaly bolup geçýär (Rimliler 6:17).

- Eger-de biz ahyrsoňy nähilidir bir usul arkaly öňden bellenen bolsak, onda Hudaý üçin Öz Sözüniň bize aýtmaklygynyň zerurlygy hem bolmazdy. Onda wagyz etmegiň hem zerurlygy bolmazdy; emma Bibliýa öwüt-nesihatlarynda bolşy ýaly bularyň göz-görtele mysallarynda hem Sözüň wagyz edilmesi arkaly erkekleriň we zenanlaryň halas bolma geljekdiklerini görkezýär. *”Gutulyş Sözüdir”* (Resullaryň Işleri 13:26) adamlara gelmelidir.
- Bizi işlerimize laýykda höküm ederler (Ylham 22:12). Eger biziň ýagşy erkli işlerimiz halas bolma üçin wajyp bolmaýan bolsa, onda näme üçin? Pawlus ýewreýleriň Taňrynyň Sözünden ýüz döndermeleri bilen, özlerine ebedi ýaşaýyşyna mynasyp bolmadyk hökmünde höküm edendiklerini aýtdy (Resullaryň Işleri 16:46). Olar özlerine höküm çykarypdylar we Hudaý olara päsgel bermändir. Eger-de biz Hudaýyň käbir adamlaryň halas bolmagyny we käbirleriň bolsa, ýazgarylmagyny öňünden belläp goýar diýsek, onda Onuň käbir adamlara günäkär, käbirlerine bolsa, takwa bolmagy mejbur etdirýändigini bolýandyr. Adam Atanyň günäsi zerarly *„...ölüm hem ähli adamlara geçdi; çünki hemmesi günä etdi”* (Rimliler 5:12). Adam Atanyň günäsine çenli Hudaý olary birnäçe wagtlap günäli bolmagy mejbur etmedi. Ynha şonuň üçin-de günäniň jezasy üçin adamlar ölýärler (Rimliler 6:23).
- 1 Korintoslylar 10 babynda we şeýle hem Bibliýanyň başga köp ýerlerinde geçmişde birwagt Hudaý bilen garyndaşlyk gatnaşyklarynda bolan, ýöne soňra ynanýanlar üçin duýduryş ýaly, Ondan çetleşen adamlar barada aýdylýar. *„Imandan çetleşmäniň”* (Galatýalylara 5:4) mümkindigi baradaky şol fakt halas bolma (gutulyş) sistemasynyň ýoklugyny aňladýar, ýagny kalwinizmiň munda tassyklaýşy ýaly „birwagt halas bolan (imanda gutulan) hemişe halas edilendir”. Eger-de biz hemişe hakyky öwgütlere ynansak, diňe şonda biz halas edilip bilners (1 Timoteos 4:16).
- Isa Taňrynyň Sözlerine düşünmegiň biziň ýagşy erkimizň tagallalaryna hem birnäçe derejede baglydygyny anyk aýdypdyr. *„Okyjy düşünsin”* (Matta 24:15). Şeýlelikde, biziň özümüz söze düşünmäge çalyşýandyrys, hiç kim muny etmäge mejbur edenok. Bu sözleriň we Isanyň ýygy-ýygdan gaýtalaýan sözleriniň arasynda meňzeşlik bardyr: *„Kimde gulak bar bolsa, goý eşitsin”* ýa-da düşünsin. *„Kimde gulak bar bolsa, goý eşitsin”* diýlen sözler Taňrynyň sözleriniň okalyşy bilen deňşdirilýär. Taňrynyň Ruhý Onuň sözi arkaly örän güýçli derejede aýan bolýandyr we şonuň üçin-de, Isa Onuň ruhlanan sözlerinde *„Ruhnyň bardygyny”* (Ýahýa 6:63) aýdyp bilipdir. Taňrynyň Ruhunyň adamyny bu söze boýun bolmagy mejbur etmek üçin Onuň sözüne gelmezden, adama işleýişini göz öňüne geirmek mümkin däldir.
- Hoş Habar özüniň ýaşaýşy sözüne seslenýän hemme adamlara şeýle diýýär: *„Suwsan gelsin. Dilän gelip, ýaşaýşy suwuny mugt alsyn”* (Ylham 22:17).

Çekeleşme 7: «Mukaddes Ruh sylagyny alarsyňyz» (Resullaryň Işleri 2:38)

Pentikost günü uly mähelläniň öňünde çykyş edip, Petrus adamlary suwa çokundyrylma we Mukaddes Ruhnyň peşgeşini almaga çagyryp, özüniň ýüzlenmesini 38-nji aýat bilen tamamlady. Resullaryň özleriniň mähelle bilen dürli dillerde gepleşme peşgeşlerini ulanandyklary hem-de şeýle etmek bilen, özleriniň Ýoil pygamberiň keramatly peşgeşleriň düşüňjesi baradaky weliligini (Resullaryň Işleri 2:16-20) berjaý edýändiklerini adamlara düşündirendikleri üçin Mukaddes Ruhunyň peşgeşine salgylandy. Petrusyň özüni mähellede diňläp duran ysraýyllylara Ruhnyň keramatly peşgeşlerini wada berendigini çak etmek bolar. Mähelle butparazlardan bolman, eýsem iudeýlerden ybarat bolupdyr (Resullaryň Işleri 2:5). Ýoil pygamberiň peşgeşleriň berilmesi baradaky weliligi ilki bilen iudeýlere degişli bolupdyr. Şonuň üçin Petrus olara ýüzlenip, şeýle diýipdir: *„Wada siziň özüňiz we çagalaryňyz üçindir”* (Resullaryň Işleri 2:39). Mümkin ol Ýoilyň weliligi boýunça Ruhnyň ysraýyllylara we olaryň çagalaryna ýollanjakdygyny göz öňünde tutandyr (Resullaryň Işleri 2:17; Ýoil 2:28-32 bilen deňşdiriň). Bu ýerde şeýle hem bu keramatly peşgeşler baradaky wadanyň diňe iki nesle, ýagny Petrusy diňlänlere we olaryň çagalaryna salgylanandyga kakdyrylan bolmagy hem ähtimaldyr

Biz birinji asyryň ahyryna çenli (ýagny Petrusyň sözünden 70 ýyl geçenden soňra) peşgeşleriň özüniň barlygyny togtadandyklaryny görkezdik. Bu şeýle hem taryhy görkezmeler bilen tassyklanýandyr. Şol iki nesliň dowamynda peşgeşler butparazlarda hem bolupdyr: „*Çünki wada siziň özüňiz, çagalaryňyz we bütin uzakdakylar, şeýle hem Hudaýymyz Rebbiň çagyryjalarynyň ählisi üçindir*” (Resullaryň Işleri 2:39). Buparazlara „*bütin uzakdakylar*” diýlip beýan edilşine üns beriň (Efesliler 2:14-17 bilen deňeşdiriň).

Emma Resullaryň Işleri 2 bapda beýan edilen wakalaryň Ýoil 2 bapda aýdylýan wadanyň diňe uly bolmadyk bölegidigini hasaplamaga esas bardyr. Ysraýyla duşman goşunlary çozup, olaryň derbi-dagyn ediljeklerinden (Ýoil 2:20) hem-de mundan soňra ysraýyllylaryň toba edip, Hudaý bilen bagtyýar gatnaşykda ýaşajaklaryndan (Ýoil 2:27) soňra esasy welilik amala aşar. „*we bolar mundan soňra, Öz Ruhumdan guýaryn...*” (Ýoil 2:28). Öňünden aýdylan bu şertler berjaý ediläýnçä, Resullaryň Işleriniň 2 babynda beýan edilişi ýaly, Pentikost gününde bolup geçen uly bolmadyk şol wakalardan başga Ýoilýň beýleki sözleriniň amala aşmasyna garaşyp bilmeris.

Ruhuň peşgeşini almak baradaky wada suwa çokundyrylmadan soňra häzir bize hem degişli bolup biler. Diňe bir Ruh bardyr, ýöne ol dürli usullar arkaly aýan bolup bilýändir (1 Korintoslylara 12:4-7; Efeslilere 4:4). Birinji asyrdan bu keramatly peşgeşleriň üsti arkaly bolup geçipdi. Häzir, haçanda olar yzyna gaýtarylanda, „Ruhuň peşgeşiniň” başga usul arkaly amala aşyşyny görmek bolar. „Mukaddes Ruhun Peşgeşi” „Mukaddes Ruhun özi bolan peşgeşe” ýa-da „Mukaddes Ruhun aýdýan peşgeşine” degişli bolup biler, ýagny ruhlanan Taňrynyň Sözüniň wada eden günä geçilme we halas edilme peşgeşine degişli bolup biler. Peşgeşiň amala aşyşynyň beýleki mysallary hem köpdür (ýagny, bu ýerde eýelik düşümde duran sözler). „*Hudaýy tanamak*” (Koloselilere 1:10) Hudaýda bar bolan akyl ýetirmäni ýa-da Hudaý baradaky akyl ýetirmäni aňladyp biler. „*Hudaýyň söýgüsi*” we „*Mesihniň söýgüsi*” (1 Ýahýa 4:9; 3:17; 2 Korintoslylara 5:14) Hudaýyň we Isanyň bize bolan söýgüsini ýa-da biziň olara bolan söýgümüzü aňladyp biler. „*Taňrynyň Sözi*” Hudaýdan gelen Hudaý ýa-da söz baradaky sözi aňladyp biler. Şonuň üçin Mukaddes Ruhun peşgeşi Mukaddes Ruhun mümkin edýän we ol barada aýdýan peşgeşine we şeýle hem Mukaddes Ruhun güýjünden ybarat bolan peşgeşe degişli bolup biler.

Günä geçilme – bu Ruhun peşgeşimidir?

Rimliler 5:16 we 6:23 aýatlarda halas edilme Resullaryň Işleriniň 2:38 aýatyndaky Ruhun „peşgeşi” sözi bilen deňeşdirilip, edil „peşgeş” ýaly beýan edilýär. Hakykatda welin, 2:39 aýatda halas edilme babatda Ýoil 2:32-den sözleriň Ruhun peşgeşi hökmünde getirilmegi mümkin. Petrusyň şol „uzakdakylara” bolan wada edilen peşdeşe salgylanmasy Işanyň 57:19 sözleri bilen utgaşýar: „*Parahat, parahat* (günä geçilme arkaly Hudaý bilen) *daşdaka*”. Efeslilere 2:8 aýatda hem peşgeş halas edilme hökmünde beýan edilýär. Birnäçe setirler aşakda bolsa şeýle diýilýär: „*Onuň üsti arkaly, şolarda hem beýlekilerde Ata bir Ruhda* (peşgeşde) *ýol bardyr*” (2:18). Bu şeýle hem Efeslileriň 2:13-17 Işanyň 57:19 aýaty bilen utgaşýandygy baradaky fakt bilen tassyklanýar: „*Bir wagtlar Hudaýdan daş bolan siz indi Mesih Isada, Mesihniň gany saýasynda Oňa ýakyn bolduňyz. Çünki Ol biziň parahatlygymyzdyr...we gelip, daşdaky size hem ýakyndakylara parahatlygy yglan etdi*”.

Işaya 30:1 aýatda ysraýyllylaryň Taňrynyň Ruhunyň peşgeşi bilen bolman, eýsem öz ýollary arkaly günä geçilmäni gözländikleri üçin ýazgarylýar: olar „*birleşmeleri baglaşýarlar* (gutulma), *ýöne günäni günä çatmak* (aýyrmak däl) *üçin Meniň Ryhum boýunça dälidir*”. Işaya 44:3 aýat Ysraýylyň günäden geçilmesiniň soňky gününü şeýle sözler bilen beýan edýär: „*Men suwsaýanlara suw we gurayanlara akymlyary guýaryn* (ruhy taýdan gurap galanlar – Işaya 53:2); *Öz Ruhumy seniň taýpaňa we Özümiň patamy seniň nesilleriňe guýaryn*”. Ybraýymyň nesillerine pata berilmesi ysraýyllylara Ruhun guýulmagy bilen deňeşdirilýän Mesih arkaly bolýandyr (Resullaryň Işleri 3:25-26). Bu ýerde Ýoil 2 we Resullaryň Işleri 2 aýatlyndaky sözler anyk kabul edilýär. Galatyalylara 3:14 aýatda bularyň bary şeýle sözler bilen jemlenýär: „*Ybraýymyň berekedi* (günä geçilmesi) *Isa Mesih arkaly milletlere iner ýaly, bize-de wada edilen Ruhny iman bilen alar ýaly...*”. 1 Korintoslylara 6:11 aýatda biziň günälerimiziň „*Hudaýymyzyň Ruhny arkaly*” ýuwulşy barada aýdylýar. Rimlilere ýazylan hatda „*merhemet...ýaraşygy...Ruhny*” (1:5; 5:11; 8:15) alanlar bolan biziň aramyzdaky deňlik bellenýär hem-de munuň bilen, Ruhun peşgeşiniň („merhemetiniň”) we ýaraşyga getirýän günä geçilmäniň arasyndaky baglanyşygy görkezýär. Täze we Köne Ähtiň ilkinji okyjylarynyň ysraýyllylar bolandygyny hem-de olara resullaryň hatlarynyň ýetiren täsirlerini göz önüne tutmak bilen, bularyň diliniň labyzlygyna aşa baha bermek kyndyr. Musanyň 5 Kitabynda we Isa Nawiniň Kitabynda

Hudaýyň öz halkyna ýer bermek wadasy barada ençeme gezek aýdylýar – „*seniň Rebbiň Hudaýyň saňa eýeçilik etmäge ýer berer*”. Bu jümle Täze Ähtde ýgy-ýgydan duş gelýär. Täze Ähtde „ýer” sözüne derek „halas edilme” sözi ulanylýar, diýmek Taňry peşgeşi häzirki perspektiwada elbetde günäleri bagyşlamak bilen utgaşykdadyr.

Petrus iudeýlere peşgeşi almakdan öňürti toba etmeklerini haýyş etdi. Bu bolsa, şahsy dogma okalmagyna getirdi. Ruhň peşgeşiniň okalyan dogma bolan jogabyň beýan edilşiniň usulydygyna ynanmaga esas bar diýen ýaly görünýär. Dogada „*dilänlere oňat zatlar bermek*” – bu Mukaddes Ruhuny (peşgeşi) bermek diýan ýalydyr (Matta 7:11; Luka 11:13 bilen deňeşdiriň). Filipililere 1:19 aýatda hem bu: „*Çünki munuň siziň dogalaryňyz arkaly hem-de Isa Mesihň Ruhunyň kömegi arkaly meniň gutulmagyma sebäp boljagyny bilýäriň*” diýlip gürrüňsiz aýdylandyr. Şeýle hem 1 Ýahýa 3:24 aýatda biziň ündewlere boýun bolmagymyzyň netijesinde bize Ruhň berilýändigini aýdylýar. 22 aýatda bolsa, Onuň ündewlerini berjaý etmegiň dileýän zadymyzy almagymyza getirýändigini bellenilýär. Şeýlelikde, biziň ynamymyz Hudaýyň biziň dileg-dogalarymyzy nähili eşidýändigini (1 Ýahýa 5:14) hem-de Ruha eýe bolmak bilen (1 Ýahýa 3:21, 24; 4:13) şertleşýär. Görşümüz ýaly, bu aňlatmalar biri-birine laýyk gelýändir.

Köplenç „merhemet” diýlip terjime edilýän Grek sözi "charis" Taňrynyň peşgeşi bilen baglanyşykda ýgy ulanylýandyr. „*Biz Reb Isanyň merhemeti* (peşgeşi bilen) *bilen gutulandygymyza ynanýarys*” (Resullaryň İşleri 15:11). Şol bir wagtyň özünde-de „merhemet” sözi köplenç dogma-dilege berlen jogap bilen baglanyşýar (mysal üçin, Çykys 33:12; 34:9; Sanlar 32:5; Zebur 84:11; 2 Korintoslylara 12:9; Ýewreýlere 4:16; Ýakup 4:6; 3 aýat bilen deňeşdiriň). Zekerýa 12:10 aýatynda ysraýyllylara „*merhemet we rehimdarlyk ruhunyň*” inmeginiň soňky günü barada aýdylýar. Munuň bilen günä geçilme manyda dogma-dilegiň (rehimdarlygyň) Ruhň peşgeşini almaga sebäp bolup bilýändigine biziň pikirimiz jemlenýär hem-de Ruhň berilmesi ysraýyllylaryň birinji asyryda we soňky günlerde toba gelmesi bilen tassyklanýan dogma-dilegiň jogabyna bolýandyr. Pawlus hem bu manyda toba gelme we rehim edilmä bolan „*Taňrynyň sylaglary we çakylygy*” barada aýdýar (Rimlilere 11:29).

Köşeşdiriji (Göwünlik Beriji)

Edil şol çemeleşme Ýahýanyň 14 we 16 baplarynda beýan edilen Köşeşdirijiniň wadasy babatynda hem edilip bilner. Ilkibaşda bu resullaryň başaryp bilen keramatly güýçlerine degişli bolupdyr. Çünki wadany ilki bilen olar alypdylar. Bu şeýle hem keramatly manyda bolman, eýsem adaty manyda bize-de degişli bolup biler. Resullara berilýän keramatly güýçler mümkin olara Hoş Habaryň hatlaryny ýazmaga ýardam bermeli bolandyrlar. Peşgeşler (sylaglar) „*Meniň aýdan ähli zatlarymy size öwretmeli we ýadyňyza salmaly*” (Ýahýa 14:26) bolupdylar. „Ýada salmak” sözüniň özi Isanyň çopançylyk döwründe, Onuň bilen ýaşap geçen resullara Köşeşdirijini berilek wadada ajaýyp elementiň çäklerini çaklendiryär. Şol bir wagtyň özünde-de, biziň 2.5 bölümde eýýäm görkezijimiz ýaly, „Köşeşdirijiniň” wadalarynyň dili Bibliýany doly ýazmak güýjünde hem ulanylandyr. Şonuň üçin biz Ruhň bu we şeýle hem beýleki wadalarynyň biziň eramyzyň birinji asyrynda gudratlar arkaly berjaý edilendigine, ýöne häzir olaryň bize Bibliýada ýazylan Taňrynyň Sözünde Ruhň aýan bolmasy hökmünde degişlidigine netije çykaryp bilýäris.

Taňrynyň Ruhunyň geçmişde ýazylan söz arkaly aýan bolandygy elbetde dogrudyr. Ýöne bu häzir bizde bar bolan doly ýazylan Taňrynyň Sözündäki (1 Korintoslylara 13:9-13) şol dolulyk („kämilik”) bilen deňeşdirilende diňe ylhamyň ýarysy bolupdy. Şonuň netijesinde, Täze Äht ýazylyp gutarylanda peşgeşler yzyna gaýtarylandan soňra Hudaýdan başga hiç hili ylhamyň bolup bilmedigini aýtmak bolar. Mormonyň Kitabynda we munuň ýaly beýleki neşirlerde Bibliýanyň doly ylham dældigi baradaky pikirleriň düýp esasy ýokdyr. Häzir Ruh peşgeşleriň ýoklugy Bibliýanyň doly derejede ýazylandygyna tassyknama bolup ýardam edýär. Şeýlelikde, eger-de biz Taňry ylhamynyň bütin dolulygyndan peýdalanmak isleýän bolsak, onda biz onuň her bir bölegini, ýagny Köne hem-de Täze Ähtini ulanmalydyrys. Diňe şonda Taňry adamsy Hudaýyň Sözünde aýan bolýan Onuň dolulygy ýaly doly derejede bolup biler.

Bap 2: Soraglar

1. Aşakda berilen sözleriň haýsylary „Ruh” sözi bilen baglanyşýar?
 - à) Güýç;
 - á) Mukaddes;

- â) Dem;
- ã) Tozan

2. Mukaddes Ruh näme?

- à) Şahsyýet ;
- á) Güýç;
- â) Ýörüte maksadyň amala aşmasy üçin günükdirilen Taňrynyň güýji;
- ã) Üçbirligiň bir bölegi

3. Bibliýa nähili ýazylypdyr?

- à) Adamlar öz şahsy pikirlerini jemläpdiler;
- á) Adamlar Hudaýyň pikir edýän zady ýazylypdyrlar;
- â) Taňrynyň Ruhy bilen ruhlanan adamlaryň üsti arkaly;
- ã) Onuň käbir bölegi Taňrydan ruhlanan bolupdyr, beýleki bölekleri bolsa beýle bolmandyr.

4. Aşakda berlen tassyknamalaryň haýsylary Ruhy peşgeşleriň näme üçin inendikleriniň sebäplerini görkezýär?

- à) Hoş Habaryň dilden wagyz edilmesini tassyklamak üçin;
- á) Irki döwürüň ybadathanasyny has giňden ýaýratmak üçin;
- â) Adamlara takwa bolmagy mejbur etmek üçin;
- ã) Resullary olaryň kynçylyklaryndan halas etmek üçin;

5. Taňrynyň hakykatyny biz nireden bileris?

- à) Bir bölegini Bibliýadan, ýene bir bölegini özümiziň oýlanmagymyz arkaly;
- á) Bibliýany okamagymyzdan başga, bize gös-göni aýdýan Mukaddes Ruhdan;
- â) Diňe Bibliýanyň özünden;
- ã) Ruhanylardan

6. Biziň eramyzyň birinji asyrynda bolan Ruhy peşgeşlerden birnäçesini sanaň.

7. Olar haçan yzyna gaýtarylyp alnypdyr? Olara häzir hem eýe bolup bolarmy?

8. Mukaddes Ruh nädip häzir biziň durmuşymyzda hereket edip bilýär?

Öz jogaplaryňyzy awtor Dankan Histere elektron hat arkaly ýollaň info@carelinks.net

3.1 Hudaýyň wadasy: Giriş

Şeýlelikde, derslerimiziň dowamynda biz Hudaýyň barlygy we Onuň işleri barada has jikme-jik aýdyp geçipdik. Biz has kyn bolan soraglaryň birnäçesini çözdük. Häzir bolsa, biz Onuň wesýetlerini ýöretme üçin „*Rebbiň Özünü söýenlere wada eden*” (Ýakup 1:12; 2:5) zadyna has aýdyň seretmäge çemeleşeris.

Hudaýyň Köne Ähtdäki wadalary hakyky hristian umydydyr. Iň aýgytlaýjy pursatda haçanda Pawlusyň ykbaly sudda çözüleninde, ol geljek sylag üçin özüniň durmuşyndaky ähli zady ýitirmäge taýyndygyny aýdypdy: „*Şindi hem Hudaý tarapyndan ata-babalarymyza berlen wada umyt baglanym üçin diwan önünde durun...şu umyt üçin...aýyplanýaryn*” (Resullaryň İşleri 26:6-7). Ol özüniň ömrüniň ep-esli bölegini şatlykly tazelikleri (Hoş Habary), ýagny Hudaýyň Isany direldip (Resullaryň İşleri 13:32), berjaý eden „*ata-babalarymyza berlen wadany*” wagyz etme bilen geçirdi. Pawlus Hudaýyň wadasy bolan ynanyň özüne ölümlerden direlme (Resullaryň İşleri 26:6-8, 23:8 bilen deňeşdirin), Isanyň ikinji sapar gelişi baradaky bilim, höküm hakynda hem-de Taňrynyň Şalygynyň boljakdygy (Resullaryň İşleri 24:25; 28:20, 31) baradaky umydyň berendigini düşündirdi.

Bularyň bary Köne Äht - bu ebedi ýaşayş barada aýtmaýan Ysraýlyň diňe bölek taryhydyr diýýän rowaýaty ýok edýär. Ýöne 2000 ýyl mundan ozal Hudaýyň Isa arkaly bize ebedi ýaşayşy bermek baradaky wadasy garaşylmadyk ýagdaýda bolmandy. Bu niýet Onda ilkiň bary bolupdy:

„*Meniň bu resullygym ýalan sözlemeyän Hudaýyň ezelden wada eden baky ýaşayşynyň umydyna daýanýar. Halasgärimiz Hudaýyň buýrugy boýunça maňa tabşyrylan wagyzda Hudaý Öz sözünü amatly wagtynda aýan etdi*” (Titusa 1:2-3).

„*Ýaşayş aýan boldy, biz ony gördük, oňa güwä geçýäris. Atada bolup, bize aýan bolan ýaşayşy, ebedi ýaşayşy size habar berýäris*” (1 Ýahya 1:2).

Hudaýyň Öz adamlaryna baky ýaşayşy bermek baradaky niýetiniň Onda dünýä ýaradylandan bäri bolandygyny göz önüne tutmak bilen, biz Onuň Köne Ähtde aýdylşy ýaly, 4000 ýylyň dowamynda adamlar bilen saklan gatnaşygy barada dymandygyna kän bir ynanmaýarys. Fakt boýunça, Köne Äht Hudaýyň Öz adamlary üçin taýynlan bu umydy barada ummasyz welilikleri we wadalary berýär. Şonuň üçin özümiziň halas bolmagymyz üçin ýewreý ata-babalarymyza berlen Hudaýyň wadalaryna akyl ýetirmek wajypdyr. Munuň üstesine-de, Pawlus Efesdäki imanlylara heniz bu barada bilmezlerinden ozal olaryň „*şol wagtlar Mesihsiz, Ysraýyla raýatlykdan mahrum, wadanyň ähtlerine ýat, umytsyz, dünýäde Hudaýsyz bolandyklaryny*” ýatlady (Efeslilere 2: 12). Olaryň mundan ozalky butparaz imanynyň özlerine Hudaý barada nähilidir bir umydy we düşünjani berendigine ynam ýokdur. Köne Ähtde aýdylýan Hudaýyň wadalaryny bilmezligiň çynlakaý ähmiýeti şundan ybaratdyr, ýagny „*umydy bolmazlyk we dünýäde Hudaýsyz bolmak*”. Pawlusyň hristian umydy edil „(ýewreý) *ata-babalarymyza berlen wada umyt...*” (Resullaryň İşleri 26:6) ýaly kesgitländigini unutmam.

Gynansakda, ybadathanalaryň diňe birnäçeleri Köne Ähtiň bu ýerlerine üns berýärler.

„*Hristiançylyk*” Täze Ähte esaslanan dininde ösüşden galdy. Ýöne bu ýagdaýda, bu mundan diňe aýatlaryň biraz böleginden peýdalanýar. Isa bu hakda şeýle aýdyň aýtdy:

„*Eger-de (olar) Musa (ýagny, onuň ýazan Bibliýanyň ilkinji baş kitabyna) hem pygamberlere gulak asmaýan bolsalar, onda ölümlerden biri direlse-de, ynanmazlar*” (Luka 16:31).

Käbir adamlar özüni üçin diňe Isanyň direlmegine bolan bir imanyň ýeterliklidigini hasap edipdirler (Luka 16:30 deňeşdirin). Ýöne Isa Köne Ähti bilmezden munuň ýeterlikli dældigini aýdypdyr.

Isa Özünüň haçda çüýlenenden soňra resullaryň imanynyň ýitirilmegini olaryň Köne Ähte üns bermeyändikleriniň netijesinde bolandygyny düşündiripdir:

„*Isa olara diýdi: „Eý akmak adamlar, pygamberleriň ähli aýdanlaryna (bolmalysy ýaly) giç ynanýanlar! Mesih bu görgüleri görüp, şähratyna girmeli dälmi?” Onsoň Musa bilen bütin pygamberlerden başlap, hemme Mukaddes Ýazgylarda Özi hakda aýdanlaryny olara düşündirdi*” (Luka 24:25-27).

Onuň Köne Äht barada Özünüň çintgäp aýdyşyna üns beriň. Bu resullaryň hiç haçan Köne Ähtiň sözlerini okamadygyny ýa-da eşitmediginde bolman, eýsem olaryň bularyň çuň manysyna düşünmändiginde bolupdyr. Hakyky imany berkitmek üçin Taňrynyň Sözüni ýöne okandan, gowusy oňa dogry düşünmeklik zerurdyr. Ýewreýler Köne Ähtiň okalmagyna fanatiklerçe

garapdyrlar (Resullaryň Işleri 15:21). Ýöne olaryň Köne Ähtiň Isa we Onuň Hoş Habaryna bolan baglanyşygyna düşünmändigleri üçin, olar Köne Ähte asla ynanmandyrlar we şonuň üçin Isa olara şeýle diýipdir:

„Siz Musa iman eden bolsadyňyz, Maňa-da iman ederdiniňiz, çünki ol Men hakda ýazdy. Onuň ýazanlaryna ynanmaýan bolsaňyz, onda Meniň aýdýanyma nähili iman ederdiniňiz?” (Ýahýa 5:46-47).

Olaryň Bibliýany tutuş okanlaryna garamazdan, hökmany halas edilme baradaky pikir özlerine ýarasa-da, olar munda Isa baradaky hakyky habary görmändiler. Olara olara şeýle diýmelidi: „Siz Mukaddes Ýazgylary agtaryşdyrýarsyňyz (ýagny olary üns bilen okaň, Resullaryň Işleri 17:11 bilen deňeşdiriň) , çünki ebedi ýaşaýyş şolardyr öýdýärsiňiz. Olar bolsa Men hakda güwälik edýärler”(Ýahýa 5:39).

Köne Ähtiň käbir ýerlerine we ýagdaýlaryna ýüzleý garaýan köp adamlar bilen hem şeýle bolup biler: çünki olar bilimi Ýazgylaryň sahypalaryny tötänleýin açandyklary bilen alandyrlar. Taňrynyň Şalygy baradaky Isanyň we Hoş Habaryň ajaýyp sözleri edil öňküsi ýaly olardan daşlaşýar. Bu bapda Köne Ähtiň esasy wadalarynyň hakyky manysyny aýat etmek bilen, munuň ýaly adamlary bu ýagdaýdan çykarmaga synanyşylýar:

- Erem bagynda;
- Nuha peşgeş berilen;
- Ybraýyma;
- Dawuda.

Bu wadalaryň beýan edilmesi Musa tarapyndan ýazylan Bibliýanyň ilkinji baş kitabynda (Barlyk Kitaby - Ikinji Kanun Kitaby) hem-de Köne Äht pygamberleriň kitaplarynda bardyr. Hristiançylyk Hoş Habarynyň ähli elementleri bu ýerde getirilýändir. Pawlus özüniň wagyz etmesiniň „pygamberler bilen Musanyň boljaýyny aýdan zatlaryndan, ýagny Mesihiniň görüşi görmeli bolandygyndan, ölümden ilkinji direlen hökmünde hem öz halkymyza, hem-de özge milletlere nury yglan etmelidiginden başga ” (Resullaryň Işleri 26:22-23) hiç bir täze zady girizmäýändigini düşündirdi. Pawlusyň ömrüniň soňky günlerinde-de onuň aýdymy şol öňküsi ýaly galdy: „Ol Hudaýyň Patyşalygyna güwä geçmek bilen, ir ertirden giç aqşama çenli Musanyň kanunyna, pygamberler ýazgysyna salgylanyp, olary Isa ynandyrmagy çalyşdy” (Resullaryň Işleri 28:23). Ajaýyp hristian bolan Pawlusyň bu umydy onuň ömrüniň ahyrynda şöhratly nur bolşy ýaly, biziň hem umydymyz bolmalydyr. Bu her bir hakyky hristian (mesihi) adamsynda bolmalydyr. Biz hem munuň ýaly mysaldan ruhlanylýp, häziriň özünde „Ýazgylary barlag edip” bilýändiris.

3.2 Erem bagyndaky wadalar

Adam atanyň günä batyşy baradaky täsirli hekaýa Barlyk Kitabyň 3 babunda gürrüňberlendir. Ýylan Taňrynyň sözüni nädogry beýa edendidigi hem-de How enäni bu sözden boýun gaçyrdyp azaşdyrany üçin näletlendi. Erkek we aýal özüleriniň boýun bolmazlygy zerarly jezalandyryldy. Ýöne Hudaý ýylana şeýle diýende, umyt nury garaňkylyga aralaşýar:

„Seniň araña we seniň aýalyň arasyna, hem-de seniň tohumyň arasyna we onuň tohumyň arasyna duşmançylygy (ýigrenç, gapma-garşylyk) goýaryn; bu (aýalyň tohumy) seniň başyňdan urar, sen bolsaň onuň dabanyndan çakarsyň” (Barlyk Kitaby 3:15).

Bu aýat örän çürt kesikdir. Biz onuň düzümine girýän dürli sözler bilen kesgitleme bermäge synanyşarys. „Tohum” sözi nesli ýa-da çagany aňladýandyr. Ýöne bu şeýle hem kesgitli „nesil” bilen baglanyşykly bolan adamlara-da degişli bolup biler. Biraz soňra biz Ybraýymyň „nesliniň” Isadygyny hem göreris (Galatýalylara 3:16). Ýöne eger-de biz suwada çokundyrylyp Mesihde bolsak, onda biz hem onuň nesilleridiris (Galatýalylara 3:27-29). „Tohum” sözi şeýle hem nesliniň ideýasyny hem aňladyp biler (1 Petrus 1:23). Hakyky tohumda atasynyň häsiýeti bardyr.

Ýylanyň tohumy ýylan bilen ganybir meňzeýlikdäki tohuma degişlidir; ol:

- Taňrynyň sözüni ýoýýandyr;
- Ýalan sözleýändir;
- Beýlekileri günä itergi berýändir.

6 bapda biz muny berjaý edýäniň gös-göni manyda adam göz öňüne tutulmaýandygyny göreris. Ýöne biziň içimizde şular bardyr:

- „Köne adamymyz” - ten (Rimlilere 6:6);
- „Ruhy adam” (1 Korintosylara 2:14);
- „aldawçy höwesler bilen çüýrän köne ýaradylyşly adam” (Efeslilere 4:22);
- „Öňki ýaradylan adamöz işleri bilen” (koloselilere 3:9).

Biziň içimizde bar bolan günäniň bu „adamsy” ýylanyň tohumy bolan Bibliýadaky „şeýtandyr”.

Aýalyň tohumy aýratyn bir şahsýeti aňladýandyr – „sen (ýylanyň tohumy) onuň dabanyňdan çakarsyň” (Barlyk Kitaby 3:15). Bu adam hemişe ýylanyň tohumyny, ýagny günäni weýran eder – ol „seniň başyňdan urar”. Ýylanyň kellesine bolan urgy ölüm howply urgyny aňladýandyr. Çünki onuň ýüregi kellesindedir. Aýalyň tohumy bolan ýeketäk adam – bu Ren Isa Mesihdir. „Ölümi weýran eden (we diýmek, günäniň güýjüni – Rimlilere 6:23) we ýaşýaýyş hem ölmezligi Hoş Habar arkaly aýan bolan (2 Timoteosa 1:10) biziň (haçdaky) Rebbimiz Isa Mesihdäki baky ýaşýyş”.

„Hudaý Öz Ogluny günäni teni meňzeşliginde günä üçin ýollap, tende günä iş kesdi”, ýagny ýylanyň tohumy bolan Bibliýadaky şeýtany (Rimlilere 8:4).

Isa „biziň günälerimizi Öz üstüne almak üçin geldi” (1 Ýahýa 3:5).

„Sen Onuň adyna Isa dakarsyň („Halasgär” diýmekligi aňladýan); çünki Ol Öz halkyny günälerinden halas eder” (Matta 1:21).

Isa göni manydaýaldan dünýä inendir (Galatýalylara 4:4). Ol Merýemiň ogy bolupdy, ýöne Onuň Atasy Hudaý bolupdy. Bu manyda Ol başga hiç bir adamyň dünýä inmeýşi usulda Hudaý tarapyndan dogulan bolsa-da, Ol aýalyň nesli bolupdy. Aýalyň tohumyna wagtlaýyn günä, ýagny ýylanyň tohumy degip biler – „sen onuň dabanyňdan çakarsyň” (Barlyk Kitaby 3:15). Adatça ýylanyň daba çakmasy ýylanyň kellesine urgydan hemişekisi bilen deňeşdirilende wagtlaýyn ýaradyr. Biziň gürrüňimiziň köp jümlelerinde Bibliýanyň kökleri bardyr: şeýlelikde, „onuň kellesine urgy” diýlen sözler (ýagny bir zady doly sakla ýa-da tamamla) mümkin ýylanyň kellesine urgy salýan Isanyň bu weliliginden esaslanýandyr.

Günäniň, ýylanyň nesliniň ýazgarylması ilki bilen Mesihniň haça çüýlenmesiniň üsti arkaly amala aşdy. Ýokarda getirilen aýatlaryň öten zamanda Mesihniň ýeňşi hakda aýdýandyklaryna üns beriň. Isanyň dabanyna edilen wagtlaýyn ýara diýmek üç günäniň dowamynda Onuň ölümüne salgylanma bolupdyr. Onuň ölümden direlmeği Onuň günä beren ölüm howply urgusy bilen deňeşdirilende, diňe wagtlaýyn ýara bolandygyny tassyklady. Bibliýa degişli bolmadyk taryhy maglumatlaryň haça çüýlenýänlere çüýi dabandan geçirip agaç tagtasyna çüýleýändigini bellemeklik gyzykly bolsa gerek. Şeýlelikde, Isa Özüniň ölümi arkaly „dabanyňdan çaklypdyr”. Işaya 53: 4-5 aýatlary Hudaýyň haçda Özüniň ölümi arkaly Mesihni „ýaralandygyny” aýdýarlar. Bu Barlyk Kitabyň 3:15 Mesihniň ýylanyň nesli tarapyndan çaklyjakdygy hakda aýdýan weliligine gös-göni derejede degişlidir. Hudaý Mesihni synagdan geçirmeli bolan zalymlygyň üsti bilen berjaý edýärdi. Ol bu ýerde Mesihni görgüligе сезewar edýän ýaly, Onuň Ogluny gynan zalymlygyň güçlerini dolandyryp, beýan edilýändir (Işaya 53:10). Hudaý şeýdip Özüniň her bir çagasyny synaglara duçar edip, zalymlygyň üsti bilen berjaý edýändir.

Bu günki dawa

Sizde şeýle soragyň ýüze çykmagy mümkin: „Eger-de Isa günäni we ölümi (ýylanyň tohumyny) ýok eden bolsa, onda näme üçin bu hadysalar häzir hem barka?” Munuň jogaby Isanyň haçda hakykatda günäniň güýjüni ýok edendiginden ybaratdyr: Barlyk Kitabyň 3:15 aýatyndaky welilik ilki bilen Isanyň we günäniň arasyndaky dawany aýdýar. Indi bolsa, Isanyň bizi öz ýeňşine goşulmaga çagyryandygy üçin, biziň hem ahyrsoňy günäni we ölümi ýeňip biljekdigimizi aňladýandyr. Hakyky imanly bolanlar özüleriniň aýalyň nesli bilen baglanyşygynyň üsti arkaly günäni we ölüme сезewar bolsalar-da, Mesihniň adyndan suwda çokundrylma arkaly (Galatýalylara 3:27-29) olar öz günäleri üçin bagyşlanmany alyp bilerler hem-de günäniň netijesi bolan ölümden ahyrsoňunda halas bolarlar. Şeýlelikde, Isa haçda ölümi ýeňdi (2 Timoteos 1:10); we haçanda Hudaýyň ýer bilen bolan niýeti Mesihniň müňýyllyk patyşalygynyň ahyrynda amala aşanda, adamlar ölmegini bes ederler – ölüm ýer ýüzünden ýok bolar: „Çünki Ol bütün duşmanlaryny aýak astyna salýança höküm sürmelidir. Ýogaldyljak soňky duşman bolsa ölümdir” (1 Korintoslylara 15:25-26).

Eger-de biz „Isanyň adyndan suwda çokundrylsak”, onda Barlyk Kitabyň 3:15 aýatyndaky Isa baradaky şol wadalar bize-de gös-göni degişli bolup biler. Ondan soň olar Bibliýanyň diňe gyzyklary ýerleri bolmaz; bu welilikler we wadalar göni bize berlidir. Aýalyň tohumy hökmünde, biz hem özümizde gysga wagtlaýyn günäniň ýeňşini göterip gezeris. Eger-de Reb biziň ömrümüzüň dowamynda dolanyp gelme, onda edil Mesih bilen bolşy ýaly, biziň hem dabanymyzdan çakarlar we öleris. Ýöne eger-de biz hakykatdan hem aýalyň tohumy bolsak, onda bu „ýara” diňe wagtlaýyn bolar. Mesihniň adyndan suwa çümüp çokundrylanlar, özülerini suwdan çykyşlygy aňladýan Onuň ölümi hem direlmeği bilen baglaýandyr (ser, Rimliler 6:3-5). Eger-de biz hakykatdan hen aýalyň tohumy bolýan bolsak, onda biziň durmuşumyz Barlyk Kitabyň 3:15 aýatdaky sözlerigörkezer – biziň içimizde dogryň we nädogryň arasynda hemişelik dawa duýgusy („göreş”) bolar. Beýik resul Pawlus özüniň kalbynda möwç alan öz-özüniň we günäniň arasyndaky şizofreniki diýen ýaly dawany beýan edipdi (Rimlilere 7:14-25). Mesihniň adyndan suwa çokundrylmadan soňra, biziň kalbymyzda günäniň garşysyna bolan bu dawa köpeler we bütün ömrümüzüň dowamynda ösmegini dowam edtdirer. Bir tarapdan bu örän kyndyr. Sebäbi günäniň güýji ulydyr. Ýöne beýleki bir tarapdan bolsa bu dawa onçakly möhüm däldir. Çünki biz Mesihniň eýýäm bu dawada göreşip ýeňiş gazanandygyny bilýäris. Imanlylaryň Efeslilere 5:23-32 aýatlyryndaky aýal ýaly beýan edilýändiklerine üns beriň, ýagny biz aýalyň tohumyndan bolup, edil aýal ýalydyrys.

Şeýlelikde, aýalyň tohumynyň hem-de onuň häsiýetine eýe bolmak isleýän adamlaryň Isa bolandygy üçin, ýylanyň tohumy hem-de günäniň we ýylanyň häsiýetini aýdyň görkezýän adamlar hem günäniň özüdir (Bibliýadaky „şeýtany”). Munuň ýaly adamlar Taňrynyň Sözüne äsgermezçilik ederler ýa-da ýoýarlar. Bu bolsa ahyrsoňy olary günäniň utanjyna eltýär hem-de edil Adam Ata we How Ene bilen bolup geçişi ýaly, Hudaýdan çetleşdirer. Isany ölüme elten, ýagny aýalyň tohumynyň dabanyndan çakan adamlaryň ýewreýler bolandygy üçin, olaryň ýylanyň tohumynyň ilkinji mysaly bolandyklaryny çaklamak bolar. Bu Ýaha Çokundryjy we Isa arkaly tassyklanýar:

„Ýahýa köp fariseýleriň we sadukeýleriň-de (Isany höküm eden ýewreýler topary) çokundrylmaga gelyändiglerini görüp, olara şeýle diýdi: „Eý alahöwrenler (ýylan) nesli! Geljek gazapdan gaçmagy size kim salgy berdi?” (Matta 3:7).

„Emma Isa olaryň (fariseýleriň) pikirlerini bilip diýdi... Eý alahöwrenler nesli, siz özüňiz erbetkäňiz, nähili oňat zatlar sözläp bilersiňiz?” (Matta 12:25,34).

Bu dünýäde we hatda dini dünýäsinde-de ýylanyň munuň ýaly häsiýetleri bardyr. Diňe Isada suwa çümdürilip çokundylanlar aýalyň tohumy bilen birleşendir; hemme galanlar bolsa dürli derejede ýylanyň tohumydyr. Aşakda Isanyň ýylanyň nesli bolan adamlara nähili garandygynyň mysallary getirilýär:

- Ol söýgi bilen we hakyky gatnaşmada olara wagyz edipdi we şol bir wagtyň özünde-de
- Ol olaryň ýollaryny we pikirlerini özüne täsirini ýetirmäge ygtyýar bermedi hem-de

- Ol Öz durmuşyny mysal getirip, olara Hudaýyň söýýän häsiýetini görkezdi.

Muňa garamazdan, olar Isany ýigrenipdirler. Olar Onuň Hudaýa boýun bolmakda görkezýän tagllasyny gabanyndyrlar. Hatda Onuň maşgalasy (Ýahýa 7:5; Markus 3:21) we ýakyn dost-ýarlary (Ýahýa 6:66) Oňa päsgelçilik beripdirler. Käbirleri bolsa Ondan mydamalyk gidipdirler. Pawlus hem munuň ýaly ýagdaýa düýüpdür. Şonda ol birwagt özi bilen ähli wakalarda bolanlara nägileligini bildiripdir:

„Şeýlelikde, gepiň dogrusyny aýtmak bilen, men siziň duşmanyňyz boldummy?” (Galatýalylar 4:16).

Hakykat hiç haçan meşhur bolýan däldir; ony bilip we bolmalysy ýaly ýaşamak bilen, biz hemişe özümize nähilidir we hatda yzarlanma getirjek bir kynçylygy döredip geleris:

„*Şol wagt tene görä doglan Ruha görä doglana* (Taňrynyň Sözüni hakyky bilmek boýunça - 1 Petrus 1:23) *nähili azar beren bolsa, şu wagt hem şeýle*” (Galatýalylara 4:29).

Eger-de biz hakykatdan hem Mesihe birigen bolsak, onda biz hem Onuň şöhratly sylagyny paýlaşyp biler ýaly, Onuň käbir görgülerini başdan geçirmelidir. Pawlus ýene-de bize muňa ajaýyp mysaly berýär:

„*Bu bir dogry sözdür: Onuň (Mesih bilen) bilen bile ölen bolsak, Onuň bilen bile-de ýaşarys. Çydasak (Onuň bilen), Onuň bilen höküm süreris...Şeýdip men baryna çydaýaryn*” (2 Timoteos 2:10-12).

„*eger-de Meni (Isany) yzarlan bolsalar, onda sizi-de yzarlarlar... Bu zatlaryň ählisini Meniň Adym sebäpli ederler*” (Ýahýa 15:20,21).

Ýagny, biziň Reb Isanyň adyndan çokundyrylandygymyz sebäpli (Resullaryň İşleri 2:38; 8:16).

Munuň ýaly aýatlary okap, şeýle diýmäge höwes döreýär: „Eger-de bu aýalyň tohumy, Isa bilen bagly zat bolsa, onda men bu zatlaryň bary bilen bagly bolmazlygy makul bilýärim”. Ýöne haçan-da bolsa güýjümiziň ýetmejek zadyny etmegimize elbetde bizden garaşmaýlar. Öz-özünü doly bagyş etmek diňe Mesih bilen doly derejede birleşmek üçin bolsa-da, biziň Onuň bilen baglanyşygymyz bize şeýle bir uly sylagy berer welin, „*hatda şu wagtky başdan geçirýän görgülerimiz, bizde aýan boljak şol şöhrat bilen asla deňeşdirip-de bolmaz*”. Hatda häzir hem Onuň gurbanlygy bize durmuş kynçylyklardan üstün çykmak üçin hemaýat sorap edýän dogma-dileglerimiziň Hudaýa ýetmegine ýardam berýär. Muňa köp hristadelfianlar tarapyndan Bibliýada aýratyn çitgelýän şu şöhratly tassyknamany goşuň:

„*Hudaý dogruçyldyr, Ol size güýjüňizden öte synalmagyňyza ýol bermän, döz gelip bilmeginiz üçin synag bilen bilelikde çykalga-da açar*” (1 Korintoslylara 10:13).

„*Bu zatlary Mende parahatlygyňyz bolsun diýip aýtdym. Dünýäde gaýgy-gussaňyz bolar, emma mert boluň; Men dünýäni ýeňendirin*” (Ýahýa 16:33).

„Ýeri, muňa näme diýersiň? Hudaý bizlik bolsa, onda kim bize garşy?” (Rimlilere 8:31).

3.3 Nuha berlen wada

adam taryhynyň ösüşi boýunça, Adam Ata we How Emeden soň adam has-da zaýalan gidipdir. Wakalar şeýle bir ugurda ösüpdür welin, hatda siwilizasiýada moral taýdan pese düşmek derejesine baryp ýetdi. Şonda Hudaý ähli jandarlary ýer yüzünden ýok ýetmek kararına geldi. Muňa diňe Nus we onuň maşgalasy degişli bolmandy (Barlyk Kitaby 6:5-8). Hudaý Nuha özüne gämi ýasamagyny buýurdy. Bu gämide ol öz maşgalasy we haýwanlaryň her görnüşinden alyp, dünä suwa gark edilýänçä ýaşamaly bolupdy. Bibliýada dünýäniň suwa gark edilmegini beýan edilşinden başga-da munuň hakykatdygyny tassyklaýan ylmy görkezmeleriň ýeterlikli derejede bardygyny bellemek zerurdyr. Ýeriň (ýagny, gönümel manyda aýtsak, biziň planetamyz) ýok edilmändigine üns beriň; onda bar bolan ahlaksyz ynsan jemgyýeti heläk bolupdy. „*Ýer yüzünde gyrmlydaýan her bir jandar heläk boldy*” (Barlyk Kitaby 7:21). Isa (Matta 24:37) we Patrus (2 Petrus 3:6-12) Nuh eýýamynda bolup geçen sudda Mesihiň ikinji gezek gelende boljak şol suduň şekilini gödüler. Nuh eýýamyndaky ahlaksyz adamzat Mesih dolanyp gelende boljak jeza sezewar ediljek biziň häzirki dünýämiz bilen şeýle deňeşdirilýär.

Adamlaryň uly günäliligi zerarly we şeýle hem biziň planetamyznyň öz-özünü ýoklama programmasyna girizýändigini netijesinde biziň ýerimiň ýok boljakdygy baradaky ynam hatda hristianlaryň arasynda hem barha ösýär. Munuň ýaly oýlanma Hudaýyň biziň planetamyznyň işlerine örän üns berýändigini hem-de bu ýerde Taňrynyň Patyşalygyny dikeltmek üçin basym Isanyň dolanyp geljekdigi baradaky Bibliýanyň esasy hatlarynyň doly derejede bilinmeýändigini aýdyň görkezýär. Eger-de adama öz planetasyny ýoklamaga ygtyýar beriläýse, onda bu wadalar berjaý edilip bilmez. 4.7 bölümde we 5-nji bapda Taňrynyň Patyşalygynyň ýerde boljakdygynyň degerli subutnamalary berilýär. Şu pursatda ýeriň we gün sistemasynyň ýok edilmejekdiginiň subutnamalary hökmünde Bibliýadan birnäçe bölekler getirilýär:

- *Mukaddes mekanyň belentlikler kimin, ebedi guran dünýäsi kimin bina etdi*” (Zebur 78:69).
- „*Ýer ebedilikdedir*” (Ekkl. 1:4).
- „*Gün we Aý... ýyldyzlar... gökler... Ol... olary ebedi we mydama berkarar etdi we bir kanun goýdy, ondan geçmezler*” (Zebur 148:3-6).

- „*Ýer suwyň deňizi dolduryşy ýaly, Rebbiň girişinden (biliminden) doldurylar*” (Işaya 11:9; Sanlar 14:21) - Hudaýyň ýeriň özüni weýran etmäge ygtyýar bermegini göz öňüne getirmek kyndyr. Bu wada heniz berjaý edilenok.
- „*Ol ýeri emele getiren we ony ýaradan Hudaýdyr; ony biderek ýere ýaratmady; Ol ony ýaşaylmak üçin emele getirdi*” (Işaya 45:18). Eger-de Hudaý ýeriň diňe weýran edilendigini görmek üçin ýaradan bolsa, onda Onuň ýaradany biderek bolardy.

Ýöne Hudaýyň bularyň baryny Nuha wada edendigini görkezýän Barlyk Kitabyna tarap yza dolanalyň. Haçanda dünýä suwa gark edilenden soňra Nuh ýene-de täze dünýäde ýaşap başlanda, mümkin başga bir ähliumumy weýran edilme barada howatyrlandyr. Haçanda dünýä gark edilmeden soňra ýene-de ýagyş ýagyp başlanda, onuň aklyna şol pikiriň gelendigi mümkindir. Şonuň üçin Hudaý munuň gaýdyp hiç haçan gaýtalanmajakdygyna äht (wada) etdi:

„*Men siziň bilen Öz ähtimi goýýaryn... Öz ähtimi siziň bilen goýýaryn* (munuň ýaly gudrata üns beriň - Hudaý ýönekey adama wada bermek üçin, oňa ýüzlenip, „Men” at çalyşmasyny ulanýar), *gaýdyp hiç bir jan suwa gark edilmez, we indi ýeri boşatjak suw bolmaz*” (Barlyk Kitaby 9:9-12). Bu äht älemgoşar bilen tassyklandy:

„*Haçanda Men ýere bulut iberemde, älemgoşar (Meniň) bulutda peýda bolar; we şonda Men Meniň siziň bilen aramyzdaky hem-de her bir jandaryň arasyndaky Öz ähtimi ýada salaryn... Şuldur ähtiň nyşany*” (Barlyk Kitaby 9:13-17).

Munuň Hudaýyň we adamlaryň we ýer ýüzüniň haýwanlarynyň arasyndaky baky äht bolandygy üçin, ýerde hemişe adamlaryň we haýwanlaryň ýaşamalydygyna netije çykarmak bolar. Munuň özi Taňrynyň Patyşalygynyň asmanda bolman, eýsem, ýerde boljakdygyna subutnama bolup ýardam berýär.

Şeýlelikde, Nuha berlen wadanyň Patyşalygyň Hoş Habarynyň özenidigini görkezýär. Bu Hudaýyň biziň planetamyza uly üns berýändigini hem-de ondaky ebedi ýaşayş baradaky niýeti Özünde saklaýandygyny görkezýär. Hatda gahar-gazapda bolsa-da, Ol duýgydaşlygy ýadyna salýandyr (Awwakum3:2). Onuň söýgüsi şeýledir. Ol hatda Özüniň ýaradan haýwanat dünýäsiniň hem aladasyň edýändir (1 Korintoslylara 9:9; Ýunus 4:11 bilen deňeşdiriň).

3.4 Ybraýyma berlen wada

Isanyň we resullaryň wagyz ened Hoş Habary Ybraýymyň eýýäm bilýän zadyndan düýpli tapawutlanmandy. Hudaý bularyň baryny Mukaddes Ýazgy arkaly „*Ybraýyma öňünden buşlady*” (Galatýalylara 3:8). Haçanda biz Ybraýyma aýdylan zatlary bilenimizde, diňe şonda hristiançylyk Hoş Habar baradaky esasy düşüňjä göz ýetireris. Mundan başga-da, „Hoş Habaryň” Isanyň döwründe başlan wagyz edilme däldigine başga-da görkezmelere bardyr:

- „*Biz atalara (ýewreý atalara) berlen wadanyň hoş habarynyň Hudaýyň berjaý edendigini size wagyz edýäris*” (Resullaryň Işleri 13:32).
- „*Isa Mesihniň guly resullyga çagyrylyp, Hudaýyň Hoş Habaryna saýlanan Pawlus. Hudaýyň pygamberleri arkaly Mukaddes Ýazgylarda öňden wada eden ol Hoş Habary*” (mysal üçin, Ybraýyma- Barlyk Kitaby 20:7), (Rimlilere 1:1,2).
- „*ýöne RuhdaHudaýa görä ýaşamaklary üçin, Hoş Habar ölülere-de yglan edildi*”(1 Petrus 4:6) - ýagny, biziň eramyzyň birinji asyryna çenli ýaşap, ölen imanlylara.
- „*Çünki Hoş Habar olara wagyz edilişi ýaly, bize-de wagyz edildi*” (Ýewreýler 4:2) - ýagny, çöldäki ysraýyllylara.

Ybraýyma berlen wadada iki sany wajyp temalar bardyr: 1) Ybraýymyň nesli hakda (aýratyn nesilleri) we 2) Ybraýyma wada edilen ýer hakda.

Bu wadalara Täze Ähtde düşündiriş berilýär we Bibliýanyň muny özüniň düşündirmegine mümkinçiligi bermek niýetimize görä, biz Hudaýyň Ybraýyma beren wadalary barada doly düşüňjäni bermek üçin, bu ýerde Ähtleriň ikisiniň hem öwgütlerini birikdireliň.

Ilkibaşda Ybraýym Ur diýen şäherde ýaşapdyr. Bu gülläp ösýän şäher bolup, häzir Yrakda ýerleşýändir. Häzirki zaman arheologiyasy Ybraýymyň döwrüne çenli baryp ýeten siwilizasiýanyň ýokary derejesi barada şaýatlyk edýär. Bank sistemasy, graždan üpjünçiligi we laýyk bolan infrastruktura ösen derejede bolupdyr. Başga hiç bir zady bilmedik Ybraýym bu şäherde

ýaşapdyrÝ biz onuň ýönekeý bir adam bolandygyny bilýäris. Ýöne soňra oňa Hudaýdan adaty bolmadyk bir çagyryş gelipdir. Ol bu boletin ýaşayşyny taşlap, wada berlen ýere gitmeli bolupdyr. Emma bu ýeriň nirede ýerleşýändigini we onuň nähilidigi barada hiç hili anyk maglumat bolmandy. Umuman onuň netijesinde bu 1500 mil aralykdaky (2400 km) syýahat bolupdy. Bu ýeriň ady Kengan bolupdy - häzirki Ýsraýyl.

Onuň durmuşynyň dowamynda Hudaý Ýbraýyma Özüniň wadalaryny gaýtalap we giňişleýin beýan etmek bilen, onuň öňünde birnäçe gezek peýda bolupdyr. Bu wadalar Mesihini Hoş Habarynyň esasy düzýändir. Hakyky hristianlar hökmünde, biz Ýbraýyma ýüzlenilen şol çagyryşy, ýagny Taňrynyň Sözüne iman bilen ýaşamak bilen, özümiň geçip gidýän işlerimizi taşlap, öňe gitmegi saýlaýarys we Hudaýyň wadalaryny bolşy ýaly kabul edýäris. Biz Ýbraýymyň syýahat wagty bu wadalar barada nähili oýlanandygyny göz öňüne getirip bilýäris. „*Ýbraýym iman arkaly miras alan alan ýurduna (Kengana) gitmäge çagyrylanda, bu söze gulak asyp, nirä baryanyňy bilmän (Ur şäherinden), ýola düşdi*” (Ýewreýlere 11:8).

Haçanda biz ilkinji gezek Hudaýyň wadalary hakda pikirlenemizde, biz hem Taňrynyň Patyşalygynyň miras berlen ýeriniň nähili boljakdygyny anyk bilmeýäris. Ýöne biziň Taňrynyň Sözüne bolan imanymyz bizi hem muňa höwes bilen boýun eder ýaly bolmalydyr.

Ýbraýym etmäge iş tapman gezip ýören bir butparaz bolmady. Onuň ýola düşmesi bu wadalar bilen baglanyşykly bolupdy. Onuň arabaglanyşyklary we daş-töweregi köp zatda biziňkä meňzeş bolupdyr. Hudaýyň wadalaryna eýerip, uzak we näbelli ýola düşmek üçin, munuň ýaly kyn we tolgundyryjy netijäni kabul etmek biz üçin näçe kyn bolsa-da, biz oý-hyýalda özümiň Ýbraýymyň ýerinde goýup bileris. Şonda işdeşlerimiziň geň garaýyşlaryna we goňşularymyz tarapyndan hem ikuçsuz garaýyşlara duş gelmeli bolardy („Ol özüni dine urupmyş!”)...bularyň bary Ýbraýyma belet bolupdy. Dogry karara gelip, soňra bolsa, ony ýerine ýetirmek üçin uly erk-isleg we pähim-paýhas gerek bolupdy. Onuň köpýyllyk syýahaty döwründe köp kynçylyklary ýeňip geçmek üçin ýeketäk goltgy - bu wadalaryň sözleri bolupdy. Onuň olary ýat tutan bolmagy we her gün olaryň hakyky manysynyň üstünde oýlanandygy mümkindir.

Biz hem munuň ýaly imany görkezmek hem-de oňa görä hereket etmek bilen, Ýbraýymda bolşy ýaly, Hudaýyň dostlary diýilmek (Işaya 41:8), Oňa göz ýetirmek (Barlyk Kitaby 18:17) we Taňrynyň Patyşalygyndaky ebedi ýaşayşyna bolan berk umytda bolmak ýaly abraýy gazanyp bileris. Biz Mesihini Hoş Habarynyň Ýbraýymyň bu wadalaryna esaslanandygyny ýene bir gezek hygtasymyz gelýär. Hristian hatlaryna çynlakaý ynanmak üçin, biz hem Hudaýyň Ýbraýyma miras beren wadalaryny bilmelidiris. Bularsyz biziň imanymyz iman bolmaz. Biz Hudaýyň we Ýbraýymyň arasyndaky gepleşiklerini uly üns we teňnelik bilen gaýta-gaýta okamalydyrys.

Ýurt

1. „*Ýurduňdan...Meniň saňa görkezjek ýurduma git*” (Barlyk Kitaby 12:1).
2. „*We ol (Ýbraýym) ondan-oňa göçüp, Beýt-ele (Ýsraýylyň merkezi bölegine) çenli dowam etdirdi... Reb Ýbraýyma diýdi: Indi gabaklaryňy galdyr-da, duran ýeriňden demirgazyga we günorta, günbatara we gündogara seret. Çünki görýän bütin ýurduňy Men ebedi saňa we seniň nesliňe berjek... Tur-da, ýurduň inine, boýuna aýlan: çünki Men ony saňa berjek*” (Barlyk Kitaby 13:3, 14, 15, 17).
3. „*Şol gün Reb Ýbraýym bilen äht edişip diýdi: Müsür derýasyndan uly derýa, Ýefrat derýasyna çenli, bu ýurdy saňa berýäris*” (Barlyk Kitaby 15:18).
4. „*We seniň syýahat eden ýurduňy, bütin Kengan ýurduny saňa we senden soňra seniň nesliňe ebedi mülk edip bererin*” (Barlyk Kitaby 17:8).
5. „*Çünki dünýä mirasçysy bolma wadasy Ýbraýyma, onuň nesline kanun arkaly däl, eýsem iman bilen gazanylan dogruýk arkaly berildi*” (Rimlilere 4:13).

Biz Ýbraýyma berlen ylhamlaryň ösüp barşyny görýäris:

1. Men seniň gitmegiňi isleýän bir ýurdum bar.
2. „*Seniň görüp duran bütin ýurduňy saňa we seniň nesliňe ebedi edip bererin*”. Ebedi ýaşayş baradaky bu wadanyň şan-şöhratsyz habar berişine üns beriň; adam - ýazyjy bolsa bu sözleri uly şowhunlyk we labyzlyk bilen okardy.

3. Wada berlen ýurduň tutýan ýeri has jikme-jik kesgitlenildi.
4. Ybraýym wadanyň hasyl bolmasynyň öz ömrüniň dowamynda bolmagyna garaşmaly däldi; ol ýurtda „gelmişek” hasaplanylmalady we diňe soňra ol bu ýerde hemişelik ýaşar. Bu ýerde onuň ilki öljekdigi we has soňra bolsa bu wadany almak üçin direljekdigi barada aýdylýandyr.
5. Pawlus ruhlandyrylan ýagdaýda bolup, mümkin Ybraýyma berlen wadany bütin ýurda berlen mirasy aňladýan hökmünde düşüner.

Ýazgy özüniň adaty çäginde çykmayar hem-de Ybraýymyň özüniň diri döwründe wadanyň hasyl bolmasyna ýetmedigini ýatladýar:

„Ol iman arkaly (ömrüniň wagtlaryň häsiýeti göz önüne getirilýär) bir ýat adam hökmünde wada edilen ýurtda ornaşdy...we çadyrlarda ýaşady” (Ýewreýlere 11:9).

Ol ýer ýüzünde çet ýurtly kimin ýaşapdyr. Mümkin ol edil immigrant ýaly şol ynamsyzlyk we laýyk gelmezlik duýgusy bilen ýaşandyr. Ol özüniň ýurdunda maşgalasy bilen biraz wagt ýaşapdyr. Özüniň zürýatlary Yshak we Ýakup bilen bilelikde (wada olara hem degişli bolupdy) „bary ölyänçä imandan dänmedi. Wada edilenlere gowuşman, olary uzakdan görüp, hoş garşylap, (olar) özleriniň ýer ýüzünde ýat hem mysapyrdyklaryny boýun aldylar” (Ýewreýlere 11:13). Dört pursady belläp alyň:

- Wadalary bilmek - Bibliýany öwrenmek bilen, biz hem şolary berjaý edýändiris.
- „we olar bulary hoş garşyladylar”, - eger-de Ybraýymyň şatlyk duýgusy biraz wagtyň dowamynda bolan bolsa, onda bizde bu nähili uzaga çekerkä?
- „Bary imanda öldüler”, - olar Mesihe çokundyrylypdylar (Galatýalylar 3:27-29).
- Biz özümiziň häzirki ýaşayan dünýämiziň öz hakyky öýmiz dældigine ynanýarys. Ýöne ýere geljek asyryň geljegi baradaky umyt bilen ýaşayandyrys.

Eger-de biz bu görkezmeleriň hemmesini kabul edýän bolsak, onda Ybraýym biziň beýik gahrymanymyz we durmuşdaky görelämiz bolýandyr. Haçanda ol garrap gurpdan düşende we aýaly ölende wadalaryň hasyl bolmasynyň geljekde boljakdygyna gutarnykly derejede göz ýetiripdir. Özüniň aýalyny jaýlamak üçin ol wada berlen ýurtdan bir bölek ýeri satyn almaly bolupdyr (Res. Işleri 7:16). Hakykatdan hem Hudaý „oňa bu ýurtdan hiç hili miras bermändir” we hatda oňa aýagyny basmaga-da ýer bermändir. Ol şol bir wagtyň özünde-de oňa ýurdy miras bermegi wada beripdir (Res. Işleri 7:5). Bize ebedi miras wada berlen ýerden Ybraýymyň häzirki nesli emläk satyn ýa-da kärendesine alanlarynda, munuň ýaly laýyk dälligi duýup bilerler!

Ýöne Hudaý Öz wadalaryny ýöredýändir. Ybraýymyň we wada berlenleriň ählisiniň sylaglanjak günü ýetip gelmelidir. Ýewreýlere 11:13, 39, 40 aýatlar muny ynandyryp subut edýändir:

„Bularyň bary wadalary alman öldüler... Çünki olar bizden aýry kämillige ýetmez ýaly, Hudaý biziň üçin bir has gowy zady taýýarlapdy”.

Hakyky imanda bolanlaryň ählisi şol bir wagtda, ýagny höküm çykarylanda sylaglanarlar (2 Timoteos 4:1,8; Matta 25:31-34; 1 Petrus 5:4). Höküm başlanmagyň edil öň ýany Ybraýym hem şol wadalary bilen beýlekiler hökümde diri durmaklary üçin ölemeden direldiler.

Eger-de olar özlerine wada berlen zady almadyk bolsalar hem-de Mesih dolanyp gelende direlenlerinden we hökümden söň özlerine wada berlenleri alsalar, onda Ybraýym ýalylaryň häzir Mesihini dolanaryna garaşyp, beýhuş ýagdaýdadyklaryna ynanmaktan başga zat galmaýar. Şol wagt bolsa reňklenen aýna mozaikaly polotno Ýewropanyň bütin ybadathanalarynda bardyr we Ybraýymyň asmanda bolup, özüniň imanly durmuşy üçin alan sylagyndan lezzet alýandygyny görkezýändir. Müňlerçe adamlar bolsa olary dini hasaplap, ýüzlerçe ýyllap bu suratlaryň deňinden geçýärler. Munuň hataryndan çykmak üçin sizde Bibliýa esaslanan edermenlik welin bolarmyka?

Nesil (zürýat)

3.2 bölümde aýdylyşy ýaly, nesliň wadasy ilki bilen Isa we ikinjiden bolsa, „Mesihde” bolanlara degişlidir we şonuň üçin hem Ybraýymyň nesli hasaplanýandyr:

1. *„Men seni uly millet ederin, we saňa ak pata bererin...we ýer ýüzüniň bütin tireleri senden bereket taparlar”* (Barlyk Kitaby 12:2-3).
2. *„We seniň nesliňi ýeriň tozany ýaly etjek; eger bir adam seniň tozanyňy sanap bilse, seniň nesliňi-de sanap biler...çünki görýän bütin ýurduňy Men ebedi saňa we seniň nesliňe berjek”* (Barlyk Kitaby 13:15-16).
3. *„Şindi, göklere seret, eger ýyldyzlary sanap bilseň, olary sana... Seniň nesliň şeýle bolar... Men bu ýeri seniň nesliňe berjek”* (Barlyk Kitaby 15:5, 18).
4. *„Bütin kengan ýurduny saňa we senden soňra seniň nesliňe ebedi mülk edip bererin; we olaryň Hudaýy bolaryn”* (Barlyk Kitaby 17:8).
5. *„Seniň nesliňi gökleriň ýyldyzlary ýaly, deňiz kenaryndaky çäge ýaly gaty köpelderin; we seniň nesliň duşmanlarynyň derwezesini eýelär; we ýer ýüzüniň bütin milletleri seniň nesliňden bereket tapar”* (Barlyk Kitaby 22:17-18).

Ybraýymyň „nesil” düşünjesi ýene-de kem-kemden giňäpdi:

1. Birinjiden, oňa nähilidir bir usul bilen onuň nesliniň sanynyň köpeljekdigi we onuň „nesliniň” üsti arkaly bütin ýeriň ýalkanjakdygy aýdylypdy.
2. Biraz soňra bolsa, onuň nesliniň köpeliş uly halk boljakdygy aýdyldy. Şol halk bolsa onuň gelen ýurdunda, ýagny Kenganda onuň bilen bile ebedi ýaşayşyna eýe bolar.
3. Soňra onuň nesliniň gökleriň ýyldyzlary ýaly gaty köp boljakdygy aýdylypdy. Bu onda hakyky nesilleri ýaly („ýeriň tozany” ýaly) köp ruhy nesilleriniň (gökleriň ýyldyzlary) boljakdygyny aňladyp bilirdi.
4. Mundan öňdäki wadalara goşmaça tassyknamalar berlipdi. Şonuň üçin-de, onuň nesli boljak köp adamlaryň Hudaý bilen şahsy ýakyn gatnaşyklary bolar.
5. Zürýat duşmanlaryndan üstün çykar.

Nesliň üsti arkaly bütün dünýäniň adamlarynyň „bereketi” almalydygyna üns beriň. Bibliýada bereket (ýalkanma) baradaky pikir köplenç günäleriň bagyşlanmasy bilen baglanyşyklydyr. Ahyrsoňy, bu Hudaýy söýýän adamyň almak isleýän şol beýik bereketidir. Şonuň üçin biz munuň ýaly aýatlary okaýarys: „*Jenýaty bagyşlanan, günäsi örtülen adam nähili bagtly!*” (Zebur 32:1); „*Şükür kasesi*” (1 Korintoslylara 10:16) - bu Mesihniň gany bolan çakyrly kasedir. Bu arkaly günäden bagyşlanyp bolunýandyr.

Dünýä günäniň bagyşlanmasyny getiren Ybraýymyň ýeketäk nesli elbetde Isadyr. Täze Ähtde Ybraýymyň wadalary babatynda pugta tassyknamalar berilýändir:

„*Wadalar (Hudaý tarapyndan) Ýybraýyma, onuň nesline berildi. Hudaý köplerine wada berýän ýaly, „nesillere” däl (ýagny köplük sanda), eýsem birine wada berip, „seniň nesliňe” diýýär; bu-da Mesihdir*” (Galatýalyklar 3:16).

„... *Hudaýyň Ybraýyma: „Ýer ýüzüniň bütün uruglary seniň nesliňden bereket tapar!” diýip atababalaryňyz bilen äht baglady. Hudaý Öz Ogly Isany (ýagny neslini) siziň her biriňizi ýaman päliňizden gaýtarsyn, size bereket bersin diýip direltdi, Ony ilki bilen size ýollady*” (Resullaryň Işleri 3:25-26).

Bu ýerde Petrusyň Barlyk Kitabyň 22:18 aýatdaky sözleri düşündirişine üns beriň:

- Züryat = Isa
- Bereket = günäleriň bagyşlanmasy

Ybraýymyň zürýady hökmünde Isanyň düşmanlaryndan üstün çykjakdygy baradaky wada bu ýerde örän sazlaşyklydyr. Çünki bu wada Isanyň ýamanlygyny, ýagny Taňrynyň adamlarynyň uly duşmanynyň üstünden ýeňiş gazanmagy babatynda garalsa, bu Isa-da degişlidir. Çünki Ol hem Ybraýymyň neslidir.

Zürýada birleşme

Ybraýymyň hristian Hoş Habarynyň esasy elementlerine dogry düşünendigi indi aýdyň bolmalydyr. Esasy wadalar Ybraýyma we onuň nesli bolan Isa degişli bolupdyr. Eýsem başga ýene kim barada şeýle aýtmak bolar? Hatda Ybraýymyň gös göni mirasçysy hem hemişe onuň nesline girizilmändir (Ýahýa 8:39; Rimlilere 9:7). Ýöne nesle bagyşlanan wadalaryň bize-de degişli bolmagy üçin, biz hem Isanyň bir bölegi bolup bilýändiris. Muňa Isanyň adyndan suwa çokundyrylyp ýetmek bolar (Rimlilere 6:3-5). Biz köplenç Onuň adyndan suwa çokundyrylma barada okaýarys (Resullaryň Işleri 2:38; 8:16; 10:48; 19:5). Galatýalyklar 3:27-29 aýatlar hem kadadan çykýan dälidir:

„Sebäbi Mesihe çokundyrylanlaryňzyň bary Mesihi geýindi. Ýehudy, grek, gul, azat, erkek ýa aýal ýok, siziň baryňyz Mesih Isada birsiňiz (suwa çokundyrylma arkaly). Mesihki bolsaňyz (Oňa çokundyrylan), onda Ybraýymyň nesli, berlen wada boýunça mirasçysyňyz” - Mesihiň üsti arkaly günäniň bagyşlanmasy bilen „bereketi” almak arkaly ýer ýüzündäki ebedi ýaşayyş wadasydyr. Diýmek, Mesihe, ýagny nesle çokundyrylma bilen, oňa berlen wadany biziň hem alýandygymyzdyr. Şonuň üçin Rimliler 8:17 aýaty bize *„Mesihiň mirasçylary”* diýýändir.

Bereketiň zürýat arkaly ýer ýüzüniň ähli künjegindäki adamlara bolmalydygyny ýatda saklaň. Şonda nesil edil deňiz kenarynyň çägesi we gökleriň ýyldyzlary ýaly, adamlaryň bütindünýä topary bolmalydyr. Bu olaryň zürýat bolmagy üçin birinji bolup bereketi alandyklary bilen şertlendirilendir. Şeýlelikde, zürýat (nesil)(birlik sanda), *Oňa gulluk eder we ebedilik Rebbiňki diýiler”* (Zebur 22:31).

Biz Ybraýyma berlen wadalaryň iki bölegini-de jemläp bileris:

1) Ýer (ýurt). Ybraýym we onuň zürýady Isa we şeýle hem Onda bolanlar Kengan ýurdunyň mirasçylary bolarlar we giňeldilme arkaly - bütin dünýäniň ýerini we olýerde ebedi ýaşarlar. Olar bu durmuşda ýeri almazlar, ýöne ony iň soňky gün, ýagny Isa gelende alarlar.

2) Zürýat. Ilki bilen bu Isa bolupdy. Onuň üsti bilen adamzadyň ähli günälerinden („düşmanlaryndan”) üstün çykylar. Şonuň üçin bagyşlanma bereketi bütin dünýä ýaýrar.

Mesihiň adyndan suwa çokundyrylmagynyň üsti bilen biz nesliň bir bölegi bolýandyrys.

Edil şu iki ugur Täze Ähtiň wagyzlarynda seredilýändir hem-de adamlaryň muny eşidip çokundyrylmany kabul edýändikleri baradaky ýygy ýatladylma hiç hili geň galdyrmaýar. Bu usul oň hem bolupdy we häzir hem bardyr. Çünki munuň üsti arkaly wadalar bize hem ýetip biler. Indi biz Pawlusyň garran çagy ölüm bilen ýüzbe-ýüz bolanda özüniň umydyny *„Ysraýylyň umydy”* (Resullaryň Işleri 28:20) hökmünde kesgitläp bilendigine düşüniş bilýäris: hakyky hristian umydy - bu ilki başdaky ýehudylaryň umydydyr. Mesihiň *„gutaryş ýehudylardan gelýär”* (Ýahýa 4:22) sözleri ýehudy ata-babalarymyza Mesihiň üsti bilen halas bolmak barada berlen wadadan özüme peýda tapyp bilmegimiz üçin ruhy ýehudylar bolmak zerurlygyny aňlatmalydyr.

Biz irki döwrüň hristianlarynyň wagyz eden zatlaryny okaýandyrys:

1. *„Hudaýyň Patyşalygy ”* hem-de
2. *„Isa Mesihiň ady baradaky Hoş Habar“* (Resullaryň Işleri 8:12).

Bu iki sorag Ybraýyma biraz başga atlar bilen düşündirilipdi:

1. Ýer-ýurt baradaky wada;
2. Zürýat baradaky wada.

Hudaýyň Patyşalygy we Isa baradaky „Hoş Habar” sözüniň *„Mesihiň wagyz etmesi”* (Resullaryň Işleri 8:5, 12 aýat bilen deňeşdiriň) bilen jemlenýändigine üns beriň. Bularyň bary köplenç şu tassyknamalar kimin düşünilýändir: *„Isa sizi söýýär! Diňe Onuň siziň üçin ölendigini aýdyň we şonda siz halas bolarsyňyz”*. Ýöne „Mesih” sözi Ol we Onuň geljekki Patyşalygy baradaky

ýagdaýlary anyk jemleýändir. Ybraýyma berlen Patyşalyk baradaky welilik Hoş Habaryň irki wagyz edilmelerinde uly ähmiýete eýe bolupdy.

Pawlus Korinfde „*üç aýlap gürrüň berip, Hudaýyň Patyşalygyna degişli zatlary olara ynandyrdy*” (Resullaryň Işleri 19:8); Efesde hem ol „*Hudaýyň Patyşalygyny wagyz edip gezdi*” (Resullaryň Işleri 20:25), hem-de onuň Rimdäki aýdan aýdymy hem şonuň ýaly bolupdy: „*Ol hem Hudaýyň Patyşalygyna güwä geçmek bilen, olara hakykaty düşündirdi. Ir ertirden giç agşama çenli Musanyň kanunyna, pygamberler ýazgysyna salgylanyp, olary Isa ynandyrmagy çalyşdy*” (Resullaryň Işleri 28:23). Pawlusyň şeýle köp aýdyp bilmegi baradaky şol fakt Hoş Habaryň Patyşalyk we Isa baradaky esasy ýagdaýlarynyň: „Isa ynanyň” diýlen jümläni ýöne gaýtalamak bolmandygyny görkezýär. Hudaýyň Ybraýyma açan ylhamy bu jümleden has jikme-jik bolupdy. Hudaýyň oňa wada beren zady bolsa, hakyky hristian Hoş Habarynyň esasydyr.

Biz Isanyň adyna suwa çokundyrylmagyň bizi nesliň bölegi hem-de muňa laýyklykda, wadalara miras bolmaga şärikçi edýändigini görkezdik (Galatýalyklar 3:27-29). Ýöne bize wada berlen gutulmany almagymyz üçin diňe suwa çokundyrylma ýeterlik däldir. Eger-de biz nesle berlen wadany almagy isleýän bolsak, onda biz nesilde, Mesihde bolmalydyrys. Suwa çokundyrylma diňe başlangyjydyr; biz diňe ylgaýjylaryň hataryna girendiris we berlen aralygy soňuna çenli ylgaýmalydyrys. Ybraýymyň neslinde bolmagyň intek biziň Hudaý üçin ýaramly bolandygymyzy aňladýan däldigini unutmaň. Bir tarapdan Ysraýyllylar Ybraýymyň neslidir. Ýöne bu olaryň suwa çokundyrylmazdan hem-de özleriniň Mesihdäki durmuşyny Ybraýymyň mysalynda (Rimlilere 9:7-8; 4:13-14) subut etmezden halas boljakdyklaryny aňladýan däldir. Isa olara şeýle diýipdi: „*Siziň Ybraýymyň perzentleridigiňizi bilýäris, ýöne siz Meni öldürmegiň kastynda... siz Ybraýymyň perzentleri bolsaňyz, Ybraýymyň işlerini ederdiňiz*” (Ýahýa 8:37, 39), ýagny Hudaýa we wada berlen zürýat bolan Mesihe iman bilen ýaşardyňyz (Ýahýa 6:29).

„Zürýat” özüniň ata-babasynyň häsiýetine eýe bolmalydyr. Eger-de biz Ybraýymyň hakyky zürýady bolmak isleýän bolsak, onda biz diňe bir suwa çokundyrylman, eýsem onuňky ýaly, Taňrynyň wadalaryna bolan örän güýçli ynamymyz hem bolmalydyr. Şonuň üçin hem oňa „*iman edýänleriň barynyň...hem imanyň yzyna eýerýänleriň atasy*” (Rimliler 4:11-12) diýilýändir. „*Şeýlelikde, şuny bilip goýuň (ýagny, çün ýürekden kalbyňyza kabul ediň): Ybraýymyň çyn ogullary iman getirenlerdir*” (Galatýalyklar 3:7).

Hakyky iman nähilidir bir işde ýüze çykmalýdyr, bolmasa, bu Hudaýyň öňünde iman däldir (Ýakup 2:17). Biziň hakykatdan hem häzirkä öwrenýän şol wadalara ynanýandyklarymyzyň birinji tassyknamasy biziň suwa çokundyrylmamyz bolar. Şonda bu wadalar göni bize-de ýaýrar (Galatýalyklar 3:27-29). Şeýlelikde, siz çyndan hem Taňrynyň wadalaryna ynanýarsyňyzmy? Biz bu soragy özüme bütin ömür irginsiz bermelidiris.

Köne we Täze Ähtler

Ybraýyma berlen wadalaryň Mesihini Hoş Habaryny jemleýändigini mümkin indi aýdyň bolandyr. Musanyň kanundaky Hudaýyň ýehudylara beren wadalary bolsa, başga bir möhüm wadalarydyr. Olarda ýehudylaryň kanuna boýun bolan ýagdaýynda, olaryň durmuşda ýalkanjakdylary aýdylýandyr (Ikinji Kanun Kitaby 28). Wadalaryň bu toparynda ýa-da „ähtinde” ebedi ýaşayşyň göni aýdylan wadasy ýokdyr. Şonuň üçin biz diňe iki „ähtiň” bardygyny belläp bilýäris:

1. Mesihini ikinji gelşinde Hudaýyň Patyşalygyndaky günä geçilme we ebedi ýaşayş barada aýdylýan wadalar Ybraýyma we onuň nesline äht edilendir. Bu wada şeýle hem Erem bagynda we Dawuda berlendir.
2. Musanyň döwründe ýewreý halkynyň Hudaýyň Musa beren kanunyna boýun bolan ýagdaýynda, şol wagtky durmuşda olara asudalyk we bagt wada berlipdi.

Hudaý Ybraýyma Patyşalykda günä geçilme we baky ýaşayşy wada beripdi. Ýöne bu diňe Mesihniň ölüminiň üsti arkaly mümkin bolupdy. Mesihniň haçdaky ölümi Ybraýyma berlen wadalary tassyklady (Galatýalyklar 3:17; Rimlilere 15:8; Daniýel 9:27; 2 Korintoslylara 1:20). Şonuň üçin Onuň ganyna „*täze ähtiň ganydyr*” diýilýändir (Matta 26:28). Isanyň Öz ganyny aňladýan çakyrlyk käsäni biziň wagtal-wagtal kabul etmegimizi nesihat edendigini unutmaly däldiris (ser. 1 Korintoslylara 11:25). „*Bu käse Meniň siziň üçin dökülen ganym bilen berkidilen täze ähtdir*” (Luka 22:20). Eger-de biz bu zatlarla düşünmeyän bolsak, onda Isany we Onuň işlerini ýatlap, „*çörek döwme*” däbini berjaý etmeli däldiris.

Mesihniň ölümi Hudaýyň Patyşalygynda günä geçilmäni we baky ýaşayşyny mümkin etdi. Munuň bilen Ol Ybraýyma berlen wadany tassyklady: „*Isa bu ant bilen has oňat ähtiň kepili boldy*” (Ýewreýlere 7:22). Ýewreýlere 10:9 aýatda Isanyň birinji ähti aýyryp, ikinji ähti ykrar edýändigini aýdylýandyr. Bu şeýle ýazylýandyr: „*Ikinjini berkarar etmek üçin, birinjini aradan aýyryň*”. Bu haçanda Isanyň Ybraýyma berlen wadany tassyklanda, Musa arkaly berlen ähtiň güýjüni ýatyrandygyny barada şaýatlyk edýär. Ýokarda agzalan aýatlarda Isanyň Öz ölümi bilen Täze Ähti berkarar edendigi we ondan öňküniň köne äht bolandygy hem-de onuň ýatyrandygyny barada aýdylýar (Ýewreýlere 8:13). Bu Mesih babatdaky ähtiň has oň edilen bolsa-da, Onuň ölümine çenli onuň doly güýje girmändigini aňladýandyr. Isanyň ölüminden soň Köne Ähtden tapawutlykda bu ähte Täze Äht diýlip başlanypdyr. Musanyň üsti arkaly berlen Köne Ähtiň maksady Isanyň işlerini öňünden aýtmakdan hem-de Mesih babatyndaky wada bolan ynanyň möhümligini nygtamakdan ybarat bolupdyr (Galatýalyklara 3:19, 31). Mesihe bolan iman hem öz gezeginde Musa berlen kanunyň hakykatdygyny nygtaýandyr (Rimliler 3:31). Pawlus muny şeýle sözler bilen jemledi: „*Şeýlelikde, biz iman bilen aklanar ýaly, kanun Mesih gelýänçä, biziň terbiýeçilimiz boldy*” (Galatýalyklara 3:24). Diňe şu maksat üçin Musanyň kanuny saklanyp galýandyr we bu häzire çenli hem biziň öwrenmegimiz üçin gereklidir.

Ýokaradaky aýdylanlaryň baryna ilkinji gezek okalanda düşünmek ýeňil düşmez; ýöne biz muny şeýle görnüşde jemläp bilýäris:

Mesih babatda Ybraýyma berlen wadalar - Täze Äht.

Musa berlen kanun bilen baglanyşykda Ysraýyllylara berlen wadalar - Köne Äht.

Mesihniň ölümi - Köne Ähtiň işiniň soňy (Koloseliler 2:14-17); Täze Ähtiň güýje girmegidir.

Munuň bilen baglanyşykda, Köne Ähtiň bir bölegi bolan ybadathana gazanjyň onunjy bölegini bermeklik däbi, sabat (şenbe) gününü ýöretmeklik däbi we ş.m. ýaly däpler hökmany däl bolup başlady (ser. 9.5 bölüme). Haçanda ysraýyllylar toba gelip, Mesih kabul eden wagty, şonda ýerdäki ysraýyllylar bilen Täze Äht baglaýlar (Ýeremiýe 31:31-32; Rimliler 9:26-27; Ýezekil 16:62; 37:26). Ýöne elbetde muny häzir berjaý edip, Isanyň adyndan suwa çokundyrylma däbini ýerine ýetiren islendik ýehudy şolbada Täze Ähte gadam basyp bilýändir (ýagny munda ýehudylar we ýehudy däller diýlen bölünişik yokdyr: Galatýalyklara 3:27-29).

Köne we Täze Äht baradaky dogry düşüňje bize Taňrynyň wadalarynyň dogrulygyna düşünmäge ýardam berer. Şübheçil adamlar irki döwürniň hristian wagyz edijilerini yandyryjy delilleri görkezmeýändiglerinde aýyplapdyrlar. Bu soraga jogap bermek bilen, Pawlus Mesihniň Öz ölümi bilen Hudaýyň wadalaryny tassyklandygyny hem-de olaryň aýdýan umydyň bolsa, ýöne ýüzleý aýdylan sözlem bolman, eýsem hemişelikdigini aýtdy. „*Biziň size goşsuran sözümiň hem „hawa”, hem „yok” däldigine Hudaýyň ynamdarlygyndan ant içýäris. Çünki Hudaýyň Ogly Isa Mesih „hawa” we „yok” bolman, Onda hemişe „hawa” bolýandyr. Hudaýyň ähli wadalary Mesihde „hawadyr we „omyn” hem Ondadyr*” (2 Korintoslylara 1:17-20).

Munuň: „*Ýeri, bularyň barynda bir hakykatyň bardygyna güman edýäris...*” ýaly garaýşa netije çykarýandygy gürrüňsizdir.

3.5 Dawuda berlen wada

Edil Ybraýym ýaly, Dawudyň we Taňry wadalarynyň beýleki mirasgärleriniň durmuşy ýeňil bolmandyr. Dawut uly maşgalanyň kiçi ogly bolup kemala geldi. Bu Ysraýylda, Mesihniň dünýä inmezinden 1000 ýyl ozal onuň goýun bakyp gezendigini hem-de öz uly doganlarynyň

buýruklaryny ýerine ýetirip gelendigini aňladypdyr (1 Patyşalyk 15-17). Bu döwrüň dowamynda ol diňe käbir adamlara mahsus bolşy ýaly, Hudaýa bolan imana göz ýetiripdi.

Ysraýyllylaryň agressiw duşmanlary bolan goňşy filistimlileriň görkezen garşylygyny kabul etmeli günü hem gelip yetdi. Ýehudylar öz aralaryndan filistimlileiň çempiony bolan äpet Goliat bilen göreşip biläýjek bir adamyny orta çykarmaga borçly bolupdylar. Goýlan şerte görä, ýeňiji yeňilen halky dolandyrmaly bolupdy. Dawutda diňe keman we daşlar bolsa-da, ol onuň bilen söweşiň, Taňrynyň kömegi bilen ýeňiş gazandy. Bu ýeňiş Dawuda patyşadan (Saul) hem ýokary meşhurlygy getirdi. Ýöne „*gabanjaňlyk dowzah kimin ýowuzdyr*” (Aýdymlar 8:6) - bu sözler Ysraýylyň günorta çöllüklerinde edil alakany tutjak bolýan ýaly 20 ýylyň dowamynda Dawudy öldürmek maksady bilen kowalan Saulýň soňky hereketleri bilen tassyklanandyrlar.

Ahyrsoňunda Dawut patyşa bolýar. Özüniň yzarlanyp gizlenen döwründe Hudaýyň özüne bildiren söýgüsü üçin Dawut minnetdarlyk bildirmegiň şanyna, Oňa ybadathana gurmak kararyna geldi. Emma Hudaý Dawuda onuň ogly Süleýmanyň ybadathana gurjakdygyny we Dawudyň bolsa, özüne jaý gurmagyny aýtdy (2 Patyşalyk 7:4-13). Soňra bolsa, edil Ybraýyma aýdylyşy ýaly, köp zatlary öz içine alýan jikme-jik wada aýdyldy:

„Haçanda saňa berlen ömür ahyrlanda, we sen öz ata-babalaryň ýanyna gideniňden soňra, Men senden boljak seniň zürýadyňy goýaryn hem onuň şalygyny berkiderin. Ol Meniň adyma jaý dikelder, we Men onuň patyşalyk tagtyny ebedilik goýaryn. Men oňa ata bolaryn, we ol Meniň oglum bolar; we eger-de ol günä etse, Men ony ärleriň hasasy we ynsan ogullarynyň urgulary bilen jezalandyrarın; ýöne Men seniň öňüňde Sauldan ýüzüwi öwürip, ondan Öz rehimdarlygymy alyşym ýaly ondan almaryn. Seniň öýüň we seniň şalygyň Meniň huzurymda ebedilik sarsmaz bolar hem seniň tagtyň baky durar” (aýatlar 12-16).

Biziň öňdäki derslerimizden „zürýadyň (nesliň)” Isa boljakdygyny bilýäris. Onuň Taňrynyň ogly kimin beýan etmesi (2 Patyşalyk 7:14) muny Bibliýanyň beýleki köp ýerlerinde tassyklaýyşlary ýaly tassyklaýandyr:

- „*Men Dawudyň köküdirin we neslidirin*” diýip Isa aýtdy (Ylham 22:16).
- „*Ten boýunça Dawudyň tohumyndan bolan Öz Ogly (Isa) hakda*” (Rimliler 1:3).
- „*Onuň neslinden (Dawudyň) Ysraýyl üçin Isany halasgär edip çykardy*” (Res.İş. 13:23).
- Perişde Merýem gyza onuň ogly Isa babatda şeýle diýdi: „*Ol uly bolar, Oňa hemmelerden beýik Hudaýyň Ogly diýler. Reb Hudaý Oňa atasy Dawudyň tagtyny berer. Ol Ýakubyň öýüne ebedi patyşalyk eder, patyşalygynyň soňy bolmaz*” (Luka 1:32-33). Dawudyň nesli babatdaky bu wada (2 Patyşalyk 7:13) Isa degişlidir.

Nesliň Isa bolandygyny pugta kesgitlep, biz häzir birnäçe wajyp soraglara üns bermelidiris:

- „*Seniň tohumyňdan boljak nesliň seniň... Men oňa ata bolaryn we ol meniň oglum bolar*”; „... *tagtyňda seniň biliňden öneni oturdaryn*” (2 Patyşalyk 7:12, 14; Zebur 132:11). Isa zürýat hökmünde, Dawudyň gönümel beden nesli bolupdyr we şol bir wagtyň özünde-de onuň Atasy Hudaý bolupdyr. Bu hakda Täze Ähtde aýdylyşy ýaly, diňe el degmedik gyzdan dünýä inme arkaly amala aşyp bilerdi. Isanyň ejesi Dawudyň neslinden bolan Merýem bolupdy (Luka 1:32), ýöne onuň atasy ynsan däl-de Hudaý bolupdy. Merýem göwreli bolmak üçin, Hudaý Mukaddes Ruhun keramatly usuly arkaly onuň göwresine täsir etdi. Perişde bu hakda şeýle diýdi: „*Şonuň üçin hem doguljak Mukaddese Hudaýyň Ogly diýler*” (Luka 1:35). „Päk gyzdan dogulma” wadalary bolmalysy ýaly berjaý etmek üçin ýeketäk ýol bolupdy.
- „*Ol Meniň adyma jaý gurar*” (2 Patyşalyk 7:13). Bu sözler Isanyň Hudaý üçin gönümel hem-de ruhy manyda ybadathana bina etjekdigini aňldýandyr. Ýezekil 40-48 baplarynda Altyn asyrda Ysraýylda nähili ybadathananyň bina ediljekdiginiň jikme-jik beýannamasy berilýär (Mesihniň ikinji gezek ýere geleninden soňra, Taňry Şalygynyň ilkinji 1000 ýyllygy). Taňrynyň „jaýy” - bu Hudaýyň ýaşajak jaýydyr. Işaya 66:1-2 aýatlarda şeýle hem Hudaýyň Öz sözüne boýun bolýan adamlaryň kalbynda ýaşamak üçin geljekdigi aýdylýar. Şonuň üçin Isa häzir hakyky iman edýänlerden Hudaýyň ýaşajak ruhy ybadathanasyny gurýandyr. Bu ýerde Isa hakda Taňry ybadathanasynyň gymmatly burç daşy hökmünde (1 Petrus 2:4-8)

hem-de mesihiler hakda bolsa, ybadathana bina edilmeli boljak diri daşlar barada (1 Petrus 2:5) Petrusyň aýdan sözlerini getirmek ýerliklidir.

- „Men onuň (Mesihini) patyşalygynyň tagtyny ebedilik goýaryn... Seniň (Dawudyň) öýüň we seniň şalygyň ebedilik sarsmaz bolar... hem seniň tagtyň baky durar” (2 Patyşalyk 7:13, 16; Işaya 9:6-7 bilen deňşdiriň). Şuňa görä-de, Mesihini Patyşalygy Ysraýylda - Dawudyň şalygynyň esasynda bina bolar. Bu Taňrynyň Patyşalygynyň geljeginiň Ysraýyl şalygynyň gaýtadan dikeldilmesi boljakdygyny aňladýandyr. (Bu barada 5.3 bölümde has giňişleýin aýdylýandyr). Bu wadany berjaý etmek üçin Mesih Dawudyň „tagtynda” ýa-da onuň dolandyran ýerinde şalyk eder. Gönümel manyda, bu Ýerusalimda bolmalydyr. Bu wadalaryň berjaý bolmagy üçin, Patyşalygyň bu ýerde dikeldiljekdiginiň ýene bir subutnamadyr.
- „Seniň öýüň we seniň şalygyň ebedilik sarsmaz bolar hem seniň tagtyň baky durar” (2 Patyşalyk 7:16) diýlen sözler Dawudyň Mesihini ebedi şalygynyň bina bolmasynyň şaýady boljakdygy barada oýlanmaga esas döredýär. Bu onuň öz gözleri bilen Ýerusalimda Mesihini dolandyran bütindünýä Patyşalygynyň bina edilşini görmek üçin gytaklaýyn aýdylan wada bolupdyr.

Dawuda berlen bu wadalar düşünmek üçin juda wajypdyr. Dawut şatlanyp, „*ebedi äht...meniň bütin halas bolmam we meniň bar islegim Ondan gelyändir*” (2 Patyşalyk 23:5) diýipdir. Bu şeýle hem biziň halas bolmagymyza-da degişlidir. Biziň ähli islegimiz bu wadalaryň bize-de ýaýramagyndan ybaratdyr. Bu doktrinalaryň wajyplygyny ýene-de nygtamalydyr. Hristiançylygyň bu ajaýyp hakykata doly derejede gapma-garşy gelyän dogmalary wagyz edýändigini örän gynandyryjydyr:

- Eger-de Isa dünýä inmezden ozal fiziki şahsyýet ýaly bolup geçen bolsa, onda Isanyň Dawudyň zürýady ýa-da onuň nesli boljakdygy baradaky ähli wadalar esassyz bolardy.
- Eger-de Taňrynyň Patyşalygy göklerde dikeldiljek bolunsa, onda Isa Ysraýylyň Dawutly patyşalygyny gaýtadan dikeldip bilmeýär we şeýle hem ol Dawudyň tagtynda ýa-da onuň dolandyran ýerinde patyşalyk edip bilmez. Bularyň bary ýerde bolup geçipdir we şonuň üçin bularyň gaýtadan dikeldilmesi hem ýer ýüzünde bolmalydyr.

Wadalar Süleýmanda berjaý boldymykalar?

Dawudyň ogly Süleýman Hudaýyň Dawuda beren wadalarynyň bir bölegini berjaý etdi. Ol Hudaýa ybadathana gurdy (3 Patyşalyk 5-8) we onuň gülläp ösýän şalygy bolupdyr. Goňşy halklaryň hökümdarlary özleriniň hormatyny bildirmek üçin Süleýmanyň ýanyna öz wekillerini ýollapdyrlar (3 Patyşalyk 10). Ybadathana ýygy barylman bolsa, ýagşy ruhy işler çykýardy. Süleýmanyň Patyşalygy Dawuda berlen wadalaryň has köp berjaý edilmesini aýdýardy. Bu Mesihini şalyk sürjek döwründe görner.

Käbir adamlar Dawuda berlen wadalaryň eýýäm Süleýmanda doly derejede berjaý edilendigini tassyklaýarlar. Emma welin, bu şu aşakdaky faktlar bilen tassyklanýan däldir:

- Täze Ähtiň köp subutnamalary „nesliň” Süleýman bolman, eýsem Mesihdigini aýdýarlar.
- „Nesliň” Patyşalygy ebedi bolmalydyr. Süleýmanyňky bolsa beýle bolmandyr.
- Dawut wadalaryň ebedi ýaşayş barada bolandygyny boýun alypdyr. Bu bolsa, onuň gös-göni maşgalasyna asla degişli däldigini görkezipdir: „... Şeýle dälmidir Hudaýdaky meniň öýüm? Çünki Ol ebedi ähti meniň bilen baglaşdy” (2 Patyşalyk 23:5).
- Dawudyň nesli - bu günäden azat edýän Halasgär bolan Mesihdir (Işaya 9:6-7; 22:22; Ýeremiýe 33:5-6, 15; Yahýa 7:42). Ýöne soňunda Süleýman özüniň köp özge ýurtly aýallary zerarly Hudaýdan daşlaşdy (3 Patyşalyk 11:1-13; Noýemin 13:26).

Çekeleşme 8: «Şu alamatlar iman edýänleriň hemrasy bolar» (Markus 16:17)

Bu sözlerden tüýs ýürekden ynanýan islendik adamyň keramatly peşgeşleri aljakdygy netije çykarylypdy. Ýöne bu çendenaşa köp zady tassyklaýar: „*Ýylanlary tutarlar; öldürýän zäher içseler, olara zyýan etmez;*

syrkawlaryň üstüne ellerini goýarlar, olar hem sagalar” (Markus 16:18). Eger-de imanly adamda ýeterlikli derejede ynamy bolýan bolsa-da, bu teoretiki taýdan bolup biljekdigi baradaky wada däl. Bu imanlylaryň berjaý etjek hakyky wadalary hakynda bolupdy. Eger-de munuň ýaly gudratlar häzir bolmaýan bolsa, onda bu aýatyň wadasy bize häzirki döwürde ýetip bilmezdi. Siz Pawlusyň elinde zäherli ýylany saklap durandygyny hem-de ony çakmadygyny ýatlap bilersiňiz (Resullaryň Işleri 28:3-7). Bu onuň wagyz-nesihatynyň Hudaýdan bolandygyna tassyknama boldy.

Özlerinde bu peşgeşleriň bardygyny aýdýan Taňrydan ruhlanan ähli hristianlaryň içinden heniz hiç kim soňky ýüz ýylyň dowamynda bular ýaly güýçleriň ulanyşyny hakykatda tassyklamady. Eger-de her bir imanly munuň ýaly derejedäki alamatlary görkezip bilmeýän bolsa, onda bu wada häzir hem amala aşyp bilmez. Bu biziň Ruh babatynda Bibliýadan eden maglumatymyzdan eden netijämizi tassyklaýar. Bu gudratly peşgeşlere biziň eramyzyň birinji asyrynda ýaşap geçen irki hristianlar eýe bolupdyrlar. Ýöne Ruhun bu peşgeşleri özleriniň hereketini bes etdiler hem-de Täze Ähtiň Mukaddes Ýazgylary tamam bolandan soňra yzyna gaýtarylyp alnypdyr.

Markusyň 16-njy babynyň soňky aýaty imanlylara „hemra bolan” gudratlaryň ýörüte Hoş Habaryň dilden aýdylan sözlerini tassyklamak üçin niýetlenendigi barada oýlanmaga esas döredýär: „*Şu alamatlar iman edýänleriň hemrasy bolar... Olar-da çykyp, hemme ýerde wagyz edýärdiler, Reb hem olar bilen işläp, olara hemralyk edýän alamatlar arkaly Öz sözüni tassyklaýardy*” (Markus 16:17, 20). Ýöne dilden aýdylan bu söz (bizde häzir Täze Ähtde bolşy ýaly) doly derejede ýazylandan soňra, imanlylara hemra bolar ýaly gudratly alamatlara bolan zerurlyk hem ýok boldy.

Bellik: Mukaddes peşgeşlere eýe bolmagyň tassyknamalary şeýle bir giň derejede ýaýrady welin, hatda 1989-nhy ýylda Taňrydan ruhlanan hristianlaryň çopany Jon Laýlikas we iki Hristadelfianlerden bolan Jon Olfri hem-de bu setirleriň awtorynyň arasynda iki uly köpçülikleýin pikirlenişmeler bolup geçdi. Pikirlenişmäniň temasy: „Häzir Mukaddes Ruhun gudratly peşgeşlerine eýe bolanlar barnyka?” boldy. Çakylyklar Beýik Britaniýanyň köp ybadathanalaryna ýollanyldy. Munuň netijesinde, auditoriyada 1000 gowrak adam boldy. Häzirki döwürde peşgeşlere eýe bolmagyň in gowy „subutnamasynyň” gözkezelendigine boýun almak gerek. Protokolyň nusgasyny kitabyň başynda görkezilen salgylyr boýunça almak bolar.

Çekeleşme 9: Gökleriň we ýeriň weýran bolmagy (Ylham 21:1; 2 Petrus 3:6-12)

Hudaýyň niýetiniň Öz Patyşalygyny şu ýerde dikeltmekden ybarat bolandygy üçin (ser. 6-njy bap we 4.4 bölüm) Onuň biziň planetamyzy ýok etmegi mümkin däl bolup görünýär. 4.3 bapda Onuň muny etmejekdigini wada berşi telim gezek aýdylýar. Gökleriň we ýeriň weýran edilmesi babatda ýokarda görkezilen salgylanmalarına göçme manyda düşünmelidir.

Petrusa ýazylan hatyň bölümi Nuhuň döwründäki ýerdäki hökümiň hem-de geljekdäki „Rebbiň gününde” boljak wakanyň arasyndaky utgaşmany görkezýändir. „*Ýöne ol wagtky dünýä şol suwda hem gark bolup heläklenipdi. Ýöne welin, häzirki gökler, ýer Onuň sözi bilen ot üçin goralyp, höküm gününe...gününe çenli saklanýar*” (2 Petrus 3:6-7). Petrus weýran ediji suw bilen Mesihiniň ikinji gezek gelşinde ulanyljak odyň arasyndaky tapawudy belläp geçýär. Nuhuň döwründäki „gökler we ýer” gönümel manyda weýran edilmändi, ýöne günäli bolan „her bir janly zat” heläk bolupdy (Barlyk Kitaby 7:21; 6:5, 12 bilen deňşdiriň). „Gökler we ýer” şuna görä-de predmet sistemasyny ýa-da ynsan guramasyny aňladýandyr. Bu bölüme nädogry düşüňänler ýokarda aýdylýan „gökleriň” weýran edilmesi sözüne üns bermezlige has golaýdyrlar. Olary gönümel manyda düşünmeli däl. Çünki olar günäniň ýok ýeri bolup (Awwakum 1:13; Zebur 64:4-5), Hudaýyň ýaşaýan ýeridir (Zebur 122:1). Olar Hudaýyň şöhraty hakda Hoş Habary yetirýänlerdir (Zebur 18:2). Eger-de gökleriň weýran edilmesi baradaky söze göçme manyda düşünmeli bolunsa, onda bu has-da „ýere” degişli bolup biler.

Şu aşakdakz bölümler Bibliýanyň beýleki bölümlerinde agzalýan „gökler we ýer” sözlerini göni manyda düşünmeli däldigine şaýatlyk edýändirler. Çünki olar ýerdäki predmet sistemasyna degişlidirler:

- „*Ýere seredýäriň we ol ynha indi weýran edilen we boşdur, -göklere garasam, olarda-da ýagtylyk ýokdyr...Çünki Hudaý şeýle diýdi: bütün ýer (Ysraýyl) boşadyljakdyr... Munuň üçin ýer göz yaş eder we gökler hem ýokardan tukat görnerler*” (Ýeremiýe 4:23-28). Bu

„gökler we ýeriň” we Ysraýyl halkynyň üstünden gopjak höküm baradaky welilikdir. Bu zatlaryň bary üçin „gökler we ýer” göz ýaş eder (göçme manyda).

- „Musa öň ähli ysraýyllylara şeýle ýüzlenipdir: „*Gulak goý, eý asman: men sözlejek; we sen hem ýer, meniň dilimden çykyan sözlere gulak goý*” (Ikinji Kanun Kitaby 32:1). Bu ýerde onuň ýüzlenen halkynyň iki toparynyň bardygy nygtalýandyr: 1) „*tireleriň ýaşulylary*” we 2) „*ysraýyllylaryň bütin ýygnagy*” (Ikinji Kanun 31:28, 30). Ýaşulylary „göklere” we adaty adamlary bolsa „ýere” deňeşdirilýändir.
- Işaya özüniň weliligini munuň ýaly äheňde başlapdy: „*Gökler, diňläň we ýer, gulak goý...şa Rebbiň sözünü diňläň...halk, Hudaýymyzyň kanunyna gulak goý*” (Işaya 1:2, 10). Bu ýerde ýene-de gökler we şalaryň hem-de ýeriň we halkyň arasyndaky utgaşma seredilýändir.
- „*Ol Öz halkyna (Ysraýyla) kazylyk etmek üçin göklere we ýere ýokardan gygyrýar*” (Zebur 50:4). Bu aýat öz-özi üçin aýdýandyr.
- „*Çünki Meniň gylyjym göklerde taýyn boldy: ynha, ol höküm üçin Ýedomya inýär... Rebbiň gylyjy gandan dolar... Rebde... Ýedom topragyna uly ary bar*” (Işaya 34:5-6). „Gökler” bu ýerde Erem bagyna salgylanýandyr. Şuňa görä-de, „*bütin asman leşgerleri çüýreyär*” (Işaya 34:4) diýilip öňden aýdylan welilik Erem bagynyň pide bolmagyna degişlidir.
- Işaya 13 bapda weýran ediji hakda aýdylýan gökler we ýer Waeilon halkyna degişlidir. Wawilon hakdaky aýdylýanlaryň hatarynda Hudaý: „*Gögi siltärin we ýer öz yerinden gozganar...Şonda her kim yzarlanýan dag keýigi ýaly...öz halkyna garşy ýüwürer, we her kim öz yerine gider*” (Işaya 13:13-14). Bu ýerde gögüň we ýeriň yerinden gozgadylmasy halkyň gaçmagyna degişlidir.

Bularyň baryny ýatda saklap, Täze Ähtiň göklere we ýere eden salgylanmalarynyň Mesih dolanyp gelende Taňrynyň Patyşalygy bina edilende dörediljek şol guramanyň täze sistemasyna degişli bolar.

2 Petrus 3 babynyň has ünsli edilip okalmagy hem muny tassyklaýandyr. „*Gökleriň we ýeriň*” ahyrynyň beýan edilmesinden soňra 13 aýat şeýle dowam edýär: „*Biz Onuň wadasyna görä täze göklere, täze ýere garaşýarys; olarda bolsa dogrulyk höküm sürer*”. Bu ýerde Işayanyň 65:17 aýatynda aýdyan Hudaýyň wadalary jemlenýändir: „*Çünki ynha, Men täze gökleri we täze ýeri ýaradýaryn*”. Işaya 65 babyň galan bölümlerinde bolsa bu ýerdäki ýaşayş guramanyň täze sistemasynyň beýan edilişi berilýändir: „*Men Ýerusalimi şatlyk bilen ýaradýaryn...Başga biri ýaşar ýaly gurnalmaz...ýüzýaşly oğlan bolup öler (ýagny, ömrüň dowamlylygy köpeldiler)...Möjek we guzy bile bakylar*” (Işaya 65:18-25). Bu Hoş Habarlar geljekdäki Hudaýyň ýerdäki Patyşalygyna - häzirki kämil bolmadyk ýaradylanlaryň yerini tutjak täze „*göklere we ýere*” anyk degişlidir.

Çekeleşme10: „Britan Ysraýylyzmyň” talap etmesi

H.U. Armstrongyň „*Yönekeý hakykat*” atly guramasynyň tarapdarlary Ybraýyma berlen wadalaryň eýýäm inlis we amerikan halklarynda berjaý bolandygy baradaky ideýany öňe sürdüler. Olaryň pikirine görä, bulara Ýefrem we Manassiýa degişlidirler. „Britan Ysraýylyzm” hereketiniň agzalary Angliýanyň korollarynyň we korolewalarynyň Dawut patyşadan başlan ludanyň neslinden gelip çykandyklaryny hasaplaýarlar. Özleriniň teoriýalaryny aklamak maksady bilen, olar ýewreýleriň Taňrynyň halky hökmünde ýüz öwürlendikleri, olaryň yerine bolsa, britan halklarynyň saýlanandygy barada netije çykarmaly bolupdyrlar.

3 bapda aýdylýp geçilen beýannamalara laýykda, bibliýa tarapyndan bu talap edilmeleriň hiç hili esasynyň ýokdygy aýdyndyr. Aşakda olaryň köp sanly hatarynyň içinden munuň ýaly pikirleriň ýalňyşlygyny tassyklaýan diňe birnäçe mysal getirilýändir:

- „*Bar adamlar günä edip, Hudaýyň şöhratyndan mahrum boldylar*” (Rimtilere 3:23), şuňa görä-de, Mesih ähli milletiň adamlaryna halas bolmak mümkinçiligini bermek üçin öldi. Eger-de biz Mesihni adyndan suwa çokundyrylma däbini berjaý edip, ruhy Ysraýylyň bölegi bolan bolsak, onda biziň haýsy milletden bolandygymyzyň tapawudy ýokdyr (Galatýalylara 3:27-29). Biz Hoş Habara ynanýan adamlary suwa çokundyryp, bütin milletlere wagyz

etmek nesihatyny aldyk (Markus 16:15-16). Şeýlelikde, täze Ysraýyl diňe britanlardan bolman, eýsem ähli milletlerden bolan adamlardan ybaratdyr.

- Britan we amerikan halkarynyň gelip çykyşlaryny kesgitlemek örän kyndyr. Olar dünýäniň köp böleginden bolan garym-gatym adamlardan düzülendirler. Şonuň üçin bu ýurtlarda kimdir biriniň dogulmagy bilen, bu halkyň Hudaý tarapyndan saýlanandygyny aňladýan däldir.
- Britan ysraýyllylar özleriniň Hudaýa tabynlygyna bagly bolmazdan, Ybraýymyň nesline wada berlen merhemetleriň britan halklarda ýerine ýetirelendigini tassyklaýarlar. Ýöne bu diňe Hudaýa boýun bolnan ýagdaýynda Taňry merhemetleriniň adamlara injekdigini barada telim gezek aýdylýan pikire düýpli derejede garşy gelýär. Lewit Kitabynyň 26 we Ikinji Kanun Kitabynyň 28 baplarynda ysraýyllylaryň Onuň sözüne boýun bolan ýagdaýynda ýalkanjakdyklary we boýun bolmadyk ýagdaýynda bolsa näletlenjekdikleri nygtalýar. Britanlylaryň Hudaýyň sözüne boýun bolan we köplenç aç-açan boýun bolmadyklaryna bagly bolmazdan, Hudaýyň olara Öz merhemetlerini ýollandygy baradaky tassyknama Hudaýyň Öz ýalkamalaryny ýollaýan şertleriniň bozulmasyndan başga zat bolup bilýän däldir.
- Hudaýyň Öz Ysraýyl halkyndan ýüz öwürendigi hem-de ony britanlara çalyşandygy baradaky tassyknama Rimlilere 11:1-2 aýatlarda görkezilen pikirlere gapma-garşy gelýändir: „Hudaý Öz halkyny ret etdimi? Ýok! Çünki men-de (Pawlus) Ybraýymyň neslinden bolan ysraýylly...Hudaý Özünüň öňden tanan halkyny ret edenok”.
- Taňrynyň Patyşalygy geçmişde Ysraýylyň patyşalygy bolupdyr (2 Par. 9:8). Şalyk diňe olaryň boýun bolmandyklary zerarly agdarylypdyr, ýöne bu ýene dikeldiler (Ýezekil 21:25-27). Haçanda Isa ol ýerde Dawudyň tagtyna geçende (Luka 1:32), oll Ýerusalima dolanar (Miheý 4:8).
- Häzir dünýäniň çar tarapynda ýaýran Ysraýylyň adamlary ýene-de bir ýere ýygnanarlar: „Men halklaryň arasyndan Ysraýyl ogullaryny alaryň hem-de olary ähli ýerden ýygnap, olaryň öz ýerlerine getirerin. Bu ýerde Ysraýyl daglarynda Men olary bir bitewi halk ederin” (Ýezekil 37:21-22). Häzirki döwürde bu berjaý bolýar we ýewreýler (ýehudylar) öz ýerine gaýdyp barýarlar. Olaryň doly gaýdyp barmasy Patyşalygyň döwründe bolar. Ýewreýleriň öz topragyna gaýdyp gelişleriniň häzirki depginleri munuň örän ýakyn wagtda boljakdygyny görkezýär.

Bellik: Bu sorag bilen içgin gyzyklanýan adam „Britan Ysraýylmyň barlag işleri” atly kitapçany neşir edýänlerden mugt alyp bilerler.

Bap 3: Soraglar

1. Taňry wadalaryndan haýsylary günä bilen dogrulygyň arasyndaky hemişelik göreşi öňünden aýdýar?
 - a) Nuha berlen wada
 - b) Erem bagynda berlen wada
 - b) Dawuda berlen wada
 - r) Ybraýyma berlen wada.
2. Aşakdaky tassyknamalaryň haýsylary Erem bagyndaky wada babatda hakykydyr?
 - a) Lýusifer ýylanyň neslidir
 - b) Isa Mesih we imanlylar aýalyň zürýadydyr
 - b) Ýylanyň nesli Mesih tarapyndan waglaýynça ýaralanandyr
 - r) Aýalyň zürýady Mesihiniň ölümi bilen ýaralanandyr.
3. Ybraýymyň nesli nirede ebedi ýaşar?
 - a) Göklerde
 - b) Ýerusalim şäherinde

в) Ýerde

г) Käbirleri Göklerde, käbirleri bolsa ýerde.

4. Aşakda görkezilenlerden näme Dawuda wada berlipdir?

a) Onuň beýik mirasgäriniň ebedi patyşalyk sürmegi

б) Onuň „züýadynyň” Gökde Patyşalygy bina etjekdigi

в) Onuň züýadynyň Hudaýyň ogly boljakdygy

г) Onuň züýady bolan Isanyň ýerde dogulmazdan öň Gökde ýaşajakdygyny.

5. Biz nädip Ybraýymyň züýady bolup bileris?

6. Ýer hemişelik weýran edilermikä?

7. Hudaýyň wadalary nädip siziň 6 soraga beren jogabyňyzy tassyklaýar?

8. Barlyk Kitabyňyň 3:15 aýatynda aýdylýan Erem bagyndaky wadany düşündiriň.

Öz jogaplaryňyzy awtor Dankan Histere elektron hat arkaly ýollaň info@carelinks.net

4.1 Ynsan tebigaty

Adamlaryň aglaby bölegi ölüm ýa-da ahyrsoňunda ölümiň sebäbi bolýan şahsy tebigat barada oýlanmaga mümkin az wagt sarp edýändirler. Öz-özüne munuň ýaly analiz etmezlik öz-özünü tanamagyň ýoklugyna getirýändir. Şuňa görä-de, adamlar özleriniň adaty islglerine laýykda çözüde gelip, durmuşyň akymy bilen gidýärler. Muňa garamazdan, her bir adam kalbyndan öz ömrüniň ýöne öteçdidigini hem-de iru-giç ölüm bilen ýüzbe-ýüz durmaly boljakdygyny kabul edýär. „*Yaşayşyňyz näme? Ol bir az wagt görnüp, ondan soň ýitirim bolýan bugdur*” (Ýakup 4:14). „*Biz öleris we ýere dökülen we ýygnap bolunmajak suw ýaly bolary*” (2 Patyşalyk 14:14). „*Ertirine biten ot ertirine gülläp ösýär (biziň ýaşlygymyz) gijesine orulyp guraýar*” (Zebur 90:6). Musa akylly-başly adam bolup, muňa göz ýetiripdir hem-de Hudaýa ýüzlenip, dileg edipdir: „*Biz hikmetli ýürek ediner ýaly, günlerimizi sanamagy bize öwret*” (Zebur 90:12). Ömrümüzüň uzak daldigini göz önünde tutup, biz durmuşymyzyň hakyky akyl-paýhasyny ähli zatdan öňdäki abraý ýaly garamalydyrys.

Adamlar özleriniň ölümi baradaky pikire dürli-dürli garaýarlar. Käbir medeniýetler adamynyň ölümini we jaýlanmasyny onuň durmuşynyň bir bölegi hökmünde göz önüne getirmäge çalşypdyrlar. Şeýle etmek bilen olar onuň ýoklugy baradaky gynanjy bildirmejek bolupdyrlar hem-de ömrüň gysgalygy baradaky pikiriň üstini ýapypdyrlar. Özlerini „hristianlar” hasaplaýan adamlaryň köpüsi adamda „ölmeýän janynyň” bardygy ýa-da sylagy ýa-da jezany almak üçin bir ýerlere gidip, ölümi başdan geçirýän ölmez-ýitmez bir bölegiň özlerinde bardygy baradaky netijä gelipdirler. Ölüm ynsan barlygynyň esasy problemasy we tragediýasy bolandygy üçin ynsan aňynyň özündäki bu jan howsalasyny azaltmak üçin nähilidir bir usuly tapjakdygyna garaşmak bolar. Şonuň üçin ölüm we ynsan tebigatynyň özi babatynda birtopar ýalan teoriýalaryň ýüze çykmagy geň galdyryýan däl. Bu soragyň hakykatyna göz ýetirmek üçin hemişe bolşy ýaly, Bibliýa ýüz tutmaklyk hem-de bu barada onda näme ýazylandygyny bilmeklik wajypdyr. Ýöne Bibliýada aýdylýan iň ilkinji ýalanyň Erem bagyndaky ýylanyň ýalany bolandygyny ýatdan çykarmaly däl. Adamyň günä eden ýagdaýynda „*ölüm bilen öljekdigi*” (Barlyk Kitaby 2:17) barada Hudaýyň aýdyň aýdan zatlaryna garamazdan, ýylan: „*Ýok, ölmersiňiz*” (Barlyk Kitaby 3:4) diýipdi. Ölümiň soňuny we şertsizligini ret etmek baradaky bu synanyşyk ähli ýalan dinlere häsiýetnama boldy.

Özümüzüň hakyky tebigatymyza gös ýetirmek üçin, diňe Bibliýanyň adamyň ýaradylyşy barada aýdýandygyny bilmelidir. Bu wakanyň beýan edilişi ýönekeý we aýdyň dilde berlendir. Eger-de oňa gönümel manyda garalsa, tebigatymyz boýunça, özümüzüň kimdigimiz baradaky soraga asla şübhe galmaz (Barlyk Kitabynda aýdylýan gönümellik babatynda ser. Çekeleşme 18). „*We Reb Hudaý ýeriň toprağyndan adamy ýasady... çünki topraksyň, we toprağa-da öwrülersiň*” (Barlyk Kitaby 2:7; 3:19). Bu ýerde adamda ölmez-ýitmezligiň bolup biljekdigine asla hiç-hili kakdyrylyp-da aýdylmaýar; onuň ölüminden soňra ýaşap bilýjik bölegi galmaz.

Bibliýada adamyň aýratynda toprakdan ybaratdygy telim gezek nygtalýar: „*Biz - toýundyrys*” (Işaya 64:8); „*adam toprakdandyr*” (1 Korintoslylar 15:47); „*esasy toprak bolan*” adamlar (Eýup 4:19); „*adam toprağa gaýdyp baryp blerdi*” (Eýup 3:14-15); Ybraýym özüne „*toprak we kül*” diýipdir (Barlyk Kitaby 18:27). Taňrynyň tabşyrygy Erem bagynda bozulan dessine Hudaý „*...indi elini uzadyp ýaşayş agajyndan alaymasyn, we iýip-de, ebedi ýaşaymasyn diýip Adam Atany kowupdyr*” (Barlyk Kitaby 3:24, 22). Eger-de adamyň içinde ölmezlik bölegi bolan bolsa, onda bularyň bary elbetde artyk bolardy.

Kesgitli şertdäki ölmezlik

Hoş Habarda adamyň Mesihiniň işleriniň üsti arkaly ebedi ýaşayşyny we ölmezligi almagyň usulyny tapyp bilýändigini aýdýan sözler telim gezek gaýtalanýar. Bu Bibliýanyň ölmezligi almak barada aýdýan ýeketäk usulydyr. Mundan ugur alyp, özüniň eden günälerine akyl ýetirme bilen ejir çekjek adamyň ebedi ýaşayş baradaky her bir pikiriniň bibliýanyň nähilidir bir goldawyndan mahrum edilendigini aýtmak bolar. Ölmezligi almagyň ýeketäk ýoly - bu Hudaýyň buýruklaryna gulak asmakdan ybaratdyr. Diňe boýun bolan adamlar özleriniň dogrulygy üçin kämil ýagdaýda ebedi ýaşayşa eýe bolarlar.

Şu aşakdaky bölekler ölmezligiň diňe kesgitli şertde beriilýändiginiň hem-de adamda bularyň ýokdugynyň anyk subutnamasy bolup biler:

- „*Indi bolsa, ölümi aradan aýran, ýaşayyş hem ölmezligi Hoş Habar arkaly yşyga çykaran Halasgärimiz Mesih Isanyň gelmegi bilen aýaş edildi*” (2 Timoteos 1:10; 1 Ýahya 1:2).
- „*Ynsan Oglunyň tenini iýip, ganyňy içmeseňiz, sizde ýaşayyş bolmaz. Meniň tenimi iýip, ganymy içeniň ebedi ömri bolar, onuň bu „ebedi ýaşayyşyna eýe bolmagy üçin” ahyret günü ony direlderin*” (Ýahya 6:53-54). 6 bapda Ýahya Isanyň Özüne „*ýaşayyş çöregi*” diýen hem-de Özüne dogry garalanda ölmezlige umydyň bolup biljekdigi barada aýdan sözlerini getirýär (Ýahya 6:47, 50, 51, 57, 58).
- „*Hudaý bize (imanlylara) ebedi ýaşayyş berdi, bu ýaşayyş Onuň Oglundadyr*” (1 Ýahya 5:11). „*Mesihde bolmadyk*” adamlar ölmezlige umyt baglap bilmezler. Ölmezlik diňe Mesih arkaly mümkindir. Ol - (ebedi) ýaşayyşyň awtorydyr (Res. Iş. 3:15); Ol „*Onuň Sözüne gulak asanlaryň hemmesi üçin baky gutulyş çeşmesi boldy*” (Ýewreýler 5:10). Şol sebäpli adamlar üçin ölmezlik Mesihniň işleri bilen baglanyşkdadyr.
- Hakyky imanly adam ölmezligi almaga ýygyn edýändir we munuň üçin baky ýaşayyş peşgeşi bilen sylaglanar. Bu peşgeş bolsa, adam dünýä inende öz-özünden berilýän däl (Rimlilere 2:7; 6:23; Ýahya 10:28). Biziň ölmeli bedenimiz Mesih dolanyp gelende „*ölmezlik donuny geýmelidir*” (1 Korintoslylara 15:53). Şeýlelikde, ölmezlik bu wada edilen zatdyr. Häzir bolsa, bu hiç kimde ýokdyr. (1 Ýahya 2:25).
- Ölümsizligiň ýeketäk eýesi Hudaýdyr (1 Timoteos 6:16).

4.2 Jan

Ýokarda aýdylanlardan adamda „ölmez-ýitmez janyň“ ýa-da onuň kalbyna tebigy tarapyndan berlen nähilidir bir ölmezlik bölegiň bardygyny göz öňüne tutmak mümkin däl. Häzir biz „jan“ sözünü gursap alýan şol düşünmezlikleri aradan aýyrmaga synanyşalyň.

Bibliýada „jan“ diýlip terjime edilýän söz gadymy ýewreý we grek dillerinde şu aşakdakylary aňladyp bilýär:

- Beden;
- Dem;
- Döretme;
- Ýürek;
- Aň;
- Şahsyýet;
- Adamyň özi.

Şonuň üçin-de, „jan“ diýlen söz hem şahsyýete, hem bedene ýa-da onuň öz-özüne degişlidir. „Janymyzy halas ediň“ diýlen meşhur jümle anyk „Bizi ölümden halas ediň!“ diýmegi aňladýandyr. Görşümüz ýaly, „jan“ sözi şahsyýeti („sen“, „siz“) ýa-da adam şahsyýetini düzýän ähli zatlaryň jemini aňladýandyr. Şonuň üçin Bibliýanyň häzirki köp neşirleriniň „jan“ diýlen sözünü seýrek ulanyp, ony „sen“, „siz“ ýa-da „şahsyýet“ „adam“ söleri bilen terjime edýňdikleri aýdyň bolýandyr. Hudaý tarapyndan ýaradylan jandarlar - bu „*janly mahluklar... süýreniji haýwanlaryü her bir janlysydyr*“ (Barlyk Kitaby 1:20-21). „Nepheş“ diýlen gadymy ýewreý sözi bu ýerde „jan“ hökmünde terjime edilýändir. Edil şony biz Barlyk Kitabyň 2:7 mysalda hem görýäris: „... *we adam diri jan boldy*“. Şeýlelikde, adam - bu jandyr we haýwanlar hem jandyr. Adamzat we haýwanatyü arasyndaky ýeketäk tapawut - bu adamyň aňnyň haýwanyňkydan üstün çykýandygynydyr. Çünki ol Hudaýyň jiziki şekilinde ýaradylandyr (Barlyk Kitaby 1:26; ser. 1.2 bölüme). Mundan başga-da, käbir adamlar Hoş Habary bilmäge çagyralandyrlar. Çünki munuň üsti bilen olara ölmezlige bolan umyt açykdyr (2 Timoteos 1:10). Aýratyn tebigy taýdan berlenlenler hem-de ölüm babatda adamyň we haýwanyň arasynda asla tapawut ýokdur.

„*Ynsan ogullarynyň kysmaty hem-de haýwanlaryü kysmaty - bir kysmatdyr*“ (şol bir sözün üç gezek gaýtalyňyşyna üns beriň); *olaryü ölüşi ýaly-da bular hem ölýändirler... Hemmeler* (ýagny hem adam hem-de haýwan) *bir ýere barýandyr* (gabyra); *ňhli zat gumdan emele gelendir we ñhlisi hem guma gaýdyp bararlar*“ (Eklest 3:19-20). Eklest kitabyň Hudaý tarapyndan

ruhlanan ýazyjysy adamlaryň hem aslyýetinde janly mahlukdyklary baradaky şol hakykata düşümäge Hudaýyň adamlara kömek etmegini sorap dogra-dilegde bolupdyr (Ekklesiast 3:18). Dogry, köp adamlar özleriniň aslyýetiniň beýleki janly mahluklara deňelýändiglerine hem-de özüni goramak üçin haýwanlarda bolşy ýaly, şol bir tebigy tapgyrlaryndan geçirilýändiglerine öýkelemegi mümkindir. Ekklesiast 3:18 aýatda (Bibliýanyň Täze Halkara Neşiri) Hudaýyň adama oýlanmagy mejbur edip „synagdan geçirýändigini“ we onuň aslynda janly mahlukdygy aýdylýar; ýagny, Onuň hakyky adamsy bolmagy üçin ýeterlikli derejede ümsim bolan adam bu hakykata düşüner, ýöne muňa düşünmeýä bolsa, by „synagdan“ geçýän däldir. Ýigriminji asyryň dowamynda bütin dünýäde gumanizm filosofiýasy bildirmän ýaýrapdyr. Bu adamlaryň beýik wajyplygyny we gymmatlygyny görkezýän ideýadyr. Oý-pikirimizi gumanizmiň täsirinden azat etmek üçin kyn bolan meseläni çözmelidir. Munda bize şu aşakdaky aýatlar kömek eder: „*Elbetde, her bir diri ynsan hysyrdadadyr*“ (Zebur 39:6). „*gidip barýan öz aýaklaryny gönükdirip bilmäge ygtyýarly däldir*“ (Ýeremiýa 10:23).

Biziň bilýän has esasy hakykatlarymyzdan biri hem - bu hakykatda hemme adamlaryň ölýändigindedir. Ahyrsoňy janly ýaradylanlaryň ählisi ölýärler. Şuňa görä-de, „jan“ hem ölýändir. Bu ölmez bir zada düýbünden garşydyr. Bibliýada „jan“ hökmünde terjime edilýän sözleriň üçden bir bölegi töwreginiň ölüm we janyň ýok bolmasy bilen baglanyşykdaýdygy geň däldir. „Jan“ sözünüň şeýle ulanylýandygy baradaky hakykatyň özi onuň ýok edilmän galymajakdygyny we ölmez bolup bilmejekdigini görkezýär:

- „*Günä edýän jan öler*“ (Ýezekil 18:4).
- „... *dowzahda hem teni, hem jany ýok edip bilýänden gorkuü*“ (Matta 10:28). Janyň ölümünüň beýleki agzalmalary şu aýatlarda bardyr: Ýezekil 22:27; Süleýmanyň timsallary 6:32; Lewit 23:30.
- Asor şäherinde bolan ähli „janlar gylyçdan öldüler (Isa Nawin 11:11; Isa Nawin 10:30-39 bilen deňeşdirin).
- „... *bütin jandarlar öldi*“ (Ylham 16:3; Zebur 77:50 bilen deňeşdirin).
- Musanyň kanuny köplenç Rebbiň kanunyny bozan islendik „jandaryň“ ýok edilmelidigini nygtapdyr (mysal üçin, Sanlar 15:27-31).
- Janyň bogulmaga sezewar bolýandygy ýa-da aütalyp tutulýandygy baradaky salgylanmalar diňe haçanda janyň ölüp biljekdigi göz önünde tutulanda dogry bolup biler (Süleýmanyň timsallary 18:7; 22:25; Eýup 7:15).
- Mesih „*Öz janyňy ölüme berdi*“, şonuň üçin onuň „jany“ ýa-da ömri günä üçin peşgeş boldy (Işaya 53:10, 12).

„Janyň biziň içimizdäki nähilidir bir ölmez uçguna degişli bolandan, eýsem adama ýa-da tene degişlilik bu sözünň duş gelýän köp sanly aýatlarynda görkezilendir. Aşakda munuň aýdyu myallary getirilýär:

- „*Eý janyňy, Rebbe alkyş et, eý özenim, Onuň mukaddes adyna alkyş ediň. Eý janyňy Rebbe alkyş et, Onuň ähli ýagşylyklaryny unutma*“ (Zebur 103:1-2).
- „*Çünki kim janyňy halas etmek islese, ony ýitirer; ýöne kim janyňy Meniň... ugrunda ýitirse, ony halas eder*“ (Markus 8:35). Bu janyň biziň içimizdäki nähilidir bir ruhy bölege degişli däldiginiň ýeterlikli subutnamasydyr. Bu ýerde „jan“ sözi (grekçe "psuche") diňe biriniň fiziki janyňy aňladýandyr. Şonuň üçin bu ýerde ol şeýle hem terjime edilýändir.

4.3 Adam ruhy

Gynansakda, köp adamlaryň başynda jan we ruh sözleriniň arasyndaky tapawutlyk boýunça bulam-bujarlyk bar. Bu köp dillerde we Bibliýanyň terjimelerinde „jan“ we „ruh“ sözleriniň bir ekwiwalentden ybarat bolandygy zerarly ýüze çykýandyr. Adamyň aýratyn-da bütin konstitusiýasyna degişli bolan jan käte şeýle hem ruha-da degişli bolup biler. Emma bu Bibliýada ulanylýşy ýaly „jan“ we „ruhuň“ arasyndaky manyda adatça tapawutlar bardyr; jan we ruh „bölünip“ bilýändirler (Rimlilere 4:12).

„Ruh“ aňladýan gadymy ýewrey we grek sözleri (Ruach" we "Pneuma") şeýle terjime dilip bilner:

- Yaşayyş;
- Ruh;
- Aň;
- Şemal;
- Dem.

Biz eýyäm „Ruh“ temanyň üstünde 2.1. bölümde durup geçipdik. Hudaý ýaradanlarynyň asly tebigatyny (şeýle hem adamyň aslyny) saklamak üçin Öz Ruhuny ulanýar. Şonuň üçin ynsanyň içinde bar bolan Taňrynyň Ruhy onuň için yaşayşa wajyp bolan güýçdir. „*Ten ruhsyz ölüdir*“ (Ýakup 2:26). „*We Reb Hudaý ýeriň topragyndan adamy ýasady; we onuň burnuna yaşayyş demini (ruhuny) üfledi; we adam diri jan boldy*“ (diri mahluk [Barlyk Kitaby 2:7]). Eýup „*Taňry ruhy*“ barada „*meniň burnumyň deşiklerinde*“ bar ýaly edip aýdýar (Eýup 27:3; Işaya 2:22 bilen deňeşdirin). Şuňa görä-de, yaşayyş ruhy bize dogulamyzda berilýändir hem-de tenimiz ölyänçä galýandyr. Haçanda Taňry Ruhy bir zatdan alnanda, şol zat derrewiň özüde ölyär; çünki Ruh yaşayyş güýjüdir. Eger-de Hudaý „*Özüne onuň (älemiň) ruhuny we onuň demini alan bolsady, onda şolbada bütin ten ölerdi, we şonda adam topraga gaýdyp barardy. Şe,lelikde, eger-de seniň aňyň bar bolsa, onda muny diňlegin*“ (Eýup 34:14-16). Iň soňky sözlemde adamyň öz hakyky tebigy barlygyny kynlyk bilen kabul edýändigine ýene-de kakdyrylyp aýdylan sözler bardyr.

Haçanda biz ölenimizde Hudaý bizden Öz Ruhuny gaýdyp alanda, onda biziň diňe bir tenimiz ölmän, eýsem biziň bütin aň düşünjämiziň hem soňy gelyändir. Dawut muňa düşünişdir hem-de adam ýaly gowşak ýaradylana däl-de, eýsem Hudaýa ynanyşdyr. Zebur 146:3-5 gumanizm barada has aýdyň aýdylýandyr: „*Şazadalara, adam ogluna bil baglamaň, çünki onda gutaryş ýokdur. Onuň ruhy çykyp, topraga öwrülip (biziň ýasalan topragymyza), niýetleri şol gününň özüde puja çykar. Kömekçisi Ýakubyň Hudaýy bolan adam nähili bagtly*“ (Zebur 146:2-5).

Ölüm bilen „*toprak öňki bolşy ýaly topraga-da dolanar; ruh bolsa, özüni beren Hudaýa dolanar*“ (Ekleziast 12:7). Öň biz Hudaýyň Öz Ruhy arkaly ähli ýerde bardygyny görkezipdik. Bu manyda „*Hudaý Ruhdur*“ (Ýahya 4:24). Haçanda biz ölenimizde, „*biz soňky gezek dem alýandyrys*“. Çünki bu bizdäki Taňry Ruhunyň bizi taşlap gidýändigidir. Bu biziň daş-töweregimiziň ähli ýerinde bar bolan Taňry ruhuna gaplanan ruhdur; şonuň üçin ölümimiz bilen „*ruh Hudaýa dolanyp barýandyr*“.

Bütin ýaradylanlar Taňry Ruhunda bolandygy üçin, ölümiň şol bir prosesi haýwanlarda hem bolup geçýändir. Adamlaryň we haýwanlaryň içinde şol bir Ruh ýa-da yaşayyş güýji bardyr. „*Ynsan ogullarynyň kysmaty we haýwanlaryň kysmaty - bir kysmatdyr; bularyň ölüşi ýaly-da olar hem ölyändirler (ýagny, edil şonuň ýaly), hemmeleriň demi (ruh) birdir, ynsanyňky hem malyňkydan artykmaçlykda dälidir*“ (Ekleziast 3:19). Şol bir ruhy bar bolan we şol bir ölüm bilen ölen adamlaryň we haýwanlaryň beýan edilmesi Hudaýdan yaşayyş demini alan adamlaryň we haýwanlaryň (Barlyk Kitaby 2:7; 7:15) dünýä suwa gark bolanda şol bir ölüm bilen ölendikleri baradaky beýannamada berilýändir: „*We ýer ýüzünde hereket eden bütin mahluklar, guşlar, mal-gara, we wagşy haýwanlar we ýer ýüzünde her süýrenýän, we her adam öldi; Bütin gury ýerde bolanlardan, burunlarynda yaşayyş ruhunyň demi bolanlaryň hemmesi öldi. Bütinýer ýüzünde ýaşayan her zat süpürilip aýryldy*“ (Barlyk Kitaby 7:21-23). Zebur 89:6 ölümi dünýäniň suwa gark edilmesi bilen deňeşdirilişine üns beriň. Barlyk Kitabyň 7 babyndaky beýan edilme „*her bir ten... her bir janly*“ diýilmegine aýratynda adamyň hem degişlidigini anyk görkezýär. Bu onuň hem edil haýwanda bar bolşy ýaly şol bir ruha eýedigini bilen düşündirilýändir.

4.4 Ölüm – bu beýhuş ýagdaýdyr

Şu wagta çenli jan we ruh barada ähli eşidenlerimizden öli adamyň doly derejede beýhuş ýagdaýda bolýandygynyň netijesini çykarmak bolar. Bibliýada Hudaýyň Özüne jogapkärli bolanlaryň işlerini bilýändigini barada aýdylýar (Malahiýa 3:16; Ylham 20:12; Ýewreýlere 6:10), ýöne munda öli adamda nähilidir bu huşyň bardygy barada agzalýandygy aýdylmaýar. Ýokarda aýdylanlar babatda şu anyk tassyklamalaryň garşysyna garşy çykmak kyn:

- „Onuň ruhy çykyp (adamyň), topraga öwürülip, niýetleri şol gününň özünde(şolbada) puja çykar“ (Zebur 146:4).
- „Ölüler hiç zady bilmeýärler... we olaryň söýgüleri-de, we olaryň ýigrenji-de, we olaryň gabanjaňlary-da eýýäm ýok boldy“ (Ekleziast 9:5-6). Gabyrda akyl-paýhaslyk ýokdur (Ekleziast 9:10) – oý-pikir-de ýokdur we şonuň üçin aň hem ýokdur.
- Eýup öz ölümünden soňra „boldakyk ýaly“ boljakdygyny aýdýar (Eýup 10:19). Ol ölüme dogulmazdan öň bolşy ýaly unudylma, beýhuş bolma we ýaşaşyň doly derejede togtadylmasy bolan ýagdaý hökmünde garapdyr.
- Adamlar hem edil haýwanlaryň ölüşleri ýaly ölýändirler. Eger-de adamyň aňy bir ýerde ölümi ýeňip bilýän bolsa, onda haýwanlar hem edil munuň ýaly etmeli bolardylar. Emma ylym hem edil Hoş Habary ýaly bu barada doly derejede dymmagy saklaýar.
- Hudaý „biziň nähili ýaradylandygymyzy bilýär, toprakdandygymyz Onuň ýadynda. Ynsanyň günleri bolsa ot kimindir; ol meýdanyň güli kimin, şeýle gülleýär. Onsoň onuň üstünden ýel geçip, ol ýok bolýar we ýeri ony gaýdyp tanamaýar“ (Zebur 103:14-16).

Ölüm – bu hakyky beýhuşlyk bolandygy üçin, fakt hatda ynanýanlaryň hem öz ömürleriniň dowamly bolmagy üçin hemişe Hudaýa doga-dileg edip gelendiklerini aýdýar. Çünki olar ölümden soňra özüleriniň Hudaýy öwmäge we şöhratlandyrmaga ukyply bolmajakdyklaryny bilipdirler. Çünki ölüm – bu beýhuşlyk ýagdaýdyr. Muňa Ýezekiýa anyk mysal bolup biler (Işaya 38:17-19) we Dawut (Zebur 6:4-5; 30:9-10; 38:13-14; 115:17). Ölüm ynanýanlara bolşy ýaly günäliler üçin hem edil düýş ýa-da dynçlyk ýaly ençeme gezek agzalyp geçilýändir (Eýup 3:11, 13, 17; Daniýel 12:13). Ýeterlikli derejede ýygnanylan subutnamalaryň esasynda, biz ynanýanlaryň ölümden soňra peşgeş-sytlary almak üçin gös-göni asmana gidýändigleri hem-de olaryň uly eşretde bolýandyklary baradaky halk ynanmalarynyň tassyknamasynyň Bibliýada ýokdugyny uly ynam bilen aýdyp bileris. Ölüm we ynsan tebigaty baradaky hakyky öwgüt uly rahatlyk duýgusyny berýändir. Ynsan ömrüniň ähli şikestlerinden we jebir-jepalaryndan soňra gabyr doly unudylma ýeri bolýandyr. Hudaýyň ündewlerini we talaplaryny bilmedikleriniň nhlisi üçin bu unudylma ýagdaýy baky dowam eder. Olaryň öňünde gaýdyp hiç haçan hasyl bolmadyk islegler bilen, biderek baglanan umytlar bilen hem-de öz ynsan aklyny ýitirmek üçin dörän gorky duýgusy bilen dolan bu pajygaly durmuşyň köne çuň yzlary indi peýda bolmaz.

Bibliýa öwrenilende hakykaty tapmagyň kesgitli sistemasy bardyr; ýöne gynansakda, adamlaryň dini oý-pikirlerinde Bibliýa üns berilmezlik edilip garalýan ýalňyşlyk sistemasy hem bardyr. Adamyň öz soňky ölüm kysmatynyň ýumşadylmasyny tapmak üçin eden umytsyz tagallay gözlegleri ony „ölmezlik janyň“ bardygyna ynanmaklyga getiripdir. Haçanda adam özüde munuň ýaly ölmezlik bölegiň bardygynyň netijesine gelen badyna, ölümden soňra onuň nirä gitjekdigi barada pikir etmäge başlapdyr. Bu bolsa, ölüm bolan badyna imanly we günäli adamlaryň ykballarynyň arasynda nähilidir bolsa bir tapawudyň bolmalydygy baradaky pikire eltipdir. Adam bu soragyň üstünde oýlanyp, „ölmezlik ýagşy janlaryň“ barar ýaly nähilidir bir ýeriň bomalydygynyň netijesine gelipdir we bu ýer üçin ol Asmany saýlap alypdyr. „Ölmezlik günäli janlar“ üçin bolsa, ol dowzah adyny beren başga ýeri saýlap alypdyr. Mundan öň biz bibliýa taglymatyna görä, „ölmezlik janlaryň“ bolmalydygyny görkezipdik. Adamlaryň arasynda bar bolan beýleki ýalan ideýalar şulardan ybaratdyr:

1. Ölüm bolanda, „biziň ölmezlik janymyzyň“ belli bir ýere gidýändigini ömrümüziň sylagy bolmagy.

2. Ölüm bolanda, imanlylaryň we günälileriň arasynda bölünişiň bolmagy.
 3. Imanlylar üçin sylag – bu olaryň asmana iberilmegi.
 4. Eger-de her kimde „ölmezek jan“ bolýan bolsa, onda bu olaryň her haýsynyň asmana ýa-da dowzaha gitmeli bolmagy.
 5. Günäli „janlaryň“ dowzah diýlip atlandyrylýan jezalandyrylma ýerine ugramagy.
- Indi bolsa, biz ýokarda agzalan ähli tassyknamalara analiz bermäge synanyşalyň. Özümiziň analizimizde biz diňe inkär edýän jogaby bermäge dyrjaşmarys. Biz diňe bu babatda Bibliýada bar bolan hem-de ynsan tebigaty babatda wajyp bölekden ybarat bolan hakykaty ýüze çykarmagy isleýäris.
-

4.5 Direliş

Bibliýada Mesih gelen çagy imanlylaryň sylagynyň direliş boljakdygy nygtalýandyr (1 Selanikililere 4:16). Mesihniň ilkinji ýerine ýetirjek işi – bu ölüleri direltmek bolar. Soňra bolsa, höküm başlanar. Eger-de adamyň ölüminden soňra „jan“ asmana ugraýan bolsa-dy, onda direleş bolan zerurlyk hem bolmazdy. Pawlusyň aýdyşyna görä, eger-de ölüleriň direlşi bolmasa, onda Hudaýa boýun bolmaga gönükdirilen biziň ähli tagallalarymyz-da biderek bolardy (1 Korintoslylara 15:32). Eger-de ol ölümden soňra öz „janynyň“ asmana göterilýändigine ynanan bolsa, onda elbetde beýle diýmezdi. Ýöne ol adam üçin ýeketäk sylagyň bedeniň direldilmegi boljakdygyna ynanyndyr. Mesih biziň imanly durmuşymyz üçin „direlişde“ sylag aljakdygymyzy aýdyp, bizi ruhlandyrypdyr (Luka 14:14).

Bibliýada beden formasyndan aýratynlykda bar bolmaklyk barada aýdylmaýandygyny ýene-de bir gezek bellemeklik zerurdyr. Bu Hudaýa, Mesihe, Perişdelere we adamlara deň derejede degişlidir. Özünüň dolanyp gelmeginde Mesih „biziň yjypsyz bedenimizi üýtgedip Öz şöhratly bedenine meňzeder“ (Filipililer 4:21). Çünki munuň häzir gan bilen däl-de, mümkin Ruh tarapyndan alnyp barylýan gös-göni manyda beden formasynyň bardygy sebäpli, biz hem edil munuň ýaly forma eýediris. Höküm günü biz öz bedenimizde nähili ýaşan bolsak, şonuň ýaly hem tagallalary alarys (2 Korintoslylar 5:10). Öz dünýewi durmuşy bilen ýaşanlar özleriniň adaty bedeninde galdyrylar. Soňra olaryň bedeni çüýremeklige sezewar bolar hem-de ýene-de topraga öwürüler. Ýöne öz tenini Ruha çalyşmak üçin dyrjaşanlar bolsa, ebedi ýaşaýşa eýe bolarlar. Hoş Habarda şeýle ýazylandyr: „Çünki öz günäli teninde ekin eken tenden çüýreme orar, Ruhda eken bolsa Ruhdan ebedi ýaşaýşy orar“ (ýagny Ruhdan dolan ten görmüşde) (Galatýalyklar 6:8).

Imanly bolmaklygyň sylagynyň beden formasynyň boljakdygy barada ummasyz sanly subutnamalar bardyr. Bu tassyknamany kabul etmek bilen direlişniň ýaşaýşy taýdan wajyplygy düşnükli bolýar. Ölüm bolan badyna biziň bedenimiz öz ýaşaýşyny bes edýändigini hem aýdyndyr. Ýöne, eger-de biz baky ýaşaýşa hem-de beden formada ölmezlige eýe bolup bilýän bolsak, onda biziň bedenimiz ýene-de direlip, Taňrynyň tebigatyny kabul edýäçä, ölümiň ýöne beýhuş ýagdaýdygynyň netijesini çykarmak bolar. 1 Korintoslylaryň bütin 15 baby direliş hakda jikme-jik aýdýandyr. Ony hemişe örän üns bilen okamalydyr. 1 Korintoslylaryň 15:35-44 aýatlary tohumyň neneňsi ekilşini, soňra onuň ýerden gögerşini hem-de Hudaýyň beren (formasyny) keşbini alşy ýaly-da, ölenleriň ýerden galyp, beden formasyna girjekdiklerini düşündirýär. Mesih gabyrdan çykanda onuň öli bedeni ölmezlige öwürüldi. Hakyky imanlylar bilen hem edil şeýle bolar (Filipililere 3:21). Suwa çokundyrylma arkaly biz özümizi Mesihniň ölümi we direlşi bilen baglaşdyrýandyrys. Şeýdip, biz hem Onuň Öz direlişinde alan sylagyny paýlaşýandygymyzyň imanyny görkezýändiris (Rimlilere 6:3-5). Häzir Onuň görgülerini çekişýändigimiz arkaly biz şeýle hem Onuň sylagyna-da şärik bolarys: „Isanyň ýaşaýşy tenimizde aýan bolsun diýip, Onuň ölümüne daýym (şindi) tenimizde göterýäris“ (2 Korintoslylara 4:10). „Isany ölümden Direldeniň

Ruhy sizde mesgen tutýan bolsa, onda Mesihi ölümden Direlden sizde mesgen tutan Ruhy üçin ölümlü bedeniňize-de ýaşayyş berer“ (Rimlilere 8:11). Munuň ýaly umyt bilen biz „tenimiziň halas bolmagyna“ onuň ölmez bolmagy arkaly garaşýarys (Rimliler 8:23).

Beden görnüşi almagyň bu umydyňy Taňrynyň adamlary irki döwürlerden bäri düşünişip gelipdirler. Ybraýyma Kengan topragyna ebedilik miras boljakdygy wada berlipdi. Ol uly ynam bilen onuň bar ýerine aýlanyp çykypdyr (Barlyk Kitaby 13:17; ser. 3.4 Bölüme). Onuň bu wadalara bolan ynamlygy onda haçan-da bir wagt, geljekde özüniň bedeniň gaýtadan dikeldiljekdigine we ölmez boljakdygyna ynam döredipdir.

Eýüp bularyň ählisi babatda öz düşüncesini aýdyň bildirdi hem-de özüniň teniniň gabyrda gurçuklaryň iýjekdigine garamazdan, sylagy ten görnüşde aljakdygyny aýdypdyr: „Men bilýärim, meniň Halasgärim diridir. Ol iň soňky günü meniň dargaýan bu derimi toprakdan gaýtadan dikelder; we men öz tenimde Hudaýy görerin. Men Ony özüm görerin; özgäniň gözi dälde, eýsem meniň gözlerim Ony görer. Meniň kalbym gursagynda eräp barýar!“ (Eýüp 19:25-27). Işaya pygamberiň hem umydy edil munuň ýaly bolupdy: „Seniň ölüleriň direler, öli tenler ýerinden galar“ (Işaya 26:19).

Biz munuň ýaly sözleri Isanyň ýakyn dosty bolan Lazaryň ölümünüň beýan edilşinde hem duş gelýäris. Reb Isa onuň jany Göklere göterildi diýip, öleniň uýalaryny köşeşdirmegiň deregine, ol direliş günü barada aýdypdy: „Doganyň direler“. Lazaryň uýasy muňa derrew düşünişip jogap gaýtardy: „Men ahyret günü boljak kyýamatda onuň direljegini bilýärim“ (Ýahýa 11:23-24). Bu jogap irki döwrüň hristianlarynyň özleriniň ölümden direljekdiklerine şeýle güýçli ynamlarynyň bolandygyny görkezýär. Marfa hem edil Eýüp ýaly, ölümiň gökde unudylyma duýguda bolup ýaşamak üçin derwezäni açmaýandygyna düşünişip, ýöne muňa derek, ol „iň soňky gündäki“ direliş barada pikir edipdir. Reb şeýle wada berýär: „Atamdan eşidip, Ondan tälüm alan her kes Maňa geler...we Men ony ahyret günü direlde“ (Ýahýa 6:44-45).

4.6 Höküm

Bibliýanyň höküm babatdaky dersi bir ynamyň esasy ýörelgeleriniň biridir. Bu ýörelgä suwa çokundyrylyma däbi kabul edilince dogry düşünilmelidir (Resullaryň İşleri 24:25; Ýewreýlere 6:2). Mukaddes Ýazgylar „höküm günü“ barada (mysal üçin, 2 Petrus 2:9; 3:7; 1 Ýahýa 4:17; Ýahudy 1:6); ýagny, Hudaýy tananlaryň öz sylagyny aljak wagty hakda ýygy aýdýar. „Çünki biziň barymyz Mesihniň höküm kürsüsü önünde durmalydyrys“ (Rimlilere 14:10); „Bedendekäk öz edenlerimize laýyk almytymyzy almak üçin hemmämiz Mesihniň höküm kürsüsü önünde häzir bolmalydyrys“ (2 Korintoslylara 5:10).

Daniýel pygamber kürsi görnüşde görnen höküm gününüň gelmegi bilen, Mesihniň ikinji sapa gelşini düşünde görüpdir (Daniýel 7:9-14). Tysmallar biraz derejede bulara jikme-jik düşünmäge ýardam berýär. Şeýlelikde, Hoş Habarlarda bir jenabyň öz gullaryny çagyryp, olara pul (talant) berişi hem-de beren pullaryny nätjekdiklerini bilmek üçin, gidşi gürrüň berilýär (Matta 25:14-29). Balykçylar baradaky tysmal Hoş Habaryň dürlü adamlary ýygnaýan balyk tory bilen baglanyşykly bolan çagyryş bilen deňeşdirilýär; soňra gowy balygy erbetden saýlamak üçin balykçylar işe girişýärler (höküm günü bilen deňeşdirilýär) (Matta 13:47-49). Munuň düşündirilişi ynha şeýledir: dünýäniň ahyretinde Perişdeler öňe çykarlar hem-de imanlylaryň we günälileriň arasynda saýlaw geçirerler.

Ýokarda ähli aýdylanlardan şeýle netijäni çykarmak bolar: ýagny, Mesih dolanyp gelenden hem-de ölümler direlenden soňra, kesgitli bir ýerde we kesgitli wagtda Hoş Habary kabul edenleriň ählisi bir ýere toplanýar. Şol ýygnaýanlar olar Mesih bilen duşuşarlar. Şonda şol ýere baran her bir adam Oňa öz durmuşy barada hasabat berer. Şonda Isa Mesih Taňrynyň Patyşalygyna girmek sylagyna mynasyp bolany kesgitläär. Diňe şol pursatda imanlylar özleriniň sylagyny alýarlar.

Bularyň ählisi barada goýunlar we geçiler baradaky tymsalda aýdyýandyr: „Ynsan Ogly Öz şöhraty içinde ähli Perişdeler bilen gelip, şöhratly tagtynda oturar“ (Ýerusalimdäki Dawudyň tagtynda, Matta 25:31). Şonda onuň öňüne ähli halklar ýygnanar (ýagny, ähli milletlerden bolan adamlar). Çopanyň goýunlary geçilerden saýlaýşy ýaly, Ol her olary biri-birinden saýlar. Goýunlary sagynda, geçileri hem solunda goýar. Onsoň Patyşa sagyndakylara diýer: „Eý Atamyň gutlanlary! Geliň, dünýä gurlaly siziň üçin taýarlanan patyşalygy miras alyň“ (Matta 25:31-34).

Taňrynyň Patyşalygyny miras almak, Ybraýyma peşgeş berlen wadalara şarikdeş bolmak – bu imanlylara beriljek sylagyň hut özüdür. Ýöne bu zatlaryň ählisi Mesih gelendäki hökümden soňra bolar. Şonuň üçin heniz Mesih gelmänkä wada berlen sylagy almak mümkin däldir. Şonuň üçin Mesihniň ölen wagtyndan we direliş pursadyna çenli ynanýan doly akyl-huşly bolup bilmez. Çünki bedensiz islendik görnüşde bar bolmak mümkin däldir.

Haçanda diňe Mesihniň dolanyp gelen wagty sylag peşgeşi berler. Ýöne bu mundan ir berilmez. Ençeme gezek gaýtalanýan Mukaddes Ýazgylaryň esasy ýörelgesi hem mundan ybaratdyr:

- „Şeýlelikde, Baş Çopan (Isa) aýan bolanda, solmaz şöhrat täjini alarsyňyz“ (1 Petrus 5:4; 1:13 bilen deňşdiriň).
- „Hudaýyň öňünde, dirileriň hem ölüleriň üstünden höküm çykarjak Mesih Isanyň öňünde Onuň gelmeginiň, Patyşalygynyň haky üçin saňa ündeýäriň...Mundan beýläk, dogrulyk täji meniň üçin taýar durandyr. Adyl Kazy Reb ol günde ony maňa berer“ (2 Timoteos 4:1, 8).
- Soňky günler Mesh edileniň dolanyp gelmeginde „ýeriň topragynda ýatanlardan köpüsi (Barlyk Kitaby 3:19 bilen deňşdiriň) oýanar. Birleri ebedi ýaşayyş üçin we ýene birleri bolsa, ebedi masgaraçylygyna we kemsidilmesine sezewar edilmek üçin oýanarlar“ (Daniýel 12:2).
- Haçanda Mesih höküme gelende „Hudaýyň Oglunyň sesini ölüleriň eşitjek wagty geler...eşidenler ýaşar... şer iş edenler höküm üçin direler“ (Ýahýa 5:25-29).
- Isa dişdi: „Ine, basym gelýäriň! Berjek sylaglarym ýanymdadyr. Her kese etmişine görä hak bererin“ (Ylham 22:12). Almytymyzy almak üçin biz göklere göterilýän däldiris. Mesihniň Özi biziň her birimiziň işine görä Asmandan sylaglary alyp geler.

Isanyň Öz ýany bilen biziň üçin sylaglary getirjekdigi baradaky sözler bu sylaglaryň biziň üçin eýýäm asmanda taýarlanyp goýulandygyny aňladýandyr. Ýöne olar Mesih ikinji gezek gelende ýere getiriljekdir. Ybraýyma wada berlen biziň ýer „mirasymyz“ bu manyda „ahyrky wagtda aýan bolmaga taýar duran gutulyş üçin Hudaýyň güýji bilen iman arkaly göklerde siz üçin goralýan“ ýaly düşünmelidir (1 Petrus 1:4-5).

Ýokardaky aýdylanlara dogry düşünmeklik bize köplenç nädogry düşündirilýän Ýahýanyň 14:2-3 bölüminiň manysyna dogry çemeleşmäge mümkinçilik berýär. Isa şeýle diýdi: „Men size ýer taýarlamaga barýaryn. Gidip ýer taýarlanymdan soň (deňşdiriň: „göklerde saklanýan“ sylag), siziň hem Öz ýanynda bolmagyňyz üçin ýene gelip, sizi Özüm bilen alyp giderin“. Başga ýerde Isa biziň almytymyzy bermek üçin ýene-de geljekdigini aýdýar (Ýewreýler 22:12). Biz munuň höküm günü boljakdygyny bilýäris. Ol Ýerusalimde Dawudyň tagtynda „ebedi“ şalyk eder (Luka 1:32-33). Ol bu ýerde ebediligi geçirer we Ol nirede bolsa-da – ýerdäki Taňrynyň Patyşalygynynda bolan ýerinde biz hem bolarys. Onuň „bizi Özüne almak“ wadasyna bolsa, höküm günü bizi kabul etjekdiginiň sözleri ýaly düşünmelidir. Grekleriň „kimdir birini özüne almak“ diýen jümlesi Mattanyň 1:20 aýatynda Ýusubyň Merýemi aýaly hökmünde „özüne kabul etmek“ kararyna gelen babatynda hem düş gelýändir. Şonuň üçin bu ýerde munuň hökmany suratda Isa gönükdirilen fiziki hereketi aňlatmaýandygy göz-görtele mälimdir.

Sylag ýa-da jeza baradaky kararyň diňe Isa dolanyp gelendäki hökümdäki çykaryljakdygy üçin, imanlyň hem günäliniň ölümden soň şol bir ýere, ýagny mazara gitjekdigini aýtmak bolar. Ölüm olaryň arasyna tapawut salýan däldir. Şu aýatlar bilen berlen salgylanmalar muny tassyklamaga ýardam eder:

- Ýonofan imanly, Saul bolsa günäli bolupdyrlar. Ýöne olar „ölümde-de aýra bolmandyrlar“ (2 Patyşalyk 1:23).
- Imanly Ybraýym „öz halkyna“ ýa-da butparaz bolan öz kowumyna goşuldy (Barlyk Kitaby

25:8; Isa Nawiniň Kitaby 24:2).

• Ruhý paýhasly hem akmak-da şol bir kysmata, ýagny ölüme uçar (Eklestlar 2:15-16). Bularyň bary „hristiançylyk“ halky bilen düýpli derejede gapma-garşydyr. Olaryň ölümden soň gös-göni asmana göterilmek baradaky taglymaty direlşe we höküme bolan zerurlygy aradan aýyrýandyr. Emma biz bu wakalaryň ählisiniň Taňrynyň halas etme planynda örän wajypdygyny gördük. Giňden ýaýran ideýa laýykda, imanly adam ölerden soň sylag görnüşde asmana gidýär. Onuň yzyndan bolsa, gündelik, her aý we her ýyl beýlekiler hem gidýändirler. Emma bu ähli imanlylaryň bilelikde şol bir wagtda sylaglanjakdygyny aýdýan Bibliýanyň taglymatyna düýpli garşy gelýändir:

- Hökümde goýunlar ýekän-ýekän geçilerden saýlanýandyr. Höküm gutaran badyna Mesih Özüniň sag tarapyna üýşen ähli goýunlara garap şeýle diýer: „Eý Atamyň gutlanlary! Geliň, düýä gurlaly bäri siziň üçin taýarlanan patyşalygy miras alyň“ (Matta 25:34). Şeýlelikde, ähli goýunlar diňe belli bir wagtda Patyşalygy miras alarlar (1 Korintoslylar 15:52 bilen deňşdiriň).
- „Orum“ başlap Isa gaýdyp gelende höküm başlanar. Hoş Habarynda zähmet çekenleriň ählisi „bilelikde şatlanarlar“ (Ýahýa 4:35-36; Matta 13:39 bilen deňşdiriň).
- Ýlham Kitabyň 11:18 aýatyndaky "ölüleriň üstünden höküm çykarmak" haçanda Hudaýyň „Seniň gullaryňa almytyny...mukaddeslere hem-de seniň adyňdan gorkýanlara“ berýän wagty, ýagny ähli imanlylara bilelikde berýän wagty hökmünde kesgitlenýändir.

Ýewreýleriň 11 babynda Köne Ähtiň köp imanly adamlary sanalyp geçilýär. Bu babyň 11 aýatynda Hudaýyň Patyşalygyna girmek arkaly halas edilme barada Ybraýyma berlen „wadalary alman, olaryň barynyň ölendiği“ aýdylýar (Ýewreýler 11:8-12). Mundan soňra bu adamlaryň ölerden soň özlerniň mynasyp bolan sylaglaryny almaga yzly-yzyna asmana tarap gitmändiklerini aýtmak bolar. Munuň sebäbi 39-40 aýatlarda beýan edilendir: Olar „wada edilen zada gowuşmadylar, sebäbi Hudaý olar bizden aýry kämillige ýetmez ýaly, Hudaý biziň üçin bir has gowy zady taýarlapdy“. Olara wada berlen sylaglary bermekligiň togtadylmasyny Taňrynyň plany ähli imanlylaryň deň derejede diňe belli bir wagtda „kämillige ýetmelidigi“ bilen düşündirýändir. Bu olara Mesih dolanyp gelende hökümde ygylan ediljekdir.

4.7 Sylag beriljek ýer: Asmandamy ýa-da Ýerde?

Taňrynyň Patyşalygynyň ýagny wada berlen sylagyň boljak ýeriň ýerde däl-de, eýsem asmanda boljakdygyna ynanýanlaryň ählisi şu aşakdaky ýagdaýlara düşünmeklik zerurdyr:°

- Özlerniň Reb Hudaýa ýüzlenýän dog-dileglerinde ynanýanlar Hudaýyň Patyşalygynyň gelmegini sorayarlar (ýagny, olar Mesihni dolanyp gelmegi barada dileg edýärler), haçanda Hudaýyň islegleri edil häzir gökde berjaý bolşy ýaly, ýerde-de berjaý bolanda (Matta 6:10). Şonuň üçin biz Hudaýyň Patyşalygynyň ýere gelmegini dileg edýäris. Hudaýyň Patyşalygynyň eýýäm asmanda berjaý edilendigine we ýeriň weýran ediljekdigine doly ynanýan münlerçe adamlaryň bu dogany oýlanmazdan ýöne gaýtalaýandyklary örän gyançlydyr.
- „Ýumşak adamlar bagtlydyr, çünki olar ýeri miras alarlar“ (Matta 5:5), - bu ýerde olaryň janlarynyň asmana ugraýandygy aýdylmaýar. Bu imanlylar üçin iň soňky sylagyň ýerde boljakdygy barada doly beýan edýän Zebur 36 degişlidir. Günälileriň öz wagtlaýyn bolan şol bir ýerinde hem imanlylara ebedi ýaşayş peşgeş beriler hem-de olar günälileriň höküm süren şol bir topragyna hem baky eýelik ederler (Zebur 37:34-35). „mylakatlylar ýeri miras alarlar... Onuň ak pata berenleri ýeri miras alarlar... Dogry adamlar ýeri miras alyp, onda ebedi ýaşar“ (Zebur 37:11, 22, 29). Ýerde (wada berlen ýerde) ebedi ýaşamaklygyň özi hem asmanda ebedi ýaşayşyň mümkin dälidigini aňladýandyr.
- Dawut "öldi we jaýlandy... Dawut göklere çykanok" (Resullaryň Işleri 2:29, 34). Munuň

dereğine Petrus öz umydynyň Mesih dolanan wagty ölümden direlmekden ybaratdygyny düşündiripdir (Resullaryň Işleri 2:22-36).

- Ýer - bu Taňrynyň adamzat bilen berjaý edýän zähmetleriniň görkezme ýeridir: „Gökler Rebbiň gökleridir, emma ýeri Ol adam ogullaryna berdi“ (Zebur 115:16).
- Ylham 5:10 aýatda imanlylaryň höküm günü jogap bermäge gelenlerinde aýtjak zatlary baradaky görünüş beýan edilýär: Mesih „bizi Hudaýymyzyň hyzmatynda patyşalyk ýagdaýyna sokup, ruhany etdi. Biz dünýä üstünden höküm süreris“. Taňrynyň Patyşalygynyň ýerde şalyk sürjekdigi baradaky bu ýatladylma biziň nirelerdir asmanda „ýatdan çykarma“ duýguda boljakdygymyz baradaky düşnüksiz bolan ideýadan örän tapawutlanýandyr.
- 2 we 7 baplardaky Daniýeliň aýdan pygamber welilikleri Mesih dolanyp gelende ahyrsoňundaky Taňrynyň Patyşalygy bilen çalşyljak politiki hökimiýetiň ýok bolmasy barada aýdýarlar. Patyşalyk „bütinleý asman astynda“ bolar hem-de „bütin ýeri“ doldurar (Daniýel 7:27; 2:35; 44 aýat bilen deňşdiriň). Bu baky Patyşalyk „bütinleý asman astynda bolup, Beýi Biribaryň mukaddes halkyna berler“ (Daniýel 7:27); şonuň üçin olaryň sylagy asmanlaryň astyndaky ýerde boljak Patyşalykda boljak baky ýaşayşy bolar.

4.8 Hudaýyň öňündäki borçnama

Eger-de adamyň tebigy tarapyndan „ölmez-ýitmez jany“ bar bolýan bolsa, onda özüniň baky ykbalyny geçirmek üçin onuň nirelerdir bir ýerlerde ýeri hem bolmalydyr. Ol bu ýeri ýa sylag ýa-da jeza hökmünde alýar. Ýöne Bibliýa laýyklykda biz adamyň hem edil haýwan deý ölüändigini görkezipdik. Emma käbir adamlara Taňrynyň Patyşalygyndaky baky ýaşayş wada berlipdi. Birwagt ýaşap geçen her bir adamyň direlmejekdigi düşnüklidir. Çünki adam hem edil haýwan deý ölüp, topraga dönyändir. Ýöne käbirlerin jeza beriljek we ýene käbirlerine bolsa, ebedi ýaşayş beriljek höküm gününüň boljakdygy üçin höküm üçin direlip sylagy almak üçin adamzat arasynda adamlaryň belli bir toparynyň boljakdygy barada netije çykarmak mümkin.

Ölen adamyň direljeği ýa-da direlmejeği onuň hökümiň öňündäki borjuna baglydyr. Onuň Taňrynyň sözlerine nähili garandygy göz öňüne tutular. Mesih: „Meni ret edip, sözlerimi kabul etmeýäniň üstünden höküm çykarjak bardyr; Meniň aýdan sözüm ahyret günü ony höküm eder“ (Ýahýa 12:48). Mesihiň sözünü bilmedikler ýa-da düşünmedikler ony kabul etmäge ýa-da ondan ýüz dödermäge mümkinçiligi bolmadyk adamlardyr. Şonuň üçin olar hökümiň öňünde borçly bolmazlar. „Mukaddes Kanuny bolman (ýagny Taňrynyň kanunyny bilmedik) günä edenler bikanun we heläk bolar; kanun astynda günä edenler kanun boýunça höküm ediler“ (Rimliler 2:12). Şeýlelikde, Taňrynyň talaplaryny bilmedikler edil haýwan ýaly heläk bolarlar. Ýöne Taňrynyň kanuny bilip, şol bir wagtyň özünde hem ony bozanlar welin höküm edilmä sezewar bolarlar we şuňa görä hem, olar onuň öňüne durmak üçin direlerler. Hudaýyň görkezmesine görä „kanun berilmezden öň hem dünýäde günä bardy; ýöne kanun bolmasa, günä hasaba alynmaz... çünki günä kanunsyzlykdyr (ýagny, Taňrynyň kanunyny bozmakdyr“ günäni bilmek kanun arkaly döreyändir“ (Rimliler 5:13; 1 Ýahýa 3:4; Rimliler 3:20). Onuň Sözünde aýan edilişi ýaly, Taňrynyň kanunyny bilmezden adama „günä hasaba alynýan däldir“. Şonuň üçin-de şonuň ýaly günäliler höküm edilmez ýa-da direldilmez. Şuňa görä-de, Taňrynyň Sözüni bilmedikler edil haýwanlarda we ösümlüklerde bolşy ýaly öli bolmagyna galarlar. Çünki olaryň hemmesiniň hem ýagdaýy birdir. „Düşünmeýän adam haýwanlar kimindir; olar heläk bolarlar“ (Zebur 49:20). „Olar goýunlar kimin ölüler diýaryna sürler...ölüler diýaly olaryň öýüdir“ (Zebur 49:14).

Taňrynyň ýollaryny bilmeklik bizi öz etmişlerimiz üçin Onuň öňünde borçly edýär. Şuňa görä-de, bu biziň direlip, hökümde bolmagymyza zerurlyk döredýändir. Diňe imanly bolanlar ýa-da suwa çokundyrylanlar direldilmän, eýsem Hudaýy tanap, Onuň öňünde borçly bolanlaryň ählisiniň hem direldiljekdigini bilmelidir. Bu tema Mukaddes Ýazgyda ýygy gaýtalanýandyr:

- Ýahýa 15:22 borjuň Sözi bilmegi getirýändigini görkezýär: „Men (Isa) gelip, olara aýtmadyk

bolsam, onda günäleri bolmazdy, ýöne indi günäleri üçin ötünçleri ýok“. Rimliler 1:20-21 hem Hudaýy tanamaklygyň adamlary „ötünçsiz“ goýýandygy barada aýdýandyr.

- „Atamdan eşidip, Ondan tälüm alan her kes...Men (Mesih) ony ahyret günü direlderin“ (Ýahýa 6:44-45).

- Hudaý diňe Özüniň ýollaryny asla bilmeyänleriň hereketlerine seredýändir. Ýöne Ol Özüniň ýollaryny bilýänleri synlaýandyr we olardan jogaba garaşýandyr (Resullaryň Işleri 17:30).

- „Agasynyň islegini bilip, taýynlanmadyk, onuň islegini ýerine ýetirmedik hyzmatkär köp ýenjiler; ýöne bilmän, taýaga mynasyp iş eden az ýenjiler (mysall üçin, öli bolmagyna galar). Kime köp berlen bolsa, ondan has köp talap ediler, kime köp zat ynanylan bolsa, ondan köp hem islener“ (Luka 12:47-48), - şeýlelikde, Reb, nähili uludyr?

- „Kim ýagşylyk etmegi bilip-de, etmeyän bolsa, ol gükärdir“ (Ýakup 4:17).

- Ýsraýyllaryň Hudaýyň öňündäki esasy borjy Onuň Öz-Özi baradaky ylhamdan ybaratdyr (Amos 3:2).

- Borçluk hakdaky bu öňgüdiň yzysüresi „gowusy olar (Hudaýdan soň daşlaşan) üçindogrulyk ýoluny bilmezlik, ony bilip-de, özlere tabşyrylan mukaddes buýrukdan ýüz döndermekden gowy bolardy“ (2 Petrus 2:21). Bu tema boýunça Ýazgynyň şu ýerlerinde hem bardyr: Ýahýa 9:41; 3:19; 1 Timoteos 1:13; Osiý 4:14; Ikinji Kanun 1:39.

Hudaýy tanamaklyk bizi hökümiň öňüne borçly edýändir. Şonuň üçin hem bu bilimi bolmadyklar direlmezler. Çünki olary höküm etmäge zerurlyk ýokdur we olarda bu bilimiň ýoklugy olary „heläk bolýan haýwanlar kimin“ edýändir (Zebur 49:20). Birwagt ýaşap geçenleriň hemmesiniň direlmejekdiklerini subut edýän köp tassyknamalary bardyr:

- Gadymy Wawilonyň ýaşajylary ölümden soň „oýanmazlar“. Sebäbi olar hakyky Hudaýy tanamandyrlar (Ýeremiýa 51:39; Işaya 43:17).

- Işaya pygamber özüni şeýle taryplapdyr: „Reb, Hudaýymyz biziň (Ýsraýylyň!) senden başga beöleki hökümdarlar biziň üstümüzden öz hökümlerini ýöretdiler (filistimliler we walilonlylar), ýöne diňe Seniň adyň üsti arkaly biz Seni şöhratlandyryandyrys. Ölüler direlmez; refaimler turmazlar; sebäbi Sen olaryň ýanyna baryp, olary weýran etdiň hem-de olar hakdaky her bir ýatlamany ýokladyň“ (Işaya 26:13-14). Olaryň direlmejekdikleri barada ençeme gezek gaýtalanýandygyna üns beriň: „Direlmezler...turmazlar (ýene-de) ...olar hakdaky her bir ýatlamany ýoklady“. Mundan tapawutlykda, ysraýyllaryň hakyky Hudaýy tanandyklary üçin olaryň öňünde direliş güýjüne bolan umyt bolupdyr: „Seniň (Ýsraýylyň) ölüleriň direler, öli bedenler ýerinden turar!“ (Işaya 26:19).

- Taňrynyň halky bolan Ýsraýyl barada aýtmak bilen, Mesih dolanyp gelende „ýer topragynyň gumunyň astynda ýatanlaryň köpüsinden birentekleriniň ebedi ýaşayş üçin, ýene birleriniň bolsa ebedi masgaraçylyk we nälet üçin oýanjakdyklary“ (Daniýel 12:2) bellenişip geçilýär. Şeýlelikde, ähli ýewreýler direlmän, eýsem Onuň saýlanan halky hökmünde Hudaýyň öňünde borçly bolandyklaryň „köpüsi“ direlerler. Olardan hakyky Hudaýy düýbünden bilmeyänler „ýykylarlar we indi turmazlar“, çünki olar „Rebbiň sözlerini“ tapmak ýagdaýynda bolmazlar (Amos 8:12, 14).

Şeýlelikde, biz şulary bilýändiris:

6. Taňrynyň Sözlri bilmeçlik Onuň öňünde borçly bolmaklygy döredýändir.

7. Diňe borçly bolanlar direler hem-de höküme sezewar bolarlar.

8. Şuňa görä-de, hakyky Hudaýy tanamaýanlar edil haýwanlar ýaly öli bolmagynda galarlar.

Bu netijeler ynsan mertebesine güýçli urgyny ýetirýändir we bize bular hakykatdan hem düşünmek kyn düşýändir: öň birwaglar ýaşap geçişleri ýaly häzir-de ýaşap ýören, ýöne hakyky Hoş Habaryny bilmedik adamlaryň milýonlarçasy; akyl taýdan agyr hasa bolanlar hem-de Bibliýanyň Ýazgylaryna düşünmäge ukypsyz bolanlar; Hoş Habara akyl ýetirmäge heniz ulalyp ýetişmedik emýän we kiçi çagalar; adamlaryň ähli bu topary hakyky Hudaýy bilmeyärler we şuňa görä-de, olar Onuň öňünde borçly däldirler. Bu olaryň ene-atalarynyň ruhy statusyna garamazdan, direlmejekdiklerini aňlaýandyr. Bu gumanizmyň ideallaryna hem-de biziň özboluşly isleglerimiziň we duýgylarymyzyň ählisine düýpli derejede garşy gelýändir. Ýöne muňa garamazdan, Taňrynyň Sözlriňiň ahyrky hakykatynyň öňünde çyn boýun bolmaklyk biziň şahsy

bolşumyz baradaky ýönekeý pikir bilen goşulyp, biziň hakykaty kabul etmegimize getirer. Adamzat barlygynyň faktlaryny irginsiz öwrenmeklik, hatda Hoş Habaryň ýardam bermezliginde-de bizi ýokarda agzalan adamlaryň topary üçin geljekki durmuşa bolan umydyň bolup biljek dälidigi baradaky netijä getirýändir.

Reb Hudaýyň ýollary baradaky biziň soraglarymyz ýerlikli bolmasa gerek: „Ýeri, eý adam, Hudaýa ters jogap gaýtarar ýaly, sen kim bolupsyň?“ (Rimliler 9:20). Biz köp zatlara akyl ýetirip-de bilmeris. Ýöne biz hiç haçan Hudaýy adalatsyzlykda ýa-da nädogrulylykda aýyplamaly däldiris. Hudaýyň bizi söýmezligi ýa-da biz babatda ýalňyşlyklara ýol bermegi baradaky pikir beýik Biribar bolan Hudaý Atanyň we Ýaradyjynyň bize akyl-paýhassyz we adalatsyz garaýandygy baradaky elhenç netijä eltýändir. Bu babatda patyşa Dawudyň öz perzendini ýitirşi, diri bolan wagty ogly barada dogra-dileg edişi hem-de şol bir wagtyň özünde-de onuň ölümini yza gaýtarmagyň mümkin dälidigine akyl ýetirşi barada 2 Patyşalyk 12:15-24 aýatlary öwran-öwran okamaklyk peýdalydyr: „Perzent diri bolan wagty men oraza tutyp aglapdym; çünki şeýle oýlanypdym: mümkin Rebbiň maňa haýpy geler we perzent diri galar? Indi bolsa, ol öldi; indi maňa oraza etmek nämä gerek? Eýsem, men ony gaýtaryp bilerinmi?...ol indi maňa dolanyp gelmez“. Şonda Dawut öz aýalyny köşeşdirdi we basym olaryň ikinji çagasy dünýä indi. Netijede, köp adamlaryň Hudaýyň öňündäki bu kada düşünişip, Oňa borçly bolmaktan we höküm edilmekden gorkup, Ol hakda köp bilim almak höwesini gaçyryandyklaryny aýtmak bolar. Ýöne käbir derejede bular ýaly adamlar eýýäm Hudaýyň öňünde borçlydyrlar; çünki olaryň Taňrynyň Sözlere hakdaky bilimi olara Hudaýyň öz durmuşlaryna gatnaşandygy we Özi bilen hakyky ýakyn gatnaşyklaryny olara tekliş edýändigini barada maglumaty berendir. „Hudaýyň söýgüdigini“, Onuň „hiç biriniň heläk bolmagyny islemän...ebedi ýaşayşa gowuşsyn diýip, Özünüň ýekeje Ogluny berendigi“ hemişe ýatda bolmalydyr (1 Ýahýa 4:8; 2 Petrus 3:9; Ýahýa 3:16). Hudaý Öz Patyşalygynda biziň bolmagymyzy isleýär.

Beýle hormat gutulgysyz derejede borçnamany döredýändir. Emma bu biziň üçin juda agyr dälidir. Eger biz hakykatdan hem Hudaýy söýýän bolsak, onda Onuň halas etme teklibiniň kesgitli bir zähmet üçin gös-göni sylag bolman, eýsem Özünüň ajaýyp häsiýetine dogry düşünmekligiň üsti arkaly perzentlerine ebedi ýaşayşyny bermek üçin ähli mümkin bolan zatlary bermek isleýän Özünüň söýgüli islegidigine düşüneris.

Biz Hudaýyň Sözi arkaly Onuň çagyryşyny eşitmäge we gadryny bilmäge başlaýandygymyz üçin özümiziň märekede ýöräp ýören çagymyz Hudaýyň uly üns bilen bizi ýzarlaýandygyna düşüneris. Çünki Ol bizden Özünüň öňündäki borçnama laýyklykda ýaşamak bilen uçran şowsyzlyklarymyzy däl-de, eýsem Özünüň bize bolan söýgüsiniň jogap alamatlaryna garaşýandyr. Söýýän bu göz hiç haçan bizden aýrylmaz; Hudaýyň öňündäki borçnamadan azat eder ýaly öz bednemizi günä urmak üçin Ol hakdaky bilimimizi hiç haçan ýatdan çykaryp ýa-da bozup bilmeris. Muňa derek, biz Hudaý bilen aýratyn ýakynlygymyza şatlanyp bilýändiris hem-de şatlanmalydyrys. Şeýle hem, biz hemişe az däl-de, eýsem Ol barada has köp bilmäge islegde bolar ýaly, Onuň söýgüsiniň beýikligine ynanmalydyrys. Biziň Oňa has köp derejede meňzeş bolup bilmegimiz üçin, biziň Taňrynyň ýollaryna bolan söýgümüz hem-de islegimiz Onuň beýik mukaddesligine bolanda öz gorkaklygymyzdan belent bolmalydyr.

4.9 Dowzah

Halk arasynda dowzah (ölüler diýary) – bu günäli „ölmeýän janlara“ jeza berilýän ýerdir ýa-da höküm günü ýüz dönderilenleri kösemek üçin niýetlenen ýerdir. Biziň ynanmagymyza görä, Bibliýa bize dowzaha hemmeleriniň öleden soň düşýän gabyrydyr diýip öwredýär. „Dowzah“ diýlip terjime edilýän gadymy ýewreý sözi „şol“ ýagny „üsti ýapyk ýer“ diýmekligi

aňladýandyr. Şonuň üçin haçanda biz „dowzah“ sözüni okanymyzda onuň takyk doly terjimesine düşüňyň däliris. Bibliýanyň görkezmesine görä, bu „üsti ýapyk ýer“ ýa-da „dowzah“ gabyrdyr. Owaldan gelýän „şeol“ sözüniň „gabyr“ diýlip terjime edilýändigini tassyklaýan köp sanly mysallary bardyr. Hakykatda welin Bibliýanyň käbir häzirki neşirleri ony has takyk „gabyr“ sözi ýaly terjime edip, „dowzah“ sözünden seýrek peýdalanýarlar. „Şeol“ sözüniň „gabyr“ diýlip terjime edilmesini görkezýän birnäçe mysallar dowzahy oduň ýanýan hem-de günälileriň gynalýan ýeri ýaly beýan edýän halk arasyndaky düşüňjeleri puja çykarmalydyr:

- „Erbetler utansyn, olar ölüler diýarynda dymсын“ (gabyrda- şeol [Zebur 31:17]) – olar görgüde ah çekmezler.
- „Emma Hudaý 'lüler diýarynyň elinden meniň janymy azat eder“ (şeol [Zebur 49:15]) – ýagny Dawudyň jany ýa-da teni gabyrdan ýa-da „dowzahdan“ direler.

Dowzahyň günäkärleriň jeza edilmeli ýeri bolup, olaryň ondan çykmaga ukypsyzdyklaryna bolan ynam bu aýata gabat gelýän dälidir; imanly adam dowzaha (gabyra) girip hem-de ondan ýene-de gidip hem bilýändir. Osiýa 13:14 muny tassyklaýandyr: „Dowzahyň elinden men olary azat ederin, olary ölümden-de halas ederin“. Edil şunuň ýaly-da, biz Mesihniň dolanyp geljek mahalyndaky direliş babatda 1 Korintoslylar 15:55 görýäris. Edil şunuň ýaly-da, ikinji direlişniň öňden görülmeginde (ser. Bölüm 5.5) „ölüm we ölüler diýary-da özlerindäki ölüleri tabşyrdylar“ (Ylham 20:13). Ölüm, ýagny gabyr bilen dowzahyň (ölüler diýary) birmeňzeşligine üns beriş (şeýle hem ser. Zebur 6:5-6). 1 Patyşalygyň 2:6 aýatyndaky Annanyň şeýle sözleri doly düşnüklidir: „Reb öldürýändir hem-de direldýändir (direliş arkaly), dowzaha-da (şeol) salýandyr hem-de çykarýandyr“.

„Dowzahyň“ gabyrdygyny bilmek bilen, imanlylaryň ondan ebedi ýaşayş üçin direliş arkaly halas ediljekdikleri barada oýlanmalydyr. Şeýlelikde, „dowzaha“ ýa-da gabyra girip, soňra bolsa, ondan direliş arkaly gitmeklik doly mümkindir. Munuň iň ýokary mysalyny bize Isa görkezipdi, çünki „Ol ne ölüler diýarynda goýuldy, ne-de teni çüýredi“ (Resullaryň İşleri 2:31), sebäbi Ol direldi. Mesihniň „jany“ we Onuň „teni“ ýa-da bedeni ýaly sözleriň arasyndaky birmeňzeşligi belläň. Onuň teniniň dowzahda (ölüler diýarynda) goýulmadygy hakdaky sözler onuň ol ýerde biraz wagt bolandygyny, ýagny takyk, onuň ol ýerde üç günüň dowamynda bolandygyny aýdýarlar. Mesihniň „dowzahda“ (ölüler diýarynda) bolandygy bolsa, munuň günälileriň iberilýän yeriniň dældigine subutnama bolýandygyny görkezýär.

Erbet adamlaryň bolşy ýaly-da, gowy adamlar hem „dowzaha“, ýagny gabyra girýändirler; Isa Mesihe hem „zalymlar bilen bilelikde tabyt bellediler“ (Işaýa 53:9). Munuň bilen birlikde, imanly adamlaryň hem dowzaha, ýagny gabyra girýändikleriniň beýleki mysallary-da bardyr. Şeýlelikde, Ýakup „diýdi: menaglap oglumyň ýanyna (Ýusubyň), dowzaha ýas tutup barjak“ („ölüler diýary“ [Barlyk Kitaby 37:35]).

Emma Hudaýyň prinsipe esaslanan postulatларыnyň biri-de ýerine ýetirilen günä üçin ölüm jezasydyr (Rimliler 6:23; 8:13; Ýakup 1:15). Mundan öň biz ölümiň bütinleý beýhuş ýagdaý bolýandygyny görkezipdik. Ol ebedi jebir-jepa däl-de, eýsem doly ýok bolma eltýändir (Matta 21:41; 22:7; Markus 12:9; Ýakup 4:12), - bu hem adamlaryň edil älemiň suw almasyndan heläk bolşy ýaly (Luka 17:27, 29) hem-de ysraýyllaryň çölde heläk boluşlary ýaly dogrudyr (1 Korintoslylar 10:10). Bu wakalaryň ikisinde hem günäliler ebedi jebir-jepa sezewar edilmän, heläk bolupdylar. Şonuň üçin, günälileriň göz-görtele ebedi jebir-jepalara we ejirlere sezewar edilmeklikleri mümkin dälidir.

Biz şeýle hem eger-de Hudaýyň sözlerini bilmeýän ýagdaýymyzda (Rimliler 5:13), Onuň günäkärlemeýändigini hem-de günäni biziň üstümize ýüklemeyändigini görkezipdik. Munuň ýaly ýagdaýda bolanlar öli bolmagynda galarlar. Günäkärleriň aljak ezasy – bu ölümdir, çünki bu günäniň tölegidir. Şuňa görä-de, Mesihniň höküm etjek ýerine barylandan soňra olara jeza yglan ediler we soňra olar ýene-de ölerler. Bu gezekde olar ömürlük öli bolarlar. Bu Ylham 2:11; 20:6 aýatларында aýdylýan „ikinci ölüm“ bolar. Bu adamlar birwagt bütinleý beýhuş ölümi bilen ölüpdiler. Mesih dolanyp gelende bu adamlar direldiler we jeza berler. Soňra bolsa, olaryň edil

birinji gezekdäki bütinkleý beýhuş ölümünde boluşlary ýaly, ikinji ölüm jezasyny alarlar. Bu ikinji gezekdäki ölüm bolsa indi ömürlük bolar.

Bu manyda, günä üçin beriljek jeza „ömürlük“ bolar, ýagny ölüm üçin indi ahyret bolmaz. Ömürlük öli bolup galmak – bu ebedi jezasynyň özüdür. Munuň ýaly jümläniň mysalyny biz Ikinji Kanun Kitabyňyň 11:4 aýatynda görýändiris. Bu ýerde Hudaýyň faraonyň goşunyny Gyzyly deňzinde ýok edişi beýan edilýändir. Bu ömürlük dowamly ýok edilmesidir. Munuň netijesinde, edil şu goşun indi gaýdyp hiç haçan Ysraýlyly bimaza etmez: „Ol Gyzyly deňziň suwlarynda olary gark etdi... we olary Reb (Hudaý) hatda bu güne çenli hem öldürdi“.

Köne Ähtiň hatda has irki döwürlerinde hem imanlylar iň soky günde direlşiň boljakdygyna we ondan soňra bolsa, jogapkärli günäkärleriň gabyra dolanyp barjakdyklaryna düşünişdirler. Eýup 21:30, 32 aýatlary bu hakda aýdyň aýdýar: „Zalym... gyra çekiler (ýagny direldiler) ... we ony (soňra) gabyra ugradarlar“. Mesihiniň dolanyp gelmegi hakdaky timsallaryň birinde Onuň gözünüň alnynda ýenjilme mümkinçiligi barada hem aýdylýar (Luka 19:27). Bu günäkärleriň öz-özlerini bilmeklerini saklamak bilen, ömürlük boljakdyklary we olaryň hemişe gynalmaga duçar ediljekdikleri baradaky ideýa bilen ylalaşmaýar. Nähili bolsa-da, bu birneme oýlanyşyksyz jeza, ýagny 70 ýylyň dowamyndaky işler üçin ömürlük jezasy bolardy. Hudaý günäkärleri jezalandyrmakdan lezzet alýan däldir. Şonuň üçin-de, Onuň olara ömürlük jezany ýaplamajakdygyna çak etmek bolar (Ýezekil 18:23; 32; 33:11; 2 Petrus 3:9 bilen deňeşdirin).

Ynamdan dönen hristianlar köplenç ýagdaýda „dowzah“ sözünü ot we kösençlik ideýasy bilen utgaşdyrýarlar. Bu Bibliýanyň dowzah (gabyr) baradaky taglymatyna düýpli garşy gelýändir. „Olar ölümler kimin ölümler diýaryna sürler (dowzah); olary ölüm otarar...“ (Zebur 49:14). Bu aýat gabyryň asuda ýatdan çykarylma ýeridigini düşündirýär. Mesihiniň janynyň ýa-da teniniň dowzahda üç gününň dowamynda bolandygyna garamazdan, ol çüýremeändir (Resullaryň İşleri 2:31). Eger-de dowzah oduň ýanýan ýeri bolan bolsa, onda bu beýle mümkin bolmazdy. Ýezekil Kitabyňyň 32:26-30 aýatlary goňşy halklaryň kuwwatly goşunlarynyň öz gabyrlarynda asuda ýatandyklaryny beýan edýär: „Gylyçdan ölenleriň ählisi özleriniň goşun ýaraqlary bilen dowzaha (ölümler diýaryna) düşdiler we öz gylyçlaryny başlarynyň aşagynda goýup, olar gylyçdan heläk bolup gabyra girdiler“. Bu ölen esgerleriň gylyçlaryny başlarynyň aşagynda goýup, ýaraqlary bilen bilelikde jaýlanylan döwürlerdäki däbe degişlidir. Şeýle beýan edilme bilen, „dowzah“ – bu gabyrdan başga zat bolup bilýän däldir. Dowzahda kuwwatly esgerleriň we hemmeleriň (ýagny öz gabyrlarynda ýatan) ýatmagy dowzahyň ýanyp duran otly ýeriň dældigini tassyklap biler. Ýunus bilen bolup geçen wakalar hem muňa garşy gelýändir. Haçanda uly läheň balygyň ony diriligine ýuwudanda „Ýunus öz Reb Hudaýyna läheňiň içinden doga etdi hem-de diýdi: özümiň agyr hasratymda Rebbi çagyrdym... dowzahyň içinden men bagyrdym“ (Ýunus 2:2-3). Bu ýerde „dowzah içi“ läheňiň içi bilen deňeşdirilýär. Hakykatdan hem läheň balygyň içi „ýapyk ýer“, ýagny „dowzah“ sözi diýlip terjime edilýän „şeol“ sözünüň gös-göni manysy bolupdy. Munuň otly ýeriň bolmandygy düşnüklidir. Çünki haçanda läheň Ýunusy gaýtaranda, ol „dowzahyň içinden“ çykdy. Bu Mesihiniň dowzahdan (gabyrdan) direlmeginiň öňden aýdylmasy bolup ýardam berdi – ser. Matta 12:40.

Metaforiki ody

Emma Hudaýyň günäkäri ahyrsoňunda gabyrda doly derejede ýok edýän günä bolan gahar-gazabyny görkezmek üçin, Bibliýada köplenç ebedi oduň obrazy ulanylýar. Sodom şäheri „baky ot“ (Ýahudy 1:7) bilen jezalandyrylypdy, ýagny bu şäher öz ýaşajylarynyň günäli durmuşy sebäpli doly weýran edilipdi. Häzir bu şäher Öli deňziniň suwlaryna gark bolan weýrançylykda ýerleşýändir; eger-de biz „baky ot“ sözüne gös-göni derejede düşünen bolsak, onda pikir edişimize görä, bu şäher oda ýanmalydy. Emma bu şeýle bolmady. Edil şunuň ýaly-da, ýewreýleriň günäsi zerarly Ýerusalim şäherine hem Taňry gazabynyň baky ot howpy abanypdy: „Eger-de Maňa gulak asmasaňyz... onuň derezelerinde ot ýakaryn, we bu Ýerusalimiň jaýlaryny gaplap alar hem-de sönmez“ (Ýeremiýa 17:27). Ýerusalim geljekki Patyşalygyň wada berlen paýtagty bolandygy üçin (Işaya 2:2-4; Zebur 48:2), Hudaý biziň bu sözleriň manysyna gös-göni derejede düşünmegimizi göz önüne tutmandyr. Ýerusalimiň uly jaýlary oda ýandy (2 Patyşalyk

25:9). Ýöne bu oda tutulma ebedi dowam etmändi.

Edil şonuň ýaly-da, Hudaý Ýedom topragyň jejalandyrypdy. „Onuň ne gündizine ne-de gijesine öçer, onuň tüssesi ebedilik tütäp durar; nesilden nesle çenli boş bolmagynda galar... hem hüwi hem-de garga onda mekan tutar... onuň köşklerini tikenli ösümlükler tutar“ (Işaýa 34:9-15). Weýran edilen Ýedom topragynda haýwanlaryň we ösümlükleriň bolup bilendigini göz öňüne tutmak bilen, baky ot hakdaky söze gönümel manyda düşünmän, eýsem ony Taňrynyň gahar-gazabyna hem-de Onuň doly ýok eden ýerine degişli hasaplamalydyr. Taňrynyň Ýerusalimyň hem-de Ysraýylyň eden günälerine bolan gahar-gazaby ot bilen telim gezek deňeşdirilýändir: „Meniň gaharym hem-de Meniň gazabym bu ýere (Ýerulamiň başyna) guýulýandyr... we oda tutaşar hem-de sönmez“ (Ýeremiýe 7:20; beýleki mysallar Ýeremiýanyň Agsý Kitabynda 4:11 we 2 Patyşalyklar Kitaby 22:17).

Ot şeýle hem Taňrynyň günäni ýazgarmasy bilen baglanyşyklydyr, aýratynda Mesih dolanyp gelende: „Çünki ynha, ojak ýaly lowlap duran gün geler; şonda ähli tekepbirler we nädogry hereket edýänler saman ýaly bolarlar, hem-de olary geljek gün otlar“ (Malahiýa 4:1). Haçanda saman we hatda adam bedeni ýananda, şonda olaryň bary küle öwrülýär. Islendik zadyň, ylaýta-da ynsan teniniň doly manyda ebedilik ýanmagy mümkin däldir. Şuňa görä-de, „Sönmez ot“ sözleri gönümel manyda ebedi ejir çekmeklige degişli bolup bilmez. Eger-de ýanmaga zat bolmasa, onda ot ýanmagy hem baky dowam edip bilmez. „Ölüler diýary ot kölüne zyňyldy“ (Ylham 20:14) diýlenini göz öňünde tutmak gerek. Bu ölüler diýarynyň „ot kölüniň“ özi däldigini aňladýandyr; bu doly ýok edilmesidir. Ylham Kitabynda gabyryň doly weýran ediljekdigi barada simwoliki aýdylýar, sebäbi Mesihniň müňýyllyk Patyşalygynyň (Altyn asyryň) ahyrynda gaýdyp ölüm asla bolmaz.

Geýenna (dowzah)

Täze Ähtde „dowzah (ölüler diýary)“ diýlip terjime edilýän iki grek sözi ulanylýar. „Hades“ sözi biziň öň aýdyp geçen gadymy ýewreý sözi bolan „şeol“ sözüne deň derejeli manyda gelyändir. „Gehenna“ (grek sözi) – bu Ýerusalimiň daşynda ýerleşýän hapa dökülýän ýeriň ady. Bu ýerde dürli zyňyndylar ýakylpdyr. Hususy at, ýagny hakyky bir ýeriň ady hökmünde bu „dowzah“ sözi diýlip asla terjime edilmeli däldi. „Gehenna“ bu „Ge-ben-Hinnom“ diýlen gadymy ýewreý sözünüň arameý ekwiwalendidir. Bu Ýerusalima golaý ýer bolupdyr (Isa Nawin 15:8) we Mesihniň zamanynda bu hapa galyndylaryň dökülýän ýeri bolupdyr. Öli bedenler oda taşlanypdyr. Şonuň üçin ol ýerde hemişe ot bolupdyr. Şonuň üçin hem Geýenna doly ýok edilmegiň we ýüz öwürmegiň nyşanyna öwrüldi.

Ähli oda zyňylan zatlaryň ol ýerde hemişelik galmadygyny ýene-de belläp geçmelidir. Çünki tenler küle öwürüldiler. „Biziň Hudaýymyz höküm günü iýji otdur (bolar) (Ýewreýler 12:29); Onuň günä bolan gahar-gazabynyň ody günälileri diňe çirkezme we janly ýagdaýda goýandan, gowusy olary doly ýoklar. Taňrynyň halky Ysraýylyň wawilonlylaryň elinden çykaran ozalky hökümleriniň döwründe Geýenna günällileriň we Taňrynyň adamlarynyň jesetlerinden doly bolupdy (Ýeremiýe 7:32-33).

Özüniň ajaýyp ýoly arkaly Reb Isa „geýenna“ sözünü ulanmakda Köne Ähtiň ähli bu ideýalaryny birleşdirdi. Ol Özüniň dolanyp gelende boljak höküm ýerinden ýüz öwürlenleriň „geýenna (ýagny, dowzaha) olaryň gurdy hem ölmeýän sönmez oduna“ (Markus 9:43-44) gitjekdiklerini köp agzap geçipdi. Geýenna ýewreýleriň aňynda ýüz öwürme we bedenleri ýok ediji düşüňjede galar. Şunlukda, biz sönmez oduň günä bolan Taňrynyň gahar-gazabyny we ölüm arkaly günäli bolanlaryň hemişelik ýok edilmesini görkezýän idiomata aňlatmasydygyny görýäris.

„Olaryň gurdy hem ölmeýär“ diýlen sözler doly ýok edilme baradaky bu idiomanyň bir bölegidigi bellidir. Çünki hiç haçan ölmeýän gurtlary göz öňüne getirmek mümkin däldir. Geýennanyň Taňrynyň adamlarynyň arasynda günäli bolanlara jeza berlen ýeri bolandygy baradaky fakt Mesihniň bu geýenna sözünü ulanmagynyň gabatlygyny tassyklaýandyr.

Çekeleşme 14: Ýokaryk göterilme

„Ewangelion“ ybadathanalarynyň arasynda Mesih dolanyp gelende imanlylaryň ýokaryk göge tarap göteriljekdikleri barada giňden ýaýran ynam bardyr. Bu ynam köplenç şol ýeriň ýok edilmek hakdaky ideýasy bilen baglaşdyrylýar. Çekeleşme 9 biz munuň ýaly garaýşyň ýalňyşlygyny görkezipdik. 4.7 bölümde biz şeýle hem Hudaýyň Patyşalygynyň asman däl-de, eýsem ýeriň boljakdygyny aýdypdyk. Bu dini ýalňyşlyklar 1 Selanikliler 4:16-17 aýatlaryň nädogry düşündirilmesine esaslanýandyr: „Çünki Rebbiň Özi...gökden iner, şeýlelikde, ilki bilen Mesihe degişli ölümler direler. Ondan soňra biz, galan dirilerolar bilen bileRebbi howada garşylamak üçin bulutlar içinden alnyp göterileris. Şeýlelikde, elmydama Reb bilen bile bolarys“.

Hoş Habaryň diňe bir böleginiň esasynda çynlakaý netijeleri çykarmaga göz-görtele howp hakda aýtmazdan, bu ýerde imanlylaryň Göklere göteriljekdikleri hakda agzalmaýandygyny bellemelidir. Heniz imanlylar Mesihe gözi düşmänkäler Ol eýyäm asmandan iner. Mesih Ýerusalimda Dawudyň tagtynda mydamalyk şalyk sürer we biz hem Onuň bilen bile ýerde bolarys. Şonuň üçin, biziň Onuň bilen nirelerdir bir asmanda asyl-asyl ýagdaýda ebediligi geçirijegimiz mümkin dälidir. „Howa“ ýer yüzünden diňe birnäçe kilometr ýokary aralygyna çenli ýaýlylandyr we şonuň üçin bu Hudaýyň ýeri bolup hyzmat edýän Göklere degişli bolup bilmez. Hoş Habarda „göterileris“ diýlip terjime edilýän grek jümlesi gönümel manyda „alyp gidileris“ diýmekligi aňladýandyr; munda nähilidir bir kesgitli ugra bolan görkezmeler ýokdur. Lewit 6:4 we Ikinji Kanun 28:31 aýatlarda grek Köne Ähtinde (Septuaginta) bu jümle ogurlanan zadyň „äkidilmesini“ beýan edilende duş gelýär. Bu şeýle hem Resullaryň İşlerinde 8:39-40 duş gelýär: „Rebbiň bir perişdesi Filipusy göterip äkitdi. Wezir hem ony soň görmedi... Filipus Azotede peýda boldy“. Bu ýerde Filipusyň bir ýerden beýleki bi ýere adaty bolmadyk ýagdaýda geçirilendigi barada aýdylýar.

Haçanda Mesih gelende ähli jogapkärli bolanlar höküm ediljek ýere üşerler; ýöne olara ol ýere özleriniň barmaklaryna ýol berilmez. Bu biziň şol ýere gös-göni howada geçiriljekdigimizi aňladýan hem bolmagy mümkindir.

Isa şeýle diýdi: „Ynsan Oglunyň görünjek gününde... ekin meýdanynda iki adam bolar: biri alnar, biri goýlar“ (Luka 17:30, 36). Bu hem garaşylmadyk ýagdaýda äkidiljek hakda oýlanmaga esas döredýär. Resullar çyn ýürekden: „Ýa Reb, nirede?“ diýip sorapdylar. Ol olara: „Maslyk nirede bolsa, garaguşlar hem şol ýere üşüşýändir“ diýip jogap berdi. Garaguşlar howada uçup, maslygyň bar ýerinde oturyşlary ýaly, jogapkär bolanlar hem öz Reblerine duşmak üçin höküm ediljek ýerine geçiriler.

Biz ýene-de Mesihiň höküm etjek ýeri hakdaky öwgüdiň wajyplygyny nygtap geçmelidiris. Höküme ilki bilen jogapkär bolanlar gelmelidirler, olaryň içinden imanlylar sylaglanar. 1 Selanikliler 4:16-17 aýatlaryň ýüzleý okalmagy bizi ähli imanlylaryň asmana göterilip, olaryň ol ýerde Mesih bilen mydamalyk galjakdyklary baradaky netijä eltip biler. Emma, biz ähli jogapkär bolanlaryň hökümde bir ýere üşüriljekdiklerini, mümkin olaryň ol ýere howada geçiriljekdiklerini we soňra bolsa, olaryň öz sylag-peşgeşlerini aljakdyklaryny bilýändiris.

Rim katoliki ybadathanasy ölümden soňra Taňrynyň adamlarynyň janyňyň „asmanyň“ we „ýeriň“ arasyndaky ýarym ýolda ýerleşýän syrat köprüsine gidip biljekdigini öwredýär. Ybadathananyň aýtmagyna görä, bu ýer „päkleme“ üçin hyzmat edýär; bu ýerde jan asmanda halas bolmaga ýaramly bolmak üçin öň ýany biraz wagtlap ejir çekip gezer. Eger-de adam we onuň dost-ýarlary doga-dileg etseler, şemler ýakyp, ybadathana hudaýolluna pul goýberseler, bu janyň syrat köprüsindäki ejir çekmeli wagtyny gysgaltmagy mümkindir. Bu pikirleriň uly ýalňyşdygyny şu mysallardan görmek bolar:

- Bibliýa munuň ýaly ýeriň bardygy hakda hiç zat aýtmaýar.
- Biz janyň içimizdäki nähilidir bir ölmez bölege däl-de, eýsem öz bedenimize degişlidigini görkezipdik. Şonuň üçin „dowzah“ bu jezalar ýeri bolman, eýsem gabyrdyr.
- Imanlylara hiç haçan asmanda halas bolma hakda wada berilmändir. Halas bolma haçanda biz ölümden soňra biraz wagtlap „syrat köprüsinden“ çykanymyzda berilmän, eýsem Mesih dolanyp gelende boljak hökümde bolar (Matta 25:31-34; Ylham 22:12).
- Her bir adam aýratynlykda bolman, eýsem ähli imanlylar peşgeşleri şol bir wagtda alarlar.
- Ölümden soňra syrat köprüsi doktrinanyň çak edişi ýaly aktiwlik bolman, eýsem doly derejede beýhuşlyk bolar.
- Biz Meshiň adyndan suwa çokundyrylma arkaly günälerimizden saplanýandyrys hem-de imanymyzy ölümden soň nähilidir bir ejir çekilýän döwürde berkidmän, eýsem ömrümüzüň häzirki dowamynda Onuň zähmetinde berkidýändiris. Bize durmuşymyzdaky günäniň „köne hamyrmaýasyny aýyrmagymyzy“ buýurýarlar (1 Korintoslylar 5:7); wyjdanymyzy öli işleden päklemegimizi buýurýarlar (Ýewreýler 9:14; 2 Timoteos 2:21). Şonuň üçin biz ölümden soň „syrat köprüsine“ baryp päklenmelimiş diýmän, eýsem häzirki durmuşymyzda päklenmelidiris. „Ine, indi şu amatly wagtdyr, ine, indi şu gutulyş gündür“ (2 Korintoslylar 6:2). „Sytrat köprüsinde“ biraz wagtlap bolmak bilen halas bolunman, eýsem diňe bu durmuşda suwa çokundyrylyp, Hudaýa boýun bolmagymyz we ruhy häsiýetleri ösdürmegimiz biziň halas edilmegimize elter (Galatýalylar 6:8).

Beýleki adamlaryň bizi şemleri ýakmak arkaly halas etmek tagallalary we katoliki ybadathanalarynyň beýleki hudaýýoly peşgeşleri biziň halas bolmagymyza asla täsir etmez. „Öz baýlygyna bil baglaýanlar, mal-mülkleriniň köplügi bilen öwünýänler! Ýöne adam öz doganynyň ebedi ýaşamagy üçin... onuň azat edilmegini asla gazanyp bilmez, onuň üçin Hudaýa töleg töläp bilmez (Zebur 49:6-8).

Çekeleşme 12: Ruh we täze görnüşe geçme

Gadymy döwürlerden bəri adam özüne ölümiň ömrüň soňy daldigine ynandyrmaga çalşyp gelýändir. Munuň netijesinde, onda ölümden soňra onuň ruhuna eýe bolýan başga bir adamyň ýa-da haýwanyň teninde ýaşamagyny dowam etdirýändigini hakda ynam döräpdir. Biz adamyň ruhunyň özüniň içindäki deme (ýaşayyş güýjüne) degişlidigini hem-de adam ölende (Eklest Kitaby 12:7) ruhuň Hudaýa dolanyp barýandygyny görkezipdik. Bu onuň ruhunyň daş-töweregimizde „eýe“ ýaly aýlanyp ýörmeýändigini hem-de şol adamyň şahsyýeti ýaşar ýaly başga adamyny ýa-da haýwany eýelemäge azat daldigini aňladýandyr. „Biziň her haýsýmyz öz edenlerimize görä almytymyzy alarys“ (2 Korintoslylar 5:10). Eger-de biziň edýän işlerimiz we hüý-häsiýetlerimiz mundan öňki adamyň häsiýetiniň funksiýasy bolýan bolsa, onda biziň eden işlerimize görä (Ylham Kitaby 22:12) Taňrynyň hökümi we bize sylap-peşgeşini bermek hakdaky pikir öz manysyny ýitirýändir.

Ruh adamyň ölümi hem-de onuň doly beýhuşlygy bilen Hudaýa gaýdyp barýandyr. Şonuň üçin ölen bilen kontakt gurmaga edilýän her bir synanyşyk bu babatda Bibliýanyň öwredýän zatlaryna çynlakaý düşünişmezligiň bardygyny subut edýändir (ser. Işaya 8:19-20). Bibliýa ölümden soň adamlaryň öz öňki öýlerine ýa-da şäherlerine islendik görnüşde dolanyp gelmeýändigini anyk aýdýandyr. Adamyň ölüminden soň munuň ýaly ýerlerde bolýan hiç hili „ruhlar“ ýa-da „eýeler“ ýokdur. Eýup 20:7-9 muny mundan başga has aýdyň aýdyp bilmezdi: „Onuň tezegi ýaly, ol hem ebedi ýok bolýandyr; ony görenler aýdalar: „ol nirede?“ ... we ony tapmazlar... Ony gören göz, gaýdyp ony görmez; we onuň ýeri-de gaýdyp ony görmez“. Edil şunuň ýaly-da, Eýup 7:9-10 aýatynda: „Ölüler diýaryna düşen daşa çykmaz, dolanyp öz öýüne gelmez, we onuň ýeri hem ony indi bilmez“. Bu tassyklanmalar bilen ylalaşyk bizi özleriniň öýlerine barýarmyş diýlen ölen „ruhlary“ görmek hakdaky ähli gürrüňlerden daşda durmaklyga elter. Munuň ýaly „ruh görmeler“ ýalandyr.

Çekeleşme 13: Biziň direlmegimiziň tebigy aslyýeti

Biz ebedi ýaşayşyň we Taňrynyň tebigatyna geçişligiň imanlylara hökümde soň beriljekdigini görkezipdik. Mesih ilki nobatda Öz hökümüne öňünde jogapkärli bolanlary direlder hem-de olaryň ählisi Onuň huzuryna ýygnanyşanlaryndan soňra olara höküm çykarmaga başlar. Ebedi tebigata geçişligiň hökümde boljakdygy üçin, ähli direljekler ilki bilen ölme tebigatyna eýe bolarlar. Eger-de olar direlende ölmez bedenli bolan bolsalar, onda sylag-peşgeşiň paýlanýan hökümüne geçirmegiň zerurlygy hem bolmazdy.

Hökümden soňra biz gönümel Hudaýyň Patyşalygyna girýändiris (Matta 25:34); şuna görä-de, imanlylar hökümden öň Hudaýyň Patyşalygyna bolýan dälidirler. „Et bilen gan Hudaýyň Patyşalygundan paý alyp bilýän dälidir (şonuň üçin)... biziň barymyz üýtgediljekdiris... Sebäbi bu çüýreýän çüýremezlik donuny geýmelidir, bu ölümlü ölmezlik donuny geýmelidir“ (1 Korintoslylar 15: 50-51, 53). Şonuň üçin, eger diňe biziň Patyşalyga giren dessimizde ölümlükden ölmezlik tebigatyna geçişligiň höküm ediljek ýerde bolup geçjekdigine netije çykarmak bolar. Emma Hudaý tarapyndan ruhlanan resul Pawlus „direlme“ sözünü „jan direlmesi“ manyda, ýagny, hökümden soň ebedi ýaşayşyny aljak imanlylaryň direlmesini köp aýdyp geçýär. Ol elbetde „hem dogrulary, hem egrileriň ölümden direljekdigine“ düşünişdir (resullaryň Işleri 24:15). Ol jogapkär bolan „ýagşylyk edenleriň ýagşylyk üçin (gabyrdan çykjakdyklaryna) direljekdigine, şer iş edenleriň höküm üçin direljekdigine“ (Ýahýa 5:29) akyl ýetiripdir. Şeýlelikde, haçanda Pawlus „direliş“ hakda aýdanda, ol köplenç „jan direlmesine“ salgylanypdyr. Imanlylar öz gabyrlaryndan „jan direlmesinde“ çykarlar – ýerden çykanlaryndan soňra olar höküm ediler we soňra bolsa, ebedi ýaşayş peşgesini alarlar. Bütin bu proses „jan direlmesidir“. Olaryň gabyrlardan „çykmaklarynyň“ hem-de „jan bilen direlmegiň“ arasynda tapawutlyk ýokdur. Pawlus „ölümden direlişe ýetmek üçin“ (Filipililer 3:11) mesihi durmuşda ýaşamaga özüniň dyrjaşandygyny aýdýar. Onuň jogapkär bolandygy üçin hökümde hasabat bermek üçin direler. Onuň „direlişe ýetmek üçin“ dyrjaşandygy bolsa, „direliş“ bu ýerde „jan direlmesine“ deňşlidigini aňladýandyr.

„Direliş“ sözünüň „jan direlmesi“ (Luka 14:14 bilen deňşdiriň) manysynda ulanylyşynyň beýleki mysallaryny Luka 20:35; Ýahýa 11:24; 1 Korintoslylar 15:21, 42; Ýewreýler 11:35; Ylham 20:6 aýatlarda hem duş gelip bileris. „Direliş“ sözünüň ulanylyşy 1 Korintoslylar 15 bapda bolşy ýaly, 1 Korintoslylar 15:22 – „ölüler çüýremez bolup direljekdirler“ diýlen aýatynyň manysyna düşünmäge ýardam berýär. „Ölüler“ sözünüň käte (aýratynda 1 Korintoslylar 15) hökümde ebedi ýaşayşyny almak üçin direljek öli imanlylara deňşlidigine üns bermelidir: 1 Korintoslylar 15: 13, 21, 35, 42; 1 Selanikliler 4:16; Filipililer 3:11; Ylham 14: 13; 20:5-6. 1 Selanikliler 4:16-17 aýatlarynda Mesihniň dolanyp gelmegi bilen baglanyşykly wakalar görkezilýär:

9. Mesih adamlaryň gözlerine görünüp asmandan düşer.
10. Ölüler direlerler.
11. Şol döwre çenli diri bolan jogapkärli bolanlar höküme eltilerler.

Hemmeler bir ýere ýygnanyşanlaryndan soňra (Matta 25:31, 34; 13:41-43) ebedi ýaşayyş hakdaky bildiriş yglan ediler; şonuň üçin ölmezlik direlişde yglan edilip bilmez, sebäbi iň soňky ähliumumy ýygnanyşygyň esasy bolar. Biz ähli imanlylaryň şol bir pursatda (Matta 25:34; Ýewreýler 11:39-40) sylag-peşgeşleri aljakdyklaryny görkezipdik. Eger-de ölmezlik direlişde yglan edilen bolsa, onda bu mümkin bolmazdy. Çünki bu umumy diri jogapkärli bolanlaryň ýygnanyşygy esaslendyrýandyr.

Emma biziň wagta düşünişimiziň ýöne ynsan aklynyň ölçegindedigini bellemelidir. Hudaý munuň bilen asla bagly däl. Mesih gelende boljak wakalaryň aýratyn hronologiyasyny işläp düzmek üçin ýerine ýetiriljek synanyşyklarda has uzagra-da aralaşmak mümkindir. Höküm ýerindäki direliş we biziň ölmezlige geçişimiz „birden göz-açyp ýumasy“ (1 Korintoslylar 15:51) bolup geçer. Eger zerur bolan ýagdaýda, Mesih dolanyp gelen pursadynda wagt ölçegi başga bir ölçegde gider. Bu hem höküm edilenler üçin bolar. Bibliýanyň umumy esasy her bir jogapkärli bolanyň hökümiň öňünde özüniň durmuşy hakda hasabat berjekdiginden hem-de bu hakda biraz derejede özüniň kazysy bolan, Reb Isa bilen gürleşjekdiginden ybaratdyr (Matta 25:44 we ş.m.; Ekleziast Kitaby 3:17; 12:14; Luka 12:2-3; 19:23; Ýezekil 18:21, 22; 1 Timoteos 5:24-25; Rimliler 14:11-12).

Jogapkärli bolanlaryň ummasyzsygyny göz önüne tutmak bilen, biz hemmämiziň şol bir pursatda we şol bir wagtyň özünde-de, aýrybaşga höküm edilmegimiz üçin wagt birliginiň saklanjakdygyny ýa-da örän galnadyljakdygyny bilmelidir. Bütün direliş we höküm edilme prosesiniň „göz-açyp ýumasy“ bolmagy üçin bu stadiýada wagt ölçeginiň galnadyljakdygy sebäpli, köplenç bu direliş wakasy imanlylara beriljek ebedi ýaşayyş baradaky wakalar hökmünde hem aýdylýandyr. Emma bu biziň gabyrdan höküm ediljek ýerine we soňra bolsa, Taňrynyň rehimdarlygy bilen ebedi ýagdaýyna geçirilme tizliginde bolup geçer. Mundan öň agzap geçen aýatlardan Bibliýanyň öwgütleriniň esasynda, ebedi ýaşayyş direlişde berilmän, eýsem, höküm edilende beriljekdigini bilmelidir. Şol sebäpli hem, 1 Selanikliler 4:16 imanlylaryň surnayyň sesi bilen çagyryljakdyklary aýdýar. 1 Korintoslylar 15:52 hem olara ölmezligiň berilmegi bilen baglaşdyryp, şol surnay hakda aýdýandyr. Bu şeýle hem Pawlusyň näme üçin direliş barada höküm ýerine çagyrylma baradaky ýaly oýlanandygyny düşündirýär (mysal üçin Filipililer 1:23).

Çekeleşme 14: Ýokaryk göterilme

„Ewangelion“ ybadathanalarynyň arasynda Mesih dolanyp gelende imanlylaryň ýokaryk göge tarap göteriljekdikleri barada giňden ýaýran ynam bardyr. Bu ynam köplenç şol ýeriň ýok edilmek hakdaky ideýasy bilen baglaşdyrylýar. Çekeleşme 9 biz munuň ýaly garaýyşyň ýalňyşlygyny görkezipdik. 4.7 bölümde biz şeýle hem Hudaýyň Patyşalygynyň asman däl-de, eýsem ýeriň boljakdygyny aýdypdyk. Bu dini ýalňyşlyklar 1 Selanikliler 4:16-17 aýatlaryň nädogry düşündirilmesine esaslanýandyr: „Çünki Rebbiň Özi...gökden iner, şeýlelikde, ilki bilen Mesihe degişli ölümler direler. Ondan soňra biz, galan dirilerolar bilen bileRebbi howada garşylamak üçin bulutlar içinden alnyp göterileris. Şeýlelikde, elmydama Reb bilen bile bolarys“.

Hoş Habaryň diňe bir böleginiň esasynda çynlakaý netijeleri çykarmaga göz-görtele howp hakda aýtmazdan, bu ýerde imanlylaryň Göklere göteriljekdikleri hakda agzalmaýandygyny

bellemelidir. Heniz imanlylar Mesihe gözi düşmänkäler Ol eýýäm asmandan iner. Mesih Ýerusalimda Dawudyň tagtynda mydamalyk şalyk sürer we biz hem Onuň bilen bile ýerde bolarys. Şonuň üçin, biziň Onuň bilen nirelerdir bir asmanda asyl-asyl ýagdaýda ebediligi geçirijemiz mümkin dälidir. „Howa“ ýer yüzünden diňe birnäçe kilometr ýokary aralygyna çenli ýaýyladyr we şonuň üçin bu Hudaýyň ýeri bolup hyzmat edýän Göklere degişli bolup bilmez. Hoş Habarda „göterileris“ diýlip terjime edilýän grek jümlesi gönümel manyda „alyp gidileris“ diýmekligi aňladýandyr; munda nähilidir bir kesgitli ugra bolan görkezmeler ýokdur. Lewit 6:4 we Ikinji Kanun 28:31 áyatlarda grek Köne Ähtinde (Septuaginta) bu jümle ogurlanan zadyň „äkidilmesini“ beýan edilende duş gelýär. Bu şeýle hem Resullaryň Işlerinde 8:39-40 duş gelýär: „Rebbiň bir perişdesi Filipusy göterip äkitdi. Wezir hem ony soň görmedi... Filipus Azotede peýda boldy“. Bu ýerde Filipusyň bir ýerden beýleki bi ýere adaty bolmadyk ýagdaýda geçirilendigi barada aýdylýar.

Haçanda Mesih gelende ähli jogapkärli bolanlar höküm ediljek ýere üýşerler; ýöne olara ol ýere özlerniň barmaklaryna ýol berilmez. Bu biziň şol ýere gös-göni howada geçiriljekdigimizi aňladýan hem bolmagy mümkindir.

Isa şeýle diýdi: „Ynsan Oglunyň görünjek gününde... ekin meýdanynda iki adam bolar: biri alnar, biri goýlar“ (Luka 17:30, 36). Bu hem garaşylmadyk ýagdaýda äkidiljek hakda oýlanmaga esas döredýär. Resullar çyn ýürekden: „Ýa Reb, nirede?“ diýip sorapdylar. Ol olara: „Maslyk nirede bolsa, garaguşlar hem şol ýere üýşüşýändir“ diýip jogap berdi. Garaguşlar howada uçup, maslygyň bar ýerinde oturyşlary ýaly, jogapkär bolanlar hem öz Reblerine duşmak üçin höküm ediljek ýerine geçiriler.

Biz ýene-de Mesihiň höküm etjek ýeri hakdaky öwgüdiň wajyplygyny nygtap geçmelidiris. Höküme ilki bilen jogapkär bolanlar gelmelidirler, olaryň içinden imanlylar sylaglanar. 1 Selanikliler 4:16-17 áyatlaryň ýüzleý okalmagy bizi ähli imanlylaryň asmana göterilip, olaryň ol ýerde Mesih bilen mydamalyk galjakdyklary baradaky netijä eltip biler. Emma, biz ähli jogapkär bolanlaryň hökümde bir ýere üýşüriljekdiklerini, mümkin olaryň ol ýere howada geçiriljekdiklerini we soňra bolsa, olaryň öz sylag-peşgeşlerini aljakdyklaryny bilýändiris.

Bap 4: Soraglar

1. Ölümde soň nämeler bolup geçýär?
 - a) Jan Göklere tarap ugrayar.
 - б) Biz beýhuş ýagdaýda bolýandyrys.
 - в) Höküme çenli jan başga bir ýerde saklanýýar.
 - г) Günäli bolanlar dowzaha, imanlylar bolsa, Göklere ugrayandyrlar.
2. Jan näme?
 - a) Biziň içimizdäki ölmez bir bölejik.
 - б) „Ten“, „şahsyýet“, „yaratma“ aňladýan söz.
 - в) Bu hem edil ruh diýlen ýalydyr.
 - г) Ölümde soň göklere ýa-da dowzaha ugradýan zat näme?
3. Ynsan tebigatyň aslyýeti nämedir?

4. Adamyň tebigy aslyýetini gysgaça beýan ediň.
5. Ölümiň beýhuş ýagdaýdygyny tassyklaýan iki sany aýaty Bibliýadan mysal getiriň.
6. Mesihniň höküm etjek ýeri hakda siz näme bilýärsiňiz?
7. Kim direldip, höküm ediler?
8. Dowzah (ölüler diýary) näme?
9. Geýenna näme?

Öz jogaplaryňyzy awtor Dankan Histere elektron hat arkaly ýollaň info@carelinks.net

5.1 Patyşalygyň kesgitlemesi

Biziň öňki baplarymyzda biz Hudaýyň maksadynyň Mesih gaýdyp gelende Özüniň wepadar bolan adamlaryna ebedi ýaşaýşyny peşgeş bermekden ybaratdygyny görkezipdik. Bu ebedi ýaşaýş ýer ýüzünde bolar; bu barada Hudaýyň ençeme gezek aýdan wadalarynda imanlylaryň asmana göteriljekdikleri hakda hiç hili söz bolmandy. Ýerdäki ebedi ýaşaýş babatda „*Patyşalygyň Hoş Habary*“ (ýagşy habarlar) (Matta 4:23) Hudaýyň wadalary görnüşde Ybraýyma habar berlipdir (Galatýalyklar 3:8). Hudaýyň Patyşalygy haçan Mesih gaýdyp gelip, bu wadalar hasyl bolanda bolar. Hudaý Özüniň ýaradan dünýäsiniň häzir hem Patyşasy bolsa-da, Ol adama dünýäni we öz durmuşyny isledigiçe dolandyrmaga erk-ygtyýar berýär. Şeýlelikde, häzirki dünýä „*adamyň patyşalygydyr*“ (Resullaryň Işleri 2:37-44; 4:17).

Haçanda Mesih gaýdyp gelende „*dünýä Patyşalygy Rebbimiziňki we Onuň Mesihiniňki boldy. Ol hem ebedilik höküm sürer*“ (Ylham 11:15) diýle sözler hasyl bolar. Şonda Hudaýyň erki we islegleri doly we aýdyň derejede ýerde hasyl bolar. Şonuň üçin hem Isa bize „...*Patyşalygyň gelsin; Gökde bolşy ýaly, ýerde-de Seniň islegiň amala aşsyn*“ (Matta 6:10) diýip dogma-dileg etmegi öwredýär. Bu ýerden „*Hudaýyň Patyşalygy*“ diýlen sözler „*Gökleriň Patyşalygy*“ diýlen sözler bilen çalşyrylýar (Matta 13:11; Markus 4:11 bilen deňşdirilýär). Biz hiç haçan „asmandaky patyşalyk“ diýip okamaýandygymyza üns beriň; ýöne asmanyň patyşalygyny Mesih gaýdyp gelenden soň dikelder. Perişdeleriň Hudaýyň erkine asmanda boýun boluşlary ýaly (Zebur 103:19-21), imanlylar hem ýerde „*Perişdeler ýaly*“ (Luka 20:36) Hudaýyň geljekki Patyşalygynda bolarlar.

Mesih gelende Hudaýyň Patyşalygyna bolan giriş biziň bu durmuşda çeken ähli mesihi jebir-jepalarymyzyň soňky netijesi bolar (Matta 25:34; Resullaryň Işleri 14:22); şonuň üçin bu zatlaryň ählisine biziň dogry düşünmegimiz örän zerurdyr. Filipusyň Mesih hakdaky wagyz etmeleri „*Hudaýyň Patyşalygy we Isa Mesihiniň ady baradaky Hoş Habary*“ (Resullaryň Işleri 8:5, 12) hökmünde kesgitlenýändir. Pawlusyň wagyz-nesihatlary hem „*Hudaýyň Patyşalygynyň*“ onuň esasy mowzogy bolandygyny ýatladýarlar (Resullaryň Işleri 19:8; 20:25; 28:23, 31). Şonuň üçin, ilki bilen biziň Hudaýyň Patyşalygy hakdaky öwgüdi doly derejede bilmegimiz has zerurdyr; çünki bu Hoş Habar ýazgylarynyň wajyp bölegidir. „*Biz Hudaýyň Patyşalygyna köp muşakgatlar bilen girmelidiris*“ (Resullaryň Işleri 14:22); bu biziň ýaşaýş tunneliniň ahyryndaky ýagtylykdyr. Bu hem biziň hakyky mesihi durmuşymyza girýän pidalary ýerine ýetirmäge höwes döredýändir.

Wawilon şasy Nawuhadonosor dünýäniň geljegini bilmek isläpdir (ser. Daniýel 2). Gije düýşünde ol dürli metallardan ýasalan ullakan heýkeli görýär. Daniýel bu heýkeliň altyn başynyň Wawilonyň patyşasyny aňladýandygyny düşündiripdir (Daniýel 2:38). Mundan soň Ysraýylyň daşyndaky ýerde uly patyşalyklar bolar we ahyrsoňunda bolsa „*ayak çaryklarynyň ýary demirden, ýarysy bolsa, palçykdan bolşy ýaly, patyşalygyň ýarysy berk, ýarysy bolsa, gowşak*“ boljak ýagdaý ýüze çykar (Daniýel 2:42).

Häzirki wagtda dünýäde köp halklar ýaşaýandyrlar. Bularyň käbirleri güýçli bolsa, käbirleri hem gowşakdyrlar. Soňra Daniýel dagdan gopan uly bolmadyk bir daşyň bu heýkeli urup, onuň aýagyny döwendigini we özüniň bolsa, uly daga öwrülip, bütin ýeri tutandygyny aýtdy. Bu daş Isanyň nusgasy bolupdy (Matta 21:42; Resullaryň Işleri 4:11; Efesliler 2:20; 1 Petrus 2:4-8). Onuň bütin dünýäde ýaratjak bu „*dagy*“ hem Hudaýyň ebedi Patyşalygynyň özüdir. Bu Isa Mesihiniň ikinji sapardaky gelşinde bolar. Bu pygamberligiň öz-özi hem Patyşalygyň asmanda bolman, eýsem ýerde boljakdygyny subut edýändir.

Patyşalygyň Mesih dolanyp gelende doly bina ediljekdigi hakdaky sorag Bibliýanyň beýleki ýerlerinde hem beýan edilýändir. Şeýdip Pawlus Isanyň dirileriň we ölüleriň „*Onuň we Onuň Patyşalygynyň gelmeginde*“ üstünden höküm çykarjakdygyny aýdýar (2 Timoteos 4:1). Miheý (4:1) Daniýeliň Hudaýyň Patyşalygynyň ullakan dag ýaly boljakdygy barada aýdan ideýasynyň üstüni ýetirýär. „*Soňky günler şeýle bolar: Rebbiň öýi dag kimin goýlar*“. Soňra ýerdäki patyşalyk beýan edilýär (Miheý 4:1-4). Hudaý Ýerulamidaky Dawudyň tagtyny Isa berer: „*we mydamalyk şalyk sürer, we Onuň Patyşalygynyň soňy bolmaz*“ (Luka 1:32-33). Bu ýerde Isanyň haýsy pursatda Dawudyň tagtynda şalyk etmäge başlajakdygy hem-de Onuň patyşalygynyň haçan başlajakdygy barada sorag ýüze çykýar. Bu Mesih dolanyp gelende bolar. „*Onuň Patyşalygynyň soňy bolmaz*“ diýlen sözler Daniýel 2:44 aýatyndaky: „*Göklerdäki Hudaý weýran bolmajak mydamalyk*

patyşalygyny bina eder we bu patyşalyk beýleki halka geçirilmez“ diýlen sözler bilen utgaşýandyr. Ýlham 11:15 Mesihniň ikinji gelşi beýan edilende hem şol bir dil ulanylýar: „*Dünyä patyşalygy Rebbimiziňki we Onuň Mesihiniňki boldy. Ol hem ebedilik höküm sürer*“. Mesihniň patyşalygynyň we Onuň ýerde şalyk sürmeli wagtynyň nähilidir bir kesgitli wagty bolmalydyr. Munuň jogaby ýene şeýle bolar – bu Onuň gaýdyp gelen wagtynda bolar.

0502

5.2 Patyşalyk häzir bina edilmedikdir

Hudaýyň Patyşalygynyň häzir doly bardygy hem-de onuň häzirki imanlylardan – „ybadathanalardan“ ybaratdygy barada giňden ýaýran pikir bardyr. Hakyky ynanýanlar eýýäm „halas edilen“ hem bolsalar we olara Patyşalykdan gowy ýerler berlen hem bolsa, emma biziň häzir doly derejede Patyşalykda däldigimiz aýdyňdyr. Çünki ony bina etmäge heniz Mesih gaýdyp gelmedi.

Biziň şu pursada çenli öwrenenlerimizden „*et bilen ganyň Hudaýyň Patyşalygyndan paý alyp bilmeyänini*“ aýdyň bolýar (1 Korintoslylar 15:50). Biz „*Onuň Özünü söýenlere wada eden Patyşalygynyň mirasçylarydyrys*“ (Ýakup 2:5); çünki suwa çokundyrylma bizi Ybraýyma berlen wadalaryň mirasçylary edýändir. Bu wadalar bolsa, Patyşalygyň Hoş Habarynyň esasy düzýändir (Matta 4:23; Galatýalyklar 3:8, 27-29). Şonuň üçin, Bibliýada mirasçylyk baradaky Ybraýyma berlen wadalaryň Mesih dolanyp gelende amala aşjakdygyny aýdýan aýatlaryň köp duş gelýändigini geň däl (Matta 25:34; 1 Korintoslylar 6:9-10; 15:50; Galatýalyklar 5:21; Efesliler 5:5). Geljekki mirasçylyk hakdaky bu aýatlardaky diliň özi hem Patyşalygyň häzirki imanlylardan ybarat däldigini görkezýändir.

Isa „*basym Hudaýyň Patyşalygy görünmelidir*“ diýip oýlanýanlaryň pikirini düzetmek üçin olara bir timsaly gürrüň berdi. Isa şonuň üçin diýdi: „*Bir asyldada özüne patyşalyk alyp geljek bolup, biz uzak ýurda ýola düşýär*“. Özüniň ýok boljak wagty ol öz hyzmatkärlerine kesgitli ýumuş beripdir. „*Ol patyşalygy alyp, yzyna gelende, şol hyzmatkärlerini ýanyna çagyrypdyr*“ hem-de olaryň üstünden höküm çykarypdyr (Luka 19:11-27).

Iň ýokary derejedäki adam – bu Patyşalygy almak üçin „*uzak ýurda*“ ugraýan Isadyr. Ol ony alyp, höküm edilmeli wagta çenli dolanyp geler we bu hem Onuň ikinji sapardaky gelşi bolar. Şonuň üçin öz Repleri ýok wagty, „hyzmatkärlerde“ Patyşalygyň häzir bolmagy mümkin däl.

Ýokarda aýdylanlar şeýle hem Bibliýanyň şu aşkdaky ýerleri bilen tassyklanýandyr:

- „*Meniň Patyşalygym bu dünýäden däl*“ diýip, Isa ýönekeý düşündiripdir (Ýahýa 18:36). Ýöne şol wagt hem Ol: „*Men Patyşa*“ diýip bilipdir (Ýahýa 18:36). Ol şeýdip, Özünüň häzirki „patyşalygynyň“ eýýäm häzir bina edilendigini aňlatmaýandygyny görkezipdir.
- Mesih Öz şägirtlerine: „*Atamyň Patyşalygynda siziň bilen bile tazesini içjek günüme çenli, üzüm şiresini gaýtadan içmerin*“ diýip, Özünüň indi gaýdyp üzüm şiresini içmejekdigini aýtdy (Matta 26:29). Bu Patyşalygyň geljekde boljakdygy göz önüne tutulandygy aýdyňdyr. „*Haçanda Ol şäher-şäher, oba-oba aýlanyp, wagyz edip, Hudaýyň Patyşalygynyň hoş habaryny bildirende*“ (Luka 8:1), adamlar muňa düşünişdirler. „*Hudaýyň Patyşalygynda çörek iýjek ne bagtly*“ (Luka 14:15).
- Luka 22:29-30 bu mowzuga dowam etdirýär: „*Siz Meniň Patyşalygymda saçagymyň başynda oturyp, iýip-içer ýaly, tagtlarda oturyp, Ysraýylyň on iki taýpasynyň üstünden höküm çykarar ýaly, Atamyň Maňa belleýşi kimin, Men-de size bir patyşalyk belleýärin*“.
- Isa Özünüň ikinji sapar gelende boljak alamatlary düşündirip, şeýle sözler bilen tamalady: „*Şonuň ýaly hem bu zatlaryň bolanyny göreňizde Hudaýyň Patyşalygynyň golaýdygyny bilin*“ (Luka 21:31). Bu Patyşalygyň Mesihniň ikinji gelşinden öň, ýagny häzir bardygy baradaky tassyknamalara düýbünden garşy gelýändir.
- „*Biz Hudaýyň Patyşalygyna köp muşakgatlar bilen girmelidiris*“ (Resullaryň İşleri 14:22). Tüýs ýürekden ynanýanlaryň her haýsynyň Patyşalygyň gelmegi hakda çynlakaý doga-dilegde bolýandygy geň däl (Matta 6:10).

- „*Sizi Öz Patyşalygyna çagyran*“ Hudaýyň sözleriniň jogabyna (1 Selanikliler 2:12), biz ruhy ýaşasymyz arkaly bu Patyşalyga häzir girmäge ýygyn etmelidiris (Matta 6:33). Hudaýyň Patyşalygy Siziň kalbyňyzdamyka?

Bu ynandyryjy delillere garamazdan, kök prawoslaw hristianlar öz imanyny Patyşalygyň ynanýanlaryň kalbynda häzir bardygynyň esasynda gurýandyrlar. Munda olar diňe bir jümleden ugur alýandyrlar: „*Hudaýyň Patyşalygy siziň kalbyňyzdadyr*“. Kontekste görä, Isa fariseýler bilen gürleşipdi (20 aýat); we şonuň üçin „siziň“ diýlen söz olara degişlidir. Elbetde, olar mesihi imanlylardan bolmandylar – Hudaýyň Patyşalygy olaryň kalbynda ýaradylan bolmandy.

Ýewreýler Mesihi garşy almakdaky ýygyn etmelerinden köpçülikleýin uly çykyşlary gurnadylar. Bu bölümde „Hudaýyň Patyşalygy“ diýlen sözleri „Mesih“ sözi bilen ýerini çalşyp bolardy. Çünki ol şol Patyşalygyň Patyşasy bolar. Şeýlelikde, haçanda Isa Ýerusalime girende, adamlar gygyryşmaga başlapdylar: „*Hosanna! Rebbiň adyndan gelýän (Mesih) gutly bolsun! Atamyz Dawudyň golaýlap gelýän patyşalygy gutly bolsun!*“ (Markus 11:9-10). Bu ýerde „patyşalyk“ diýlen söz „Mesih“ sözüne deňdir. Ýahýa Çokundyryjy öz wagyz-nesihatlarynda „*Gökleriň Patyşalygy golaýlady. Çünki ol (Isa) öňünden aýdylanyň Özüdir*“ (Matta 3:2-3). Haçanda fariseýler Isadan „*Hudaýyň Patyşalygynyň haçan geljekdigi*“ hakda soranlarynda, ol olara „*Ynsan Oglunyň*“ geljegi hakda jogap beripdir (Luka 17-20-24).

Mesih ýewreýleriň Mesihiň gelmegine özlerniň garaşandyklaryny güýçli derejede görkezendiklerini gördi. Olar özlere duýdansyz güýjüň görkezilmegi hakda oýlanyp, hatda Mesihe, ýagny öz aralaryndaky Isanyň ýönekeý ýahsyýetindäki „Hudaýyň Patyşalygyna“ üns hem bermändirler. Ol olara şeýle duýduryşy hem beripdir: „*Hudaýyň Patyşalygy ne göze görnüp geler, ne-de „ine, bu ýerde!“ ýa-da „ine, ol ýerde!“ diýerler. Çünki Hudaýyň Patyşalygy siziň içiňizdedir*“ (Luka 17:20-21).

0503

5.3 Hudaýyň Patyşalygy geçmişde

Hudaýyň Patyşalygy ynanýanlar üçin geljekki sylag bolar. Şuňa görä-de, bu olara gysga wagtlaýyndaky ejir çekmelerden we näsazlyklardan üstün çykmak bilen, Mesihiň ýaşasýy ýaly ýaşamaga ruhlandyrýar. Şonuň üçin ynanýanlar özlerniň ähli gününü geljekki Patyşalygyň keramatlaryna has gowy düşünmekde we gadryny bilmekde geçirjekdiklerine garaşmak bolar. Bu olaryň ähli ruhy ýygyn etmeleriniň jemi hem-de Hudaýa öz Atalary hökmünde söýgi bildirmeleri bolar.

Mukaddes Ýazgylar Hudaýyň Patyşalygynyň nähili boljakdygy hakda jikme-jik edip köp aýdýandyr. Bulardan diňe birnäçesine aýdyň düşünmek üçin, adam özüniň bütin ömrüni sarp etmeli bolar. Geljekki Patyşalygyň käbir esasy prinsiplerine düşünmegimiziň bir usuly hem, Hudaýyň Patyşalygynyň geçmişde Ysraýyl patyşalygynyň görnüşinde bolup geçendigine düşünmegimizdir. Munuň ýaly Patyşalyk Mesih gaýdyp gelende bolar. Geljekki Patyşalygyň gurnalşyna giňişleýin niýetde düşüniş bilmegimiz üçin, Bibliýa bize Ysraýyl halky hakda köp maglumatlary berýändir.

Köplenç ýagdaýda Hudaý „*Ysraýylyň Patyşasy*“ ýaly beýan edilýändir (Işaya 44:6; Işaya 41:27; 43:15; Zebur 47:3; 88:19; 149:2 bilen deňşdiriň). Mundan Ysraýyl halkynyň Onuň Patyşalygy bolandygy aýdyň bolýar. Ysraýyllylar Müsürden çykyp, Gyzyly deňzinden geçenlerinden soňra Hudaý bilen Sinaý dagynda äht baglaşyp, Hudaýyň Patyşalygyna öwrüldiler. Olaryň bu ähti ýöretmek isleglerine görä, Hudaý olaryň „*ähli halklaryň içinden miras...we mukaddes halk boljakdyklaryny*“ olara aýtdy (Çykyş 19:5-6). Şeýlelikde, „*Haçanda Ysraýyl Müsürden çykanda... Ysraýyl Onuň emlägine (ýa-da Patyşalygyna) öwrüldi*“ (Zebur 113:1-2). Şeýle ylalaşygy baglaşyp, ysraýyllylar Sinaý çöllüginde geçdiler we wada berlen Kengan ýurdunda mesgen tutdylar. Olaryň Patyşasy Hudaýyň Özi bolandygy sebäpli, olary „patyşalar“ bolman, eýsem „kazylar“ dolandyrypdyrlar (mysal üçin Gedeon we Salman). Bu kazylar patyşa bolman, eýsem Gökler tarapyndan ýolbaşçylyk edilýän administratorlar bolupdyrlar. Olar bütin ýurdy dolandyрман, eýsem ýurduň aýry-áýry böleklerini dolandyrypdyrlar. Hudaý olary kesgitli bir maksatlar üçin köplenç çagyrypdyr. Ysraýyllylaryň toba gelmesi hem-de olaryň duşmanlardan azat edilmesi muňa mysal bolup biler. Haçanda ysraýyllylar Gedeona özlerniň patyşasy bolmagy haýyş edenlerinde, ol „*Men sizi dolandyрман... Reb sizi dolandyрýar*“ diýip jogap beripdir (Kazylar Kitaby 8:23).

Iň soňky kazy Şamuel bolupdyr. Onuň döwründe ysraýyllylar öz daş-töweregindäki halklar ýaly bolmak üçin özlere patyşa-adamy haýyş edipdirler (1 Patyşalyklar Kitaby 8:5-6). Özüniň bütin taryhynyň dowamynda Taňrynyň hakyky halky özüniň Hudaý bilen ýakyn gatnaşyklarynyň gadryny bilmezlik we bu ýakyn gatnaşyklaryny özüni gurşap alýan dünýäni görmegiň hatyrasyna pida etmek ýaly günäli meýillere köp gezek uçrapdyrlar. Bu zeýilli meýiller biziň häzirki dünýämizde hem örän güýçlidir. Hudaý Şamuele: „*Meniň olaryň üstünden şalyk ýöredip bilmezligim üçin, olar Menden yüz dönderdiler*“ diýip nalapdyr (1 Patyşalyklar Kitaby 8:7). Emma Hudaý olara köp sanly patyşalary ýollapdy. Olaryň içinden ruhy taýdan has bilimli bolanlar Onuň Patyşalygyndan Ysraýylyň ýüz öwürendigine garamazdan, onuň heniz hem Hudaýyň Patyşalygy bolandygyny tassyklap gelipdirler. Munuň ýaly kazylar Ysraýyly özleriniň akly bilen dolandyрман, eýsem Hudaýyň adyndan dolandyryandyklaryna düşünişdirler.

Munuň ýaly esasa düşünmeklik bize Dawudyň ogly Süleýmanyň dolandyryşyny beýan etmäge mümkinçilik berýär. Çünki Hudaý ony „*seniň Hudaýyň bolan Rebbiň Öz tagtynda patyşa edip oturmaga pata berdi*“ (2 Par. 9:8; 1 Par. 28:5; 29:23). Süleýmanyň hökümdarlygy Ysraýyla parahatlygy we gülläp ösüşi berdi hem-de Hudaýyň geljekki Patyşalygynyň nusgasy boldy. Ynha şonuň üçin hem Süleýmanyň ysraýyllylaryň patyşasy bolup, olary Hudaýyň adyndan dolandyrandygy ýaly, geljekde Isanyň Hudaýyň tagtynda oturyp, olaryň Patyşasy hökmünde, olara hökümdarlyk etjekdigi nygtalýar (Matta 27:37, 42; Ýahya 1:49; 12:13).

Köne Ähtde aýdylýan köp sanly imanly patyşalaryň hökümdarlyk edişlerine Mesihniň geljekki Patyşalygynyň nusgasy ýaly düşünilipdir. Isa boljak Patyşalygy edil Süleýmanyň Hudaý üçin Ýerusalimda ybadathana gurnaşy ýaly gurar (ser. Ýezekil 40:48). Ýezekiýa we Süleýmanyň goňşy halklardan sowgatlary we minnetdarlyklary kabul edip (3 Patyşalyklar Kitaby 10:10), Ysraýylyň ak pata berlen topragyny bol hasylyly we gülläp ösýän edişleri ýaly (Işaýa 37:30), Mesihniň bütindünýä Patyşalygynda ähli zat mundan hem ençeme gezek köp bolar.

Är-aýal durmuşy

Özüniň gowy başlangyjyna garamazdan, Süleýman eýýäm ýaşlygyndan özüniň är-aýallyk borçlarynda ýalňyşlyk goýbermäge başlapdyr. Bu hem onuň ýaşı gitdigiçe güýjüni kemeldipdir. „*Süleýman patyşa köp özge ýurtly zenanlara aşyk bolupdyr... Rebbiň Ysraýyl ogullaryna: „Olaryň siziň kalbyňyzy öz hudaýlaryna boýun egdirmez ýaly, olara gatyşmaň, we goý olar hem size gatyşmasynlar*“ diýen Moawitli, Ammonitli, Idumeyanly halklardan bolan zenanlara; Süleýman söýgi bilen olara ýanaşypdyr... we şeýdip onuň aýallary onuň ýüregini azdyrypdyrlar. Süleýmanyň garran döwri onuň aýallary onuň kalbyny özge hudaýlara çekipdirler, we onuň ýüregi doly derejede öz Hudaýy Rebbine wepaly bolmandyr... Süleýman Rebbiň halamaýan işlerini berjaý edipdir we Rebbe doly gulak asmandyr... Şonda Rebbiň Süleýmana gahary gelipdir... hem-de Reb Süleýmana diýipdir... Men senden patyşalygy alaryn“ (3 Patyşalyklar Kitaby 11:1-11).

Süleýmanyň imanda pese düşüşi bütin ömründe dowam edipdir. Ysraýyl Hudaýyny äsgermeýän aýallar bilen onuň gatnaşyk etmesi ony olaryň ýalan hudaýlaryna tagzym etmegine has-da köp getirmäge başlapdyr. Onuň aýallarynyň söýgüsi ony şeýle bir kör etdi welin, hatda ol hakyky Hudaýa-da şol hudaýlar kimin azgynly seretmäge başlapdyr. Wagtyň geçmegi bilen onuň kalby Ysraýyl Hudaýyndan daşlaşdy. „*Onuň ýüregi ýerinde bolmandy*“, ýagny, onuň kalby ýalan hudaýlara tagzym etmäge garşy bolmandy. Onda hakyky Hudaýa ýürekden bolan ysnyşygy bolmazlygy „*Hudaýyň ýnünde ýamanlyk boldy*“ hem-de Hudaýyň Süleýman bilen öz gatnaşyklarynyň kesmegine getirdi. Ysraýyl ogullaryna beýleki halklardan aýal almaly däldigi telim gezek aýdylypdy (Çykyş 34:12-16; Isa Nawin Kitaby 13:12-13; Ikinji Kanun Kitaby 7:3).

Mesihniň adyndan çokundyrylyp, biz-de ruhy ysraýyllylar bolýandyrys. Eger-de biz ýalňyz bolsak, onda biz öz imanymyza ýarik bolýan we „*Rebde*“ (1 Korintoslylar 7:39) bolan, ýagny, „*Mesihniň adyndan*“ çokundyrylan adama öýlenmelidiris ýa-da durmuşa çykmaladyrys. Ýöne eger-de biz çokundyrylýan wagtymyz eýýäm öýlenen ýa-da durmuşa çykan bolsak, onda biz öz ýanyoldaşymyz bilen aýrylyşmaly däldiris. Biziň är-aýallyk gatnaşyklarymyz biziň imanymyz arkaly mukadde edilendir (1 Korintoslylar 7:12-14). Hakyky Hudaýy tanamaýanlara akyl ýetirme bilen öýlenmeklik ýa-da durmuşa çykmaklyk ahyrsoňy biziň imandan dänmegimize getirer. Mümkin Süleýman Hudaýyň bular ýaly aýallar hakdaky duýduryşlaryň wajyplygynyň gadryny bilen däldir: „*Olar siziň kalbyňyzy syndyrarlar*“ (3 Patyşalyklar Kitaby 11:2; Çykyş 34:16). Munuň ýaly düzgünden çykmak üçin özüne uly erk etme hem-de çynlakaý toba etmeklik gerekdir.

Mundan ýň bia prawoslaw hristianlaryň hristian umytlarynyň ewreý esaslaryna düşünmeýändiklerini aýdypdyk; olar Ysraýylyň hakyky Hudaýyny bilmeýärler. Munuň ýaly adamlaryň garym-gatym nikalary biziň halas bolmagymyzyň esasy bolup durýan şöhratly doktrinaly hakykatlardan adatça kem-kemden daşlaşmagyna eltýär. Şu sebäpli hem Yshak we Ýakup özleriniň öýlenip biljek aýallaryna kynlyk bilen sataşdyrlar. Yshak özüniň imanynda bolan geljekki aýalyny uzak wagtlap gözläp, diňe 40 ýaşynda öýlenipdir. Ezdranyň we Neýeminiň ýewreýleriň ýewreý bolmadyklar bilen nikasy babatda gam-gussada bolmaklary bu soragyň wajyplygyny tassyklaýandyr (Ezdra 9:12; Neýemin 10:29, 30).

Biz okyjylaryň kesgitli göwün seslenmeleriniň bolmagy üçin bu soragy häzir gozgadyk; är-aýallyk hakda 11.3. bölümde has jikme-jik aýdylýandyr.

Taňrynyň hökümi

Süleýmanyň imandan dänmeginiň netijesinde Ysraýylyň patyşalygy iki bölege bölendir: Süleýmanyň ogly Rowoam Iudanyň, Beniýaminyň hem-de Manassiýa urugynyň ýarysyny dolandyrdy. Şol wagt Ýerewoam beýleki on uruglaryny dolandyrypdy. On urugyna girýän patyşalyga Ysraýyl ýa-da Ýefrem diýlip atlandyryldy. Iki urugyna girýän patyşalyga bolsa, Iudeýa diölip atlandyryldy. Bu ähli uruglaryň ilatynyň aglaba bölegi Süleýmanyň ýaramaz görelmesine eýerdi. Olar özleriniň hakyky Hudaýa ynanýandyklaryny aýtsalar-da, şol wagtyň özünde hem goňşy halklarynyň butlaryna-da tagzym edipdirler. Pygamberleriň üsti bilen Hudaý olara munuň üçin toba gelmegi telim gezek ýüzlenipdi. Emma bularyň bary netijesiz boldy. Şonda Ol olary Ysraýyl patyşalygyndan çykardy we duşmanlarynyň topragyna kowup, olara jeza berdi. Bu Ysraýyla çozup, olary ýesirlige alan assiriýleriň we wawilonlylaryň üsti arkaly boldy. „*Sen (Hudaý) köp ýyllap äwmediň, we Öz pygamberleriň üsti bilen olara Öz Ruhuň bilen ýatladypdyň, ýöne olar diňlemändiler. Şonda Sen olary özge ýurtly (goňşy) halklaryň eline berdiň*“ (Neýemin 9:30).

On urugyň düzüminde bolan Ysraýyl Patyşalygynyň asla gowy patyşalary bolmandyr. Ýerewoam, Ahaw, Ohoziýa we beýlekiler Patyşalyklaryň kitabynda aýdylşy ýaly butparazlar bolupdyrlar. Ysraýylyň soňky patyşasy Osiýa bolupdyr. Onuň dolandyran döwründe assiriýler ysraýyllylary derbi dagyn edip, on urugynyň aälisini hem öz ýanlary bilen ýesirlige alyp gidipdirler (4 Patyşalyklar Kitaby 17). Olar bu ýesirlikden dolanyp gelmändirler.

Iudeý patyşalygynyň birnäçe gowy patyşalary bolupdyr (mysal üçin, Ýezekiýa, Iýosiýa). Ýöne olaryň aglabasy ýaramaz bolupdyrlar. Halkyn telim gezek gaýtalaýan günäleri zerarly, Hudaý Iudeýadan Öz patyşalygyndan ýaly ýüz öwüripdir. Haçanda wawilonlylar Iudeýa çozup, onuň yaşajylaryny Wawilona ýesir alyp gidenlerinde, şol wagt halka Sedekiýa hökümdarlyk edipdi (4 Patyşalyklar Kitaby 25). Ýesir bolanlar Wawilonda 70 ýylyň dowamynda galypdyrlar. Mundan soňra olardan birnäçeleri Ezdranyň we Neýeminiň baştutanlygy bilen Ysraýyla dolanyp bardylar. Şondan bäri olaryň öz patyşalary bolmandyr. Olar wawilonlylaryw, grekleriň we rimlileriň hökümdarlygynyň astynda bolupdyrlar. Isa rim hökümdarlygy döwründe dogulypdyr. Ysraýyllylaryň Isadan ýüz döndermeginiň netijesinde rimliler olaryň ýerine biziň eramyznyň 70-nji ýylynda çozupdyrlar hem-de olary dünýäniň ähli künjegine pytradypdyrlar. Diňe 100 ýyl mundan öň ýewreýler Isanyň gelmegini jar edip, ýene-de Ysraýyla dolanmaga başlapdyrlar (ser. Goşmaça 3).

Ýezekil 21:25-27 Ysraýyl halkynyň bolşuna görä, Taňrynyň Patyşalygynyň soňuna pygamberlik edipdir: „*Sen, mynasyp bolmadyk, Ysraýylyň jenaýatçy serdary (ýagny, Sedekiýa), günüň şeýle boldy... Reb Hudaý şeýle diýýär: özüňden täjiňi çykarda, ony ýygna (ýagny, Sedekiýanyň şalygynyň wagty ahyrlaýar); bu indi bolmaz... Syndyraryn, syndyraryn, syndyraryn, we degişli bolan Ol gelýänçä ol bolmaz, we Men ony Oňa bererin*“ (Ýezekil 21:25-27).

Parçalar yzly-yzyna Taňrynyň Patyşalygynyň ahyryny weliliklerde gam-gussada ýatladýar (Osiýa 10:3; Ýeremiýanyň Agsý 5:16; Ýeremiýa 14:21; Daniýel 8:12-14).

Ýezekil 21:25-27 aýatlaryndaky „syndyraryn“ sözüniň üç gezek gaýtalanmasy Wawilon patyşasy Nawuhodonosoryň Ysraýyla üç gezekdäki çozuşyna degişlidir. Muny üns bilen okaýan talyp bu aýatlarda patyşalyga we onuň patyşasyna nähili garap boljakdygynyň mysalyny görer. Çünki Sedekiýanyň tagtdan agdarylan döwründe Hudaýyň Patyşalygynyň hem synan döwri bolupdy (ser. bölüm 5.2). Ysraýylyň

halkynda bolan Hudaýyň Patyşalygy şeýle tamam boldy: „Men... *Ysraýyl ojagynyň patyşalygynyň soňuny goýaryn*“ (Osiýa 1:4). „*We ol indi...çenli bolmaz...*“ diýlen jümlede „*şalyk degişli bolan, Ol gelende: we (Hudaý) Oňa berende*“ Patyşalygyň ýene-de janlanjakdygyna duýduryş bardyr. Mesih dolanyp gelende „*Reb Hudaý Oňa atasy Dawudyň tagtyny berer...Onuň Patyşalygynyň soňy bolmaz*“ (Luka 1:32-33). Patyşalygyň gaýtadan dikeldilmesi hakdaky wada diňe şonda berjaý bolar.

Köne Ähtde Hudaýyň Patyşalygynyň Mesih gaýdyp gelende gaýtadan dikeldiljekdigi barada ýazylan köp pygamberlikler ýerleşendir. Mesihniň şägirtleri hem bu sorag bilen örän gyzyklanypdyrlar: „*Indi bular özara ýygnaýşanlarynda Ondan soradylar: „Ýa Reb, Ysraýyl üçin patyşalygy gaýtadan şu wagt berkarar etjekmisiň?”*“, ýagny Ýezekiliň aýdan weliligi häzir berjaý edilemikä? Bu soraga Isa Mesih Özüniň ikinji geljek wagtynyň hiç haçan hiç kime kesgitli mälim bolmajakdygyny aýdyp jogap berdi. Mundan soň Perişdeler derrewiň özünde olaryň Onuň asmana göterilişini görüşleri ýaly-da, yzyna gaýdyp geljekdigini olara mälim etdiler (Resullaryň Işleri 1: 6-11).

Şuňa görä-de, Hudaýyň Patyşalygynyň/Ysraýylyň gaýtadan berkarar bolmasy Onuň ikinji gelşinde bolar. Petrus Hudaýyň „*Hudaýyň gadyndan mukaddes pygamberleriniň agzy bilen aýdanlarynyň barynyň gaýtadan tertip-düzgüne salynjak wagtyna çenli gögüň kabul etjek* (ýagny, ol ol ýerde galmaly bolar) *Isa Mesihi*“ iberjekdigini wagyz edipdi (Resullaryň Işleri 3:20-21). Mesihniň ikinji gelşi Hudaýyň Patyşalygyny Ysraýylyň köne patyşalygynyň gaýtadan berkarar edilmesi kimin gaýtadan dikelder.

Hudaýyň Patyşalygynyň gaýtadan berkarar edilmesi hakykatda „*ähli* (Taňrynyň) *mukaddes pygamberleriň*“ umumy temasydyr.

- „*Tagt rehimdarlyk bilen berkarar ediler, we onda hakykat bilen oturar* (Isa), *Dawudyň çadyrynda* (ikinci gelişde – Luka 1:32-33), *we adalalyt hökmine ymtylýan kazy...*“ (Işaya 16:5).
- „*Şol gün Men Dawudyň mukaddes çadyryny gaýtadan dikelderin* (ýagny, Dawudyň "tagtyny" - Luka 1:32-33) *ondaky ýykylan ýeri we ýaryklary oňararyn we weýran edileni dikelderin, we ony edil köne döwürdäki ýaly guraryn*“ (Amos 9:11). Soňky jümle gaýtadan dikeme hakda aýdyň aýdýar.
- „*We onuň ogullary* (Ysraýylyň) *edil öňküsi ýaly bolarlar, we onuň mähellesi-de Meniň hzurymda bolar*“ (Ýeremiýa 30:20).
- „*Şonda Reb...ýene-de Ysraýyly saýlar*“ (Zekerýa 2:12) hem-de ony Özüniň bütindünýä Patyşalygynyň paýtagty eder (Zebur 47:2-3; Işaya 2:2-4 bilen deňeşdirin).
- „*We Iudanyň ýesirlerini we Ysraýylyň ýesirlerini gaýtararyn hem-de olary edil ilkibaşdaky ýaly ýerleşdirerin...ýene-de şatlyk sesleri ýaňlanar... Men şol ýeriň ýesirlerini öňki katdynda goýaryn... ýene-de* (Ýerusalimda) *sürüleri bakjak çopanlaryň çatmalary bolar*“ (Ýeremiýa 33:7-13).

Bu Patyşalygy berkarar etmek üçin Mesihniň gaýdyp gelmegi hakykatda „*Ysraýylyň umydydyr*“. Bu umyda biz hem suwa çokundyrylma arkaly şarik bolmalydyrys.

0504

5.4 Hudaýyň Patyşalygy geljekde

Mundan öňki makalalarda biz bu Patyşalygyň nähili boljakdygy hakda ummasyz derejede köp düşündirmeleri getirdik. Biziň bilşimiz ýaly, Ybraýyma onuň nesli arkaly dünýäniň ähli ýerindäki adamlaryň ak patany aljakdyklary wada edilipdi. Rimliler 4:13 öňe gidýär we bütin dünýäni „Ybraýymyň“ neslinden, ýagny, Mesihde bolan adamlaryň miras aljakdyklaryny aýdýar. Daniýel 2 weliliginde Mesihniň gelşi kiçijik bir daşyň gaçmagy hem-de onuň kem-kemden bütin dünýä Patyşalygynyň derejesine çenli ulalmagy bilen deňeşdirilýändir (Zebur 71:8 bilen deňeşdirin). Käbir adamlaryň oýlanyşy ýaly, Ysraýyl ýurdy Hudaýyň Patyşalygynyň merkezi bolsa-da, bu munuň diňe bir Ýerusalimda ýa-da diňe Ysraýyl ýurdunda bolman, eýsem bütin dünýäde boljakdygyny aňladýandyr.

Häzirki durmuşda Mesihde ýaşaýan adamlar „*Hudaýymyzyň hyzmatynda patyşalar we ruhanylar bolarlar we biz dünýä üstünden höküm süreris*“ (ylham 5:10). Biz dürli ölçeglerde we dürli sanly bolan obalary we şäherleri dolandyrarys. Biri on ýähäri dolandyrsa, beýlekisi başisini dolandyrar (Luka 19:17). Mesih Özüniň

bütün topragy dolandyrmasyňy biziň bilen bölüşer (Ylham 2:27; 2 Timoteos 2:12). „*Patyşa (Isa) dogrulyk bilen şalyk eder, we knýazlar (imanlylar) kanun bilen dolandyrarlar*“ (Işaya 32:1 Zebur 44:17).

Mesih Dawudyň gaýtadan dikeldilen tagtynda ebedilik şalyk eder (Luka 1:32-33), ýagny, Ol Ýerusalimda bar bolan Dawudyň ýerini eýelär. Onuň bu şäherden hökümdarlyk etjekdigi sebäpli Ýerusalim geljekki Patyşalygyň paýtagty bolar hem-de onuň territoriýasynda ybadathana gurnalar (Ýezekil 40-48). Adamlaryň Hudaýy dünýäniň dürli künjeginden şöhratlandyrjak döwri (Malahiýa 1:11), bu ybadathana bütindünýä Hudaýa gulluk edilme merkezi bolar. Halklar „*Patyşa Reb Sawaofa tagzym etmek üçin hem-de ruhy baýramyny bellemek üçin ýyl-ýyldan*“ Ýerusalimdaky ybadathana gelerler (Zekerýa 14:16).

Ýerusalima bolan bu her ýylky zyýaratkeşlik şeýle hem Işasa 2:2-3 pygaberlik edilipdi: „*soňky günlerde bir dag bolar (Patyşalyk - Daniýel 2:35, 44), Rebbiň öýi (ybadathana) daglara baş goýlar (ýagny, Hudaýyň Patyşalygy we ybadathana adamlaryň patyşalyklarynyň üstin bolar)...we oňa ähli halklar bararlar. Köp halklar giderler hem-de aýdarlar: geliň we Ýakubyň Hudaýynyň öýüne, Rebbiň dagyna çykalyň we goý Ol bize Özüniň ýollaryny öwretsin... Çünki Siondan kanun çykar we Rebbiň sözi – Ýerusalimden çykar*“. Haçanda Mesihniň şalyk etmegi hakdaky maglumat ýaýranda hem-de adamlar kem-kemden bütün ýurda ýaýrajak Hudaýyň Patyşalygynyň „dagyna“ gatnanlarynda Patyşalygyň ilkinji günleri şeýle göz önüne getirilýär. Biz hem özümiziň Hudaýa çynlakaý tagzym etmegimizde beýik dabaranyň keşbini şeýle göz önüne getirýändiris.

Biziň günlerimiziň has uly tragediýalarynyň biri-de bu köp adamlaryň Hudaýa syýasy, jemgyýetçilik, medeniýet ýa-da ykdysady şertler üçin „tagzym“ etmegi hem-de Oňa öz Atasy we Ýaradyjysy hökmünde çynlakaý garamaýandyklarydyr. Patyşalykda Rebbiň ýollaryny bilmek ýaly deňi-taýy bolmadyk isleg dörär hem-de bu maksat bilen, adamlar biziň Ýaradyjymyz hakda has köp bilimi almak üçin dünýäniň ähli künjeginden Ýerusalima zyýarat ederler.

Adamlaryň kanunlaşdyran sistemalarynyň we kazyýet guramalarynyň çykarýan bulam-bujarlygyň we adalatsyzlygyň deregine diňe ähliumumy bir kodeks bolar – Ýerusalimden Mesihniň aýdýan „*Rebbiň kanuny we sözleri*“ bolar. Muny eşitmek üçin „*ähli ýerden halklar toparlanyşyp gelerler*“; Hudaýy çynlakaý bilmek hakdaky ähliumumy isleg käte özüni häzirkä durmuşda hem Reb Hudaýymyzy bilmäge bagyş edýän adamlaryň arasynda özara bolýan dawalary düzleşşi ýaly-da, halklaryň arasynda turýan adaty dawalary hem düzlär.

Ýerusalime akym bolup geljek ähli halklaryň beýan edilmesi Işaya 60:5 aýatynda beýan edilme ýalydyr. Munda ýewreýleriň „*hemmesi... toplanýşyp*“ ýewreý bolmadyklar bilen bilelikde Ýerusalimda Hudaýa tagzym edýärler. Bularyň ählisi Zekerýa 8:20-23 aýatларында beýan edilen Patyşalyk hakdaky pygamberlige doly gabat gelýändir:

„*Halklar we köp şäherleriň ilatlary gelerler; we bir şäheriň ilaty beýlekisiniň ilatyna baryp, şeýle diýerler: Rebbiň huzuryňa doga-dileg etmäge gideliň, we Reb Sawaofy tapalyň; we her haýsy diýer: men hem giderin. Köp tireler we güýçli halklar Reb Sawaofy Ýerusalimdan gözlemäge gelerler... ähli dürli dildäki halklardan on adam Iudeýa daklyşarlar we diýerler: biz seniň bilen gideris, çünki biz Hudaýyň siziň bilendigini eşitdik*“.

Bu ýerde ýewreý halkynyň öz toba gelmekleriniň hem-de boýun bolmaklarynyň netijesinde ähli halklaryň „*guýrugy bolman, eýsem baýdygyny*“ görýändiris (Ikinji Kanun Kitaby 28:13). Şonda Taňrynyň halas etmesiniň ýewreý esasy hemmeler tarapyndan kabul ediler. Şonda häzirkä döwrüň hristianlarynyň (mesihleriniň) ýüze çykarýan äsgermezlikleri şolbada bes ediler. Adamlar uly tolgunmalar we şatlyk bilen bolup geçýän wakalar barada gürrüň ederler hem-de ýewreýlere: „*Biz Hudaýyň siz bilendigini eşidipdik*“ diýerler. Şonda adamlaryň gep-gürrüňlerinde häzirkä dünýäniň çendenäşe pikirleri bilen doldurýan kesgitli bolmadyk bolgusyz temalar bolman, eýsem ruhy temalar bolar. Haçanda adamlar Hudaýa munuň ýaly uly derejede garanlarynda, Mesihniň „*halky sud etjekdigi we köp tireleri aýyplajakdygy, we öz gylyçlaryny azala we naýzalaryny oraga eredirtjekdikleri; halkyň beýleki halka gylyç galdyrtmajakdygy hem-de uruşmaga gaýdyp öwretmejekdigi*“ (Işaya 2:4) geň däl. Mesihniň kämil abraýy hem-de Onuň dawalary doly adalatly derejede çözmegi halklaryň uly höwes bilen öz galkan-gylyçlaryny oba hojalyk maşynlaryna çalyşmaklaryna getirer. Olar şeýle harby türgenleşikleriniň ähli görnüşlerini ýatyrarlar. „*Onuň günlerinde dogry adam*

güllesin“ (Zebur 72:7)- şonda ruhulyk ösüşü başlar hem-de Tañrynyň söýgi, rehimdarlyk, adalat we ş.m. ýaly häsiýetlerini görkezen adamlar uly hormata eýe bolarlar. Muny tekepbirligiň, özüne bolan göwnühoşlygyň we şöhratparazlygyň häzirki ösüşü bilen deňeşdirin.

„*Gylyçlary azala*“ meýletinleýin guýmaklyk bütin ýer yüzünde oba hojalygyň has düýpli özgerişleriniň bölegi bolar. Adam Atanyň günäsi zerarly ýer näletlenipdi (barlyk Kitaby 3:17-19). Munuň netijesinde, häzir ondan azyk önümlerini almak üçin uly tagallaly işler talap edilýändir. Patyşalykda „*galla daglaryň başyna* (öňki hasylsyz bolan) *çenli ýurtda bol bolar, onuň hasyly Liwan kimin öwşün atar*“ (Zebur 72:16). „*Ýer sürüji ýene-de orakçyny tapar, üzümü basýanlar ekijini taparlar; şonda daglardan üzüm şiresi akar*“ (Amos 9:13). Ýeriň bol hasyllygy ynha şeýle bolar. Erem bagynda ýere yglan edilen nälet azalar.

Oba hojalygyň birden ýokary ösmegi özüne köp adamyň ünsüni çeker. Patyşalyk hakdaky welilik adamlaryň öz-özlerini nädip ähli zerur bolan zatlar bilen üpjün etjekdikleri hem-de oba hojalygy bilen meşgullanyp, oba şertlerinde ýaşajakdyklary hakda düşüňjani berýär:

„*Her kim öz üzüm hoşasynyň we öz injiriniň astynda oturar; hem-de hiç kim olary gorkuzmaz*“ (Miheý 4:4).

Öz-özünü üpjün etmeklik pul üçin işçi güýjünden ulanmaga islendik sistema mahsus bolan ýetmezçiliklerden üstün çykýar. Beýlekileriň baý bolmagy üçin bütin ömrüni zähmet bilen geçirmek şonda geçmişe öwürler.

„*Jaýlary gurarlar we olarda ýaşarlar* (özleri), *üzümleri ekerler hem-de olaryň miwesini iýerler. Başganyň ýaşamagy üçin gurmazlar, başganyň iýmegi üçin ekmezler... we Meniň saýlap alanlarym öz elleriniň önümlerinden uzak peýdalanarlar. Biderek zähmet çekmezler...*“ (Işaya 65:21-23).

Işaya 35:1-7 hasylsyz bolan topragyň nähili özgerjekdigi hem-de onda zähmet çekýänlere şatlyk we bagt getirjekdigi; şonda adamlaryň zähmetiniň ýeňilleşjekdigi hem-de olaryň ruhy ýaşayşlarynyň has bolelin boljakdygy hakda deňi-taýy bolmadyk pygamberlik edýär. „*Çöl we gury ýer şatlanar, we ýaşalmaýan ýurt şatlanar hem-de nerkes ýaly gülläp öser... ajaýyp güllär we şatlanar, dabaralanar we begenip joşar... çünki çölde suwlar dyňzap çykar we düzlüklerde suw akymalar bolar. Şonda suwlaryw salgymy köle we suwsan toprak suwlaryň gözbaşysyna öwürler*“. Hatda haýwanlaryň arasyndaky ebedi duşmançylyk hem ýok bolar: „*Möjek we guzy bile otlarlar*“ hem-de çagalar ýylanlar bilen oýnarlar (Işaya 65:25; 11:6-8).

Ýeriň näletlenmesi azaljakdygy ýaly-da, adama ýüklenen nälet hem azalar. Ylham 20:2-3 simwoliki görnüşde „baglanyljak“ ýa-da mün ýyllap çetleşdiriljek iblis (günä we onuň netijeleri) hakda aýdylýar. Ömrüň dowamlylygy uzaldylar. Eger-de adam ýüz ýaşynda ölse, onda onuň ýaş ölendigi hasaplanar (Işaya 65:20). Aýallar çaga doguranlarynda az kösenerler (Işaya 65:23). „*Şonda körleriň gözleri açylar we kerleriň gulaklary eşidip başlar. Şonda maýyp edil sugun ýaly böküp aýaga galar we dil biraz nagma aýdar*“ (Işaya 35:5-6). Bularyň bary ýene-de adamlaryň başyna injek Ruhun keramatly peşgeşleri arkaly bolup geçer (Ýewreýler 6:5 bilen deňeşdirin).

Emma Hudaýyň Patyşalygyny nähilidir bir tropiki adada boljak jennet kimin we imanlylary bolsa, ajaýyp tebigatyň kaşan şertlerinde onda aladasyz ýaşayan adamlar ýaly pikir etmeli däldir. Ýer ýüzi Onuň şöhratyndan „*suwlaryň deňzi dolduryşy ýaly*“ (Awwakum 2:14) dolýança, Patyşalygyň esasy maksady Reb Hudaýy şöhratlamakdan ybarat bolar. Hudaýyň ahyrky maksady şundan ybaratdyr: „*diri Men* (we hemişe-de Meniň adym ýaşayar) *we Rebbiň şöhratyndan bütin ýer ýüzi dolandyr*“ (Sanlar Kitaby 14:21). Rebbe şöhrat diýmeklik -bu ýer ýaşajylarynyň Onuň dogry häsiýetlerine düşüňjekdiklerini, öwgüleri aýtjakdyklaryny we özleşdirjekdiklerini aňladýandyr. Dünýaniň munuň ýaly ýagdaýda boljakdygy üçin, Hudaý bularyň baryny ýere aýan etmäge ygtyýar berer. Şeýlelikde, imanlylar diňe ýeňil durmuşdan lezzet almazlar; „*mylakatlylar ýeri miras alar* (Patyşalykda), *bol* (ruhy) *parahatlykda hezil eder*“ (Zebur 37:11). „*Dogrulyga ajygyp-suwsanlar...* (Patyşalykda olardan) *doýup-ganarlar*“ (Matta 5:6).

Patyşalykda ebedi ýaşayşyna eýe bolmak baradaky pikir adamlarda mesihilige bolan gyzyklanmany hyjuwlandyrmak üçin köplenç „käşir“ ýaly ulanylýar. Ýöne muňa munuň ýaly ýagdaýda eýe bolmaklyk biziň Patyşalykda bolmagymyzyň hakyky sebäbi bolman, eýsem ýöne tötänleýin bolar. Hakyky sebäp Hudaýy şöhratlandyrmakdan esaslanýandyr. Bu kitabyň awtory üçin doly derejeli kämillikden we oý-pikirdäki Hudaý bilen ysnyşykda bolmakdan şatlyk duýgusyndaky ömri oňa on ýylyň dowamynda bu

durmuşyň ähli kynçylyklaryndan we günäli işlerinden üstün çykmaga ýardam berer. Munuň ýaly ýagdaýyň mydamalyk boljakdygyny göz önüne getirmegiň özü-de biziň oý-pikirlerimizi ynsan düşüncesiniň çäginden daşa çykarýandyr.

Eger-de bu käbir fiziki taraplara görä seredilse-de, biz bu dünýäniň artykmaçlyklaryndan we maddy hal-ýagdaýyndan ýüz dönderip, iň ýokary maksadymyzy Hudaýyň Patyşalygynda bolmakda goýýandyrys. Oý-pikirlerimizi golaý geljege gönükdirmegiň deregine, Mesih şeýle maslahat beripdi: „*Siz öňürti Hudaýyň Patyşalygyny, Onuň dogrulygyny agtaryň, şonda bu zatlar hem size onuň üstüne goşulyp berler*“ (Matta 6:30-34). Häzir göz önüne getirip bilýän hem-de ýykgyň edýän zatlarymyzyň ählisi biziň Hudaýyň Patyşalygynda bolmak baradaky ahyrky maksadymyz bilen deňeşdirilende asla ähmiýetsizdir.

Biz Hudaýyň dogruçylygyna tarap ýykgyň edýändiris, ýagny, özümüzde Onuň häsiýetine bolan söýgüni ösdürmäge çalyşýandyrys. Bu bolsa, biziň Rebbiň Patyşalygynda bolmagy isleýändigimizi aňladýandyr. Biz moral taýdan päk bolmagy isleýändiris. Bu biziň ölümden gaça durmaga hem-de ýeňil durmuşda ebedi ýaşama çalyşdygymyz dälidir.

Emma köplenç ýagdaýda Hoş Habarynyň umydy ynsan şöhratparazlygyna gabat gelýän ýaly görünýändir. Elbetde, biziň Patyşalykda bolmagymyz üçin sebäp biraz derejede gün-günden üýtgeýändir. Biz munuň ýaly usuly teklipl edýäris – ilki bilen biz Hoş Habaryny öwrenmelidiris hem-de Hudaýa boýun bolýandygymyzy suwa çokundyrylmagyň üsti arkaly görkezmelidiris. Onuň bize berýän umydy hem-de biziň Patyşalykda bolmak üçin hakyky isleglerimiz suwa çokundyrylmadan soň gülläp öser we kämilleşer.

0505

5.5 Isa Mesihniň myňýyllyk Patyşalygy

Ünsi bolan okuýjy, mümkin häzir şeýle soragy berer: „Eýsem Hudaýyň Patyşalygynyň bu beýan edilmesi has-da ynsan pikiriniň ölçeginde bolup görünýän dälmidir?“ Patyşalykdaky adamlar edil öňküleri ýaly çaga-da dogurarlar (Işaya 65:23) we hatda ölerlerem (Işaya 65:20). Olaryň arasynda dawalar hem turar we Mesih olara höküm çykarar. Olar ýaşamaklary üçin edil öňki ýaly topragy taba getirip, ekin ekerler. Ýöne bu işler häzirkiden has ýeňil bolar. Bularyň bary imanlylaryň ol ýerde ebedi ýaşaýşyny aljak, Hudaýyňky ýaly tebigata eýe boljak hem-de nikalaşmaýan we köpelmeyän Perişdeler ýaly boljak ýeri hökmünde, Hudaýyň Patyşalygy barada eşidenlerimize meňzeş däl ýaly bolup görünýär (Luka 20:35-36). Munuň jogaby Hudaýyň Patyşalygynyň 1000 ýyl dowam etjekdiginden ybaratdyr (ser. Ylham 20:2-7). Bu döwürde ýer ýüzünde adamlaryň iki topary bolar:

1. Mukaddesler – bu durmuşyny Mesihe ynanmak bilen geçirenler hem-de hökümde ebedi ýaşaýş peşgeş beriljeklerdir. „Mukaddes“ sözünüň „çagyrylan“ adamy aňladýandygyna üns beriň. Bu islendik imanly bolana degişlidir.
2. Mesihniň dolanyp geljek pursatynda HoşHabary (Injili) bilmedik adaty ýönekeý, ýagny hökümiň önünde jogapkärli bolmadyk adamlar bolarlar.

Hökümde Taňrynyň tebigatyny alan mukaddes adamlar ölmezler hem-de çaga-da dogurmazlar. Ikinji topara degişli adamlar bolsa, diri bolmagyna galarlar. Sylag hökmünde imanlylar biziň Hudaýymyza patyşalar we ruhanylar bolarlar (Ylham 5:10). Olar Mesihni ikinji geljek pursatynda Hoş Habary bilmedikleri dolandyrarlar. „*Mesihde*“ bolmak bilen, biz Onuň peşgeşlerine şarikli bolýandyrys: „*Özümiň Atamdan ygtyýar alşym ýaly, Men-de ýeňene... milletler üstünden ygtyýar bererin. Ol hem olary demir taýak bilen bakar...*“ (Ylham 2:26-27).

Şu wagt Mesihniň pul we şäher baradaky tymsalyny ýatlamagyň tüýs ýeridir. Wepadar gullar öz hojaýyndan ondan bāşe çenli bolan şäherleri Patyşalykdan aldylar (Luka 19:12-19). Rebbiň ýollaryny bilmeklik ýer ýüzüne derrew ýaýramaýar. Adamlar Hudaý hakda köp bilimi almak üçin Ýerusalima zyýarata gidip başlarlar (Işaya 2:2-3). Dagyň (Hudaýyň Patyşalygyny görkezýän) kem-kemden bütin ýer ýüzüne ösüşini ýada salyň (Daniýel 2:35; 44). Mukaddes bolan adamlar Hudaý baradaky bilimi we şuna görä-de, Onuň Patyşalygy hakdaky bilimi ýaýratmaga borçludylar.

Haçanda Ysraýyl öň Hudaýyň Patyşalygy bolanda, Hudaý barada wagyz etmek ruhanylaryň borjuna giripdi (Malahiýa 2: 5-7). Bu maksat bilen olar Ysraýylyň dürli şäherlerine ýerleşipdirler. Gaýtadan berkarar edilen has şöhratly Patyşalykda mukaddesler özlerine ruhanylaryň borjyny alarlar (Ylham 5:10).

Eger-de Mesih şu gün geläýse:

1. Jogapkär bolan ölümler direler we jogapkär diri bolanlar bilen bilelikde höküme eltiler.
2. Jogapkär bolan günäkärler ölüm jezasyny alarlar, dogruçyl bolanlar ebedi ýaşayşyny alar.
3. Dogruçyl bolanlar şonda şol wagtky diri , ýöne Hudaýyň önünde borçly bolmadyk adamlary dolandyrar. Olar olara „*patyşalar we ruhanylar*“ ýaly (Ylham 5:10) Hoş Habary öwrederler.
4. Bu 1000 ýyllap dowam eder. Şol wagtyň içinde ähli ýönekeý adamlar Hoş Habary bilerler we şuna görä-de, Hudaýyň önünde jogapkärli bolarlar. Bu adamlar has dowamly ýaşarlar we has bagtyýar bolarlar.
5. Müňýyllyk Patyşalygyň soňunda Mesihini we mukaddesleriň garşysyna gozgalaň turar. Bu gozgalaň Hudaý tarapyndan ýatyrylar (Ylham 20:8-9).
6. 1000 ýylyň ahyrynda bu döwrüň dowamynda ölenler direler hem-de höküm önünde bolarlar (Ylham 20:5,11-15).
7. Olaryň arasyndaky günäkärler ýok ediler. Dogruçyllar bolsa. bize birigerler we ebedi ýaşayşyny alarlar.

Taňrynyň ýer babatdaky maksady şonda berjaý bolar. Ýerde ölmez-ýitmez, dogruçyl adamlar mesgen tutar. „*Kuwwatlylaryň arasynda peýda boljak Birini*“ aňladýan Hudaýyň „*Ýahwe Elohim*“ ady praktikada berjaý ediler. Ýer ýüzünde gaýdyp hiç haçan günä we şuna görä-de, ölüm bolmaz. Şonda ýylanyň nesliniň başyna urgy berlip, doly derejede ýok ediljekdigi hakdaky wada berjaý bolar (Barlyk Kitaby 3:15). Mesih „*bütün duşmanlaryny aýak astyna salýança höküm sürmelidir. Ýogaldyljak soňky duşman bolsa ölümdir. Çünki hemme zady Onuň aýaklarynyň astyna tabyn edendir... Emma ähli zat Oňa (Hudaý) tabyn bolanda, Ogluň özi hem, Hudaý hem ähli zatda höküm sürer ýaly, Oňa ähli zady tabyn etdirene bolar*“ (1 Korintoslylar 15:25-28).

Bu „*haçanda Ol (Mesih) Patyşalygy Ata Hudaýa tabşyranda, ahyrzaman bolar*“ (1 Korintoslylar 15:24). Mundan soňky boljak zat, ýagny, haçanda „*Hudaý ähli zatda bolanda*“, bize nämälimdir. Biz diňe ebedi ýaşayşyny, Hudaýyň tebigatyny aljakdygymyzy hem-de Hudaýy şöhratlandyryjakdygymyzy we Oňa tabyn boljakdygymyzy bilýändigiris. Galan zatda bolsa, biz Mesihini müňýyllyk Patyşalygyndan soňra nämeleriň boljakdygyny diňe çaklama bilen aýdyp bileris.

„*Taňrynyň Patyşalygynyň Hoş Habaryna*“ düşünmekde bu sözleri okaýan her bir okuýjyny halas etmek üçin uly ähmiýet bardyr. Bu babyň mazmunyny hem-de bu ýerde getirilen Bibliýanyň aýatlaryny ýene bir gezek okap çykmagyňyzy sizden haýyş edip bilýärismi?

Hudaý Öz Patyşalygynda biziň bolmagymyzy isleyär. Onuň ähli niýetleri biziň diňe Onuň döredijilikli ukyplary hakdaky gürrüňler bilen çäklenmän, eýsem Patyşalykda işjeň bolmagymyzdan ybaratdyr. Suwa çokundyrylma bizi Patyşalyk babatdaky wadalara golaýlaýandyr. Suwa çokundyrylmanyň we onuň soňundaky durmuşyň birnäçe ýyllarynyň bize bu şöhratly ebedi ýaşayşyna gadam basmaga mümkinçilik berýändigine ynanmak kyndyr. Ýöne biziň Hudaýyň uly sögüsine bolan ynamymyz berk bolmalydyr. Biziň gysga wagtlaýyndaky kynçylyklarymyz nähili bolsa-da, bizde Mukaddes Ýazgynyň çagyryşyndan ýüz döndermäge hiç hili esasly bahanalarymyz bolmaly däldir. Şeýle däلمي?

„*Hudaý bizlik bolsa, onda kim garşy?*“ (Rimliler 8:31).

„*Şu wagtky görgüler bize aýan boljak geljekki şöhrat bilen deňeşdirer ýaly дәl*“ (Rimliler 8:18).

„*Sebäbi wagtlaýyn, ýeňil muşakgat biziň üçin juda artykmaç şöhratyň ebedi agramyny emele getirýär*“ (2 Korintoslylar 4:17).

Çekeleşme 15: Patyşalygyň hakykylygy

Köne Äht pygamberliklerinde bolan edebi beýan etmeler köplenç teologlaryň we köp dürli konfessiýalaryň agzalarynyň äsgermezligine sezewar bolýar. Olar bu beýannamalaryň ýazylan dilini has şertleýin hasaplaýarlar hem-de planetamyzyň oda ýanmagyny göz önüne tutup, sylag-peşgeş beriljek ýer üçin başga bir ýeriň saýlanyljakdygyny ynanýrlar.

Eger-de Bibliýanyň kesgitli ýerinde ruhy gönükdirilmeleriň bardygyny görkezýän anyk kesgitleme bolaýmasa, ony öwrenmegiň esasy düzgüni onuň mazmunyna hemişe göni manyda düşünmekden ybaratdyr. Mysal üçin, Ylham Kitabyňyň birinji aýaty bize görnüşiň simwolika görnüşdedigini aýdýar (Ylham 1:1). Hekaýanyň diliniň özi hem beýan edilýän bölüme hakyky garamalymy ýa-da oňa simwoliki hökmünde düşünmeklige kesgitli görkezme berýär. Şeýlelikde, haçanda biz „*ýer serhoş kimin yranýar*“ (Işaya 24:20) okanymyzda, munuň ýeriň simwoliki beýan edilmesidigi doly aýdyňdyr. Munuň tersine, haçanda geljekki Patyşalyk hakda aýdylanda welin, munuň dili göni manyda düşünmek üçin ýeňildir. Munuň başga manyda ýazylandygyna hiç hili aýlaw sözi-de ýokdyr.

Hudaýyň Patyşalygynyň ýerde bolmagyna ynanmaga adamlar ukypsyz bolandygy sebäpli, Bibliýanyň öwgütleriniň garşysyna gidýän teoriýalar işlenip düzüldi. Ruhy ýa-da asmandaky Patyşalyk hakdaky bu teoriýalar jikme-jik beýan edilmeleriň ýoklygyndan we ýüzleý bolmakdan ejir çekýändir. Şonuň üçin biz olary örän kynlyk bilen aňmyza siňdirýändiris. Hakykatda, eger-de maýyp adamlaryň sagalmagy ýa-da çölün bol hasylly ýere öňrülmeği hakdaky beýannamalar simwoliki manyda bolýan bolsa, onda: „Olaryň simwolikasy nämeden ybaratka?“ diýen sorag berilmelidir. Aşakda Hudaýyň Patyşalygy hakda bölümler getirilýär. Eger-de biz olaryň hakykatlygyna ynamly bolmaýan bolsak, onda biz Patyşalyk baradaky Hoş Habary („ýagşy habarlary) bilýän däliris we şonuň üçin biz ondan özümize ýer hantama däliris.

Şu bölümler muny tassyklaýandyrlar:

- „*Ýeri emele getiren we ony ýaradan Hudaý; Ol ony berkarar etdi, ony biderek ýaratmady; Ol ony ýaşayyş üçin emele getirdi*“ (Işaya 45:18). Eger-de Hudaý ýeri weýran etse, onda onuň ýaradylmasy biderek bolardy. Ýöne munuň tersine, Hudaýyň maksady oňa ölmez-ýitmez adamlary ýerleşdirmekden ybaratdyr.
- „*Ýer ömürbaky bolar*“ (Ekklesiast 1:4).
- „*Olary (gün sistemasynyň planetalary) ebedi we mydama berkarar etdi we bir kanun goýdy, ondan geçmezler*“ (Zebur 148:6).

Ylham 20:4 aýdylyşy ýaly, Patyşalygyň dowamlylygynyň 1000 ýyl boljakdygyna göni manyda düşünmelidir. Çünki munda şol döwrüň tebigaty barada aýdylan pygamberlikleriň sözleri göz önüne tutulmalydyr. Hatda Ylham Kitabynda hem ähli zady göçme manyda kabul etmeli dälidir. Üçünji adamlara gönükdirilen salgylanmalar munuň aýdyň mysalydyr. Ylham 4:4-9 Patyşalygyň sabat dünç günü hökmünde beýan edilmesi has ünsüni çekiji bolup dyrýandyr. Ýöne „*Rebbiň ýanynda bir gün mün ýyl ýalydyr*“ (2 Petrus 3:8). Her haýsynyň dowamlylygy mün ýyldan ybarat bolan „alty“ günden soňra, Hudaýyň ýer babatdaky münýylyk Patyşalygynyň sabat „güni“ bolar.

Dünýäniň ýaradylyşynyň Bibliýa senesine laýyklykda, dünýä ýaradylandan bäri 6000 ýyl (ýagny, 6 „gün“) biziň eramyzyň 2000 ýylynda dolar (dünýäniň Mesih dünýä inmezinden 4000 ýyl ozal ýaradylandygyny hasaba almak bilen). Bu münýylyk Patyşalygyň başlangyjynyň biziň eramyzyň 2000 ýyl töwereginde mümkindigini aňladýandyr. Şonuň üçin biziň hemmämiz üçin wagt çäklidir. Mesihniň basym dolanyp geljekdigi sebäpli, biz özümizi Onuň gelmegine taýýarlamak üçin bu gysga durmuşyň her bir mümkin bolan pursatyndan peýdalanmalydyrys.

D16

Çekeleşme 16: Ysraýylyň taryhy baradaky gysga maglumatlar

Ybraýymdan Musa çenli

Ybraýym. Ur haldeý şäherinden çagyrylandyr. Ilkinji ýewreý. Hudaý oňa we onuň nesline Kengan ýurdy babatda wadalary beripdi. Ol bu wadalary alman, dünýäden ötdi.

Yshak. Ybraýym öz ogly Yshagy hudaýýolyna kesmäge taýyn bolupdy. Ybraýym imanly adam bolansoň, Hudaý oňa öz wadalaryny ýene-de bir gezek tassykladý. Atasynyň buýrugyna boýun bolup, ölmäge taýýar bolan Yshagyň görkezen häsiýeti Mesihniň peýda bolmagynyň öňden bildiriji nyşanydyr. Wadalar Yshaga-da gaýtalanandyr (Barlyk Kitaby 26:3-5).

Ýakup – Yshagyň ogly. Wadalar şeýle hem oňa-da gaýtalanypdy. Ýakubyň on iki ogly bolupdyr: Ruben uly ogly, Benjamin in kiçi ogly bolupdy. Lewiýanyň üçünji oglunyň nesilleri ruhanylar bolupdyrlar. Ýusup Yshagyň söýgüli ogly bolupdyr.

Ýusup. Ol heniz çagaka özüniň doganlarynyň üstünden höküm etjekdigini iki gezek düýşünde görüpdi. Haçanda Ýusup doganlaryna öz gören düýşlerini gürrüň berende, olar ony ýigrenipdiler hem-de ony gul edip Müsüre satypdylar. Wagtyň geçmegi bilen ol bütin Müsüri dolandyrdy we ýurdyň başyna injek ýedi ýyl açlygyň dowamynda ýeter ýaly uly galla zapaslaryny ýygnady. Ýakup we onuň ogullary açlykdan ölmejek bolup, Müsüre Ýusubyň ýanyna ýaşamaga geldiler. Olaryň hemmesi hem-de olaryň nesilleri Gesem topragynda ýaşadylar. Müsürde ýewreýler köp bolupdy. Faraon olary müsürlileriň gullaryna öwürüp, olary yzarlamaga başlady.

Musa şol döwürde dünýä indi. Enesi çagany ölümden halas edip, ony gamyşdan ýasalan sebediň içine saldy hem-de derýanyň kenarynda goýdy. Munuň ýanyndan geçip barýan faraonyň gyzy çagany gördi we ony ogullyga aldy. Haçanda Musa ýetişende, ol ýewreýi urup duran müsürlini öldürdi. Mundan soňra Musa Madiýam topragyna gaçyp gitdi we ol ýerde Iýoforyň goýunlaryny bakyp gezdi. Günlerde bir gün onuň öňünde ýanyp duran gyrymsy agajyň keşbinde Hudaý peýda boldy. Hudaý Musa faraonyň ýanyna gitmegi hem-de ýewreýlere azatlygy alyp bermegi buýurdy. Musa özüni Hudaýyň iberendigini görkezmek üçin keramatly işleri görkezdi. Ýöne faraon ysraýyllary goýbermedi. Şonda Müsüre on betbaglyk (jezalar) ýollandy: gurbagalar, garaňkylyk, doly we ahyrsoňunda, müsürlileriň ähli ilkinji oglan perzentleriniň bir günde ölmegi. Şol gün her bir ýewreý maşgalasy guzyny soýup, onuň ganyny öz öýleriniň bosagalaryna çalypdylar. Bu Isanyň ganynyň bizi ölümden halas edip bilýändiginiň öňden aýdylan nyşany bolupdy. Bu gün pasha baýramy hökmünde meşhur boldy.

Çykyş. Ahyrsoňy, ýewreýlere Müsürden çykmak rugsat berildi. Olar Taňrynyň Perişdesiniň gündüzine bulut üýşmegi we gijesine ot sütümi görnüşde ýol salgy bermegi bilen gitdiler. Faraonyň goşuny olary Gyzył deňziniň ýakasyna çenli yzarladylar. Bu deňziň suwlary keramat bilen serpilip, ýewreýleriň ondan geçmegi üçin ýol açdy we mundan soň suwlar öňki katdyna gelip, kowup gelýän müsürlileri gark etdi. Mundan soň ysraýyllylar çöl bilen wada berlen Kengan ýurduna tarap ugradylar. Hudaý olara içmäge daşdan suw çykaryp berdi hem-de her ertir ir bilen olara iýmäge manna görnüşde çöregi ýollapdy. Haçanda olar Sinaý dagyna ýetenlerinde, Hudaý olara on wesýeti hem-de Musanyň kanuny berdi. Şonda olar Taňrynyň Patyşalygyny düzüpdiler. Olara Hudaýa doga-dileg etmek üçin ýörüte çadyr gurmaklyk buýruk berildi. Olara Hudaý üçin hudaýýoly işlerini kabul eder ýaly ruhanylar we birinji ruhanysy hem berlipdi. Çadyryň ähli elementleri we ruhanylygy Isa Mesihniň öňden aýdylan nyşany bolupdy.

Wada edilen ýurt. Ahyrsoňy ysraýyllylar oňa çenli baryp ýetdiler. Bu ýurda eýelik edip boljakdygyny bilmek üçin öňürti ol ýere 12 içaly iberilipdi. Olardan on sanysy dolanyp, bu ýurda eýelik etmegiň kyn boljakdygyny aýtdylar. Beýleki iki içaly bolsa – Isa Nawin we Kaleb Kengan ýurdy hakda dogrusyny aýtdylar hem-de hemmelere ol ýere gitmegi maslahat berdiler. Olar eger-de ysraýyllylarda Hudaýyň wadalaryna bolan ynam bar bolýan bolsa, onda olaryň bu ýurda eýelik etmek üçin ony alyp biljekdiklerini aýdypdylar. Ýöne adamlara on içala ynandylar hem-de şeýdip Hudapyň gaharyny getirdiler. Munuň üçin olar kyrk ýylyň dowamynda çölde gezmeli boldular. Bu olaryň Müsürden çykan pursatynda 20 ýaşdan uly bolanlar ölýänçä dowam etdi.

Isa Nawin Musaň mirasgäri bolupdy. Ol ysraýyllylary Kengan ýurduna alyp bardy. Olaryň ilkinji alan şäheri Ýerihon bolupdy. Munda Raaw ýaşapdy. Olaryň indiki basyp alan şäheri bolsa, Gaý bolupdy.

Kazylar. Haçanda ysraýyllylar ýurtda mesgen tutanlarynda, olary kazylar dolandyrypdyrlar; ýöne olaryň hakyky patyşasy Hudaý bolupdy. Kazylaryň arasynda Gedeon, Ýeffeý we Şamşon bolupdyrlar. Ysraýyllylaryň Hudaýyň öňündäki günäsi zerarly, ýurtlaryna duşmanlary çozýarlar. Olaryň hemmesi olary halas edipdirler. Ysraýylyň taryhy olaryň Hudaýa boýun bolmaýan mysallaryndan doludyr. Munuň üçin olar goňşy halklar tarapyndan çozuşlar arkaly jezalandyrylypdyr. Mundan soňra ysraýyllylar Hudaýyň öňünde günäleri üçin toba edipdirler we haçanda Ol olary duşmanl;ardan gutaranda, olar ýene-de öňküsi ýaly günä etmäge başlapdyrlar. Iň soňky kazy Şamuel bolupdyr. Onuň döwründe ysraýyllylar Hudaýdan öz Patyşasy hökmünde ýüz dönderipdirler hem-de goňşy halklarda bolşy ýaly, özleriniň patyşasynyň adam bolmagyny sorapdyrlar.

Patyşalar. Ilkinji patyşa Saul bolupdyr. Ilkibaşda ol gowy adam bolupdy, ýöne wagtyň geçmegi bilen ol ahlaksyz adama öwrülipdir. Ol Hudaýyň nesihatlaryna boýun bolmandyr hem-de Dawudy yzarlapdyr. Saul ölendenden soň, Dawut patyşa bolupdyr. Ol iň gowy ysraýyl patyşalarynyň biri bolupdyr. Hudaý oňa uly wadalary beripdir. Ondan soň onuň ogly Süleýman patyşa bolupdyr. Onuň hem başlangyjy gowy bolupdyr. Ýöne wagtyň geçmegi bilen onuň goňşy halklardan alan köp sanly aýallary zerarly hakyky imandan dänipdir. Onuň ölümünden soň patyşalyk iki bölege bölünipdir: on taýpasy Ysraýyl patyşalygyny emele getiripdir. Olaryň ilkinji patyşasy Ýerowoam bolupdyr. Beýleki iki taýpasy bolan Iuda we Beniamin Iudeý patyşalygyny emele getiripdir. Olaryň ilkinji patyşasy Rowoam bolupdyr.

Ysraýyl patyşalygynda (10 taýpada) gowy patyşalar bolmandyr. Bu patyşalygyň ilaty hemişe Hudaýa gulak asmandyr. Hudaý olara köp pygamberleri ýollapdyr. Olar ysraýyllylaryň toba gelmegini ündäpdirler. Ýöne adamlar olaryň sözlerine gulak asmandyrlar. Şonuň üçin, assiriýler olaryň ýerine çozupdyrlar hem-de olary ýesir edip alyp gidipdirler. Soňra ýesir bolanlar dünýäniň dürli künjegine pytradylpdyr.

Iudeý patyşalygynda (2 taýpada) birnäçe gowy patyşalar bolupdyr (mysal üçin, Asa, Ýezekiýa). Ýöne düzgün bolşy ýaly, olar hem Hudaýa tabyn bolmandyrlar. Şonuň üçin olaryň patyşalygyna çozmak üçin wawilonlylar ýollanypdyr. Olar ilaty ýesir alyp, Wawilona äkidipdirler. Olar ol ýerde 70 ýyllap bolupdyrlar. Mundan soňra olaryň patyşasy bolmandyr. 70 ýyldan soňra olar Ezdranyň, Neýeminiň, Isa Nawinyň (şol döwür ol birinji ruhany bolupdyr) we Zorowaweliň baştutanlygynda Ysraýyla dolanyp gelipdirler. Bulardan iň soňkusy olaryň baştutany bolupdyr. Başda ysraýyllylary persler, soňra grekler we ahyrsoňunda bolsa, rimliler dolandyrypdyrlar. Haçanda Isa Mesih dünýä inende, olar Rimiň hökümdarlygynyň astynda bolupdyrlar. Ýewreýleriň Isadan ýüz dönderendikleri zerarly, biziň eramyzyň 70 ýylynda Hudaý rimlileri Ýerusalimi weýran etmäge ýollapdyr we ahyrsoňunda ýewreýleriň ählisi Ysraýyl topragyndan kowup çykarylypdyr.

Soňky on ýylyň içinde ýewreýler Ysraýyla dolanyp başlapdyrlar. Bu Köne Äht weliliklerinden biraz böleginiň berjaý bolmagydyr. Ysraýyl döwletiniň gaýtadan berkarar edilmesi hem-de Hudaýyň Patyşalygy hökmünde Ysraýyl patyşalygynyň bina edilmesi Isanyň basym dolanyp gelmeginiň alamatydyr.

Bap 5: Soraglar

1. Aşakda görkezilen tassyknamalaryň haýsysy Hudaýyň Patyşalygynyň berkarar ediljek döwrüne gabat gelýändir?
 - a) Ol hemişe berkarar bolupdy.
 - b) Mesih dolanyp gelende.**
 - b) Birinji asyrda Pentikost gününde.
 - r) Ynanýanlar özlerini imana bagyş edenlerinde, olaryň kalbynda.
2. Hudaýyň patyşalygy geçmişde bolupmy? Eger-de hawa bolsa, onda nähili görnüşde?
3. Bu haçan tamam bolupdyr?
4. Müňýllyk Patyşalyk näme?
 - a) Kalbymyzda merhemeti duýmaklyk.
 - b) 1000 ýylyň dowamynda imanlylaryň Asmandaky şalygy.

- b) 1000 ýylyň dowamynda şeýtanyň ýerdäki şalygy.
r) **Ýerde boljak Hudaýyň Patyşalygynyň ilkinji müňýyllygy.**

5. Patyşalyk nähili bolar?

6. Häzirki imanlylar müňýyllyk Patyşalykda näme ederler?

a) **Ýönekeý adamlary dolandyrarlar.**

б) Asmanlarda dolandyrarlar.

в) Biz bilmeýäris.

г) Başga planetada ýaşarlar.

7. Hudaýyň Patyşalygy hakdaky maglumat şunda wagyz edilipdi:

a) Diňe Täze Ähtde.

б) Diňe Isa we resullar tarapyndan.

в) **Köne Ähtde bolşy ýaly, Täze Ähtde hem.**

г) Diňe Köne Ähtde.

Öz jogaplaryňyzy awtor Dankan Histere elektron hat arkaly ýollaň info@carelinks.net

6.1 Hudaý we günä

Köp hristian sektalarynyň agzalary we şeýle hem beýleki köp dinlere ynanýan adamlar biziň durmuşymyza we dünýäde bar bolan kynçylyklary döredýän hem-de biziň goýberýän günälerimize jogapkär bolýan şeýtanyň ýa-da iblis atly elhenç bir janly zadyň bardygyna ynanýarlar. Bibliýa Perişdeleriň günä edip bilmeýändigini aýdyň öwredýär. Eger-de biz muňa tüýs ýürekden ynanýan bolsak, onda biz ähli zatdan belent bolan Hudaýyň garşysyna gelip biljek nähilidir bir adaty bolmadyk jandaryň biziň älemimizde bolup bilmejekdigine ynanýarys. Eger-de biz hakykatdan hem munuň ýaly jandaryň bardygyna hasaplaýan bolsak, onda şeýle pikir etmek bilen, biz ähli zatdan belent bolan Hudaýyň beýikligine şübhelendigimiz bolar. Bu sorag örän wajypdyr. Şonuň üçin oňa juda dogry düşünmelidir hem-de ony has wajyp doktrina hökmünde öwrenmelidir. Ýewreýler 2:14 aýaty Isanyň iblisi Öz ölümi arkaly ýok edendigini aýdýar; şonuň üçin eger-de biz iblis hakdaky düşüňjä dogry çemeleşmesek, onda biz Mesihniň işlerine we tebigatyna düşüňip bilmeris.

Asla dünýäde we aýratynda „hristiançylyk“ diýilýän dünýäde durmuşdaky ähli gowy zatlaryň Hudaýdan gelip çykýandygy we ähli ýaramaz işleriň bolsa, şeýtandan ýa-da iblisden gelip çykýandygy barada pikir bar. Bu pikir täze däldir. Bu diňe bir mesihilikden dänýänler üçin mahsus däldir. Mysal üçin, wawilonlylar iki hudaýyň, ýagny, ýagşylygyň we ýagtylygyň hem-de ýamanlygyň we garaňkylygyň hudaýynyň bardygyna ynanypdyrlar. Olar bu hudaýlaryň hemişe biri-birine garşy elhenç uruşlary alyp barýandyklaryny hasaplapdyrlar. Persiýanyň beýik patyşasy Kir hem muňa ynanypdyr. Şonuň üçin, Hudaý oňa şeýle diýdi: „*Reb Mendirin, we başgasy ýokdyr; Menden başga Hudaý ýokdyr... Men ýagtylygy emele getirýändirin hem-de garaňkylygy döredýändirin, parahylygy edýändirin we betbagtlyklary döredýändirin; bularyň baryny berjaý edýn Men, Rebdirin*“ (Işaya 45:5-7, 22). Parahatylygy döredýän Hudaýdyr hem-de ýamanlygy ýa-da betbagtlygy hem emele getirýän Onuň Özüdür. Bu manyda Hudaý – „ýamanlygyň“ awtorydyr, ýaradyjysydyr. Bu manyda bolsa, „ýamanlygyň“ we adamyň edýän günäsiniň arasynda tapawutlyk bardyr. Günä bu dünýä günä eden adam bilen girdi; ol dünýä Hudaý tarapyndan girizilmedi (Rimliler 5:12).

Hudaý Kir patyşa hem-de Wawilonyň ilatyna şeýle diýdi: „*Menden başga* (beýleki) *Hudaý ýokdyr*“. „Hudaý“ diýlip terjime edilýän gadymy ýewreý sözi „el“ aýratynda „güýç ýa-da güýjiň

çeşmesi“ diýmekligi aňladýandyr. Hudaý Özünden başga güýjiň çeşmesiniň ýokdugyny aýdýar. Ynha şonuň üçin-de Hudaýa ynanýan adam adaty bolmadyk iblis ýa-da şeytanlar hakdaky ideýany kabul edip bilýän däldir.

Hudaý: betbagtçylyklaryň Ýaradyjysydyr

Bibliýada Hudaýyň adamlaryň durmuşyna hem-de bu dünýä „ýamanlygy“ girizişi hakda köp mysallar bardyr. Amos 3:6 eger-de şäherde erbetlik bar bolsa, muny Hudaýyň goýberendigini belleýär. Mysal üçin, eger-de şäherde ýer titrän bolsa, onda adamlar köplenç munuň şähre betbaglygy inderen „şeytanyň“ işidigini aýdýarlar. Ýöne Hudaýa hakyky ynanýan adam muňa Hudaýyň jogapkärdigine düşünmelidir. Şeýlelikde, Miheý 1:12: „*Betbagtlyk Ýerusalimiň derwezelerine Rebden geldi*“ diýýär. Eýubyň kitabynda biz Eýup dogruçyl adam bolsa-da, durmuşynda ähli bar bolan zatlaryny ýitirendigini okaýarys. Bu kitap adamyň durmuşyndaky „ýamanlygyň“ tejribesiniň onuň Hudaýa boýun bolşuna ýa-da bolmazlygyna göni proporsional däldigini öwredýändir. Eýup „*Rebbiň berendigine hem-de Rebbiň yzyna alandygyny*“ boýun alypdyr (Eýup 1:21). Ol: „Reb hä berdi welin, şeytan ony aldy“ diýmändir. Ol öz aýalyna şeýle jogap berýär: „*Hudaýdan gowy zatlary alyp, eýsem, Ondan ýamany-da kabul etmerismi?*“ (Eýup 2:10). Kitabyň soňunda garyndaşlary we tanyşlary „*Rebbiň onuň başyna inderen ähli ýamanlygy üçin oňa göwünlik beripdiler*“ (Eýup 42:11 deňşdiriň 19:21; 8:4 bilen). Şeýlelikde, Hudaý biziň bu durmuşda bar bolan kynçylyklarymyzyň soňky çözüjisi bolandygy manyda, Ol ýamanlygyň çeşmesidir.

„*Çünki Ren söýýänini terbiýeleýändir... Eger-de siz kynçylyklara çydasañyz... ýöne bu soňra şeýle yetiştirilenler üçin dogrulygyň dynçlyk miwesini öndürýändir*“ (Ýewreýler 12:6-11). Bu sözler Hudaýyň bize ýollaýan şol zeýilli synaglaryň ahyrsoňunda bizi ruhy ösüşine alyp barýandygyny görkezýändir. Eger-de Hudaýyň sözleri şeytanyň bize günä etmäge itergi berýändigini we biziň nädogry bolmagymyzy mejbur edýändigini we şol bir wagtyň özünde bolsa, biziň „*dogrulygyň asuda miwämiziň*“ ösüşine eltýän durmuşymyza kynçylyklary girizýändigini aýdýan bolsa, onda bu sözler öz-özüne garşy gelerdiler. Iblis hakdaky ortodoksal ideýa bu ýerde çynlakaý kynçylygy emele getirýändir. Düşünmek üçin aýratyn bir kynçylyk munuň ýaly ýagdaýda adamyň şeytana bolan tebigaty hakda aýdýan, „*ruhy gutular ýaly*“ ýa-da „*olaryň (ýagny, adamlaryň) küpür etmezligi öwrenmekleri üçin*“ (1 Korintoslylar 5:5; 1 Timoteos 1:20) ýaly bölümleri görkezýär. Eger-de şeytan hakykatdan hem adama günä etmegi mejbur edýän hem-de adamlara ýaramaz ruhy täsirini ýetirýän jandar bolýan bolsa, onda näme üçin bu parçalar şeytan hakda položitel ýagdaýda aýdýarlar? Munuň jogaby „şeytanyň“ ýa-da durmuşdaky kynçylyklaryň imanlynyň durmuşyna köplenç položitel ruhy netijelerini getirýändiginden ybaratdyr.

Eger-de biz ýamanlygyň Hudaýdan çykýandygyna ynanýan bolsak, onda biz özümizdäki bar bolan kynçylyklarymyza bir zatlaryň etmegini sorap, haýyş bilen Oňa doga-dileg edip ýüz tutup bilýäris. Mysal üçin, Onuň olary bizden aýyrmagyny diläp bilýäris. Eger-de Ol muny berjaý etmese, onda biz bularyň Hudaý tarapyndan biziň ruhy ösüşlerimiz üçin ýollanadygyny bilýändiris. Eger-de biz kynçylyklarymyzy emele getirýän şeytan ýa-da iblis diýilýän nähilidir bir ýamanlygyň bardygyna ynanýan bolsak, onda onuň bilen özara düşünişmäge bizde hiç hili ugur ýokdyr. Güýçleriň ýitmegi, keseller, duýdansyz ölüm ýa-da betbagtçylyk – bularyň hemmesi şowsuzlyk ýaly kabul edilmelidir. Eger-de iblis nähilidir bir güýçli günäli Perişde bolýan bolsa, onda ol bizden has güýçlidir. Şonda bize onuň elinden ejir çekäýmekden başga alaç galmaýar. Munuň tersine, biz özümize Hudaýyň baştutanlygy bilen „*bütün zatlaryň (durmuşda) bähbid üçindigi*“ bilen teselli berýändiris (Rimliler 8:28). Şonuň üçin imanlynyň durmuşynda „şowlulyk“ diýlen ýaly düşünje ýokdyr.

Günäniň gelip çykyşy

Günäniň öz-özümizden gelyändigini bellemek gerekdir. Biziň günälerimizde biziň öz-özümiz günäkärdiris. Elbetde, günälerimiz üçin hiç hili jogapkärçiligi çekmezlik biz üçin has gowy oýlanma bolardy. Eger-de bu şeýle bolýan bolsa, onda biz arkaýyn günä edip bilerdik hem-de ähli

eden günälerimizi şeytanyň üstüne ýükläp, özümizi aklap bilerdik. Günäkär bolan adamlaryň köplenç özleriniň günä edýän we hatda jenaýat edýän pursatlarynda aňny şeytana aldyrandyklaryny hem-de eden işleri üçin jogap berip bilmeyändiklerini aýdyp, özlerini aklaýandyklary geň däldir. Munuň ýaly bahanalara üns berilmezligi hem-de günäkärleriň öz „temmilerini“ almagy has adalatlydyr.

Biz „*Günäniň muzdunyň ölümdigini*“ ýatdan çykarmaly däldiris (Rimliler 6:23); günä ölüme eltýändir. Eger-de biz öz günälerimize jogapkärli däl, olara şeytan jogapkärli diýip pikir etsek, onda adalatly bolan Hudaý bizi dälde, eýsem şeytana jeza bermelidir. Emma biziň öz şahsy günälerimiz üçin özümüz höküm edilýändiris. Bu bolsa, günälerimize özümiziň jogap berýändigimizi görkezýändir. Biziň günälerimiz üçin şeytanyň ýazyklygy hakdaky pikir biziň eden ýamanlygymyz üçin jogapkärçiligi aýyrmaga maksat edinýär. Bu Bibliýanyň ynsan tebigatynyň ýazyklygy hakdaky öwgüdüni adamlaryň kabul etmekden ýüz döndermegini düşündirýän ýene bir mysaldyr.

„*Adamyň içine daşardan giri-de, ony murdar edip biljek hiç bir zat ýokdur...Çünki içden, adamyň ýüreginden erbet pikirler, zynhorluk, ogrulyk, adam öldürme, azgynlyk, açgözlük, ýamanlyk, hile, ahlaksyzlyk, bahyllyk sögünç, tekepbirlik we akylsyzlyk çykýar. Bu erbet zatlaryň ählisi içden çykyp, adamy murdar edýär*“ (Markus 7:15-23). Biziň içimize girýän hem-de bizi günä etmäge mejbur edýän nahilidir bir günäkär sunstansiýanyň daşymyzda barlygy hakdaky ideýa bu ýerde Mesihniň öwgütleri bilen gabat gelmeýär. Ähli günäli pikirler adamyň içki kalbyndan çykýandyr. Ynha şonuň üçin hem dünýä suwa gark bolanda Hudaý şeöle diýipdir: „*Adamyň ýüreginiň pikiri yaşlygyndan erbetdir*“ (Barlyk Kitaby 8:21). Eýup 1:14 bize şeýle diýýär: „*Her kim (bu her bir adama gyradeň degişlidir) öz şöwketparazlygy bilen meşgullanyp we muňa maýyl bolup, muňa başyny aldyryp görýändir*“ . Biz daşymyzda bolan zat bilen meýillenmän, eýsem öz şöwketparazlygymyza hem-de öz günäli höweslerimize başymyzy aldyýandyrys. Ýakup: „*Agzalaryňyzda uruşýan höweslerden dälmi?*“ diýip sorag berýär (Ýakup 4:1). Biziň her birimize mahsus bolan meýiller bardyr. Olar biziň öz günäli isleglerimiz arkaly döreýändir we gös-göni özümize degişlidir. Şeýlelikde, biziň öz-özümize duşman diýlenleri hem dogrudyr.

Rimlilere ýazylan hat esasy günä hakda aýdýar: munda günäniň gelip çykyşy hem-de ondan dynmagyň usullary berilýär. Bu hatda iblis ýa-da şeytan hakda az gabat gelýändigini hem-de Pawlus günäniň nireden gelip çykýandygyny aýdanda, iblisi ýa-da şeytany agzamaýandygyny belläp geçmek wajypdyr. Täze Ähtde hem iblisiň kosepsiýasy hakda edil şonuň ýaly aýtmak bolar. Eger-de adamy günä itergi berýän daşky bir zat bar bolýan bolsa, onda bu hakda Köne Ähtde hem ençeme gezek agzalmazmy eýsem? Ýöne onda bu hakda çuň we gönümel hiç zat aýdylmaýar. Kazylaryň döwrüniň beýan edilmesi ýa-da ysraýyllaryň çölde bolmagy ýewreýleriň şol döwürlerde-de köp günä edendiklerini görkezýär. Ýöne Hudaý olaryň içine girip biljek hem-de olary günä etmäge mejbur edip biljek bir adaty bolmadyk bir güýçli jandaryň ýa-da güýjüň bardygy hakda olara duýduryş bermändir. Muňa derek Hudaý olaryň öz islegleriniň ugruna gitmezleri ýaly, olara Öz sözüne gulak asmaga çagyrypdyr (mysal üçin, Ikinji Kanun 27:9-10; Isa Nawin 22:5).

Pawlus: „*Çünki mende, ýagny tenimde ýagşy zadyň mesgen tutmandygyny bilýärim...sebäbi mende gowulyk islegi bar, ýöne gowy zady etmegi başarmaýaryn... Men islemeýänimi edýän bolsam, onda ony edýän indi men däl-de, meniň içimde mesgen tutat günädir*“ (Rimliler 7:18-20) diýip nalaýar. Ol bu ýerde eden günäsi üçin ýazygyny iblis atly daşdaky jandaryň üstüne ýüklemeyär. Ol özüniň günäli aslyýetini günäniň hakyky çeşmesi hökmünde aýdýar: „*men däl-de, meniň içimde mesgen tutan günädir. Şeýlelikde, men bu kanuny tapýaryn (öz içimden); ýagşylyk etjek bolamda, mende erbetlik häzir bolýar*“ (Rimliler 7:20-21). Pawlus özüniň „*içimde mesgen tutan günä*“ diýip atlandyryan zadyndan çykýan günäniň ruhulyga garşy durýandygyny belläp geçýär. Ruhy taýdan ösen her bir imanly adam muny öz-özünüň başynda geçirmek bilen, munuň ýaly netijä geler. Hatda munuň ýaly ady belli imanly bolan Pawlusyň hem mesihilige geçenden soň öz aslyýet tebigatynyň özgermegini görmändir hem-de günä edip bolmajak we asla günä edip bilmez ýaly ýagdaýynda goýulmandyr. Häzirki zaman „ýewangelistik hereketiniň“ agzalary özleriniň munuň ýaly ýagdaýdadygyny tassyklaýarlar we şeýdip olar Pawlusy Rimliler

7:15-21 áydan sözlere üçin „halas edmeýänleriň“ hataryna goşýarlar. Bu áyatlar olaryň dalaş etmeleri üçin aýratyn kynçylygyny tassyklaýar. Başga bir imanly bolan Dawut hem özüniň aslyýet tebigatynyň hemişeki ýazyklygy babatda özüniň ynjalyksyzlygyny görkezýär: „*Çünki men öz jenaýatlarymy boýun alýaryn, günäm mydama önümdedir*“ (Zebur 51:3).

Bibliýa ynsan aslyýetiniň fundamental günäliigi hakda ýeterlikli derejede anyk aýdýar. Eger-de muňa dogry düşünilse, onda ynsan tebigatyndan daşda bar hem-de günälerimize jogapkärli bolan jandary oýlap tapmaga hiç hili zerurlyk bolmazdy. Ýeremiýe 17:9 adam ýüreginiň çendenaşa hapadygyny hem-de aldawçydygyny we onuň öz günäsiniň ölçegini dogry göz önüne getirmäge-de ukypsyzdygyny aýdýar. Eklesiast 9:3 áyatda munuň şeýle anyk aýdylýy ýeterlikdir: „*Ynsan ogullarynyň ýüregi ýamanlykdan dolandyr*“. Efesliler 4:18 adamyň Hudaýdan adaty daşlaşýşynyň sebäbini şeýle düşündirýär: „*olaryň ýüreginiň nadanlygynyň we gatylygynyň sebäbine görä...*“. Özümiziň ruhy taýdan kör we nadan ýüreklerimiz zerarly, biziň oýlanyş ukypalarymyzy bizi Hudaýdan daşlaşdyrýandyr. Muňa laýyklykda, „*ten işlerimiziň bellididih*“ haky Galatýalylaryň 5:19 áyaty şeýle ýaňlanýandyr. Bize günä itergi berýän öz tenimizdir, bolşumyzdyr hem-de aslyýetimizdir. Ýokarda agzalan áyatlardan hiç birisi-de içimizdäki günäni iblisiň girizendigi hökmünde düşündirýän däl. Bizde dünýä inelimiz bari biziň adam endiklerimiziň aýratyn böleginden ybarat bolan günäli häsiýetlerimiz bardyr.

6.2 Iblis we şeytan

„Şeytan“ diýen söz terjime edip bolmaýan gadymy ýewreý sözi bolup, „garşydaş“ diýmekligi aňladýandyr. „Iblis“ sözi bolsa, „diabolis“ diýlen grek sözünden terjime edilendir we „aldawçy“, „duşman“ ýa-da „ýalanlykda aýyplaýjy“ diýmekligi aňladýandyr. Eger-de biz özümizden daşda we günälerimize jogapkär bolan şeytanyň we iblisiň jandardygyna ynanyan bolsak, onda biz Bibliýada bu sözlere duşanymyzda olary gänäli bir adama degişli ýaly etmelidir. Bu sözlere bibliýa ulanylyşy olardan adaty adamlary beýan edýän sypatlary emele getirip bilýändigini görkezýär. Bu fakt iblis we şeytan sözlerini Bibliýada ulanyşlary ýaly, bizden daşda bolan nähilidir bir uly günäli şahsyýete ýa-da jandara degişli hasaplamaga mümkin dälidigini görkezýär.

Bibliýada „şeytan“ sözi

3 Patyşalyklar 11:14 biz şulary okaýarys: „*Reb Süleýmana, Ader Idumeýana garşydaşy* [duşmany] (beýleki ýerlerde „şeytan“ hökmünde terjime edilýän şol bir gadymy ýewreý sözi) *goýdy*“; we soňra: „*Hudaý Sülemanyň garşysyna ýene-de bir garşydaşy* [duşmany] *goýdy* (başga şeytany)... *we ol Ysraýylyň garşydaşy* (şeytany) *boldy*“ (3 Patyşalyklar Kitaby 11:23, 25). Bu Hudaýyň Sülemanyň garşysyna şeytan bolup biler ýaly (garşydaşy), adaty bolmadyk bir şahsyýeti ýa-da Perişdäni ýaradandygyny aňladmaýar. Ol ýönekeý adaty adamlary ýaradypdy. Matta 16:22-23 başga bir mysal getirýär. Petrus Isanyň haçda ölmäge Ýerusalima gitmezligi üçin Ony pikirinden dändermäge çalyşdy. Isa yzyna öwrülip, Petrusa şeýle diýdi: „*Çekil önümden, şeytan! Sen maňa päsgel berýärsiň, çünki sen Hudaý işlerini däl, ynsan işlerini oýlanýarsyň*“. Şeýlelikde, Petrusa şeytan diýildi. Haçanda Isa bu sözlere aýdanda, Ol Perişde ýa-da nägehän aýyrganç zat bilen gürleşmän, eýsem Petrus bilen gürleşendigi bu ýerde örän aýdyndyr.

„Şeytan“ sözi garşydaş diýmekligi aňladýandygy sebäpli, gowy adama-da we hatda Hudaýyň özüne-de „şeytan“ diýlip bilner. Aslyýetinde, bu sözüň özi hiç hili günäli zady görkezmeýär. „Şeytan“ sözünde bar bolan günäli häsiýet biziň günäli aslyýetimiziň özüniň in uly „şeytandygyny“ ýa-da garşydaşdygyny görkezýän fakta hem biraz degişlidir. Bu häsiýet şeýle hem bu sözüň adamlaryň günä bilen utgaşdyrýan dilinde ulanylmagy bilen baglanyşyklydyr. Hudaýyň Özü-de biz üçin şeytan bolup biler; çünki Ol biziň durmuşymyza synaglary goýberýändir ýa-da biziň mümkin eýýäm gadam basan ýalan ugry görkezýän ýolumyzda

durandyr. Ýöne, eger-de biz Hudaýa şeýtan hem diýäýsek, bu Onuň Özüniň hem „günälidigini“ aňladýan däldir.

Şeýle hem Patyşalyklar we Paralipomenon Kitaplary-da bu epizodlara öz beýanyny ýetirýändirler. Hoş Habardan dört bölüm-de şol bir zat hakda aýdýar, ýöne munuň üçin dürli stilistiki ugurlardan peýdalanýandyrlar. 2 Patyşalyklar 24:1 áyatda Hudaýyň Dawudy Ysraýyl halkynyň ilat ýazuwyny geçirmek üçin ýollandygy barada aýdylýar. Bu wakanyň muňa laýyk beýan edilmesi 1 Paralipomenon 21:1 şeýle görnüşde berlendir: „*Şeýtan Ysraýylyň garşysyna gozgalaň turuzdy hem-de Dawuda ysraýyllylary sanamaga höweslendirdi*“. Bir bölümde Hudaýyň Dawudy ilat ýazuňny geçirmäge mejbur edendigi hakda, ýene beýleki bir bölümde bolsa, şeýtanyň hem ony edil muny ýerine ýetirmäge iberendigi hakda aýdylýar. Bu ýerde Hudaý Dawut babatda edil „şeýtan“ ýa-da garşydaş hökmünde bolandygyna ýeketäk netije çykaryp bolýar. Hudaý Eýubyň durmuşyna synaglary ýollap, oňa hem edil şonuň ýaly garady: „*Sen maňa ýowuz garadyň; berk gollaryň bilen meniň bilen duşmançylyk edýärsiň*“ (Eýup 30:21); hakykatda, Eýup şeýle diýdi: „Sen meniň garşyňa şeýtan ýaly çykýarsyň“.

Bibliýada „iblis“ sözi

„Iblis“ sözi bilen hem edil ýokardaky ýalydyr. Isa: „*Men dälmi eýsem siziň on ikiňizi (resullary) we sizden biriňizi iblisi saýlan?*“ diýdi. Ol adaty ýönekeý adamsy bolan Iuda Iskariot hakda aýdypdy. Ol muny şahly ýa-da ruh diýilşi ýaly şahsyýet hakda aýtmandy. „Iblis“ sözi bu ýerde ýöne günäli adama degişlidir. 1 Timoteos 3:11 başga bir mysaly getirýär. Ruhanylaryň aýallary „*töhmetchiler*“ bolmaly däldirler. Bu ýerde ilki başdan gelýän grek sözi „diabolis“ beýleki ýerlerde hem „iblis“ ýaly terjime edilýändir. Pawlus şeýdip ýygnakdaky gartaşan zenanlaryň „*töhmetchiler*“ ýa-da „*iblisler*“ bolmaly däldikleri hakda Titusa duýdurýar (Titus 2:3). Edil şonuň ýaly-da, ol Timoteosa hem aýtdy (2 Timoteos 3:1, 3): „*Soňky günlerde...adamlar...zalym (iblisler) bolarlar*“. Bu olaryň adaty bolmadyk görnüşe öwürljeklerini aňladýan däldir. Olar ýöne öňküden-de has günäli bolarlar. „Iblis“ we „şeýtan“ sözleriniň ýykylan Perişdä ýa-da dizden daşda bolan nähilidir bir günäli jandara degişli däldigi indi has aýdyň bolandygy mümkin.

Günä, şeýtan we iblis

„Şeýtan“ we „iblis“ sözleri bizde bar bolan hakyky günäli endiklerimizi beýan etmek üçin göçme manyda ulanylýandyr. Biz bu hakda 6.1 bölümde aýdyp geçipdik. Bu hem biziň esasy „şeýtanymyzdyr“ ýa-da garşydaşymyzdyr. Bu sözler şeýle hem janly nusga hökmünde ulanylyp bilner. Munuň ýaly ýagdaýda „iblisi“ biziň garşydaşymyz, hakykaty ýoldan çykarýan töhmetchi hökmünde bellemelidir. Bu – biziň hakyky „ynsan aslyýetimiziň özüdir“ – hakyky iblis. Iblis we biziň içimizde bar bolan günäli isleglerimiziň, günäniň arasyndaky baglanyşyk birnäçe parçalarda aýdyň görkezilendir. „*Çagalaryň (biziň) et hem gandandygyna görä, Özi (Isa) hem olaryňky bilen bir adam sypatyna girdi. Ol muny ölüm (özüniň) güýjüne eýe bolany, ýagny iblisi ölüm arkaly ýogaltjak...bolup etdi*“ (Ýewreýler 2:14). Bu ýerde iblis hakda ölüm üçin jogapkär bolan jandar hökmünde aýdylýar. Ýöne „*Günäniň muzdy – ölümdir*“ (Rimliler 6:23). Şonuň üçin, günä we iblis bir düşüňjani berýändir. Edil munuň ýaly-da, Ýakup 1:14 biziň günäli isleglerimiziň bizi günä hem-de şuna görä-de, ölüme eltip, bizi muňa doly meýillendirýändigini aýdýar. Ýewreýler 2:14 áyaty bolsa, iblisiň ölümi getirýändigini belleýär. Edil şu áyatda hem Isanyň iblisi derbi-dagyn etmek üçin, biziň tebigi aslyýetimizde bolandygy hakda aýdylýar. Bu Rimliler 8:3 áyaty bilen gapma-garşy gelýändir: „*Hudaý Öz Ogluny günä teni meňzeşliginde günä üçin ýollap (ýagny, biziň ynsan tebigatymyzda), tende günä iş kesdi*“. Bu ýerde biziň adaty ynsan tebigatymyzda bar bolan iblisiň we günäli endiklerimiziň hakykatda, şol bir zatdygyny görkezýär. Isanyň hem edil biz ýaly, şol zeýilli meýillere uçrandygyna dogry düşüňmek wajypdyr. Iblis baradaky derse düşüňmezlik biziň Isanyň tebigatyny we işlerini dogry göz önüne getirip bilmeýändigimizi aňladýandyr. Diňe Isanyň biziň tebigatymyzda bolup, Özüniň içine „iblisiň“ saklandygy sebäpli, biz halas bolmaga umyt baglap bileris (Ýewreýler 2:14; 4:15). Isa öz tebigatynyň isleglerinden, bibliýadaky iblisden üstün çykyp, iblisi haçda derbi-dagyn etmegi başardy (Ýewreýler 2:14). Eger-de iblis şahsyýet bolan bolsa, onda ol gaýdyp bolup bilmezdi. Ýewreýler 9:26 Mesihniň „*Özüni gurban etmek bilen, günäni aradan aýyrmak üçin görnendigini*“

áydýar. Ýewreýler 2:14 muny Isanyň öz ölümi bilen iblisi derbi-dagyn edendigi hakdaky tassyknama bilen deň hasaplaýandyr. Özüniň ölümi bilen Isa „*günäli teni*“ (Rimliler 6:6 ýatyrdy, ýagny, biziň öz tenlerimiziň görnüşinde ýüze çykyan ynsan tebigatyny, günäni.

„*Günä edýän iblisendir*“ (1 Ýahýa 3:8), sebäbi günä – bu Bibliýanyň „iblis“ diýip atlandyryan biziň öz tebigy, günäli isleglerimize (Ýakup 1:14-15) ýol bermegimiziň netijesidir. „*Muňa görä-de Hudaýyň Ogly iblisiň işleri ýogaltmak üçin aýan boldy*“ (1 Ýahýa 3:8). Eger-de biz iblis – bu biziň günäli isleglerimizdir diýip, dogry bolsak, onda biziň bu günäli isleglerimiziň netijesi günä bolar. Bu 1 Ýahýa 3:5 bilen hem deň gelýändir: „*Ol (Isa) biziň günälerimizi Öz üstüne almak üçin aýan boldy*“. Bu „*biziň günälerimiziň*“ hem-de „*iblisiň işleriniň*“ şol bir zatdygy baradaky netijämizi tassyklaýandyr. Resullaryň İşleri 5:3 iblis we biziň günälerimiziň arasyndaky bu baglanyşyga başga bir mysal berýär. Petrus Hananýa şeýle diýýär: „*Şeýtanyň Mukaddes Ruhý alda diýen päline näme üçin ýüregiňden ýer berdiň?*“. Biziň ýüregimize bir zatlaryň salynmasy hem ýüregimizi şeýtandan doldurmak bilen birdir. Eger-de biziň özümüz ýüregimize bir zatlary salýan bolsak, mysal üçin, günäli plany, onda ol biziň içimizde ösmäge başlaýandyr. Eger-de aýal göwreli bolsa, onda onuň çagasy onuň daşynda däl; ol onuň içinde başlaýar. Ýakup 1:14-15 biziň „*...höwesimiziň bogaz bolup, günäni dogurýandygyny; günä hem ýetişenden soň ölümi dogurýandygyny*“ beýan edende, şol bir düşünjeden peýdalanýandyr. Zebur 109:6 günäli bolan adamyny iblis bilen şeýle deňeşdirýär: „*Duşmanynyň üstünden ýaman adamy goý, sagynda ýagy dursun*“, ýagny, goý iblis onuň üstünden hökümni ýöretsin (Zebur 110:1 bilen deňeşdir).

Janly nusga

Emma, siz doly esas bilen: „Iblis hakdaky bu gürrüňleriň ählisi edil adam ýaly alnyp barylýar!“ diýip bilersiňiz. Bu düýbünden dogrudyr. Ýewreýler 2:14 ol barada edil ölüm güýjine eýe bolan hökmünde áýdýandyr. Bibliýa hatda biraz çuňrak aralaşmak-da onda köplenç janly nusganyň ideýasynyň öňe çykyandygyny, abstrakt düşünje hakda edil adam ýaly gürrüň edilýändigini görkezýändir. Şeýlelikde, Süleýmanyň Tysmalary 9:1 özüne jaý guran akyl-paýhas diýilýän aýal hakda áýdylýar, Rimliler 6:23 günä ölüm görnüşde töleg goýberýän kassiriň üsti arkaly janlandyrylyp beýan edilýändir. Bu sorag Çekeleşme 5-de has jikme-jik seredlip geçilýändir. Biziň „diabolos“ iblisimiz köplenç biziň günäli höweslerimiziň özüdür. Ýöne adamda abstrakt „şeýtanlyk“ bolup bilýän däl. Ynsan kalbynda bar bolan günäli höwesler adamdan daşda bolup bilýän däl; ynha şonuň üçin-de „iblis“ janly nusga arkaly beýan edilýändir. Günä köplenç jenabyň görnüşinde görkezilýändir (mysal üçin, Rimliler 5:21; 6:6, 17; 7:3). Şonuň üçin „iblisiň“ hem janly nusga arkaly beýan edilýändigini bellidir; munda „iblis“ şeýle hem günä degişlidir. Edil şonuň ýaly-da, Pawlus biz hakda tenimiziň içinde ikä bölnen şahsyýet ýaly áýdýandyr (Rimliler 7:15-21); munda teni bolan „iblis“ adamsy ruhy adam bulen göreşýändir. Ýöne gönümel manyda bir biri bilen göreşýän şahsyýetleriň içimizde ýokdugy doly düşnüklidir. Biziň tebigy aslyýetimiziň bu günäli bölegi Matta 6:13 „ýalançy“ sözi bilen janly nusgada beýan edilýändir; bu bibliýa iblisi manysyndadyr. 1 Korintoslylar 5:13 „ýalançyny“ aňladýan şol bir söz „azgyn“ (ýoldan çykan) diýlip terjime edilýändir. Bu adamyň günä, ýagny öz „ýalançysyna“ ýol berende, onuň „azgyn“ ýa-da „iblis“ bolýandygyny görkezýändir.

„Iblis“ we „şeýtan“ syýasy kontekstde

Haçanda biziň ýaşaýan ahlaksyz günäli dünýämiz beýan edilende hem „iblis“ we „şeýtan“ sözleri ulanylýar. Adamzadyň jemgyýetçilik, syýasy we galp-dini köpbasgançaklylygy hakda hem „iblis“ manyda aýtmak bolar. Täze Ähtde iblis we şeýtan köplenç ýewreý we rim sistemalaryň syýasy we jemgyýetçilik häkimiýetine degişlidirler. Imanlylary gözenege sezewar edýän iblis barada biz şeýle okaýandyrys (Ýlham 2:10); munda imanlylary gözenege salýan rim häkimiýeti göz önüne tutulýandyr. Şu kontekstde biz şeýtanyň oturýan ýerine ýa-da tagtyna golaý ýerleşen Pergam ybadathanasy hakda okaýarys. Bu ýerde Pergamda ýerleşen rim koloniýasynyň ýerleşýän ýeri hem-de imanlylar toparynyň bolan ýeri barada áýdylýandyr. Biz eger-de şeýtan bar bolan bolsa, Pergamda onuň öz tagtynyň bolandygyny áýdyp bilýän däl.

Ýekebara berjaý edilen günä ýeke adamyň Taňrynyň kanunyny bozmagy hökmünde

kesgitlenilýär (1 Ýahýa 3:4). Ýöne Hudaýyň garşysyna syýasy we jemgyýetçilik ýaly, köpçülikleýin ýerine ýetirilen günä ýekebara günäden has güýçlidir. Käte güýçli jandar hökmünde janly nusgada beýan edilýän bu köpçülikleýin güýje iblis diýilýändir. Bu manyda, Eýran we beýleki yslam ýurtlary Birleşen Ştatlaryna „beýik şeytan“ diýip atlandyryrlar. Çünki bu olaryň syýasy we dini ugurlaryndaky alyp barýan işleri üçin uly garşydaşdyr. Bu Bibliýada köplenç „iblis“ we „şeytan“ sözleriniň ulanylyşy ýaly suratlandyrylýan mysallardan biridir.

Netijede, bu soraga beýlekilerden has çuňňur çemeleşmek zerurdyr. Bibliýanyň ähli ýerinden alnan umumy netijede öz düşüňjämizi esaslandyrmak zerurdyr. Iblis hakdaky ähliumumy ýaýran pikirlere degişli ýüzleý parçalary öz içine alýan birnäçe aýatlardan çynlakaý netijäni çykarmaly däldir. 6.1 we 6.2 bölümleri ýene bir gezek üns bilen okamaklyk peýdalydyr. Olarda iblis we şeytan babatda ähli bölümlere dogry düşündirmeleri berýän şol garaýşyň gysga beýannamasy berlendir. Bu sözler adaty sypatlary ýasamak üçin ulanylyp bilner ýa-da käbir ýerlerde olar biziň öz ynsan tebigatymyzyň ýazygyna görä berjaý edilýän günä degişli bolup bilerler. Giňden ýaýran ynançlara giňişleýin goldaw bermek üçin getirilýän has ýalňyş düşünilýän parçalardan käbirleri bu babyň soňunda getirilýän Çekeleşmelerde seredilip geçilýär.

6.3 Al-Arwahlar (jynlar)

Öňki iki makalalarda biz şahsyýet ýa-da elhenç jandar hökmünde, iblisiň ýa-da şeytanyň bardyklaryna näme üçin ynanmaýandygymyzy düşündiripdik. Eger-de biz tebigatda munuň ýaly jandaryň ýoklugy hakda aýtsak, onda halk arasynda iblisiň gullary diýilýän arwahlaryň (jynlaryň) hem ýokduklary hakda kesgitli netijäni mundan çykarmak bolar. Köp adamlar Hudaýyň bize diňe durmuşdaky ähli gowy zatlary berýändigini, iblisiň we arwahlaryň (jynlaryň) bolsa, Hudaýyň bize beren ähli gowy zatlaryny elimizden alýandyklaryny hem-de bize diňe ýaramaz zatlary görkezýändigini hasaplaýrlar.

Bibliýa Hudaýyň ähli güýjiň çeşmesidigini (ser. makala 6.1) hem-de Onuň biziň durmuşymyzdaky ähli gowy zatlara bolşy ýaly, erbet zatlara-da jogapkärdigini öwredýär:

„Men ýagtylygy we tümlügi ýaradýaryn, parahatlygy edip, betbaglyklary-da emele getirýändirin; bularyň ählisini edýän Men, Rebdirin“ (Işaya 45:7).

„Ýerusalimiň derwezelerine Rebden betbagtçylyk indi“ (Miheý 1:12).

„Şäherde surnay welin çalynýarmyka, - we halk gorkmadymyka? Şäherde Rebbiň goýberip bilmejek betbatçylyklary bolýarmyka?“ (Amos 3:6).

Şonuň üçin, haçanda biz durmuşymyzda kynçylyklara duçar bolanymyzda, biz bularyň Hudaýdan gelýändigini bilmelidiris hem-de munda iblisi ýa-da arwahlary (jynlary) aýyplamaly däldiris. Eýup Hudaýyň oňa peşgeş beren ähli zatlaryny ýitirdi, ýöne ol: „Hudaýyň maňa beren zatlarynyň ählisini bu al-arwahlar aldylar“ diýmändi. Tersine. Onuň diýen zatlaryna bir gulak asaýyň: „*Beren Reb, alan hem Rebdir; goý Rebbiň adyna minnetdarlyk bolsun*“ (Eýup 1:21). „*Hudaýdan ýagşy zatlary kabul edenimizde, ýamany-da kabul edip bilmerismi?*“ (Eýup 2:10).

Haçanda biz ähli zatlaryň bize Hudaýdan berilýändigine göz ýetirýän bolsak, onda haçanda biziň durmuşymyzda kynçylyklar peýda bolanda biz Hudaýyň olary bizden almagyny sorap, Oňa dogadileg edip bilýäris. Eger-de Hudaý bulary almaýan bolsa, onda Ol olary bize häsiýetimiziň ösmegi hem-de has uzak geljekde biziň gowy bolmagymyz üçin ýollaýandygy aýdyňdyr:

„Oglum, Rebbiň terbiýe edişini äsgermezlik etme, Ol saňa käýände ruhdan düşme. Çünki Reb söýýänini terbiýeleýändir (Ol, arwahlar däldir), Ogullyga kabul edenini çalyandyr. Terbiýelenmek

ugrunda kynçylyklara çydaýarsyňyz. Hudaý sizi Öz ogly kimin tutýar. Çünki haýsy ogla atasy terbiýe bermeyär? Eger-de her kesniň alýan terbiýesi sizde ýok bolsa, onda siz ogul däl, nikasyz doglan oglanlarsyzňyz“ (Ýewreýler 12:5-8).

Hudaý: bütin mümkin bolan güýjüň çeşmesidir

Hudaý ähli mümkin bolan güýjüň çeşmesidir. Hudaý diýlip terjime edilýän gadymy ýewreý sözi hakykatda güýç-kuwwatlygy aňladýandyr:

„Men Reb we başgasy ýokdur; Mendan özge Hudaý ýokdur“ (Işaya 45:5);

„Menden başga Hudaý barmyka? Başga bir daýanç ýokdur, hiç birini bilmeýäriň“ (Işaya 44:8);

„Reb (seniň Hudaýyň) Hudaýdyr we ondan başgasy ýokdur“ (Ikinji Kanun 4:35).

Munuň ýaly aýatlar Bibliýada köp duş gelýär. Hudaý ähli mümkin bolan güýjüň çeşmesi hem-de Ol –ýeketäk Hudaý bolandygy üçin, Ol bize köplenç Özünüň gabanjaň Hudaýdygyny ýatladýandyr (mysal üçin, Çykyş 20:5; Ikinji Kanun 4:24).

Haçanda Hudaýyň adamlary başga hudaýlara ynanmaga başlanlarynda hem-de haçanda olar Oňa: „Sen – beýik Hudaý, ähli zady başaryan Hudaý, ýöne hakykatda welin, Sen ýaly güýçli-kuwwatly bolmasalar-da, biz Senden başga ýene-de birnäçe hudaýlara ynanýarys“ diýenlerinde Ol gabanjaň bolmaga başlaýar. Munuň ýaly ýalňyşlygy ysraýyllylar hem goýberipdiler. Köne Ähtde ýewreýleriň özge hudaýlara-da hakyky Hudaýa ynanyşlary ýaly ynanyp, Hudaýy gam-gussa batyryşlaryny beýan edýän köp ýerleri bardyr. Bibliýadan adamlaryň häzir hem ynanýan „arwahlarynyň“ („jynlaryň) ysraýyllylaryň ynanan şol ýalan hudaýlaryna meňzeşdigi mälimdir.

Al-arwahlar (jynlar) – bular butlardyr

Korintoslylara birinji hatda Pawlus mesihileriň (hristianlaryň) näme üçin butparazlyk bilen iş salyşmaly däldigini ýa-da bu zeýilli zatlar ynanmaly däldigini düşündirýär. Bibliýa zamanlarda adamlar al-arwahlaryň durmuşda gabat gelýän kynçylyklardan ýeňip geçmek üçin tagzym etmeli bolan kiçi hudaýlar bolandyklaryna ynanypdyrlar. Bu maksat bilen olar al-arwahlaryň şekillerini ýasapdyrlar. Bular hem beýleki butlar ýaly bolupdyrlar we olar bulara-da tagzym edipdirler. Ynha şonuň üçin-de Pawlus özüniň hatynda „al-arwahlar“ we „butlar“ sözlerini özara ulanýar:

„Ýöne butparazlar berýän gurbanyny Hudaýa däl-de, jynlara berýär diýýäriň. Men siziň jynlar bilen şarikçilik etmegiňizi islämök... Emma biri size: „Bu butlara berlen gurbanyň etidir“ diýse, ýaňky habar bereniň we ynsap hatyrasy üçin iýmäň...“ (1 Korintoslylar 10:20, 28). Şeýlelikde, butlar we jynlar şol bir zatdyr. Olaryň gurbany „Hudaýa däl-de, eýsem jynlara (butlara)“ getirýändikleri hakda Pawlusyň adýanyna üns beriň. Diňe ýeketäk Hudaýyň bardygy üçin, jynlarda hiç hili hakyky güýjiň ýokdugyny bellemelidir. Çünki olar – hudaýlar däldir. Bu pikir 1 Korintoslylar 8:4 anyk seljerilýändir:

„Butlara berlen gurbanlaryň etinden iýilmegi barada bolsa, butuň (arwaha deň derejededir) dünýäde hiçdigini, bir Hudaýdan başga Hudaýyň ýokdugyny bilýäris“. But ýa-da jyn asla ýokdur. Dünýäde diňe hakyky ýeketäk Hudaý ýa-da kuwwat bardyr. Soňra Pawlus şeýle dowam edýär (aýatlar 5-6):

„Çünki ýerde bolsun, gökde bolsun/ „taňry“ diýilýänler näçe bolsa-da – ençeme „tarylaryň“ we ençeme „rebleriň“ bolşy ýaly – biziň (hakyky imanlylarda) bir ata Hudaýymyz bardyr, hemme zat Ondandyr (öň aýdyp geçişimiz ýaly ähli gowy zatlar ýaly erbet zatlar-da)“. Häzir hem dürli jynlaryň (al-arwahlaryň) bardygyna ynanýan adamlar bardyr – olardan biri işi ýitirmäge kömek etse, beýlekisi bolsa, aýalynyň öýden gitmäge bahana tapypdyr.

Täze äht zamanlarynda adamlaryň jynlara butlar ýa-da „hudaýlar“ ýaly ynanandyklarynyň soňky

subutnamasyny Resullaryň Işleri 17:16-18 duş gelýäris. Bu ýerde Pawlusyň „*butlardan doly şäher*“ bolan Afinada hoş habary wagyz edendigi hakda aýdylýar. Afinanyň ýaşajylyary hem adat bolşy ýaly köp dürli hudaýlara tagzym edipdirler. Pawlusyň Hoş Habary wagyz edýändigini eşiden adamlar: „*Ol ýat* (ýagny, yäze bolan) *tañrylaryň* (jynlaryň) *wagyzçysyna meňzeýär*“ diýýärdi. Sebäbi Pawlus Isanyň Hoş habaryny we direlişi wagyz edýärdi“. Adamlar „Isanyň“ we „direlişin“ özlerine wagyz edilen täze jynlar ýa-da butlar diýip oýlanypdyrlar. Eger-de siz babyň galan bölegini okasaňyz, onda siz Pawlusyň bu adamlara nädip wagyz etmegini dowam etdirendigini görersiňiz. 22 aýatda ol ýeşle diýýär: „*Men sizi her taýdan gaty dindar görýärim*“ (göni manyda: jynlara tagzym etmäge doly berilýärsiňiz). Soňra ol olara Hudaýyň olaryň jynlarynda ýa-da butlarynda ýokdugyny düşündirdi. Hudaýyň – güýç-kuwwatyň ýeketäk çeşmesidigini unutmaň. Eger-de Ol jynlarda bolmaýanbolsa, onda olarda hiç hili güý yokdur. Çünki biziň dünýämizde güýjiň başga bir çeşmesi asla yokdur. Şonuň üçin jynlaryň bolup bilmeýändiglerini aýtmak bolar.

Köne Ähtiň al-arwahlary (jynlary) butlar bolupdyrlar

Köne Ähte dolanyp gelmek bilen, biz „jynlaryň“ butlar bilen bir bolandyklaryna has köp subutnamalary tapýarys. Zebur 105:36-39 ysraýyllaryň ýalňyşlyklary hakda aýdýar hem-de Kenganyň butlaryny jynlar bilen deňşdirýär:

„Olaryň butlaryna (ysraýyllylar) gulluk etdiler, butlar hem olara duzak boldular. Hawa, ogullaryny, gyzlaryny jynlara gurban etdiler. Kengan butlaryna gurban eden ogullarynyň, gyzlarynyň ganyny, ýazyksyz gany dökdüler; ýurt gan bilen haramlandy. Edenleri bilen murdar boldular, işleri bilen zyna etdiler“.

Jynlaryň beýleki adynyň butlardygy doly aýdyňdyr. Hudaý ysraýyllaryň jynlara tagzym etmek bilen, „*edenleri bilen murdar boldular, işleri bilen zyna etdiler*“ diýýär. Sebäbi olaryň jynlara bolan ynamy ynsan oý-pikirleriniň netijesi bolupdy. Olaryň döreden butlary bolsa, öz elleriniň işi bolupdy. Şeýlelikde, häzir hem jynlaryň bardygyna ynanýan adamlar hakykatda, Hudaýyň ýwredýän zatlaryna ynanman, eýsem adamlaryň oýlap tapan zatlaryna ynanýandyrlar.

Ikinji Kanun Kitaby 32:15-24 Hudaýyň adamlarynyň jynlara ynananlarynda, Onuň nähili derejede gaharynyň gelýändigini şeýle beýan edýär: „*Ýat hudaýlar bilen olar (ysraýyllylar) Onuň gaharyny getirdiler we hapa işleri (öz) bilen Ony gahar-gazaba mündirdiler. Gurbanlaryny hak Hudaýa getirmän, eýsem goňşylaryndan gelen hem-de atalaryňyzyň oý-hyýalynda gelmedik, olaryň bilmedik, täze hudaýlary bolan jynlara getirdiler... we diýdi (Reb): Öz ýüzümi olardan örterin...çünki olar azgyn nesildirler, dogrulyk bolmadyk perzentlerdir. Olar Meni hudaýlary bilen gaharymy getirmediler, özleriniň boş başagaýlyklary bilen Meni gynandyrdylar...Olaryň başyna betbagtçylyklary toplaryn hem-de Öz peýkamlarymy olara goýbererin“.* Şeýlelikde, Hudaý jynlara butlar, hapa we boş başagaýlyk diýip atlandyrýar. Ol olara ynanmaz ýaly we janly dälidigi aňladýan atlary dakýar. Jynlara bolan ynam Hudaýa bolan imanyň yokdugyny görkezýändir. Hudaýyň biziň durmuşymyza diňe bir ýagşy zatlary ýollaman, eýsem erbet zatlary hem ýollaýandygyna ynanmak elbetde kyn düşýär. Erbet zatlaryň başga birinden ýollanýandygyny pikir etmek aňsatdyr. Çünki eger-de biz erbet zatlaryň bize Hudaýdan gelýändigini aýtsak, onda biz bu ýaramaz zatlary Hudaýyň bizden yzyna aljakdygyna ýa-da ahyrsoňunda munuň biz üçin çeni-çägi bolmajak ýalkanma boljakdygyna ynanmalydyrys.

Jynlar (al-arwahlar) Köne Ähtde

Ýöne siz: „Köne Ähtde jynlar barada anyk aýdýan parçalar hakda nämeler aýdyp bilersiňiz?“ diýip sorap bilersiňiz.

Ýöne bir ýagdaý düybünden aýdyň bolmalydyr: Bibliýa öz-özüne garşy çykýan dälidir; ol ähli zatdan belentde bolan Hudaýyň Sözüdir. Eger-de bize Hudaýyň bize kynçylyklary ýollaýandygyny hem-de Onuň ähli güýjüň çeşmesi bolup durýandygyny aýtsalar, onda Bibliýa jynlaryň Hudaýyň garşysyna gidýän we şol bir wagtyň özünde-de bize ähli betbagtçylyklary we

kynçylyklary getirýän kiçijik hudaýlardygyny aýdyp bilýän däldir. „Jynlar“ diýlen söz Köne Ähtde baryýogy diňe dört gezek gabat gelýär we bular hemişe butlara tagzym etmek bilen baglanyşykly bolan kontekstde aýdylýandyr. Ýöne Täze Ähtde bu söz has köp duş gelýär. Biz muny haçanda Hoş Habaryň ýazylan wagty, adamlaryň arasynda düşnüksiz bolan islendik keseliň jynlar tarapyndan ýollanýandygyna dörän ynamyň bolandygy bilen baglanyşdyrýandyrys. Eger-de jynlar hakykatdan hem bar hem-de biziň kesellerimize we näsazlyklarymyza günäkär bolan bolsalar, onda bu hakda Köne Ähtde hem aýdylardy hem-de bu oňa has köp agzalyp geçilerdi. Ýöne biz bu kontekstde jynlar barada asla okamaýarys.

Jynlar (al-arwahlar) Täze Ähtde

Haçanda biz kimdir-birinden jynlaryň çykarlandygy hakda okanymyzda, biz bu jyn çykarylan adamlaryň akyla zeper ýeten nähilidir bir näsazlykdan ýa-da şol döwürde düşünmedik kesellerden saplanmaga sezewar bolandyklaryny bilýäris. Biziň eramyzyň birinji asyrynda ýaşap geçen adamlar özleriniň düşünmedik zatlarynyň ählisinde jynlary aýyplamaga endik edipdirler. Akyla zeper ýeten keseller adamlaryň şol döwürdäki lukmançylyk bilimleriniň derejesine görä düşnüksiz bolupdyr. Şonuň üçin şol zeýilli syrkawlara „*jyn uran*“ diýipdirler. Köne Äht zamanynda akyl taýdan yza galan adamlar hakda erbet ýa-da zalym ruhuň täsirine düşenler diýipdirler (Kazylar 9:23; 1 Patyşalyklar Kitaby 16:14; 18:10). Täze Äht zamanynda zalym ruhlara/jynlara eýe bolmak hakda aýdylan sözler aňa zeper ýetmekden ejir çekýän adamlara degişli bolupdyr. Jynlar we keselleriň arasyndaky baglanyşyk şu áyatlarda görkezilendir: „*Agşam düşende arwah-jyn uran köp adamlary Onuň (Isanyň) ýanyna getirdiler. Ol hem bir söz bilen erbet ruhlary çykardy, syrkawlaryň hemmesini sagaltdy. Bütün bular Işaya pygamber arkaly aýdylan şu sözüň ýerine ýetmegi üçin boldy: „Biziň ejizliklerimizi Öz üstüne aldy, syrkawlyklarymyzy Öz gerdeninde çekdi*“ (Matta 8:16-17). Şonuň üçin adamlaryň syrkawlyklary hem-de keselleri – bu „jynlarda“ we „erbet ruhlarda“ bolmak diýen ýalydyr.

Adamlar Isa aklyndan azaşandyr öýdüpdirler hem-de Onda jynyň bolmagy mümkin diýipdirler: „*Ol Jynly, däliräpdir*“ (Ýahýa 10:20; 7:19,20; 8:52).

Syrkawlara şypa berilşi

„*Jyn urulmadan*“ saplananalaryndan soň adamlar özleriniň „*sagdyn aklyna*“ gaýdyp barypdyrlar. „*Jyn uran*“ bolmak akyl taýdan näsag diýmekligi aňladypdyr.

Hoş Habarda „jyn uralaryň“ sagalyp bilendikleri hakda aýdylýar. Munda „jyn uran“ keseli beýan etmegiň başga bir usulyny görkezýändir. Luka 10:9 Isanyň öz ýetmiş şägirtlerine „*syrkaw bolanlary*“ sagaltmagy buýrandygyny hem-de olaryň muny ýerine ýetirendiklerini okaýarys. Haçanda olar gaýdy gelenlerinde, olar: „*Reb! jynlar Seniň adyňdan bize boýun bolýarlar*“ diýdiler. Bu ýerde jynlar ýene-de keseller bilen deň manyda gelýär. Resullar käte syrkawlara Isanyň adyndan şypa beripdirler (Resullaryň Işleri 3:6; 9:34).

Şu döwrüniň dili

Şeýlelikde, biz Täze Ähtde akyl taýdan näsazlyk ýa-da hiç kimiň düşünmedik keselleri bolan „*jyn uran*“ adamlary beýan etmek üçin öz döwrüniň diliniň ulanylýandygyny görýäris. Bibliýa adamlaryň düşünip biljek dilinde ýazylandyr. Biziň dilimizde akyl taýdan syrkaw adamyny beýan etmek üçin „lunatik“ sözi bardyr. Göni manyda bu syrkawýň „aýyň urmasyna“ uçrandygyny aňladýandyr. Mundan köp ýyl öň adamlar eger-de adamyň aý tegelenende gije öýünden daşa çykyp aýlansa, onuň aý urmasyna uçrap biljekdigine hem-de akyl taýdan syrkawlap biljekdigine ynanypdyrlar. Häzir bolsa, biz „lunatik“ sözüni dälirän adamy beýan etmek üçin ulanýarys. Ýöne bu däliligiň aýyň täsir etmeginiň netijesidigine ynanyňanymyzy aňladýan däldir.

Eger-de bu sözleriň iki müň ýyl geçenden soňra ýene-de okaljakydygyny hem-de şol döwre çenli Isanyň dolanyp gelmejekdigini çak etsek, onda şondaky adamlar aýdan adamlaryň dälirändigine biziň hem ynandygymyzy çak ederler. Ýöne olar munda dogry bolmazdylar. Çünki biz Isanyň

iki müň ýyl mundan ozal edişi ýaly, diňe öz döwrümiziň dilini ulanýandyrys. Edil munuň ýaly-da, biz „keramatly Wittanyň tansy“ ýaly nesilden-nesle geçýän keseller hakda aýdýandyrys. Emma bu asla „tansy“ aňladýan däldir. Ýöne biz bu keseli şeýle atlandyryp, ýöne öz döwrümiziň dilini ulanýandyrys. Isa Mesihniň 25 Dekabrda dogulmadyhy aýdyndyr. Ýöne muňa garamazdan, haçanda häzirki döwrüň ýazyjylary bu gün hakda aýdanlarynda, olar „Rojdestwo günü“ sözlerini ulanýarlar. Ýöne men bu günü Mesihniň doglan günü ýaly bellemelidigimize ynanmaýaryn. Hepdäniň günleriniň atlary hem köp hudaýly milletleriň butparazlygyna esaslanadyr. Mysal üçin, „ýekşenbe“ güne tagzym edilýän günü, „şenbäniň“ Saturn planetasyna tagzym edilýän günü, „duşenbe“ aýa tagzym edilýän günü we ş.m. aňladýandyr. Biz bu sözleri ulanmagymyz bilen, biziň häzirki dilimizi ilki başda döreden şol adamlaryň butparaz imanyna boýun bolýandygymyzy aňladýan däldir.

Ýezekiliň döwründe Ysraýyl topragynyň özünde ýaşayan adamlara betbagtçylyklary getirýändigini barada rowaýat bolupdyr. Bu nädogry bolupdyr. Ýöne Hudaý ysraýyllaryň pikiri bilen ylalaşýan ýaly bolup, şol wagt halkyň arasynda giňden ýaýran şol ideýany ulanýar: „*Reb Hudaý şeýle diýýär: siz barada şeýle adýanlary üçin: „sen-adamlary ýuwudýan hem-de öz halkyňy balasyz edýän topraklykdyr“: indi gaýdyp adamlary ýuwudmarsyň... diýýär Reb Hudaý*“ (Ýezekil 36:13-14). Şol zamanda şeýle hem deňziň bütin topragy ýuwutmak isleýän äpet bir elhenç nägehandygy hakda meşhur ynam giňden ýaýrapdyr. Bu düýbünden ýalňyş bolsa-da, Bibliýada ilki başdaky okyjylara göz önüne getirilýän bu pikire düşündirmäge kömek üçin, onuň bilen baglanyşykly zatlaryň aýdylyp geçilmeleri köplenç duş gelýändir (ser. Iow 7:12; Amos 9:3; Ýeremiýa 5:22; Zebur 90:10; Abakum 3:10; Matta 14:24; Markus 4:37-39). Assiriýanyň rowaýatynda elhenç deňiz nägehanyna Raawom diýlip atlandyrylypdyr. Edil şunuň ýaly at Işaya 51:9 Müsürniň deňiz nägehanysyna-da hem berlipdir. Bibliýa – bu Hudaý tarapyndan ruhlanan Mukaddes Ýazgysy bolandygy üçin, özüniň ýazylan döwründe bar bolan butparaz ugurlary onuň görkezendigi asla mümkin däldir. Hudaý Özüniň ýeketäk kuwwatly çeşmedigini hem-de ähli zatlary ýerine ýetirmäge diňe Özüniň ygtyýarlydygyny görkezmek üçin şol zamandaky ynançlary bilgeleşýin ulanan bolmagy ähtimaldyr. Şeýlelikde, Hudaý bu ýerde dünýäde adamlaryň Hudaýyň güýjüne deň gelmeýärmiş hem-de bu güýjüň ýamanlykdygyny aýdýan esasy ýalňyşlygy düzedýändir. Şol bir wagtyň özünde-de Bibliýa öz çäginde daşa çykýan däldir hem-de deňizde ýaşayan elhenç nägehan ýa-da deňziň özüniň nägehandygy baradaky ynançlary ýazgarýan däldir.

Asmandaky ýyldyrym çakmalary we gök gürrüldili gara bulutlary „*tiz içýän*“ ýaly suratlandyrmak hem başga bir mysal bolup biler (Eýup 26:13). Bu ýyldyrym çakmalaryň we gorkuly gök gürrüldili gara bulutlaryň içýana meňzeş bolmagy hakda aýdylýan şol döwürdäki butparaz ynançlara degişli bolandygy aýdyndyr. Munuň ýaly parçalar bu zeyilli pikirleriň ýalanlygyny puja çykarmakçy hem-de ylym taýdan oňa düşündiriş bermekçi bolýan hem däldir. Muňa derek, olar Hudaýyň ähli tebigy hadysalaryny dolandyryandygyna ýörelge berýändir. Mesihniň şol döwürde bar bolan jynlar babatdaky garaýşy hem edil munuň ýaly bolupdyr. Onuň gudratly işleri Hudaýyň güýjüniň bütinleý doludygyny hem-de „jynlar“ diýlip atlandyrylýan adam yrymlary bilen baglanyşykly däldigini anyk görkezipdir. Täze Ähtde „jynlaryň“ beýan edilmesine ynanýan adamlar olaryň bardygyny tassyklaýan bolsalar, onda olar deňziň hem elhenç bir nägehandygyňa we asman ýyldyrymynyň bolsa, hakykatdan hem ullakan içýandygyna ynanmalydyr. Bu ýerde Bibliýanyň öz döwrüniň dilinde ýazylandygyny ýene-de bir gezek nygtamalydyr. Ýöne ol diliň esasyny düzýän şol ynançlary tassyklaýan däldir. Biziň eýýäm aýdyp geçişimiz ýaly, munuň ýaly aýratynlyk biziň öz dilimize-de mahsusdyr. Bibliýa Hudaýyň ähli zady başarýandygy, durmuşdaky biziň ähli näsazlyklarymyza jogapkärdigi, günäniň biziň özümden döreýändigini we ýokarda ähli aýdylan zatlaryň Hudaýyň bizi halas etmekdäki beýikligini tassyklaýandygy barada 6.1 we 6.2 bölümlerde aýdylyp geçilen esasy hakykatlary tassyklamak üçin ähli zady edýändir. „Ýokary tankyçylar“ diýilýän adamlar Mukaddes Ýazgynyň diliniň hem-de Bibliýada gürrüň berilýän şol döwürüniň yrymly ynançlarynyň arasyndaky baglanyşyga hemişe salgylanýandyrlar. Bu doly düşnüklidir. Çünki Bibliýa yerli ynançlaryna bolan salgylanmalary öz içine alýan dilde ýazylandyr. Ýöne bu pygamberleriň dilleriniň aýdan ruhlanan sözleri ilkinji bolup okanlara mälim bolan ähli maýda ynsan ynançlardan-da beýik, deňi-taýy bolmadyk Ýahweniň ýeketäk Hudaýdygyny nygtamak üçin

edilendir.

Bu hakda pikir edilende, Bibliýada öz döwrüniň dilinde ulanylan ummasyz sanly mysallaryna we olaryň düzetmekçi hem bolunmadygyna haýran galýarsyň. Aşakda käbir mysallar berilýär:

- Fariseýler Isanyň Öz keramatly işlerini ýalan hudaý Beýelzebulyň güýji arkaly ýerine ýetirendigi üçin ony aýyplapdyrlar. Isa şeýle diýdi: „*Men jynlary Beýelzebul arkaly kowýan bolsam, onda siziň adamlaryňyz olary olary kim arkaly kowýarlar?*“ (Matta 12:27). 4 Patyşalyklar Kitaby 1:3 Beýelzebulyň filistimlileriň ýalan hudaýy bolandygyny aýdyň aýdýar. Ýöne Isa: „Serediň, 4 Patyşalyklar 1:3 Beýelzebul – bu ýalan hudaý, şonuň üçin siziň aýyplaryňyz dogry bolup bilmez“ diýmeýär. Ýok, ýöne Isa Beýelzebulyň hakykatdan hem bardygyny aýdýan ýaly etdi. Çünki Ol Öz sözünüň wagyz eden adamlaryna ýetmegini isläpdir. Edil şonuň ýaly-da, Isa jynlary kowmak barada aýdypdyr. Ol „bularyň hakykatdan hem ýokdugyny“ tassyklamandyr. Ol ýöne şol günleriň dili bilen Hoş Habary wagyz edipdir.
- Ýewreýler Isa Mesihniň döwründe özlerini dogruçyl hasaplapdyrlar hem-de özlerini Ybraýymyň nesilleridir öýdüpdirler. Isa olara hem edil „dogruçylyk“ ýaly garapdyr hem-de olara: „*Siziň Ybraýymyň perzentleridigiňizi bilýäriňiz*“ diýipdir (Ýahýa 8:37). Ýöne Ol bu hakda köplenç aýtsa-da, olaryň dogruçylygyna ynanmandyr hem-de Ýahýa 8:39-44 Isa olaryň Ybraýymyň nesilleri däldigini gönümel aýdypdyr. Şunlukda Isa adamlaryň ynamyny arassa köpüge kabul edipdir. Ýöne Ol hakykaty olara diňe tejribede görkezipdir. Biz Hudaýyň Täze Ähtiň ýazylan döwründe bar bolan butparaz ynamlaryna bolan garaýşynyň şeýle bolandygyny görkezdik. Mesih şol döwürde jynlara hem şeýle garapdyr. Onuň Hudaý tarapyndan ýalkanany gudratly işleri keselleri başga bir güýjüň ýollaman, eýsem Hudaý tarapyndan ýollanandygyny hem-de olara şypa bermäge diňe Hudaýyň beýik güýje eýedigini anyk aýdypdyr.
- Pawlus özüniň bibliki bolmadyk boş sözleri bilen tanymlan bolan grek şahyrlarynyň sygyrlaryny bu şahyrlara ynananlary tankyt etmek üçin mysal getiripdir (Titus 1:12; Süleýmanyň işleri 17:28). Biz şeýle hem bu ýerde Afinanyň ilatynyň asla bilmedik, ýöne bolup biläýjek nähilidir but hudaýyna „Näbelli Hudaýa“ diýlip ýazylan gurban getirilýän ýerine bolan garaýşyny ýatlap bilýäris (Resullaryň İşleri 17:22-23).
- Efesliler 2:2 „*howadaky erbet güýçleriň hökümdary*“ hakda aýdylýar. Bu Pawlusyň okuýjylarynyň öz döwründe ynanan Zoroastrýň mifologiýasynyň özenine bolan göni duýduryşdyr. Pawlus olaryň birwagtlar „*howadaky erbet güýçleriň hökümdarynyň*“ erkine görä ýaşap geçendiklerini aýdýar. Edil şu aýatda bu „hökümdar“ adamda „*hereket edýän ruh*“ (aňy babatda) ýaly kesgitlenýändir. Has ir döwürlerde olar asman ruhy hökümdarynyň butparaz ideýasyna ynanypdyrlar. Indi Pawlus olaryň tabyn bolan güýjüň olaryň öz ýalan toslamalarynyň miwesi bolandygyny belleýär. Şeýlelikde, resullar butparaz ynam-yrmlary inkär etmeýändiklerini aç-açan aýdypdyrlar we şol bir wagtyň özünde-de, günä babatdaky hakykaty görekezipdirler.
- 2 Petrus 2:4 dowazaha ugradylýan günä iş eden adamlar hakda aýdýarlar (köp neşirlerde bu söz „dowzah“ ýaly terjime edilýär). Dowzah ýerasty dünýädäki ertekilerdäki kimin bir ýer bolupdy. Ýöne Petrus be ýerde düzedişleri girizmeýär. Tersine, ol bu sözi doly weýran etmegiň we günä üçin jeza bermegiň nyşany hökmünde ulanýandyr. Mesih hem edil munuň ýaly bolup, öz wagyz-nesihatlarynda „geýenna“ sözünü ulanýandyr.

Hakykatdan hem jynlar kesellere sebäp bolýarmykalar?

Jynlaryň bardygyna ynanýan her bir adam öz-özüne şeýle soragy bermelidir: „Men syrkawlan mahalym, meniň syrkawlygy jynlar berýärmikä?“. Eger-de siz Täze Ähtde aýdylýan jynlary daş-töweregimizde aýlanyp ýören hem-de ýamanlygy getirýän hudaýjyklar hasaplasýňyz, onda siz elbetde soraga: „Hawa“ diýip jogap bermelisiňiz. Emma, pikir edişiňize görä, jynlaryň döredýän köp keselleriň häzir bejerilip bilýändigini ýa-da derman serişdeleri arkaly gözegçilik edilip bilýändigini siz nädip düşündirip bilerkäňiz? Gyzyrma keseli muňa iň oňat mysal bolup biler. Afrikada adamlaryň köpüsi şu çaka çenli diýen ýaly gyzyrma keselini jynlaryň emele getirýändiklerine ynanyp gezipdirler. Ýöne bu keseli hinin ýa-da başga derman serişdeleri bilen

bejerip bolýandygyny biz bilýändiris. Siz ýa-da haçanda jynlar kiçijik derman girdejekleriniň Siziň bokurdagyňyzdan geçişlerini görenlerinde, gorkuşyp, uçup gidýändirler öýdýärsiňizmi? Isanyň bejeren ýa-da jyn urmanyň netijesi hökmünde beýan edilen käbir keseller bürmek ýa-da garaguş keselleri hökmünde kesgitlenendirler. Bu keselleriň ikisini-de dermanlar arkaly bejirip bolýandyr.

Meniň dostum Kampala (Uganda) şäherinden uzakda bolmadyk ýerde ýerleşýän obadan gaýdyp geldi. Ol bize gyzyrma keselini jynlardan görýän ol ýerdäki adamlaryň ynamlary hakda gürrüň berdi. Haçanda ol demanlaryň bu keseli tiz bejerýändiklerini görenlerinde, olar jynlara ynanmaklaryny bes edipdiler. Ýöne welin, haçanda adam serebral gyzyrmasy bilen syrkawlanda (aňyň işlemegine çynlakaý zeper ýetirýän kesel), olar ýene-de jynlary aýyplamaga başlapdyrlar. Golaý şäherden gelen lukman gyzyrma garşy güçýüli täsirini ýetirýän dermany olara hödürläpdir. Ýöne olar jynlar bilen göreşmek üçin aýratyn bir zadyň gerekdigini aýdyp, mundan ýüz öwüripdirler. Lukman mundan biraz soňra ýene-de dolanyp gelip: „Mende jynlary kowup çykarýan derman bar“ diýipdir. Syrkaw uly höwes bilen bu dermany alypdyr we özüni ýagşy duýmaga başlapdyr. Dermanyň ikinji girdejigini atanda hem, edil birinji gezekde bolşy ýaly bolupdyr. Lukman jynlara ynanmandyr. Ýöne ol 2000 ýyl mundan ozal Reb Isanyň „Beýik Lukman“ bolşy ýaly, syrkaw golaýlaşmak üçin şol adamlaryň dilini ulanypdyr.

Çekeleşme 17: Jadygöýlik (tebipçilik)

Bu makala jadygöýluginiň durmuşyň adaty gündelik normasy bolan Afrikada we dünýäniň beýleki künjeklerinde ýaşayan okuýjylar we talyplar üçin aýratyn ýazylandyr. Bibliýany öwrenýän ähli dogruçyl talyplar jadygöýlere, afrikaly tebiplere ýüz tutmaklygyň hakykaty saklamaklyk bilen deň gelmeýändigini bilen ylalaşýarlar. Emma men tebibе ýüz tutmaklygyň arzan düşýändigine we olaryň köplenç medisina lukmanlaryndan has ynanýaryjy bolýandyklaryna düşüňärim. Munuň üstesine-de, syrkawlary bejermekde olaryň göz-görtele bolan üstünligi olary ýerli ilatyň ýnünde abraýly edýär. Biz bu kynçylyga düşnükli bibliýa oýlanmasy tarapdan seredip geçeris. Bu maýyly edýän meýilleri ýeňmek üçin hem-de bular ýaly adamlara ýüz tutmazlar ýaly güýji özünde tapmaga ýardam berýän ýeketäk usuldyr.

Jadygöýleriň (tebipleriň) özüne çekijiligi

Ilki bilen jadygöýleriň özüne çekijilik ukypalaryna analiz bermek zerurdyr. Biz olaryň üstünlikleriniň ep-esli derejede ulaldylandygyna ynamly bolup bileris. Olaryň şypa berşi hemmeler görüp bilerler ýaly hiç haçan aç-açan geçirilýän däldir. Eger-de olaryň şypa berşi hakykatdan hem üstünlikli bolýan bolsa, onda olar hassahanalarda işlärdiler hem-de olary bütün dünýäde görmek bolardy. Olaryň şypa beren syrkawlarynyň ýagdaýlary hakykatdan hem gowulaşandygy ýa-da erbetleşendigi hiç haçan anyk bolýan däldir.

Jadygöýlerden kömek soramaga meýilli bolan adamlar öz-özlerinden olaryň güýjiniň kesgitli subutnamasynyň bardygyny, ýagny jadygöýe goly kesilen adamyň baryp, ondan işe ukyply bolan täze golly dolanyp gelendigini öz gözleri bilen (diňe bir eşitmän) görendiklerini soramalydyrlar. Jadygöýleriň dogruçylygyna göz ýetirmek üçin munuň ýaly subutnama gerekdir. Ikinji Kanun Kitaby 13:1-3 bu babatda has aýgytly aýdýandyr: ysraýyllara hatda pygamberiň ýa-da palçynyň bir alamaty ýa-da gudraty görkezse-de, bu adamyň Taňrynyň Sözüne laýyklykda, öwgüdiniň dogruçylygyny subut edýänçä adamlaryň oňa ynanmaly däldigi öwredilipdi. Bibliýada subut edilşi ýaly, jadygöýleriň hakykata ynanmaýandyklary aýdyndyr. Şonuň üçin öz-özünü olara

ynandymaga başyňy bermeli däldir hem-de olaryň hakyky güýjüniň bardygy hakda hem oýlanmaly däldir. Çünki güýjüň bütin çeşmesi Hudaýdan gelýändir (Rimliler 13:1; 1 Korintoslylar 8:4-6). Onsoň hem, olar haýsy keselleri bejerýärlerkä? Häzir adam özüniň beýnisiniň diňe bir görterimini ulanýandygy mälimdir. Onuň beýleki bölegi mümkinçiliklerimizden has ýokardadyr (adamlaryň muny Hudaýyň Patyşalygynda ýerine ýetirmäge ukyply boljakdyklary ikuşsyzdyr). Biz beýnimiziň biziň bedenimize fiziki täsiri ýetirip bilýändigini hatda düşüňýän hem däldiris. Psihologlaryň gan kesellerini syrkawlara ganlarynyň düzüminiň gowudygyny we normal sirkulýasiýanyň bardygyny güýçli depginde ynandymak arkaly bejerýändigleri bellidir. Lukmanlar ortodoks medisinasyňa bagly bolmadyk bejeriş usullaryna-da käte ýüz tutýandyrlar. Biziň beýnimize edilýän stres täsirler aşgazan ýarasyny hem-de kelleagyryny döredip bilýändir. Beýnini köşeşdirmek ýa-da kesgitli maşklary ýerine ýetirmek arkaly bu agyrlary aýyryp bolýandyr. Ýöne, eger-de adamyň goly kesilen bolsa, onda hiç hili akyl ýetiriş maşklar ony dikeldip, öňküsi ýaly ýerinde goýup bilmez. Şonuň üçin jadygöýleriň (tebipler) biziň aňmyzyň gözegçilik edýän kesellerini bejerip bilmekleri mümkin. Beýnimiziň nähili derejede işleýändigine doly akyl ýetirmeyändigimiz üçin, bize jadygöýlerde munuň ýaly ukybyň bardygy ýaly görünýär. Ýöne bu beýle däldir. Diňe adamlaryň aňyna täsir etmek bilen, olar öz şypa beriş işlerinde belli bir netijeleri gazanyp bilýändirler.

Güýjüň çeşmesi

Emma ähli zada garamazdan, ähli güýç Hudaýdan gelýändir. Ähli gowy we erbet zatlar, keseller hem jadygöýlerden gelmän, eýsem Hudaýdandyr. Bu hakda Mukaddes Ýazgylarda köp aýdylýar: Işaya 45:5-7; Miheý 1:12; Amos 3:6; Çykyş 4:11; Ikinji Kanun 32:39; Eýup 5:18. Bularyň ählisini üns bilen okamalydyr. Ýokarda aýdylanlardan, syrkaw bolan wagtymyz biz Oňa dogadilegde ýüz tutmalydyrys hem-de şol bir wagtda lukmanlaryň bize bellän dermanlaryny ulanmalydyrys. Eger-de biz kömek sorap jadygöýlere ýüz tutaýsak, onda biz özleriniň bize kömek berýän „gara güýçlere“ eýediklerini tassyklaýan adamlara ýüz tutýandygymyzy bilmelidiris. Ýöne biz munuň ýaly güýçleriň hakykatdan hem ýokdugyny bilýäris. Jadygöýlere kömek sorap ýüz tutmaklyk – bu ähli zatdan belentde bolan Hudaýa ynanmazlykdyr. Bize keselleri Onuň ýollaýandygyna ynanmazçylyk etmek bolsa, olaryň özleriniň tassyklaýyşlary ýaly, diňe jadygöýlere ukyply bolan başga güýçleriň muny başaryandyklaryna ynanmakdyr.

Haçanda adamlar şeýle pikir edende, Hudaý örän gynanýandyr. Çünki Ol keselleri hem Özüniň ýollaýandygyny hem-de Özüniň ähli zady başaryan Hudaýdygyny bilýändir. Ysraýyllylar Hudaýa ynanypdyrlar. Ýöne olar özleriniň durmuşynda hereket edýän başga bir güýçleriň hem bardygyna ynanypdyrlar we bu güýçleriň şanyna döreden butlara tagzym edipdirler. Bu şeýle bir Hudaýyň gaharyny getirdi welin, Ol olary öz halkynynyň hataryndan kowup çykardy (Ikinji Kanun 32:16-24). Eger-de biz Hudaýa doly derejede ynanmaýan bolsak, onda Onuň üçin biziň asla ynanmaýandygymyzdyr. Hakyky Ysraýyl Hudaýyna bolan öz imanyň hakda aýtmaklyk we şol bir wagtyň özüde bolsa, Hudaýdan aýra bar bolan başga bir güýçlere hem ynanmaklyk hem-de bularyň bizden çykyp gitmekleri üçin, jadygöýe bu güýçlere täsir etmäge synanyşmaga ygtyýar bermeklik – bularyň bary ysraýyllylaryň edil geçmişde edişleri ýalydyr. Ysraýyllylaryň dowamly, tukat butparazlygynyň taryhy „biziň öwrenmegimiz üçin ýazylandyr“. Biz munuň ýaly güýçlere ynanýan adamlar bilen asla gatnaşmaly däldiris. „...*nuruň tümlik bilen nähili ýoldaşlygy bar? Hudaýyň ybadathanasynyň butlar bilen näme ylalaşygy bar? Çünki siz diri Hudaýyň ybadathanasynyňyz... Reb diýýär: „Munuň üçin olaryň arasyndan çykyň, olardan aýrylyň... Men siziň Ataňyz bolaryn, siz hem Meniň ogul-gyzlarym bolarsyňyz“* (2 Korintoslylar 6:14-18). Eger-de biz hakykatdan hem jynlara bolan ynamyň ýalandygyny kabul etsek we olardan aýrylmak üçin, elimizden gelenini berjaý etsek, onda biz hakykatdan hem Hudaýyň hut Özüniň perzentleridigimiz hakda şöhratly tassyklamany alyandyrys. Haçanda çaga kesellände, onuň ene-atasy onuň aladasyny edýärler. Bize Göklerdäki Atamyzyň hem edil şonuň ýaly biziň aladamyzy has ýokary derejede etjekdigi baradaky pikir bilen öz ynamymyzy birleşdirmek kynmyka?

Jadygöýler diňe özlerine ynanýanlara öz täsirini ýetirip bilýändigleri dogrudyr. Edil şunuň ýaly-da, özüniň söýgülisini ýitiren adam mediumyň („ruhlar“ bilen adamlaryň arasyndaky araçysy) ýa-da jadygöýiň ýanyna baryp, özini ölen adam bilen duşurmagyny haýyş edip bilýär. Şonda

medium müşderisine gözünü ýummagy hem-de şol adamyň ýüzüni anyk göz öňüne getirmegi haýyş eder. Müşderi özüniň has gowy ýatda galan suratyna-da ünsüni berip biler. Şonda medium müşderiniň pikirlerini okap başlar we sözüni biraz ulaltmak bilen, şol adam hakda edil onuň barlygy ýaly aýdar. Mundan soň müşderi mediumyň hakykatdan hem öli adamy edil diri ýaly göreňdigine ynanýar. Bu adamyň diridigini doly tassyklamanyň ýokdugyna üns beriň. Eger-de müşderi ynanmaktan ýa-da media boýun bolmaktan ýüz dönderse, onda munda hiç hili netije bolmaz.

Adatça faraona hem-de Nawuhodonosora düýşleriniň ýorgudyny aýdyp beren „jadygöýler“ nähilidir bir üstünligi gazanmadyk bolsalar, orunlaryny saklap bilmezdiler. Olaryň pikirleri sanamak tehnikasyny ulanandyklaryna şübhe ýokdur. Ýöne, eger-de Hudaý faraon hem-de Nawuhodonosor bilen bolşy ýaly, şol adamyň-da durmuşyna gatyşan bolsa, onda jadygöýler öz güýjüni we düýş ýormak ukybyny ýitirerdiler. Biraz derejede jadygöý bolan Balam bilen hem edil şeýle bolupdy. Moawitleriň patyşasy Walak Balamyň adamlara nälet okamak ukybyna ynanypdyr. Şa onuň geçmişdäki tejribesinden, nälet okaýan adamsyna hakykatdan hem nälet siňýändigini aýdyp, oňa hyzmaty üçin ummasyz pul peşgeşlerini beripdir (Sanlar 22:6). Ýöne haçanda Balam ysraýyllylar bilen ýüzbe-ýüz bolanda, özüniň adaty nälet okamak ukybyny ýitirendigine bilipdir. Bular ýaly adamlar hakyky Hudaýyň imany bilen baglanyşykly bolan adamlar bilen ýüzbe-ýüz bolanlarynda, öň başga birlerinden üstünlige eýe bolup, meşhurlygy alan hem bolsalar, olarda güýjüň asla ýokdugy düşnüklidir.

Bibliýa jadygöýlik (tebibçilik)hakda

Munuň tejribeli ähmiýeti eger-de biziň jadygöýiň (tebibniň) ýanyna gitmäge meýilli bolan ýagdaýymyza, oňa doly derejede ynanmaktan ybaratdyr. Eger-de biz diňe saglymyzyň gowulanmagyny almaga umyt edýän bolsak, onda munuň ýaly adamlaryň ýanyna gitmegiň hiç hili zerurlygy ýokdur. Olaryň özleri hem bu pikir bilen ylalaşmalary mümkindir. Ýöne olara hem-de olaryň ýöredýän şol güýçleriň bardygyna doly ynanmagymyz bolsa, ähli zatdan belentde bolan Hudaýa doly derejede ynanmaýandygymyzy aňladýandyr. Eger-de biz ýokarda aýdylyp geçişi ýaly, faraon, Walak we Nawuhodonosor baradaky ýazgylara ynanýan bolsak, onda biz jadygöýden kömek soramak üçin gerek bolan şol iman bilen onuň ýanyna baryp bilmeris. Aşakda jadygöýleriň Hudaýyň adamlaryna güýçsizdiklerini görkezýän mysallar getirilýär. Biz hem öz imanymyz we suwa çokundyrylmagymyz bilen Hudaýyň adamlaryna degişlidir.

Pawlus jady güýçlerine „*ten işleri*“ diýýär. Bu hem ýeres (ýalan taglymat), zynahorluk we murdarlyk ýaly kategoriýasyna degişlidir (Galatýalyklar 5:19-21). Ol şeýle diýdi: „*Bulary edýänleriň Hudaýyň Patyşalygyny miras almajagyny ozal aýdyşym ýaly, ýene-de aýdýaryn*“. Bu Pawlusuň wagyz nesihatynyň iň emosional bölegi bolupdyr. Musanyň Kanunynda hem dogany (jadylamagyň başga sözi) ulanýan ähli jadygöýleriň hem-de öz çagalaryny oduň üstünden geçiren adamlaryň derrewiň özünde ölüme beriljekdikleri hakda aýdylýar (Ikinji Kanun 18:10-11; Çykş 22:18). Öz çagalaryny oduň üstünden geçiren adamlar hakyky jadygöýler bolmandylar. Çagalary ýamanyň güýçlerinden goramak üçin, olary oduň üstünden geçirmeli diýip aýdan hem jadygöýleriň we tanymal butparazlaryň özleridir. Şeýlelikde, biz jadygöýler bilen bilelikde, kömek sorap olara ýüz tutanlaryň hem ölüme berilmelidigini görýäris. Täze Ähte görä, Hudaýyň Patyşalygyndan çykarylyp kowulma bu işler üçin jez bolar. Hudaý biziň saglymyzyň gowulanmagy üçin jadygöýleriň hyzmatlaryndan peýdalanmagymyzy islemeýär. Mesihdäki durmuşymyza her bir işi çözmek üçin öz-özümize çynlakaý soragy bermelidir: „*Meniň muny hakykatdan hem ýetmegimi Hudaý isleýärmikä? Eger-de Isa meniň ýanymda duran bolsa, men munuň ýaly işi edip bilermikäm?*“ Hudaýyň jadygöýligi anyk ýazgarýandygyny göz öňünde tutmak bilen, men suraglaryň jogaby „ýok“ diýen söz bilen kesgitlenermikä diýýärim. Hudaý biziň jadygöýlige ýüz tutmazlygymyzy isleýändir. Şamuel jadygöýligi Taňrynyň Sözüne „bitaý“ (gadymy ýewreý dilinde „küşgürjilik“ sözi) hökmünde kesgitläpdir (1 Patyşalyk 15:23). Hakykatdan hem, hemmeden belent bolan Hudaýa küşgürjilik etmek hyýala-da geljek zat dälidir. Emma ysraýyllylar butlara we jadygöýlige ynanyp küşgürjilik edipdirler (Ikinji Kanun 32:16-19). Hudaý ysraýyllylara kenganlylaryň jadygöýlige bolan ynamy zerarly kowup çykarmagy buýrandygyny belleýär. Çünki Hudaý jadygöýligi ýigrenýändir. Ýöne munuň tersine, olaryň

özleri muña goşuldylar (Ikinji kanun 18:9-14). Şeýlelikde, suwa çokundyrylan imanly adamlardan düzülen täze Ysraýylyň hatyrasyna, biz bu bozuk dünýäniň daş-töwereginde bolup geçýän zatlary etmeli däldiris. Eger-de biz şeýle edäýsek, onda Patyşalykdan wada edilen ýere ebedi miras bolup bilmeris. Oňa biz eýelik etmän, eýsem jadygöýleriň eýelik etjekdikleri hakydaký pikirniň özü-de gelşiklidir. Eger-de biz jadygöýligiň täsiriniň bize-de täsir etjekdigine umyt etsek, onda biziň hakykatdan hem mundan peýdalanýandygymyz bolar.

Goý Hudaý biziň ählimizi Özüniň Patyşalygynyň nuruna, hakykatyna we şöhratyna gönükdirmekde, garaňky butparaz dünýäniň soňky ýollaryndan geçmäge ýalkasyn.

„Olar hakykaty söymegi, şeýdip hem gutulmagy ret edendikleri üçin heläk bolar. Ine, şu sebäpden hem ýalana ynansynlar diýip, Hudaý olara bir aldawçy güýç ýollaýar. Emma biz siz üçin hemişe Hudaýa şükür etmäge borçludyr... Eý doganlar, şoňa görä indi berk duruň! Bizden söz bilen ýa hat arkaly öwrenen taglymatyňyza ýapysyň. Rebbimiz Isa Mesihniň Özi we bizi söýüp, merhemeti bilen bize baky teselli, ýagşy umyt beren Atamyz Hudaý, Siziň ýüregiňize teselli bersin, sizi her oňat işde hem dözde berkitsin“ (2 Selanikliiler 2:10-17).

Çekeleşme 18: Erem bagynda nämeler bolduka?

„We ýylan aýala diýdi: Elbetde ölmersiňiz; çünki Hudaý ondan ieyen günüňiz, şol wagt gözleriňiz açylyp, ýagşyny we ýamany bilip-de, Hudaý ýaly boljakdygyňyzy bilýär“ (Barlyk Kitaby 3:4-5).

Bar bolan pikir: bu ýerde ýylanyň „şeýtan“ atly günä bata Perişdedigi we günäsi üçin asmandan kowlup, soňra ýere düşüp, How enäni günä etmäge meýillendiripdir diýlenler ýalan pikirdir.

Biziň takyklamalarymyz:

1. Parçada „ýylan“ hakda aýdylýar. „Şeýtan“ we „iblis“ sözleri Barlyk Kitabynyň hemme ýerinde duş gelýän däldir.
2. Ýylan hiç ýerde Perişde hökmünde agzalýan däldir.
3. Şonuň üçin, Barlykda dowzahdan kowlan kimdir biri hakda aýdylmaýandygy geň däldir.
4. Günä ölümi getirýändir (Rimliler 6:23). Perişdeler ölüp bilýän däldirler (Luka 20:35-36), şonuň üçin olar günä edip bilmezler. Imanlylaryň Perişdeler bilen deň boljakdyklary we ölmejekdikleri olara berlen sylag bolar (Luka 20:35-36). Eger-de Perişdeler günä edip bilýän bolsalar, onda imanlylar hem günä edip bilerdiler we şuňa görä-de, olar ölerdiler. Bu olaryň hakykatdan ebedi ýaşayşyny almak üçin mümkin däldigini aňladyp bilerdi.
5. Bu ýerde gatnaşýanlar: Hudaý, Adam Ata, How Ene we ýylan. Başga hiç kim agzalmaýar. Kimdir biriniň ýylanyň içine girip, onuň eden zadyny etdirmäge mejbur edendigine hiç hili subutnama ýokdur. Pawlus: „Emma ýylan How enäni kezzaplyk bilen aldapdyr“ diýdi (2 Korintoslylar 11:3). Hudaý ýyla diýdi: „Muny edeniniň üçin...“ (Barlyk Kitaby 3:14). Eger-de „şeýtan“ ýylany ulanan bolsa, onda näme üçin bu agzalmaýar we şeýle hem oňa näme üçin jeza berilmändir?
6. Adam Ata öz günäsi üçin How Enäni aýyplapdyr: „Aýal agaçdan maňa berdi“ (Barlyk Kitaby 3:12). How Ene ýylany aýyplady: „Ýylan meni aldady, men-de iýdim“ (Barlyk Kitaby 3:13). Ýylan bolsa, iblisi aýyplamandyr – ol özüni aklamandyr.
7. Eger-de ýylanlaryň häzir sesleriniň ýokdugy aýdylsa hem-de Erem bagynda ýylan hakda aýdylanlary şübhelendirilse, onda şulary ýatda saklamalydyr:

- Eşek birwagtlar geplemäge we adamyň ýoluny bökdemäge mejbur edilipdir (Balam): „*Bir dilsiz-agyzsyz eşek adam sesinde gürläp, pygamberiň dälidigini bökdedi*“ (2 Petrus 2:16);
 - „*Reb Hudaýyň ýasan hemme meýdan haýwanlarynyň iň hilegäri ýylandy*“ (Barlyk Kitaby 3:1). Oňa bolan nälet onuň Adam Ata we How Enäniň ýanynda edip bilşi ýaly, mümkingadar ony geplemek ukybyndan mahrum edendir.
8. Haçanda Hudaý ýylany ýaradanda (Barlyk 3:1), „şeýtan“ atly başga bir jandar onuň içine girmändir. Eger-de biz muny şübhä salýan bolsak, onda biz bir adamyň beýleki bir adamyň içine girip, ony dolandyryp bilýändigine mümkinçilik döredýändiris. Ýöne bu Bibliýa pikir bolman, eýsem butparazlygyň pikiridir. Eger-de Hudaýyň ýylany Adam Ata we How Ene babatda ýerine ýetiren şol uly günäsi zerarly ýaradandygy aýdylsa, onda günäniň dünýämize adamdan aralaşandygyny ýada salmalydyr (Rimliler 5:12). Şonuň üçin ýylan ahleksyz bolupdyr hem-de özüniň görenleri hakda hem-de şeýle bolmak bilen, özüniň Hudaýyň önünde borçly däldigini aýdypdyr. Şuňa görä-de, ol günä etmändir.

Käbir adamlar Barlyk Kitabyň 3 babyny Serafima degişlidigini çaklaýarlar. Emma ol ýerde „ýylan“ diýlip terjime edilýän gadymy ýewreý sözi „Serafim“ sözüne hiç hili dahyly ýokdur. Soňky sözüň „ot“ diýen aýratyn manysy bardyr we Sanlar 21:8 „mis ýylan“ ýaly terjime edilýändir. Ýöne bu Barlyk 3 „ýylan“ ýaly terjime edilýän söz däldir. Mis günäni aňladýandyr (Kazylar 16:21; 2 Patyşalyk 3:34; 4 Patyşalyk 25:7; 2 Paralipomenon 33:11; 36:6). Şeýlelikde, „ýylan“ sözi günäniň ideýasy bilen birleşip gelip biler. Ýöne bu günäli Perişdesi bilen birleşmez.

Bu makala biziň düşündirişlerimiz:

1. Biz Barlyk Kitabyň ilkinji baplarynda dünýäniň ýaradylyşy we adamyň günä batyşy barada şübhelenmäge hiç hili esas ýokdur öýdýäris. „Ýylan“ göni manydaky ýylan hem bolupdyr. Ilkinji ýaradylan ýylanyň günäsi zerarly (Barlyk 3:14), berlen näletiň berjaý bolmagynda, häzir öz keşbinde süýrenýän ýylanlary görýändigimiz muny tassyklaýandyr. Biz şeýle hem erkekleriň we aýallaryň şol wagtky döwürlerden bäri dowam edip gelýän näletlerden ýaňa ejir çekýändigini görýäris. Biz Adam Atanyň we How Enäniň doly derejede şol wagtky agzalan sözler ýaly erkek we aýal bolandygyny aýdýarys. Çünki olary häzirki zamanda ýaşayş şertleri has gowy bolan erkek-aýallar bilen deňeşdirýändiris. Şuňa görä-de, ilkinji bolan ýylan häzirki ýylanlara garanynda has aňly bolsa-da, göni manydaky haýwan bolupdyr.
2. Şu mysallar Barlyk Kitabyň ilkişadaky baplaryny göni manyda düşünmelidiginiň soňky tassyknamalary bolup ýardam edýär:
 - Isa Adam Atanyň we How Enäniň ýaradylyşynyň beýanyna, Özüniň nika we aýrylyşma baradaky taglymatynyň esasyna ýaly garapdyr (Matta 19:5-6). Onuň muny göçme manyda kabul edendigine hiç hili ýşarat hem ýokdur.
 - „*Çünki öňürti Adam, onsoň Howa ýaradyldy; Aldanan hem Adam (ýylan bilen) däldi, aýal aldanyň ýazykly boldy*“ (1 Timoteos 2:13-14). Pawlus hem şeýdip Barlyk Kitabyň göni manyda okapdyr. Mundan öň onuň: „*ýylan How Enäni kezzaplyk bilen aldapdyr*“ diýip ýazany has wajyp bolup durýandyr (2 Korintoslylar 11:3). Pawlusyň How Enäni „iblisiň“ aldandygyny agzamaýandygyna üns beriň.
 - Dünýäniň we günä batylmagyň ýaradylyşynda biziň göçme manyda birzatlary düşünmelidigimiz hakda nälidir bir subutnama welin barmyka? Barlyk 1 bilen laýyklykda, dünýä alty günniň dowamynda ýaradylypdyr. Munuň her biriniň 24 sagatdan bolan göni manydaky günler bolandygy, aýry günlerde ýaradylan ähli zatlaryň häzirki görnüşinde birnäçe günden has köp bolan günleriň dowamynda biriniň beýlekisiz bolup bilmejekdigi baradaky fakt bilen tassyklanýandyr. Olaryň 1000 ýyldan we ondan köp döwürler bolmandygyny Adamyň altynjy günde ýaradylandygyny, ýöne ýedinji günden soň 930 ýaşynda ölendigi baradaky fakt aýdýandyr (Barlyk Kitaby 5:5). Eger-de ýedinji gün 1000 ýyl döwri bolan bolsa, onda Adam Ata ölende, onuň 1000 ýaşdan hem has köp bolmagy mümkindi.
3. Ýylanyň nälenlenendigi hem-de özüniň göwresinde süýrenmeli bolmagy (Barlyk 3:14),

onuň mundan öň aýaklarynyň bolandygy hakda oýlanmaga esas döredýär. Onuň ähli haýwanlardan kezzap bolandygy göz öňüne tutulsa, onda onuň „*Reb Hudaýyň ýasan hemme meýdan haýwanlarynyň iň hilegär*“ haýwan bolmagyna garamazdan, adama has golaý bolan durmuş şertinde ýaşandygyny çaklamak bolar (Barlyk Kitap 3:1, 14).

4. Ýylan mümkin eýýäm akyl ýetiriş agajynyň miwesinden dadan bolara çemeli. Bu onuň kezzaplygynyň düşündirmesi bolup ýardam berip bilerdi. How Ene „*agajyň ýmit üçin oňatdygyny, we gözlere ýakymlydygyny we düşünjeli etmke üçin arzuwa laýyk agaçdygyny gördi...*“ (Barlyk 3:6). Eger-de ol durmuşynda miweden dadanyň netijesini görmedik bolsa, onda ol muny nädip bilerdi? Mümkin How Ene bu hakda heniz Barlyk 3 ýazylmazdan öň, ýylan bilen eýýäm birnäçe gezek gürleşendir? Ýylanyň How Enä aýdan ilkinji sözleri şeýle bolupdy: „*Hudaý dogrusyny aýtdymyka?*“ (Barlyk 3:1). „*Dogrumyka*“ diýlen söz Barlyk Kitabynda berilmeyän öňki gürrüniň dowamy bolandygynyň mümkindigine şaýatlyk edýär.

Çekeleşme 19: Lýusifer

„*Seniň asmandan ýykylşyň welin, şapagynyň ogly daň ýyldyzy! halka söýeg bolan ýerde döwürdiň. Öz ýüregiňe bolsa: „asmana çykaryn, öz tagtymy Hudaýyň ýyldyzlaryndan hem has ýokarda goýaryn, we demirgazygyň çetinde hudaýlaryň toppagynyň dagynda oturaryn; bulutlaryň beýigine çykaryn, beýik Hudaý ýaly bolaryn*“ (Işaya 14:12-14).

Bar bolan pikirler: Öz döwründe Lýusiferiň Adam Atanyň zamanynda günä eden kuwwatly Perişde bolandygy we şonuň üçin onuň ýere kowulandygy hem-de Taňrynyň adamlaryna zyýan edýändigini hakda pikir etmek adatydyr.

Biziň takyklamalarymyz:

1. „Iblis“, „şeytan“ we „Perişde“ ýaly sözler bu bapda gabat gelmeýär. Bu Bibliýanyň käbir neşirlerinde „Lýusifer“ sözüniň bar bolan ýeketäk ýeridir. (Rus dilindäki Bibliýada bu sözüň deregine „*şapagynyň ogly daň ýyldyzy*“ ýaly sözler getirilýär. Terjimeçiniň belligi).
2. Işaya 14 bapda Erem bagynda bolup geçen nämendir bir zatlaryň beýan edilmesiniň bardygyna hiç hili tassyknamalar ýokdur. Eger-de munuň ýaly tassyknamalar bar bolaýsa, onda nämä üçin bize ol ýerde hakykatdan hem nämeleriň bolup geçendigini aýtmazdan öň, Barlyk kitabynyň ýazylandan bäri 3000 ýylyň dowamynda bize mälum etmedilerkä?
3. Lýusifer hakda gurçuk örten (11 aýat) we adamlaryň üstünde gülen (16 aýat) hökmünde aýdylýar. Çünki ol asmandan kuwulaly bäri, onda hiç hili güýç ýokdur (5-8 aýatlar). Şonuň üçin Lýusiferiň häzir ýerdedigi hem-de adamlary dogry ýoldan azdyrýandygy hakda pikir eder ýaly hiç hili esas ýokdur.
4. Eger-de Lýusifer ol ýerde eýýäm bolan bolsa, onda nämä üçin ony onuň „*asmana çykaryn*“ (13 aýat) diýen sözi üçin jezalandyrýarlar?
5. Lýusifer gabyrda çüýreyär: „*Seniň tekepbirligiň dowzaha taşlanandyr... we seni ýrtýän gurçuklardyr*“ (aýat 11). Perişdeleriň ölmeýändikleri sebäpli (Luka 20:35-36), Lýusifer şuna görä Perişde bolup bilmez; dil has adama mahsusdyr.
6. 13 we 14 aýatlaryň „*günäniň adamsy*“ hakda aýdýan 2 Selanikliler 2:3-4 aýatlary bilen arabaglanyşygy bardyr. Şeýlelikde, Lýusifer Perişdä bolman, eýsem adama adama has degişlidir.

Bu makala düşündirişler:

1. Bibliýanyň Täze Halkara Neşiri we şeýle hem onuň beýleki häzirkiki zaman neşirleri Işaya

13-23 baplarynyň tekstlerini dürli halklaryň (mysal üçin, Wawilonda, Tirde, Müsürde mesgen tutan) üstüne ýüklenýän „agyrylyk“ seriýasy hökmünde beýan edýär. Işaya 14:4 biziň seredip geçýän aýatlarymyzyň kontekstini şeýle kesgitleýär: „*Sen Wawilon patyşasyna ýeňiz aýdymyny aýdarsyň...*“ Şonuň üçin pygamberlikler „Lýusifer“ ýaly beýan edilýän Wawilonyň ynsan patyşasyna degişli bolupdyr. Onuň agdarylmasyndan soňra „*seni görýän... sen hakda oýlanýar: bu ýeri yran şol adammyka*“... (16 aýat). Şeýlelikde, Lýusifer adam ýaly anyk bellenyändir.

2. Lýusifer patyşa-adam bolandygy üçin, „*ýeriň ähli serdarlary... saňa şeýle diýerler: we sen hem edil biziň ýaly güýçsiz bolduň! we sen hem bize meňzeş bolduň!*“ (9-10 aýatlar). Bu ýerden Lýusiferiň hem edil beýleki bir patyşalaryň biri ýaly bolandygy belli bolýar.
3. 20 aýat Lýusiferiň nesliniň ýok ediljekdigini aýdýar. 22 aýatda bolsa, Wawilonyň nesliniň derbi-dagyn ediljekdigi hakda aýdylýar. Şeýdip, Lýusiferiň nesli we wawilonyň nesli biri birine deň bolýandyr.
4. „*Wawilon patyşasyna ýeňiş aýdymyň*“ bardygy baradaky bu timsaly unutmaň (4 aýat). „Lýusifer“ sözi „daň ýyldyzyny“ aňladýandyr, ýagny beýleki ýyldyzlaryň içinden iň parlak ýyldyzydyr. Timsalda bu ýyldyz buýsanç bilen: „*asmana çykaryn, öz tagtymy Hudaýyň ýyldyzlaryndan hem has ýokarda goýaryn*“ dişip çözüýändir (13 aýat). Özünüň tekepbirligi zerarly bu ýyldyz ýere kowlandyr. Bu Wawilon patyşasynyň timsaly bolupdyr. Daniýeliň 4 baby wawilon patyşasy Nawuhodonosor özüniň guran beýik patyşalygyny buýsanç bilen görkezendigini beýan edýändir. Munda ol hut özüniň güýji bilen beýleki halklary güýç bilen basyp alyp, boýun egdirendigi barada oýlanypdyr. Ol özüniň üstünlüklerine Hudaýyň hut Özüniň ýardam berendigini hasap etmändir. „*Seniň beýikligiň (tekepbirlik) barha ösdi we göklere deňeç baryp ýetdi*“ (19 aýat). Munuň üçin „*ony adamlardan aýyrdylar, öküzi ýaly ot iýdi, we onuň bedeni asman çygy bilen suwaryldy, şeýdip onuň saçlary ýolbarsyňky we dyrnaklary bolsa, edil guşuňky ýaly ösdi*“ (30 aýat). Dünýäde iň kuwwatly adamlaryň biriniň normal bolmadyk lunatigiň ýagdaýyna çenli şeýle duýdansyz ýykylmagy şeýle bir dermatiki waka boldy. Bu asmandan ýere gaçýan daň ýyldyzy baradaky timsalyň döremegine sebäp boldy. Ýyldyzlar güýçli adamalyň simwolikasdyr. Mysal üçin bu barada Barlyk 37:9; Işaya 13:10 (Wawilonyň hökümdarlary babatda), Daniýel 8:10 (24 aýat bilen seňşdiriň). Asmana çykmak we asmandan aşak inmek ösen tekepbirlik we ýykylmak üçin köplenç ulanylýan bibliýa metaforasy bolup ýardam berýändir. Muňa laýyk ser. Eýup 20:6, Ýeremiýe 51:53 (Wawilon hakda), Ýeremiýanyň Agysy 2:1; Matta 11:23 (Kapernaum hakda): „*We sen hem Kapernaum, asmana galarsyň, dowazha çenli hem (gabyra) ýykylarsyň*“.
5. 17 aýat Lýusiferiň „*älemi çöllüğe öwürendiginde we onuň şäherlerini weýran edendiginde, ýesirlerini öýlerine goýbermändiginde*“ aýyplaýandyr. Bularyň bary wawilonyň harby syýasaty baradadyr – birtopar geografiki raýonlary doly derejede weýran etmek (edil Ýerusalimi edişleri ýaly), ýesirleri başga ýurtlara sürüp äkitmek we olaryň watanyna gaýdyp gelmegini gadagan etmek (bu ýereýler bilen bolşy ýaly), täze şäherleri gurmak we ezyň halklaryna altyn salgydy salmak ýaly wakalar degişlidir. Bu ýerde Lýusiferiň ähli eden işleri üçin, hatda beýleki hökümdarlary uly hormat dabary bilen jaýlaýyşlary ýaly jaýlanmagyna hem mynasyp bolmadyk pursady hem aýdylýandyr (18-19 aýatlar). Munuň bilen, onuň baryýogy diňe patyşa-adam bolandygy we beýleki ölen adamlar ýaly, onuň jesediniň jaýlanmaga mätäç bolandygy baradaky pikir nygtalýar.
6. 12 aýat Lýusiferiň „*asmandan ýykylmagy*“ onuň agaç bolandygyny hasapa etmäge esas berýändigini aýdýandyr. Bu ýerde Daniýel 4:8-16 bilen soňky baglanyşyk görkezilýändir. Munda Nawuhodonosryň we Wawilonyň kesilen agaç kimin deňşdirilýändir.
7. Wawilon we Assiriýa köplenç pygamberlerde biri birine meňzeş bolup gelýär. Mysal üçin, 25 aýat Assiriýanyň patyşasynyň synmagy barada şeýle diýýär: „*Men kesgitledim Assurany weýran etmek üçin bu şeýle bolar...*“. Wawilonyň synmagy baradaky pygamberlik (Işaya 47) Assiriýanyň weýran edilmegi baradaky pygamberlik bilen utgaşýandyr (Naum 3:4, 5, 18; Sofonýa 2:13, 15). 2 Paralipomenon 33:11 „*Assiriýa patyşasynyň harby başlyklarynyň Manassiýany gandallandyklaryny we ony zynjyrlap, Wawilona äkidendiklerini*“ aýdýar. Munuň bilen, represiw çäreleri geçirmekde bimeňzeşlik görkezilýändir.

Amos 5:27 ysraýyllylaryň „*Damaskyň aňrsyna*“, ýagny Assiriýa göçürilendikler aýdylýar. Stefan bolsa, muny „*Wawilondan daşa*“ diýip aýdýar (Resullaryň Işleri 7:43). Ezdra 6:1 ybadathananyň gurluşygynyň gutarylmagy babatda Wawilonyň patyşasy Dariýanyň hereketlerini beýan edýär. Ýewreýler Hudaýyň „*Assiriýa patyşasynyň ýüregini özlerine öwürendigi*“ üçin Oňa minnetdarlyk bildiripdirler (Ezdra 6:22). Bu ýerde ýene-de wakalaryň yzygiderliligi yzarlanýar. Işaya 14 bapdaky pygamberlik we şeýle hem Işayanyň beýleki welilikleri Ýezekiýanyň zamanynda Sennahirimiň goşunynyň baştutanlygy bilen assiriýleriň çozup girmekleri baradaky kontekst bilen doly derejede gabat gelýär. 25 aýat bolsa, assiriýleriň synmagyny beýan edýär. Eger-de 13 aýatda assiriýleriň Ýerusalimi Hudaýa dil ýetirme arkaly saklaýşlary hakda, assiriýleriň şähere girmäge we öz hudaýlary üçin ybadathanany basyp almak baradaky synanyşyklary hakda aýdylýan bolsady, onda muňa düşünmek ýeňil bolardy. Mundan öň assiriýa şasy Feglafellasar hem edil şunuň ýaly etmegi isläpdir (2 Paralipomenon 28:20-21). Işaya 14:13 aýatlarynda bu hakda şeýle aýdylýpdyr: „*Öz ýüregine bolsa, şeýle diýipdi: „asmana çykarýn* (ybadathananyň we äht sandygyň nyşany – 3 Patyşalyk 8:30; 2 Paralipomenon 30:27; Zebur 19:3, 7; 10:4; Ýewreýler 7:26) *we Siýon dagynda hudaýlar toppagynda oturaryn* (Siýon dagynda ybadathana bolupdyr) *demirgazygyň çetinde*“ (Ýerusalimda – Zebur 47:1-2).

Çekelşme 20: Isanyň synalmagy

Matta 4:1-11: „*Onsoň, Ruh Isany iblisiň synamagy üçin çöle äkitdi. Isa kyrk gije-gündizläp, oraza tutansoň aýkdy. Synagçy ýanyna gelip Oňa diýdi: „Sen Hudaýyň Ogly bolsaň, şu daşlar çörek bolsun diýip buýur“.* Emma Isa jogap berip diýdi: „*Adam diňe bir çörek bilen däl, eýsem Hudaýyň agzyndan çykan her bir söz bilen hem ýaşaýandyr diýip ýazylgydyr*“. Onsoň, iblis Ony mukaddes şähere getirip, ybadathananyň küňresinde oturdyp, Oňa diýdi: „*Sen Hudaýyň Ogly bolsaň, Özüňi aşak zyň. Sebäbi: „Ol öz perişdelerine Sen hakda buýruk berer; olar aýagyň daşa degüýmesin diýip, Seni ellerinde götererler*“. Isa oňa diýdi: „*Öz Hudaýyň Rebbi synama*“ diýip-de ýazylgydyr“. Iblis ýene Isany äpet belent daga eltdi, dünýäniň bütin patyşalyklaryny, olaryň şan-şöhratyny görkezip, Oňa diýdi: „*Dyza çöküp, maňa sejde etseň, men şu zatlaryň hemmesini Saňa bereýin*“. Şonda Isa diýdi: „*Ýanymdan aýryl, şeytan! „Öz Hudaýyň Rebbe sejde et, diňe Oňa gulluk et*“ diýip ýazylgydyr“. Onsoň, iblis Ony terk edip gitdi. Ine, perişdeler gelip, Oňa hyzmat etdiler“.

Bar bolan pikirler:

Bu parça „iblis“ diýilýan jandaryň Isa kesgitli işleri ýerine ýetirmäge hödürläp we Ony meýillendiriji ýagdaýa girizip, Ony günä etme höweslerine sezewar edipdir.

Biziň takyklamalarymyz:

1. Isa „*günäden başga ähli zatda biziň ýaly synalandyr*“ (Ýewreýler 4:15) hem-de „*her kes öz höwesleri tarapyndan çekilip, aldanan mahaly synalýandyr*“ (Ýakup 1:14). Biz öz höweslerimiz ýa-da günäli isleglerimiz bilen edil Isa ýaly, „iblis“ tarapyndan aldanýandyrys. Ýöne biz duýdansyz biziň gapdalymyzda durup, bizi günä etmäge itergi berýän iblisden aldanýan däldiris – günä we aldanma „*adamyň ýüreginiň teýinden*“ çykýandyr (Markus 7:21).
2. Aldanmany göni manyda kabul etmeli dældigi aýdyňdyr:
 - Matta 4:8 Isanyň dünýäniň ähli patyşalyklaryny we olaryň şöhratyny görmegi üçin, örän beýik dagyň depesine çykarlandygyny aýdýar. Emma bütin dünýäni görüp bolaýjak beýik

dag ýokdur. Onsoňam, Isa biziň ýerimiziň togalak şardygyňy bilip, iň beýik dagdan bütin dünýäni görüp bilermidi? Dünýäniň ähli bölegini bir wagtda görüp biler ýaly ýer ýüzünde munuň ýaly ýer ýokdur.

- Matta 4 we Luka 4 bablarynyň deňeşdirilmesi aldanmagyň dürli zygiderliligi bilen beýan edilendigini görkezýär. Soňra, Markus 1:13 Isanyň „*şeytanyň synamagy bilen çölde kyrk gün*“ bolandygyny aýdýar. Matta 4:2-3 bolsa, şol wagtda „*kyrk gije-gündizläp, oraza tutansoň aýgandygyny. Synagçynyň ýanyna gelendigi...*“ aýdylýar. Mukaddes Ýazgynyň öz-özüne garşy gelip bilmeýändigini zerarly, biz bu synaglaryň telim gezek gaýtalanandygyna netije çykaryp bileris. Muňa daşlary çörege öwürmek synagy aýdyň mysal bolup biler. Synaglaryň Isanyň aňynda bolup geçendikleri hem mümkindir. Onuň biziňki ýaly tebigatda bolandygy üçin, uzak wagtlap azygyň bolmazlygy Oňa akyl we fiziki taýdan täsiri edip bilerdi we şeýlelikde hem, Ol bu zatlary oý-pikirde kynçylyksyz göz önüne-de getirip bilerdi. Haçanda adam azyksyz galsa, bu ony samyrdama ýagdaýyna-da getirip bilýändir (1 Царств 30:12 bilen deňeşdiriň). Çörek bulkalary we daşlaryň arasyndaky meňzeşligi Isa Matta 7:9 agzaýar. Ol hemişe görnüşleri Mukaddes Ýazgynyň sözleri arkaly tiz aýyrsa-da, bularyň onuň ýadaw kellesine tizden-tiz gelmeklerine şübhe ýokdur.
- Mümkin, Isa Hoş Habarynyň ýazyjylaryna Özüniň synaglary hakda gürrüň berendir. Özüniň başdan geçirenlerini haz çuňlaý edip aýtmak üçin, Ol biziň Matta 4 we Luka 4 görýän metaforiki usulyndan peýdalanandyr.
- Iblisiň Isany çöllügiň üstünden we Ýerusalimiň köçelerinden geçirendigi we soňra bolsa, olaryň bilelikde ybadathananyň küňresinde durandyklary we bularyň barynyň ýewreýleriň gözleriniň alynda bolup geçendigi adatdan daşary ýaly bolup görünýär. Ýusup uly galagoplugy döretmejek bolup, mümkin, özüniň sergezdançylyklary hakda munuň ýaly edip hiç zat aýtmady. Eger-de Isanyň synalmalary 40 sutkanyň we şeýle hem, bu wagtyň soňunda (beýan edilýän wakalaryň zygiderliklerinde gabat gelmezlikleri göz önüne tutulsa, bu ahyrsoňy iki gezek ýaly boldy) dowamynda birnäçe gezek bolup geçen bolsa, onda Isanyň bu zatlaryň baryny ýerine ýetirmäge nädip wagtda tapandygy düşnüksizdir: golaýdaky beýik daga gitmegi (bu Ýsraýylyň demirgazygyndaky Germon dagy bolmagy mümkin), onuň depesine çykmagy, ýene-de aşak düşmegi, çöle gaýdyp gelmegi we soňra bolsa, bu zatlaryň ählisini ýene-de bir gezek gaýtalamagy? Onuň ähli synalmalary çölde bolup geçipdir. Ol ol ýerde kyrk günniň dowamynda bolup, ähli wagtda iblisiň synamagyna sezewar bolupdyr (ol diňe iň soňunda ýok bolupdyr – Matta 4:11). Eger-de Isany iblis her gün synaga salan bolsa we bular çölde bolup geçen bolsa, onda mundan Isanyň Ýerusalima gelmegi ýa-da beýik daga gitmegi üçin, çöli terk etmändigini aýtmak bolar. Şuňa görä-de, bularyň bary gönimel manyda bolup biljek däl.
- Eger-de iblis Taňrynyň Sözüne hormat goýmaýan fiziki şahsyýet hem-de adamlar günä edip bilerler ýaly, diňe olary azdyrmaga meýilli bolýan bolsa, onda näme üçin Isa ondan üstün çykmak üçin şonda oňa Mukaddes Ýazgylardan sözleri sitata getirdikä? Halkyň ynamyna görä, bu iblisi kowup biljek däl. Isanyň her gezek Bibliýany sitata getirendigine üns beriň. Eger-de günäli pikirler Isanyň ýüreginde iblis bolan bolsa, onda Özüne Taňrynyň Sözüni ýatlatmak bilen, bu ýaramaz isleglerden üstün çykyp biljekdigi düşnükli. Zebur 119:11 bu ýere örän gabat gelýär. Mümkin bu aýat Isanyň çöldäki hasratlaryny ýörüte öňden aýdýandyr: „*Saňa garşy günä etmäýin diýip, sözüni ýüregimde ýygşyrdym*“.

Bu makala düşündirmeler:

1. Ýahýanyň Isany Ýordanda suwa çokundyrandan soňra, Ol Taňrynyň Ruhy güýjüni peşgeş aldy (Matta 3:16). Isa suwadan çykan badyna, Ol Ruh tarapyndan çöle synalmak üçin äkidildi. Özüniň daşlary çörege öwürmek, jaýyň depesinden zeper ýetmän bökmeçlik we ş.m. ýaly ukyplaryny bilmek bilen, bu synaglaryň mümkin Onuň oý-hyýalarynda bolmagy mümkindir. Eger-de adam bu zatlaryň baryny hödürän bolsa, onda bu adamyň günälidigini bilerdi. Şonda Onuň aňyndan çykan şol synaglar bilen deňeşdirilende, Oňa bu synaglarda geçmek ýeňil düşerdi.
2. Eger-de patyşalygy Özüne almak synagy Isanyň özüde çykan bolsady, onda bu has

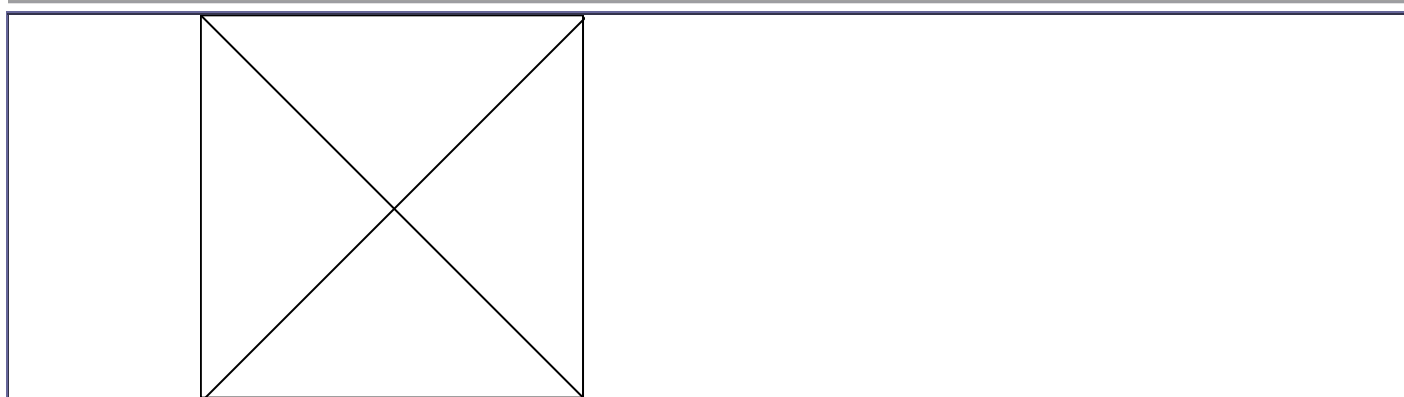
güýçli bolardy. Onuň pikirleri Mukaddes Ýazgydan dos-doludy. Açlyk sebäpli, aňny munuň ýaly durnuksyzlyk ýagdaýynda Özüniň bolan bu ýagdaýyndan has aňsat çykmakgaky saýlawda aklanmak üçin, Bibliýanyň parçalaryny nädogry düşündirmek aňsat bolardy.

3. Haçanda Ýezekil beýik dagyň depesinde duran wagty, ol ýerden ol Patyşalygyň nähili boljakdygyny görüpdür (Ýezekil 40:2), we Ýahýa hem: *bir uly belent dagdan mukaddes Ýerusalimi*“ gördi (Ylham 21:10), Isa patyşalyklaryň geljekde nähili boljakdygyny bolşy ýaly gördi (Luka 4:5), ýagny „*dünyä patyşalygy Rebbimiziňki we Onuň Mesihiniňki boldy*“ (Ylham 11:15). Onuň şol wagt Musa, onuň çöldäki kyrk ýyl sergezdançylygy, onuň wada berlen ýurda (patyşalyga) Newo dagyndan seredenligi barada oýlanan bolmagy mümkindir. Daniýel „*ynsan patyşalygynyň üstünden Beýik Hudaýyň hökümdarlyk edýändigini we oňa kimi islese, şony goýandygyny*“ nygtady (Daniýel 4:17, 25, 32; 5:21). Isa başga hiç kimiň bolman, eýsem diňe Hudaýyň Özüne Patyşalygy berip biljekdigini bilýärdi. Şonuň üçin eger-de Oňa Patyşalygy günäli bir jandar wada beren bolsa, onda Onuň üçin bu gaýdyp synag bolmazdy. Çünki Ol diňe Hudaýyň güýje eýedigini bilipdir. Şol bir wagtyň özünde bolsa, Isa Hudaýyň Patyşalygy Oňa bermäge ýagşy isleginiň bardygy hakda bilipdir. Patyşalygy edil şol wagt almaklygy Isanyň içinde bar bolan „iblisiň“ teklip edendigi baradaky mümkinçilik hem daşda däl. Ahyrsoňunda ähli häkimlik Oňa diňe ölümden we direlişden soňra berilse-de (Matta 28:18), Ol Özüniň geljegi hakda karar çykarmaga Hudaýyň beren güýji (Ýahýa 5:26-27) hakda, Özüniň janyny bermek we ony ýene-de kabul etmek Onuň güýjünde bolandygy hakda (Ýahýa 10:18) oýlanyp-da bilerdi.
4. Mukaddes ýazgyny gowy bilmek bilen, Mesih Özüniň we çölde kyrk günläp bolmagynyň soňunda, etiki garaýyşlarynyň synagy saklap bilmedik Ylýasyň (3 Patyşalyk 19:8) hem-de çölde kyrk ýyl bolmagynyň soňunda, özüniň miras almaly ýerinden mahrum bolan Musanyň arasyndaky meňzeşlikleri görüp bilipdir. Isa Özüniň çöldäki kyrk günlük sergezdançylygynyň ahyrynda şowsuzlyga uçramaklygynyň real mümkinçilikleri bilen ýüzbe-ýüz bolup, munuň ýaly ýagdaýda bolupdy. Musa we Ylýas „iblis“ atly subýekt zerarly bolman, eýsem özleriniň ynsan gowşaklyklary zerarly ejir çekipdirler. Bu Isany synaga salan şeytan ýa-da iblis diýilýän şol bir ynsan gowşaklygy bolupdy.
5. „*Iblis Oňa: „Sen Hudaýyň Ogly bolsaň...*“ (Luka 4:3). Çünki ähli beýleki adamlaryň Ony Ýusubyň ogly (Luka 3:23; Ýahýa 6:42) ýa-da nikasyz doglan (Ýahýa 9:29 şeýle çaklaýar) hasaplamaklary zerarly, Özüniň hakykatdan hem Hudaýyň Ogludygyna göz ýetirmek üçin, Mesihiniň sorag bermeleri Onuň aňyndaky hemişelik synagyň bolup bilmegi ähtimaldyr. Ybadathananyň resmi kagyzlarynda Ol Ýusubyň ogly hökmünde bolupdyr (Matta 1:1, 16; Luka 3:23). „*Çak edişlerine görä*“ sözler (Luka 3:23) „*kanuna görä hasaplanylady*“ diýmekligi aňladýandyr. Ol ýer ýüzünde ynsan atasy bolmadyk ýeketäk adamdyr. Filipililer 2:8 Isa Özüni dogrudanam biziň ýaly adamdygyny we Özi hakda edil Hudaýyň Ogly ýaly pikir etmegiň ýa-da Öz şahsy tebigatyňa düşünmezligiň ýöne synagdygyny oýlamaga başlandygy hakdaky çaklama aýdylýar.
6. Synaglar Mesihi ruhy taýdan ösdürmek maksady bilen, Hudaý tarapyndan gözegçilikde bolupdyr. Isanyň Öz günäli isleglerinden („iblisden“) Özüni berkitmek üçin sitata edýän parçalarynyň bary ysraýyllaryň çölde bolandyklaryny aýdýan şol Ikinji Kanun kitabyndan getirilendir. Isa Özüniň we olaryň arasyndaky meňzeşligi aýdyň görüpdür:

Ikinji Kanun, 8-nji bap	Matta 4/Luka 4
<p>áýat 2:</p> <p>„<i>Seniň Rebbiň, Hudaýyň seniň seni boýun etmek üçin, seni synamak üçin we seniň ýüregiňdäkini bilmek üçin, Özüniň wesýetlerini saklap ýa-da saklap bilmejekdigiňi bilmek üçin ynha indi seni çölde kyrk ýyllap saklap dur</i>“.</p>	<p>„<i>Ruh Isany çöle äkitdi</i>“ we ol ýerde "kyrk gije-gündizläp" boldy. Isa synaga duçar edilipdir. Ol Özüniň ýüreginde bolan Mukaddes Ýazgyny sitata getirmek arkaly olardan üstün çykydyr (Zebur 119:11).</p>

<p>aýat 3:</p> <p>„<i>Ol seni boyun egdirýärdi, açlyk çekdirýärdi, we manna bilen naharlapdy... adam diňe çörek bilen däl, eýsem Hudaýyň agzyndan çykan her bir söz bilen ýaşadygyny görkezmek üçin</i>“.</p>	<p>„<i>Ahyrsoňy (Isa) aýkdy</i>“. Ýahýa 6 bapda Isa manna Özünüň çölde ýaşan Taňrynyň Sözi diýýär. Isa Özünüň ruhy taýdan Taňrynyň Sözi bilen ýaşadygyny bildi. Ol şeýle jogap berdi: Он ответил: „<i>Adam diňe çörek bilen däl, eýsem Hudaýyň agzyndan çykan her bir söz bilen ýaşadyr</i>“.</p>
<p>aýat 5:</p> <p>„<i>Seniň Hudaýyň Rebbiň ynsanyň öz ogluna öwredişi ýaly, saňa-da öwredýändigini ýürekden bilgin</i>“.</p>	<p>Isa Özünüň başyndan geçirenlerine şübhelenen bolmagy-da ähtimaldyr. Hudaý Öz Ogly Isa jeza berdi (2 Patyşalyk 7:14; Zebur 89:32).</p>

Isa şeýdip Sözi nähili okamalydygyny we düşünmelidigini bize görkezdi. Ol Özünü ysraýyllylaryň çölde bolan wagtyndaky ýagdaýda goýdy. Şonuň üçin hem Ol olaryň ol ýerdäki sergezdançylyk tejribesinden bilenlerini Özünüň çöldäki synaglarynda berjaý etdi.

Çekeleşme 21: Asmandaky uruş

Ylham 12:7-9: „*Gökde uruş turdy: Mikayıyl we onuň Perişdeleri ajdarha bilen uruşdylar. Ajdarha-da öz perişdeleri bilen gaýtawul berd. Ýöne ýeňmäge güýji ýetmän, gökdäki ýerlerini elden berdiler. Iblis ýa şeytan diýlip atlandyrylan uly ajdarha, bütin dünýäni azdyran köne ýylan perişdeleri bilen ýer ýüzüne zyňlydy*“.

Bar bolan pikirler:

Bu asmanda Perişdeleriň arasynda gozgalaň hakdaky pikiri döretmek üçin ulanylýan iň belli parçalardan biridir. Munuň netijesinde iblis we onuň perişdeleri ýere kowulanmyş we ol ýerde ýylan keşbine girip, ýerde betbagtçylyklary we günäni döretmäge başlanmyşlar.

Biziň takyklamalarymyz:

1. Biziň bu bapda öwrenlerimiziň bary bu parçany ara alyp maslahatlaşmak üçin ulanylmalydyr. Biz Perişdeleriň günä edip bilmeýändiklerini hem-de asmanda gozgalaňyň hem bolmaýandygyny aýdypdyk. Şeýlelikde, bu parça, bu bolsa, günäli perişdeleriň bardygy ýa-da olaryň adamlara günä etmäge mejbur etdirýändikleri baradaky pikirleriň bolmazlygy üçin has gowy derejede düşünmelidir. Çünki biziň bilşimiz ýaly, günä daşymyzdan gelmän, eýsem ýz içimizden çykýandyr (Markus 7:20-23).
2. Eger-de ýylanyň asmandan kowulşy hakda aýtsak, onda onuň ol ýerde kowuzlmazdan hem oň bolandygyna pikir döreyär. Ýöne hakyky ýylany Hudaý Erem bagynda ýeriň gumundan ýaradypdy (Barlyk 1:24-25). Iblisiň asmandan inip, ýylanyň içine girendigi barada oýlanmaga esas ýokdur.

3. Bu ýerde Perişdeleriň günä edendikleri ýa-da Hudaýyň garşysyna gozgalaň turuzandyklary hakda hiç hili agzalmaýandygyna üns beriň. Bu ýerde gürrüň diňe asmandaky uruş hakda gidýär.
4. 7-9 aýatlarda beýan edilen dramatik wadalardan soňra 10 aýatda şeýle aýdylýar: „*Onsoň men gökden bir batly ses eşitdim. Ol şeýle diýdi: „Hudaýymyzyň gutaryşy, güýji, patyşalygy we Onuň Mesihiniň gudraty indi amala aşdy. Çünki doganlarymyzyň aýyplaýjysy, olary Hudaýymyzyň önünde gije-gündiz aýyplaýan aşak zyňyldy“*. Eger-de 7-8 aýatlarda aýdylan zatlaryň ählisi dünýäniň ýaradylşynyň başynda, Adam Ata we How Emeden hem ön bolup geçen bolsa, onda şeýtanyň aşak zyňylandan soňra, gutulşyň we Hudaýyň Patyşalygynyň başlandygyny nädip aýdyp bolar? Adam Atanyň eden günäsinden soňra adamzadyň başyna gulçulygyň, günäniň we şowsuzlyklaryň taryhy indi. Bu ýagdaýa „gutulşy“ ýa-da Hudaýyň Patyşalygy diýip aýdar ýaly däl. Iblisiň ýere zyňylandygy sebäpli, göklere şady-horramlygyň bolandygy aýdylýar. Eger-de onuň ýere gelşi adam üçin günäniň we betbagtçylyklaryň başlangyjy bolsa, onda näme üçin şady-horramlyk bolmalymyka? Eger-de asmandan ýere ýykylşa häkimiýete howp salýan ýaly gönümel däl-de, obraz ýaly düşünilse (Işaya 14:12; Ýeremiýe 51:53; Ýeremiýanyň Agysy 2:1; Matta 11:23 ýaly), onda munuň ähmiýeti uly bolar. Eger-de bularyň bary Adam Ata dogulmazdan ön ýa-da juda onuň günä uçramagyndan ön bolan bolsa, onda „*biziň doganlarymyz*“ hatda bolmasalar-da, iblis nädip olary yzarlap bildikä?
5. Bularyň barynyň Erem bagynda bolup geçendigine hiç hili görkezme ýokdur. Ýlham 1:1 we 4:1 aýatlarda Ýlhamyň „*basym nämeleriň bolmalydygy*“ baradaky pygamberlikdigine wajyp bellik edildi. Şonuň üçin bu Erem bagyndaky bolup geçenleriň beýannamasy däl-de, eýsem haçanda Ýlham Isa berlende, birinji asyrdan soňraky döwürde nämeleriň boljakdygy hakdaky welilikdir. Taňrynyň Sözüne hakyky hormat bilen garaýanlar Ýlham 12 aýaty Erem bagy bilen deňeşdirilýän ähli synanyşyklary ret edýändigini eýýäm biridigini görer. Iblisiň meňzeşliginiň hem-de Erem bagynda bolup geçen zatlaryň heniz Bibliýa açylmazdan ön, näme üçin onuň ahyrynda berlendigi hakdaky soraga hem jogap berilmelidir.
6. „*Köne ýylan bolan beýik ajdarha bardy*“ (Ýlham 12:9). Ajdarha „*ýedi başly we on şahly bolupdyr*“ (aýat 3), şonuň üçin gönümel manyda bu ýylan bolmandy. Onuň „*köne ýylan*“ diýilmegi hem onuň häsiýetnamasynyň Erem bagyndaky ýylanyň aldawçylyk häsiýetnamasy bilen meňzeşligi bolandygy üçindir. Edil şonuň ýaly-da, „*Ölümiň tikenini günädir*“ (1 Korintoslylar 15:56) diýilmegi ölümiň gönümel manyda ýylandygyny aňladýan däldir. Elbetde, özüniň günä bilen baglanyşygy arkaly ölümiň ýylan bilen umumy häsiýetnamasy bardyr.
7. Haçanda iblis ýere agdarylanda, ol „*wagtynyň azlygyny bilip, gahar-gazabyna mündi*“ (aýat 12). Eger-de iblis Erem bagynda agdarylan bolsa-dy, onda özüniň uzak durmuşynyň bütin dowamynda adamlary kösemäge onuň mümkinçiligi bolardy we ýer ýüzünde betbagtçylyklary döreder ýaly, onuň näbileýin „*wagty az*“ bolsa.
8. Eger-de Adam Atadan ön dünýäde hiç kim yok bolsa, onda şeýtan nädip özüniň asmandan kowulmazdandan ön „*bütin dünýäni*“ (aýat 9) azdyryp bildikä?
9. 4 aýatda şeýle aýdylan: „*Ol gökdäki ýyldyzlaryň üçden birini (ajdarhanyň) guýrugy bilen süýröp, ýer ýüzüne zyňdy*“. Eger-de bu sözlere çynlakaý çemeleşilip, ähliumumy pikire görä, Ýlham 9 ähli ýazylanlara gönümel manyda kabul edilmeli bolsa, onda ajdarhanyň hakyky ölçegini göz önüne-de getirer ýaly däldir – bütin dünýäniň (ýa-da iň bolmanda gün sistemasynyň) üçden bir bölegi onuň guýrugynda ýerleşip bilmelidi. Özünde munuň ýaly äpet ýapbaşyk jandary ýerleşdirer ýaly, Ýer planetasyndan ýer tapylmazdy. Gün sistemasynyň ýyldyzlarynyň aglaba bölegi öz ölçegleri boýunça biziň Ýerimizden uludyr. Bularyň üçden bir bölegi onda nädip ýere düşüp bildikä? Haçanda bu wada berlende, bularyň barynyň bolandygyna ýa-da biziň eramyzyň birinji asyryndan soň boljakdygyna welin diňe oýlanyp görüň.
10. Bularyň baryny hem-de Ýlham 12 bapda (we ähli weliliklerdäki) aýdylan beýleki köp zatlary göz önüne tutmak bilen, beýan edilen wakalaryň sözüň gönümel manysynda ýerine ýetirilip bolunmajagy aýdyň bolýandyr. Şonuň üçin, Ýlhamyň iň başynda ýazga bellenişi ýaly, ýagny onuň belgileriň ýa-da nyşanlaryň dilinde beýan edilşi ýaly düşünmelidigi hakda aýdylýandygy geň däldir (Ýlham 1:1). 12 bapda aýdylanalaryň üstüni ýetirmek

bilen, 12:1 aýaty soňky wakalary „*beýik alamat*“ ýaly beýan edýändir.

11. Iblisiň ýerdäki hereketleriniň beýan edilmesinde onuň adamlary günä etmäge öjükdirendigine hiç hili görkezme ýokdur. 12-16 aýatlarda iblisiň ýere düşen badyna, onuň ýaramaz işleri geçirmäge eden synanyşyklarynda şowsuzlyga uçrandygy aýdylýar.
12. Parçanyň mazmunyna düşünmekde iň wajyp soraglaryň biri asmandaky urşuň hakykylygy hem-de bu ýerde „asman“ sözüniň göçme manyda ulanylýandygy baradaky soragdyr. Mundan öň biz „asman“ sözüniň obraz boýunça, häkimiýetiň ýerleşýän ýerine degişli bolup bilýändigini düşündiripdik. Ylham – bu simwoliki kitapdyr. Şonuň üçin, biz bu soraga şonuň ýaly hem garamalydygyny hasaplaýarys.

Aýal „*güne geýnen; aýaklarynyň aşagynda Aý, başynda on iki ýyldyzdan ybarat täç*“ (aýat 1) hökmünde beýan edilýär. Ähli bu asman jisimleri we mümkin, asmana galan aýal hem gönümel manyda bolup bilmez. Dogrudanam, aýal güne geýnip ýa-da her haýsy Ýeriň ölçegine barabar bolan ýyldyzlary öz kellesinde göterip bilmez.

Asmanda başga bir nyşan peýda bolýar – gyzył ajdarha (aýat 3). Adatça asman bu ýerde hakyky ýaly düşünilýär. Ýöne eger-de bu hakda öň aýdyp geçen (aýat 1) şol bir asman özüniň göz-görteliligi bilen obraz ýaly düşünilýän bolsa, onda näme üçin bu beýle bolmalyka? 4 aýatda ajdarhanyň „*gökäki ýyldyzlaryň üçden birini guýrugy bilen süýräp, ýer yüzüne zyňandygy*“ hakda aýdylýar. Ýyldyzlaryň we Ýeriň hakyky ölçegleri zerarly munuň hakyky ýyldyzlaryna we asmana degişli bolup bilmejekdigini biz eýýäm aýdyp geçipdik. Hudaýyň Patyşalygy ýere bina edilmelidir (Daniýel 2:44, Matta 5:5). Eger-de äpet ýyldyzlar ýere gaçyp, ýeri weýran etseler, Hudaýyň Patyşalygynyň ýerde berkarar edilmegi mümkin bolmazdy.

„*Asmandaky'* aýal çaga dogurdy. „*Onuň çagasyny alyp, Hudaýyň ýanyna, Onuň tagtyna eltdiler*“ (aýat 5). Hudaýyň tagty asmanda ýerleşýändir. Eger-de aýal eýýäm asmanda bolan bolsa, onda näme üçin onuň çagasy asmana „alynmalydyr“? Aýal göçme manyda „*asmanda*“ bolan hem bolsa, onuň ýerde nämedir bir zadyň nyşany bolandygy ähtimaldyr. Soňra aýal „*çöle gaçyp gitdi*“ (aýat 6). Eger-de ol obrazlaýyn asmanda bolan bolsa, onda çöl hem asmanda ýerleşmelidir. Aýalyň asmanda nähilidir bir simwoliki ýerde bolandygyny, soňra bolsa, onuň ýere, bir çöle düşendigini gönümel ýa-da simwoliki manyda göz önüne getirmek has maksada laýyk bolardy.

Indi biz 7 aýata geçýäris: „*Gökde uruş turdy*“. Ylham 12 asmana bolan ähli beýleki salgylanmalaryň simwoliki manysy bolandygy üçin, uruş hem obrazlaýyn asmanda bolandyr. Bu hakykatdan hem şeýle bolmalydy. Sebäbi hakyky asmanda gozgalaň ýa-da günä bolup bilýän däldir (Matta 6:10; Zebur 5:4-5; Awakum 1:13).

Bu seterleriň ýazyjysy käte iblis baradaky ortodoks ideýasyna ynanýanlara şeýle soragy berýär: „Siz Bibliýa parçalaryna Öz düşünişiňize görä, iblis hakda gysgaça maglumaty maňa getirip bilersiňizmi?“. Jogaplar düýbünden dürli görnüşdedir. Ortodoks taglymatyna laýykda, jogap şeýleräk bolmalydyr:

- Iblis Asman Perişde bolupdyr. Ol Erem bagyna kowlupdyr. Barlyk 1 bapda ol ýere kowlupdyr.
- Barlyk 6 bapda ol ýere düşüp, öýlenen çemeli.
- Aýtmaklaryna görä, Eýubyň döwründe ol hem Gökde hem-de ýerde-de bolup bilipdir.
- Işaya 14 ýazylynça, ol eýýäm Asmandan ýere kowlupdyr.
- Zekerýa 3 bapda ol ýene-de Asmanda bolupdyr.
- Matta 4 bapda ol ýene-de ýerde. Şol wagt „*aşak inderilen*“ „*bu dünýäniň hökümdary*“ baradaky giňden ýaýran pikire görä, ol Isanyň ölümi wagty „*aşak inderilipdir*“.
- Ylham 12 bapda iblisiň aşak kowulşy hakda pygamberlik bardyr.

Ýokardaky aýdylanlardan, adamlaryň göz önüne getirmeklerine görä, onuň her gezekki aşak kowulma wakalaryndan soň, onuň şonda-da Asmandadygy hakda aýdylanlary göz önüne tutmak bilen, iblisiň Asmandan günäsi üçin kowulmasy hakykata gabat gelmeýändiginiň netijesini çykarmak bolar. „*Gökleriň*“ hem edil iblisiň beýan edilmesi ýaly, metafora manyda beýan

edilýändigine düşünmeklik wajypdyr.

Bu makala düşündirişler:

1. Bu babyň jikme-jik beýanyny bermäge synanyşyklar hakyky bellikleriň göwrüminiň çäginden hem daşa çykýandyr. Bu áyatlaryň doly düşündirmeleri Ylham kitabynyň ähli ýerine düşünmekligi talap edýändir.
2. Simwoliki asmandaky, ýagny häkimiýetiň ýerleşen ýerindäki dawa iki sany agalyk edýän toparlaryň arasynda bolupdyr. Olaryň her haýsynyň öz yzynyýerijileri ýa-da Perişdeleri bolupdyr. Iblisiň we şeýtanyň köplenç rim we ýewreý sistemalary bilen baglanyşdyrylýandygyny görkezendigimizi unutmaň.
3. Iblis – ajdarhanyň syýasy häkimiýetiniň görnüşi bolmagy, onuň „*başlarynda ýedi täjiň*“ (áyat 3) bolmagy bilen derňelýändir. Ylham 17:9-10 áyatlary ajdarha hakda şeýle diýýär: „*Bu ýerde düşünmek üçin akyldarlyk gerek*“, ýagny bu nägehany diri jandar ýaly kabul edäýmäň. „*Ýedi baş ýedi dagydyr... hem patyşalardy*“. „*Uzak bolmadyk wagt*“ şalyk edýän bu patyşalaryň biri Ylham 12:12 „*wagty az galan*“ iblis-ajdarha bilen baglanyşdyrylýandygy ähtimaldyr.

Bap 6: Soraglar

1. Biziň kynçylyklarymyza we näsazlyklarymyza ahyrsoňy kim jogap berýär?
 - a) **Hudaý**
 - b) Hadysa
 - b) Şeýtan atly günäli jandarlar
 - r) Jynlar (arwahlar) atly günäli jandarlar
2. Biziň günä etmek höweslerimize kim jogap berýär?
 - a) **Biziň öz günäli aslyýetimiz**
 - b) Hudaý
 - b) Günäli ruhlar
 - r) Şeýtan atly günäli jandar
3. „Iblis“ söz hökmünde nämäni aňladýar?
 - a) Günä
 - b) Ýylan
 - b) **Ýalançy aýyplaýjy/ töhmetçi/duşman**
 - r) Lýusif
4. „Şeýtan“ söz hökmünde nämäni aňladýar?
 - a) Günäkär
 - b) **Garşydaş (duşman)**
 - b) Haýwan
 - r) Jynlaryň (arwahlaryň) patyşasy
5. „Şeýtan“ sözi gowy adamlara-da degişli bolup bilermikä?
6. „Şeýtan“ we „Iblis“ sözleri göçme manyda nämä degişli bolup bilerler?
7. „Jynlar“ („arwahlar“) hakda Täze Ähtde aýdylyan söze biz nähili düşünmelidiris?
 - a) Günäli Perişdeler

б) Kesel

в) **Adamalryň pikirçe, jynlar (arwahlar) tarapyndan ýüze çykýan keselleri bellemeklik üçin öz döwrüniň dili**

г) Ruhlar

8. Erem bagynda „ýylan“ sözi bilen siz näme düşünýärsiňiz?

Öz jogaplaryňyzy awtor Dankan Histere elektron hat arkaly ýollaň info@carelinks.net

Bölüm 2

„Isa Mesihniň ady baradaky Hoş habary wagyz edýän...“ (Resullaryň Işleri 8:12)

Bap 7

Isanyň döreýşi

7.1 Köne Ähtiň Isa baradaky welilikleri

3 bapda Hudaýyň adamlary halas etmek baradaky maksadynyň Isa Mesihde jemlenendigi düşündirilipdi. Onuň How Enä, Ybraýyma hem-de Dawuda beren wadalarynda Isanyň olaryň göni mirasgäri hakda aýdylypdy. Dogrudanam, bütin Köne Äht Mesihniň geljekdigini öňünden aýtmaga gönükdirilipdi. Ysraýyllylaryň Mesih döremezden öň ýöretmeli bolan Musanyň Kanuny hemişe Ol hakda welilik edipdir: „...kanun Mesih gelyänçä, biziň terbiýeçimiz boldy“ (Galatýalyklar 3:24). Şeýlelikde, ýewreý Pashasynda kemi bolmadyk guzy soýulmaly bolupdy (Çykyş 12:3-6). Bu guzy Isanyň gurban bolmagynyň nyşany bolupdy: „Ine, şu dünýäniň günäsini Öz üstüne alan Hudaýyň Guzusydyr“ (Ýahýa 1:29; 1 Korintoslyklar 5:7). Gurbanlyk getirilmeli bolan mallaryň birkemsizligi we arassalagy Isanyň kemçiliksiz häsiýeti hakda şaýatlyk edipdi (Çykyş 12:5, 1 Petrus 1:19 bilen deňeşdirin).

Köne Ähtiň mezmurlarynda we pygamberliklerinde Mesihniň nähili boljakdygy hakda öňden aýdylan ummasyz weliliklerden dos-doludyr. Bular aýratyn-da Onuň nädip öljekdigine gönükdirilendirler. Iudeýleriň Mesihniň ölümi hakdaky ideýany kabul etmekden ýüz döndermesi bu weliliklere diňe üns bermezlik bilen baglaşyp biler. Aşakda bulardan birnäçeleri mysal getirilýär:

Köne Äht welilikleri	Mesihde berjaý bolmagy
„Hudaýym, Hudaýym, (maňa garasana) näme üçin meni terk etdiň?“ (Zebur 22:1).	Edil şu sözleri Mesih haçda aýdypdy (Matta 27:46).
„Emma men bir gurçuk, ynsan däl; men ynsanlaryň ýüzügarasy, halkyň kemsidýäni. Meni görenleriň ählisi maňa gülýär; olar dodak çöwrüp, baş ýaýkap: „Rebbe daýandy, goý ony Ol halas etsin, goý ony Ol azat etsin, çünki Oňa ýaraýar“ diýýärler“ (Zebur 22:6-8).	Ysraýyllylar Isa sögüp, Onuň üstünden güldüler (Luka 23:35; 8:53); olar başlaryny ýaýkadylar (Matta 27:39), haçanda Ol haça çüýlenende, Oňa bulary diýdiler (Matta 27:43).
„Dilim kentlewwügime ýapysdy...(olar) ellerimi, aýaklarymy dildi“ (Zebur 22:15-16).	Bu Mesih haçda suwsanda berjaý boldy (Ýahýa 19:28). Elleri we aýaklary dilmeklik haça çüýlenmegiň fiziki usulyna degişlidir.
„Eşiklerimi özara paýlaşýarlar, eginbaşym üçin bije atyşýarlar“ (Zebur 22:18).	Bu sözleriň sözme-söz berjaý bolmagy Matta 27:35 görkezilendir.
Zebur 21:23 aýatynyň Isa Ýewreýler 2:12 aýatda aýratynda gabat gelýändigine üns beriň.	
„Doganlaryma bigäne, ejemiň ogullaryna keseki boldum. Çünki Seniň öýüňe yhlaslylyk meni iýdi, Seni ryswa edýänleriň ryswalygy üstüme ýykylady“ (Zebur 69:8-9).	Bu sözler Onuň ýewreý doganlaryndan hem-de öz şahsy maşgalasyndan aýrallyk duýgysyny gowy beýan edýändir (Ýahýa 7:3-5; Matta 12:47-49).
„Olar nahar ýerine maňa öt berdiler,	Bu haçanda Mesih haçda bolan wagty

<i>suwsanynda sirke içirdiler“ (Zebur 69:21).</i>	bolup geçdi (Matta 27:34).
---	----------------------------

Işaya pygamberiň kitabynyň ähli 53 baby tutuş Mesihiniň özlümi we direlşi baradaky adaty bolmadyk pygamberlikdir; onuň her bir aýaty hakykatda bolan zatlara gös-göni gabat gelipdir. Aşakda bu bapdan diňe iki mysal berilýändir:

<i>„Ony edil soýuljak goýun kimin äkitdiler, gyrkylmagyň öň ýany dilsiz-agyzsyz goýun ýaly bolup, Ol Ýzüniň dilini hem ýarmady“ (Işaya 53:7).</i>	Taňrynyň Guzusy Isany aýyplanlarynda, hiç bir jogap bermedi (Matta 27:12-14).
<i>„Oňa zalymlar bilen tabyt bellediler, ýöne Ol baýyň ýerinde jaýlandy“ (Işaya 53:9).</i>	Isa garakçylar bilen bir wagtda haça çüýlendi (Matta 27:38), ýöne Ol baý adamyň mazarynda jaýlandy (Matta 27:57-60).

Şonuň üçin-de, Täze Ähtiň bize Köne Äht „kanunynyň we pygamberleriniň“ biziň Mesihe akyl ýetirmegimiz üçin esas bolup ýardam edýändigini ýatladýandygy geň däldir (Resullaryň Işleri 26:22; 28:23; Rimliler 1:2-3; 16:25, 26). Eger-de biz „Musa we pygamberlere“ dogry düşünmesek, biziň Özüne düşüniş bilmejegimizi Isanyň Özi duýdurypdy (Luka 16:31; Ýahya 5:46-47).

Musanyň Kanunynyň Mesihini aňladandygy we pygamberleriň Ony öňden aýtmaklary baradaky şol fakt Isanyň dünýä inmezden ozal, fiziki taýdan bolmadygyna ýeterlikli derejedäki subutnama bolup ýardam edýändir. Mesih heniz dünýä inmezden öň hem „bolanmys“ diýlen ýalan taglymat Onuň How Enäniň, Ybraýymyň hem-de Dawudyň „tohumy“ (neberesi) boljakdygy hakdaky gaýtalanyp gelýän wadalary ähmiýetsiz edýändir. Eger-de Ol şol wadalar berlen döwür eýýäm asmanda bolan bolsa, onda Hudaý nesliň Mesih boljakdygy barada bu adamlara beren wadasynda nädogry bolardy. Matta 1 we Luka 3 berilýän Isanyň geneologiýasy Hudaýyň bu wadalary beren adamlaryna çenli Onuň nesil yzarlap, nähili geçip gelendigini görkezýär.

Dawuda Mesih babatda berlen wadada, Onuň bu wada berlen wagty nahilidir bir fiziki taýdan bolup geçendigini aradan aýyryýandyr: „Men seniň biliňden öňjek seniň tohumyňy (nesliňi) senden soň berkarar ederin... Men onuň tasy bolaryn we ol bolsa, Meniň oglum bolar“ (2 Patyşalyklar 7:12, 14). Bu ýerde geljek zamanyň ulanylyşyna üns beriň. Eger-de Hudaýyň Mesihini Atasy boljakdygy belli bolsa, onda bu wadanyň berlen wagty Hudaýyň Oglunyň eýýäm bar bolandygyny göz önüne getirmek mümkin däldir. Nesliň „seniň biliňden öňjekdigi“ baradaky jümle onuň gös-göni Dawudyň neslinden boljakdygyny görkezýändir. „Reb Dawuda: „Tagtyňda seniň biliňden öneni oturdaryn...“ diýip, çyndan kasam etdi“ (Zebur 131: 11).

Bu wesýetiň berjaý bolmak bijesi ilkinki bolup Süleýmana düşmelidi. Emma bu wesýet berlen wagty onuň eýýäm fiziki taýdan bar bolandygy (2 Patyşalyklar 5:14) sebäpli, bu wesýetiň degişli bolan esasy adamsy Dawudyň fiziki nesli bolupdy we Taňrynyň Ogly – Mesih (Luka 1:31-35). Men „Dawuda dogruçyl Nesli“, ýagny Mesihini berkarar ederin.

Geljek zaman şeýle hem Mesihe degişli bolan beýleki pygamberliklerde-de ulanylýandyr. „Men olara (ysraýyllylara) olaryň doganlarynyň içinden (Musaňkylardan) Pygamberi goýaryn“ (Ikinji Kanun 18:18) diýlen aýatdaky „Pygamber“ sözi Isa hökmünde kesgitlenýändir. „Bir gyz (Merýem) göwreli bolup, bir ogul dograr, Onuň adyna Emanuýel dakarlar“ (Işaya 7:14). Mesihiniň dünýä inmesi bilen, bu weliligiň berjaý bolandygy aýdyňdyr (Matta 1:23).

Mesihniň göwrede döreýşiniň we dogulşynyň beýan edilmesi Onuň mundan öň hem bolandygy baradaky pikirler bilen asla gabat gelýän däldir. „Üçbirlik“ baradaky ýalan teoriýany ykrar edýän adamlar birwagt asmanda üç sany janly zadyň bolandygyny we soňra bolsa, olaryň biriniň ýok bolup, nähilidir bir usul arkaly Merýemiň göwresinde düwünçege öwürlendiginiň hem-de asmanda-da diňe beýleki ikisiniň galandygynyň netijesine gelmäge mejbur bolýarlar. Biziň eýýäm belläp geçişimiz ýaly, Mukaddes Ýazgyda Hudaý bilen hem birlikde, her bir janly zadyň fiziki bedenli bolýandygy ýazylypdy. Şuňa görä-de, bize Mesihniň nähilidir bir fiziki ýol arkaly asmandan inip, Merýemiň göwresine girendiginiň netijesine geläýmek galýar. Ähli bu çylşyrymly teologiýa Mukaddes Ýazgynyň çäginde daşdadyr. Mesihniň başlangyjy baradaky ähli aýdylanlar Onuň fiziki ýagdaýda asmany terk edip, Merýemiň göwresine girendigi hakda pikir etmäge hiç hili esas döredýän däldir. Bu çaklamanyň suburnamasynyň ýoklugy üçbirlik baradaky teoriýada uly „ýok bolýan bölegi“ düzýändir.

Jebraýyl Perişde Merýemiň ýanynda şeýle habar bilen peýda boldy: „*Ine, sen göwreli bolup, bir ogul dograrsyň. Onuň adyna Isa dakarsyň. Ol uly bolar, Oňa hemmelerden beýik Hudaýyň Ogly diýler... Merýem Perişdä diýdi: „Bu nähili bolar? Men äre baramok“* (ýagny, ol durmuşa çykmanyk päk gyz bolupdy). *Perişde oňa jogap berip diýdi: „Mukaddes Ruh seniň üstüne iner, hemmelerden beýigiň gudraty seniň üstüne kölege salar. Şonuň üçin hem doguljak Mukaddes Hudaýyň Ogly diýler“* (Luka 1:31-35).

Isa Özüniň dogulşynda Hudaýyň Ogly boljakdygy iki gezek nygtalýar. Hudaýyň Oglunyň Özüniň dogulmazdan öň bar bolmadykdygy aýdyňdyr. Köp ýerlerde geljek zamanyň ulanylşyny ýene-de bir gezek bellemelidir, mysal üçin, „*Ol uly bolar*“. Eger-de Isa Perişdäniň bu sözleri Merýeme aýdan wagty eýýän fiziki ýagdaýda bar bolan bolsa, onda Ol şol wagt eýýäm uly bolardy.

Isanyň göwrede emele gelşi

Mukaddes Ruh arkaly (Taňrynyň demi/güýji bilen) Merýem erkek adam bilen jyns gatnaşykda bolmazdan, Isany göwresinde emele getirmäge ukyply boldy. Şeýlelikde, Ýusup Isanyň hakyky atasy bolmandy. Mukaddes Ruhnyň adam däldigine hem düşünelidir (ser. 2 baby), Isa Mukaddes Ruhnyň Ogly bolman, eýsem Hudaýyň Ogludy. Özüniň Taňry Ruhy bilen Merýeme täsir ýetirmegi sebäpli, ondan „*şonuň üçin Mukaddesiniň dogran*“ dünýä inene „*Hudaýyň Ogly*“ dakylady (Luka 1:35). „*Şonuň üçin*“ sözüniň ulanylmasy Merýemiň göwresine täsir eden Mukaddes Ruh bolmazdan, Hudaýyň Ogly Isanyň dogulyp bilmejekdigi hakda aýdýar.

Isanyň Merýemiň göwresinde „emele gelmeginiň“ (Luka 1:31) özi-de Onuň mundan öň fiziki ýagdaýda bolup bilmejekdigini tassyklamaga ýardam berýär. Eger-de biz bir ideýany „*göwrämizde emele getirsek*“, onda bu biziň içimizde bolar. Edil şonuň ýaly-da, Isa Merýemiň göwresiniň içinde emele getirildi. Ol ol ýerde edil beýleki adamlaryň bolşy ýaly, düwünçek ýaly bolup başlady. Bibliýadyky Ýahýanyň in meşhur aýaty (3:16) Isanyň Hudaýyň „*ýeketäk Ogly*“ bolandygyny aýdýandyr. Bu aýaty okaýan milliýnlarça adamlar munuň manysyna aýratyn bir üns hem bermeyärler. Eger-de Isa „*ýeketäk*“ bolan bolsa, onda Ol öz „*dogulşyny*“ („*ýeketäk*“ sözüne golaý bolan söz) Özüniň Merýemiň göwresinde eýýäm emele getirilen wagtyndan başlady. Eger-de Isanyň Atasy Hudaý bolýan bolsa, onda bu Onuň Atasynyň Onuň Özünden has uly bolandygyna anyk subutnama bolardy. Çünki Hudaýyň başlangyjy ýokdur (Zebur 90:2). Şonuň üçin-de, Isa Hudaýyň Özi bolup bilmez (bu hakda 8 bapda has jikme-jik aýdylýandyr).

Isanyň edil ilkibaşdaky Adam Ata ýaly ýaradylman, eýsem Hudaý tarapyndan „*dünýä inderilendigi*“ wajypdyr. Bu Hudaýyň Isa bilen ýakyn baglanyşygyny düşündirýär. „*Hudaý dünýäni Özi bilen mesihde ýaraşdyrdy*“ (2 Korintoslylar 5:19). Isa ýönekeý toprakdan ýaradylman, eýsem Hudaý tarapyndan dünýä inderilendigi baradaky fakt bize Öz Atasy Hudaýyň ýoluny eýermäge Onuň özboluşly häsiýetine düşünmäge ýardam berýär.

Işaya pygamber 49:5 aýatda Mesih babatda dünýäniň ýagtylygy hökmünde welilik berýär. Bu

önden aödylan weliligi Isa berjaý etdi (Ýahýa 8:12). Mesih: „*Meni göwrede Özüne gul edip emele getirten Reb*“ diýýär (Işaya 49:5). Şeýlelikde, Mesih Hudaý tarapyndan Merýemiň göwresinde Öz Mukaddes Ruhunyň güýji arkaly „emele getirildi“. Merýemiň göwresiniň Isanyň fiziki başlangyjynyň ýeri bolandygy aýdyňdyr.

7.1 bapda belläp geçişimiz ýaly, Zebur 21 baby Mesihiň haçdaky pikirleri hakda weliligi berýär. Ol şeýle pikir edýär: „*Sen (Hudaý) meni ýatgydan çykaran... Men doglanymda Saňa atyldym; ejemiň göwresinden çykalym bäri Hudaýym Sensiň*“ (Zebur 22:9-10). Mesihiň ölmezinden öň ýany Özüniň gelip çykyşy hakda ýatlady – Merýem ejesiniň ýatgysynda Hudaýyň güýji bilen ýaradylandygyny ýatlady. Hoş Habarda Mesihiň enesi hökmünde Merýemiň beýan edilmesiniň özi-de Merýemiň Ony dogurmazdan öň Özüniň bar bolandygy baradaky her bir pikiri puja çykarýandyr.

Merýem adaty bir ynsan bolupdy. Onuň ene-atasy hem adaty adamlar bolupdyrlar. Merýemiň doganoglany ýönekeý adam bolan Ýahýa Çokundyryjyny dogurypdy (Luka 1:36). Rim-katoliki ybadathanasynyň Merýemde adaty ynsan özboluşly häsiýetiň ýokdugy baradaky taglymaty Mesihiň „*adam ogly*“ ýaly bolup bilmeýşi ýaly-da, Hudaýyň hem Ogly dældigini aňladýandyr. Bu titullar köplenç halatda Täze Ähtiň ähli ýerinde duş gelýär. Onuň hakyky ynsan enesiniň bolandygy üçin „*ynsan ogly*“ bolmagy hem-de Hudaýyň Merýeme Mukaddes Ruh arkaly täsir edendiginiň netijesinde Ol „*Hudaýyň Ogly*“ bolupdy (Luka 1:35) we bu hem Onuň Atasynyň Hudaýdygyny aňladypdy. Eger-de Merýemiň adaty zenan bolmadygy çaklansa, bu ajaýyp gurluşygyň soňy geler.

„*Päk bolmadykdan kim päk bolup doglar? Hiç bir kişi... Adama päk bolar ýaly, ol nämekä? hem-de aýal bolup doglan nädip päk bolar?*“ (Eýup 14:4; 15:14; 25:4). Bu Merýemiň we şeýle hem Isanyň päkligi babatda ýüze çykan islendik şübhäni aýryp bilýändir.

Adaty ynsan ene-atadan „aýal bolup doglan“ Merýemde biziň päk bolmadyk ynsan tebigatynyň bolandygy we ony Isa hem geçirendigi ähtimaldyr (Galatýalyklar 4:4). Isanyň „*aýaldan dogulandygy*“ baradaky sözler Onuň fiziki sypatda bolup bilmedigini tassyklamaga geljekde ýardam berýändir. Çünki Ol mundan öň Merýemden dogulmandy.

Hoş Habarda köplenç Merýemiň ynsan aslyýeti nygtalýandyr. Merýemde ruhy düşünmekligiň ýoklugy üçin Isa oňa iň bolmanda azyndan üç gezek igenmelidi (Luka 2:49; Ýahýa 2:4); Merýem Isanyň aýdýan zatlarynyä ählisine düşünmändi (Luka 2:50). Taňrynyň Oglunyň enesi bolup, adaty ynsan häsiýetlerine mahsus zenanyň bu zeýilli bolmagy geň däl. Şonuň üçin Isada hem adam tebigaty bolsa-da, ruhy taýdan akyl ýetirmekde Ol enesinden has aýradyr. Mesih dogulandan soň Ýusup Merýem bilen jyns gatnaşygynda ýaşapdyr (Matta 1:25). Şonuň üçin mundan soň olaryň adaty är-aýal gatnaşyklarynyň bolmandygy hakda oýlanmaga hiç hili esas ýokdur.

Matta 12:46-47 Mesihiň „*enesini we öz doganlaryny*“ agzamagy Isadan soň Merýemiň başga çagalarynyň hem bolandygyny aýdýandyr. Isa onuň diňe ilkinji çagasy bolupdyr. Merýemiň gyzlygyna galyp, soňra bolsa, asmana göterilendigi barada nygtalýan katoliki taglymaty Bibliýada asla duş gelýän däl. Beýleki adaty adamlar ýaly, Merýem garrap ölmeli adam bolupdy. Mundan başga-da, Ýahýa 3:13 biz: „*Hiç kim asmana göterilmedigini*“ okaýarys. Mesihde ynsan tebigaty bolmagy (ser. Ýewreýler 2:14-18, Rimliler 8:3) Onuň enesinde hem şonuň ýaly tebigatyň bolandygyny aňladýandyr. Munuň tersine, Onuň Atasynda bu ynsan tebigaty bolan däl.

7.3 Mesihni Tañrynyň planyndaky orny

Hudaý Öz planlaryny howlukmaçlyk bilen ýerine ýetirýän däldir hem-de wagtyň geçmegi bilen olaryň üstüni ýetirmekçi hem bolýan däldir. Onuň plany dünýä ýaradylan pursatyndan bäri eýýäm taýýardyr (Ýahýa 1:1). Ogul edinmek islegi Onuň planynda ilki başdan bäri bolupdy. Bütin Täze Äht Hudaýyň Mesihdäki gutulma planynyň dürli taraplaryny aýan edýär.

Biz Köne Ähtdäki wadalaryň beýannamalarynda, pygamberleriň weliliklerinde hem-de Musanyň Kanunynyň hatlarynda Hudaýyň niýetiniň hemişe Mesihde aýan edilýändigini köplenç belläp geçipdik. Dünýäniň ýaradylşynyň özüni Hudaý berjaý etdi. Çünki Ol Oglunyň boljakdygyny bilipdi. Hudaýyň tarapyndan ýaradylan ynsan taryhynyň bütin asyrlary Mesih arkaly geçýändir (Ýewreýler 1:2). Şonuň üçin köp ýyllaryň dowamynda Hudaýyň adama bolan ylhamy Köne Ähtde aýdylşy ýaly, doly derejede Mesihe salgylanýandygynyň netijesini çykarmak bolar.

Mesihni belentligini hem-de Hudaý üçin Onuň deňi-taýy bolmadyk uly ähmiýetini bize hatda göz öňüne-de getirmäge kyn düşer. Mesihni fiziki taýdan Merýemden dünýä inmegine garamazdan, Ol ilki başdan bäri Hudaýyň oý-pikirlerinde bolandygyny dogry aýtmak bolar. Ýewreýler 1:4-7, 13-14 Mesihni Perişde bolmandygyny nygtaýandyr; ýöne Özüniň ölüme mahsus bolan ýönekeý durmuşyna garamazdan, Ol Perişdelerden az-kem aşak tutlandyr (Ýewreýler 2:7). Ol olardan has ýokary derejede şöhratlandyrylandyr. Çünki Ol „*Tañrynyň ýeketäk Ogly*“ bolupdy (Ýahýa 3:16). Biziň ýokarda belläp geçişimiz ýaly, Hoş Habarda ýaşaýşyň ýeketäk formasynyň beden (ten) görnüşde bolýandygy aýdylypdy. Şonuň üçin Mesih dogulmazdan öň „ruh“ görnüşde bolup geçen däldir. 1 Petrus 1:20 aýatda Mesihni dogulşy hakda „*dünýä gurulmazdan öň bellense-de, siziň üçin zamanlaryň ahyrynda aýan boldy*“ kimin aýdylýandyr.

„*Hudaýyň pygamberleri arkaly Mukaddes Ýazgylarda öňden wada eden, ten boýunça Dawudyň tohumyndan (doguldyran) bolup, Mukaddeslik Ruhy boýunça ölümden direlmeği arkaly Hudaýyň Ogludygyny gudrat bilen subut bolan Öz Ogly, Rebbimiz Isa Mesihe*“ Hoş Habarda merkezi orun belenipdi. (Rimliler 1:1-4). Mesih hakda beýan edilme umumy görnüşde şeýle görünýändir:

1. Köne Ähtde, ýagny Hudaýyň niýetindäki öňden aýdylmalar;
2. Dawudyň tohumy kimin, päk gyz arkaly fiziki şahsyýet bolup doglan;
3. Özüniň ölüme mahsus bolan durmuşynyň dowamynda görkezilen birkemsiz häsiýeti („mukaddeslik ruhy“);
4. Ol direldildi hem-de ruhy peşgeşi bolan resullaryň wagyz nesihatlaryndaňhliumumy Tañrynyň Ogly diýlip ygylan edildi.

Tañrynyň öndengörüjiligi

Eger-de biz geljekde ähli bolup geçjek zatlaryň Hudaýyň bilýändigini kabul etsek, onda bize dünýäniň ýaradylmagynyň ilki başyndan başlap Hudaýyň planynda Mesihni bardygyny baradaky soraga düşünmäge aňsat bolar. Ol häzir hakykatdan hem ýok zatlar hakda edil hakyky ýaly pikir edip hem-de gürläp bilýändir (Rimliler 4:17). Şonuň üçin Ol şeýle diýip biler: „*Men ilki başdan soňunyň näme boljakdygyny, we gadymy eýýamlardan heniz berjaý bolmadyk zadyaýan edip diýýärim: Meniň aýdanym berjaý bolar hem-de Maňa ýaramly bolan zatlaryň ählisini Men bitirerin*“ (Işaya 46:10).

Rebbiň Sözi Mesihi ilki başdan aýan edipdi. Ol hemişe Tañrynyň niýetinde bolupdy hem-de nähilidir bir wagtda Mesihni fiziki görnüşde dogulmaly boljakdygy doly düşnükli bolupdy. Hudaý Özüniň wadasyny Mesihde berjaý etdi. Tañrynyň öndengörüjiligniň takyklygy Onuň sözleriniň dogrulygynda görünýändir. Ýewreý bibleý dilinde „berjaý bolan pygamberlik zamany“ bardyr. Bu Hudaýyň eýýäm wada beren geljekki wakalary beýan etmek üçin öten zamany

ulanýandyr. Şol bir wagtyň özünde-de häzirki zamany geljek zamany aňlatmakda ulanylyp bilner, mysal üçin: haçanda ybadathana Hudaý tarapyndan diňe wada berlen wagty „*Dawud: „Ynha Reb Hudaýyň öýi“ diýdi*“ (1 Paralipomenon 22:1). Dawudyň Hudaýyň wadalaryna bolan ynamy şeýle bolandygy üçin ol häzirki zamany geljek zamanyň manysynda ulanýar. Hudaý Öz wadalaryny Ybraýymda berjý etjekdigine şeýle bir ynamly bolupdyr welin, Ol hatda oňa şeýle diýipdir: „*Men bu topragy seniň nesliňe bererin*“ (Barlyk 15:18). Bu heniz Ybraýymyň nesli hem bolmanka aýdylypdy. Nesliň dogulmazdan öň (Yshagyň/Mesihň) Hudaý şeýle wada beripdi: „*Seni köp milletleriň atasy etdim*“ (Rimliler 4:17). Fakta görä, Hudaý henih ýok zady eýýäm berjý bolan zat hökmünde aýdypdy.

Mesih Özüniň wagyz-nesihatlarynyň birinde Hudaýyň „*ähli zady Onuň (Mesihň) eline berendigini*“ aýdypdyr (Ýahýa 3:35). Bu sözler aýdylan pursady bu edil beýle hem bolmandy. „*Bar zady Onuň (Mesihň) aýaklarynyň astynda goýduň... Ýöne welin hemme zadyň Oňa baglydygyny biz entek görmeyäris*“ (Ýewreýler 2:8).

Hudaý Mesih arkaly Özüniň halas bolma niýeti hakda „*gadyndan Öz mukaddes pygamberleriniň agzy bilen aýdypdyr*“ (Luka 1:70). Bu adamlaryň Hudaýyň niýeti bilen örän golaý baglanyşykly bolandyklary zerarly, olaryň hakykatdan hem ilki başda gös-göni manyda bolandyklary ýaly aýdylýar. Hakykatda welin, bu beýle bolmandy. Muňa derek, biz pygamberleriň Hudaýyň niýetinde ilki başdan bäri bolandyklaryny aýdyp bileris. Muňa ilkinji pygamber Ýeremiýe mysal bolup biler. Hudaý şeýle diýdi: „*Men seni heniz ýatgydan çykmankaň tanadym, Men seni mukaddesledim; seni halka pygamber edip goýdum*“ (Ýeremiýe 1:5). Şonuň üçin Hudaý Ýeremiýe hatda heniz dünýä inmäňkä-de ol barada ähli zady bilipdi. Edil şunuň ýaly-da, heniz persiýa şasy Kir dogulmanka-da, Hudaý ony eýýäm şolwagt bar ýaly edip, ol hakda sözleri aýdyp bilipdir (Işaya 45:1-5). Ýewreýler 7:9, 10 aýatlary heniz dünýä inmedik adamlaryň bardygy hakda aýtmak bilen, bu diliň başga bir mysaly bolýandyr.

Edil Ýeremiýanyň we pygamberleriň Hudaýyň niýetinde bolandyklary üçin, olar heniz dogulmankalar hem olaryň eýýäm barlygy hakda aýdyşlary ýaly, hakyky imanlylar heniz dogulmasalar-da, şolwagt olaryň barlygy hakda aýdýandyrlar. Şol wagt biz diňe Hudaýyň oý-pikirlerinden başga fiziki görnüşde hem bolmadygymyz aýdyňdyr. Hudaý bizi halas etdi hem-de „*maksat hem merhemetine görä gutaryp, mukaddes ýaşayşa çagyrdy. Bu merhemet bize ezelden Mesih Isada berlendir*“ (2 Timoteos 1:9). Hudaý „*bizi dünýä gurulmazdan öň Mesihde saýlady... bizi Öz ýagşy niýetli islegine görä, Mesih arkaly öňünden Özi üçin ogullyga belledi*“ (Efesliler 1:4, 6). Adamlaryň ilki başdan bäri Hudaýa eýýäm mälim bolandyklary hem-de halas bolmaga „*bellenilendikleri*“ („*öňünden kesgitlenendikleri*“) baradaky bütün ideýasy olaryň dünýä gurlaly bäri ilki başdan Hudaýyň oý-pikirlerinde bolandyklaryny görkezýär (Rimliler 8:27; 9:23).

Bularyň ählisinden ugur alyp, Taňrynyň niýetinde berjý bolmasynda Mesihň fiziki taýdan şol wagt bolup bilmedigine garamazdan, Ol hakda Hudaýyň oý-pikirlerinde ilki başdan bäri bar ýaly aýdylmagy geň däldir. Ol „*dünýä gurlaly bäri damagy çalnan Guzy*“ bolupdy (Ýlham 13:8). Şol döwür Isa gös-göni manyda ölmändi; Ol mundan 4000 ýyl gowragyndan soňra haçda gurban edilen „*Taňrynyň Guzusy*“ bolupdy (Ýahýa 1:29; 1 Korintoslylar 5:7). Dünýä ýaradylyşyndan bäri Isanyň eýýäm öňünden saýlanylyşy ýaly (1 Petrus 1:20), imanlylar hem edil şonuň ýaly, ilki başdan saýlanandyrlar (Efesliler 1:4; „*saýlandy*“ diýlen şol bir grek sözi bu aýatlarda-da ulanylýandyr).

7.4. "Ozal başda Söz bardy" (Ýahýa 1:1-3)

„*Ozal-başda Söz bardy, Söz Hudaýdady, Söz Hudaýyň Özüdi. Ol ozal-başda Hudaýdady. Hemme zady Ol ýaratdy*“ (Ýahýa 1:1-3). Eger-de bu aýatlara dogry düşünilse, olar soňky bölümde

çykarylan netijeleri tassyklaýandyrlar hem-de has-da giňeldýändirler. Emma bu bölüme köp adamlar ýalňyş düşüňärler. Mundan ugur alyp, olar Isa heniz dogulmanka-da eýýäm ño asmanda bolandygyny hasaplaýarlar. Bu aýatlara dogry düşünmeklik berlen kontekstdäki bu „Söze“ nähili many girizýändigini bilen baglanyşdyrylýandyr. Bu gös-göni adama degişli bolup bilýän däldir. Çünki adam „Hudaýda“ bolup we şol bir wagtyň özünde-de Hudaýyň özi bolup bilýän däldir. Bu ýerde „söz“ diýlip terjime edilýän „logos“ grek sözi öz-özünden „Isany“ aňladýan däldir. Bu adatça „söz“ hökmünde terjime edilýändir. Ýöne şol bir wagtda-da şeýle hem terjime edilip bilner:

- Hasap;
- Sebäp;
- Habar;
- Doktrina;
- Niýet;
- Wagyz-nesihat;
- Причина;
- Аýdyşyk;
- Habarlar.

"Ozal-başda"

„Logos“ sözi içki oý-pikirleri daşyndan aýtmaklyga hem-de başga bir habaryň üsti arkaly bildirmeklige hem degişli bolup biler. Hudaýda ilkibaşdan bäri bu „logos“ sözi bolupdyr. Ýeketäk maksat Mesihe üns berlip gönükdirilen bolupdy. Biz Taňry Ruhunyň Öz oý-pikirlerini herekete girizýändigini görkezipdik. Şonuň üçin hem bu ýerde Onuň Ruhunyň we Onuň Sözüniň arasynda baglanyşyk döreýändir (ser. makala 2.2). Taňrynyň Ruhunyň adamlar bilen Öz niýetini işläp düzüp, Özünüň ýazylan Sözüni ilkibaşdan ruhlandyryşy ýaly, Mesih baradaky ideýa hem işlere we sözlere berlendir. Mesih Taňrynyň „logosy“ bolupdy we şonuň üçin hem Taňrynyň Ruhy Mesih hakdaky Taňrynyň niýetini onuň ähli işlerinde-de görkezýärdi. Bu Köne Ähtde Mesih hakda köp tötänliýekleriň bardygyny düşündirýär. Emma Mesihniň şahsyýet hökmünde „söz“ bolmandygyna aşa baha bermeli däldir. Söz Taňrynyň Mesih arkaly gutulma niýetini aňladypdy. „Logos“ („Söz“) köplenç Hoş Habarda Mesih hakda aýdylan zatlar babatda ulanylýandyr. Mysal üçin, „Mesihniň sözi“ (Koloselilere 3:16; Matta 13:19 bilen deňşdiriň; Ýahýa 5:24; Resullaryň İşleri 9:10; 1 Selaniklilere 1:8 weş.m.). „Logos“ sözüniň diňe Onuň Özi hakda däl-de, eýsem Mesih baradaky taglymatdygyny belläň. Haçanda Mesih doglanda, bu „söz“ teniň we ganyň formasyna öwrüldi – „*we söz jan-ten boldy*“ (Ýahýa 1:14). Isa ýöne bir „söz“ bolman, eýsem „*jan-ten bolan sözün*“ özi bolupdy; Ol mundan öň islendik wagt däl-de, eýsem diňe Merýemden Özünüň dünýä inmegi bilen „söz“ bolupdy.

Mesih baradaky plan ýa-da habar Hudaýda dünýäniň başlangyjynda bolupdy. Ýöne bu aç-açan bolup, Mesihde hem-de biziň eramyzyň birinji asyrynda Hoş Habarda Ol hakdaky beýannamalarda berjaý boldy. Şeýlelikde, Hudaý bize Özünüň Sözüni Mesihniň üsti bilen aýtdy (Ýewreýler 1:1, 2). Mesihniň bize Hudaýy aýan etmek üçin Taňrynyň sözleri boýunça, Taňrynyň sözlerini aýdandygy hem-de keramatly işleri görkezendigi telim gezek nygtalýandyr (Ýahýa 2:22; 3:34; 7:16; 10:32; 38; 14:10,24).

Pawlus „*bütün milletlere*“ Ol hakda Hoş Habarda wagyz etmek üçin Mesihniň görkezmesine tabyn

boldy: „*Isa Mesihni wagzyna görä, gadym döwürlerden bäri ýaşyryn galan, ýöne şindi aýan boldy... bütün milletlere aýan edildi*“ (Rimliler 14:24, 25; 1 Korintoslylar 2:7 bilen deňeşdiriň). Adam üçin ebedi ýaşayyş diňe Mesihni işleriniň üsti arkaly mümkin boldy (Ýahya 3:16; 6:53). Ýöne eýýäm ilki başdan Hudaýda adama ebedi ýaşayşyny bermek niýeti bolupdy. Çünki Ol munuň üçin Isanyň Özünü gurban getirjekdigini bilýärdi. Bu gurban getirmäniň doly ylhamy diňe Isa dogulandan hem-de ölenen soň geldi: „...*Hudaýyň ezelden wada eden baky ýaşayşynyň umydyna daýanyar... wagynda Hudaý Öz sözünü amatly wagtynda aýan etdi*“ (Titus 1:2-3). Biz eýýäm Taňrynyň pygamberleri hakda hemişe bar bolan ýaly aýdylýandygyny belläp geçdik (Luka 1:70). Çünki bu olaryň aýdan „sözünüň“ ilki başdan, ýagny dünýä ýaradylandan bäri Hudaýda bolandygynyň manysyndadyr.

Isanyň timsallary bu ylhamlaryň köpüsini açdy. Munda Ol Özi babatdaky weliligi berjaý etdi: „*Agzymy timsallar bilen açaryn; dünýä gurlaly gizlin zatlary beýan ederin*“ (Matta 13:35). Mesihni dogulmagy bilen „*ten bolmak*“ üçin, „*Sözüň...ilkibaşda Hudaýda bolandygynyň*“ manysy hem mundan ybaratdyr.

"Söz Hudaýyň Özi bolupdy"

Häzir „*Söz Hudaýyň Özi bolupdy*“ diýle jümlä nähili many berlendigi baradaky soraga seredip geçeliň. Biziň planlarymyz hem-de pikirlerimiz biziň gös-göni öz-özümizi görkezýändir. Mysal üçin: „Men Londona gidýärim“ diýen sözlemi alalyň. Bu meniň niýetimi bildirýän „söz“ ýa-da maglumatdyr. Çünki bu meniň niýetimiň hut özüdir. Edil şonuň ýaly-da Taňrynyň Mesihdäki niýetine düşünelidir. „*Çünki ol içinden näme oýlanýan bolsa, şeýledir*“ (Süleymanyň timsallary 23:7). Şonuň üçin hem Hudaý nähili pikir etse, Ol şeýledir. Taňrynyň sözi ýa-da pikiri Hudaýdyr: „*Söz Hudaýyň Özüdi*“. Munuň netijesinde, Hudaýyň hem-de Onuň sözünüň arasynda golaý baglanyşyk bardyr: parallelizm, Zebur 28:8 aýaty ýaly adatydyr: „*Rebbiň sesi çöli titredýändir; Reb Kadeş çölünü titredýändir*“. Köplenç pygamberlerde bu zeýilli pikirler duş gelýändir: „*Siz Maňa gulak asmadyňyz diýýär Reb*“ (Ýeremiýe 25:7). Faktä görä Taňrynyň bu sözleri bulary aňladýar: „*Pygamberler arkaly aýdylan Meniň sözlerime gulak asmadyňyz*“. Dawut Taňrynyň sözünü edil çyra we nur kimin kabul etdi (Zebur 119:105) we şol bir wagtda bolsa, ol Hudaý we Onuň sözünüň arasyndaky meňzeşligi görkezip, şeýle jogap berdi: „*Sen, Reb, meniň çyram: Reb meniň garaňkylygymy ýagtyldýar*“ (2 Patyşalyklar Kitaby 22:29). Şonuň üçin Taňrynyň sözünüň janly nusgada beýan edilip, edil şahsyýet barada aýdylýan ýaly (hakykatda beşle däl) „Onuň Özi“ manysyny kabul edýändigini düşnüklidir (ser. Çekeleşme 5: „Janly nusganyň esasy“).

Hudaý hakykatyň özüdir (Ýahya 3:33; 8:26; 1 Ýahya 5:10) we şonuň üçin Taňrynyň sözi-de hakykatdyr (Ýahya 17:17). Isa şeýle usul arkaly Özünü Öz sözlerine şeýle golaý meňzedýär welin, Ol Öz sözünü janlandyryp beýan edýär: „*Meni ret edip, sözlerimi kabul etmeýäniň üstünden höküm çykarjak bardyr; Meniň aýdan sözüm ahyret günü ony höküm eder*“ (Ýahya 12:48). Isa Özünüň sözi hakda edil hakyky şahsyýet ýaly, ýagny Onuň Özi ýaly aýdýandyr. Onuň sözleri janlandyrylan timsalda beýan edilipdi. Çünki olar Isa bilen şeýle golaý derejede baglanyşykly bolupdy. Edil şonuň ýaly-da, 1:1-3 aýatlarda Taňrynyň sözi edil şahsyýet ýaly, ýagny edil Hudaýyň Özi ýaly janly timsalda beýan edilýär. Söz babatda bize şeýle diýýärler: „*Ahli zadyň başlangyjy Ondan başlandyr*“ (Ýahya 1:3). Emma hemme zady Hudaý Özünüň sözi arkaly ýaratdy (Barlyk 1:1). Munuň netijesinde, Taňrynyň Sözi hakda edil Hudaýyň Özi ýaly aýdýarlar. Mundan biziň ýüregimizde bar bolan Taňrynyň Sözi arkaly Hudaýyň bize şeýle ýakyn gelip bilýändigini hakda gowy pikiri almak bolar.

Barlyk Kitabyň 1 aýatlaryndan Ýaradyjynyň Mesih bolman, eýsem Özünüň Sözi arkaly Hudaýyň hut Özi bolandygyny aýtmak bolar. Ahli zady Mesih ýaratman, eýsem Taňrynyň sözi bilen ýaradylandyr (Ýahya 1:1-3). „*Gökler Rebbiň sözi bilen, ahli gök jisimleri (ýagny, ýyldyzlar...) Onuň demi bilen ýaradyldy... Çünki Ol aýtdy we boldy...*“ (Zebur 33:6, 9). Hatda häzir hem tebigatdaky ahli zatlar Onuň sözüne görä bolup geçýändir: „*ol tabşyrygyny ýer ýüzüne iberýär; Onuň sözi tiz ýaýraýar. Gary ýagdyrýar, Öz sözünü iberip... suwlary akdyrýar*“ (Zebur 147:15-

18).

Taňrynyň Sözi Onuň döredijilikli güýji bolandygy üçin, Hudaý ony Merýemiň göwresinde Isanyň döremegi üçin ulandy. Onuň Mukaddes Ruh arkaly tejribede berjaý edýän Sözi, Taňrynyň niýeti (Luka 1:35) Mesihniň göwrede emele gelmegine getirdi. Merýem Özüniň göwresinde Mesihni dörejekdigini baradaky habara şeýle jogap bilen kabul etdi: „*Maňa Seniň aýdyşyň ýaly bolsun*“ (Luka 1:38).

Biziň öň aýdyp geçişimiz ýaly, Taňrynyň Sözi/Taňrynyň Ruhý Köne Ähtde aýdylan Taňrynyň niýetini görkezýändir. Munuň hakykylygynyň derejesi Resullaryň İşleri 13:27 görkezilendir. Munda Isa Köne Äht welilikleriniň sözlerine deňlýändir: „(Ýewreýler) *Ony tanamadylar, olar pygamberler sözlerini hem bilmediler*“. Haçanda Mesih dünýä inende, bütin Taňrynyň Sözi (Ruhý) Isa Mesihniň şahsyýetinde berjaý boldy. Resul Ýahýa Taňrynyň ebedi ýaşaýşy baradaky planynyň resullaryň fiziki ýagdaýda görüp hem-de Oňa elini degirip biljek Isa Mesihde görzülendigi hakda ruhlandyryjy sözler bilen aýdypdyr. Ýahýa olaryň Taňrynyň Sözüni, Onuň Mesihdäki ähli planyny duýandyklaryny çynlakaý boýun alypdyr (1 Ýahýa 1:1-3). Biz fiziki ýagdaýda Mesihni görüp hem bilmesek, Oňa çynlakaý düşünmegiň üsti bilen Taňrynyň biz hakdaky planyna şeýle golaý düşünişip hem-de ebedi ýaşaýşyna bolan ynamy ösdürüp bilýändigimize şatlanyp bileris (1 Petrus 1:8, 9). Biz öz-özümize: „Men hakykatdan hem Mesihni bilýärmikäm?“ diýen soragy bermelidir. Birwagtlar Isa atly gowy adamyň bolandygyny ýöne bilmeklik ýeterlikli däl. Diňe dogra-dileg bilen Bibliýany öwrenmekligiň üsti bilen Ony öz Halasgäriňiz hökmünde tanamak hem-de suwa çokundyrylma arkaly Onuň bilen garyndaşlyk açmak mümkindir.

Çekeleşme 22: Taryhdaky Isa

Eger-de käbir adamlaryň nygtaýyşlary ýaly, birwagtlar Nasyrally Isanyň bolandygyna subutnama ýok bolsa, onda hristiançylygyň özüniň barlygyny hem düşündirmek kyn. Milýonlarça adamlaryň soňky 2000 ýylyň dowamynda hiç haçan bolmadyk adamyň öz ynamlarynyň esasy edip alandyklaryny hem-de yzarlanmalara we ölüm jezalaryna garamazdan, bu asla bolmadyk adama bolan ynamy olaryň bütin dünýä ýaýradandyklaryny aýdyp biläýjek adama duş gelmek üçin, ummasyz sanly adamlara sorag bermek gerek. Hristianlar we ýewreýler Muhammediň öwgütlerini we taglymatyny inkär etseler-de, onuň birwagtlar ýaşap geçendigi bilen doly ylalaşýarlar. Hakykatda welin, biz in tanymal taryhy şahsyýetleriň ýaşap geçendikleri bilen ylalaşýarys we munuň üçin aýratyn subutnamalary hem talap etmeýäris. Giňden meşhur taryhy wakalaryň aýratyn subutnamalaryny inkär etmek kyn düşse-de, olar tassyklanyp, köplenç analiz edilýär (mysal üçin, 1066 ýylda bolan Gastings söweşi).

Käbir adamlaryň Nasyrally Isanyň bolandygyny şeýle erjellik bilen inkär edýändikleri baradaky şol fakt Onuň Mesihligini kabul etmegiň sebäpleri bilen ylalaşmazlyk üçin amatly bahana tapmak isleginiň çendenaşa reaksiýasy hakda aýdýandyr. Eger-de irki döwrüň ýewreýleriniň özläriniň hem biziň eramyznyň birinji asyrynda Isa atly adamyň bolup geçendigne ynanandyklaryny göz önüne tutsaň, bu aýratynda dogry ýaly bolup görünýändir. Nasyrally Isanyň bolandygy baradaky indiki taryhy subutnamalara adamlaryň teologiýa oýlap tapmasy hökmünde garamaly däl. Bu bölümde Gari Habermasyň kitabyndan alnan köp gyzykly maglumatlar berilýändir: „Isanyň durmuşy baradaky gadymy subutnama“.

1) Rim taryhçysy Tasit biziň eramyznyň birinji asyry baradaky özüniň iki meşhur kitaplarynda

(„Annaly“ we „Taryhlar“) Isa hem-de hristianlar (mesihiler) barada ýatladyp geçýändir. Ol „Annalyda“ (biziň eramyzyň 115 ý. töweregi) şulary ýazypdyr:

„Garamaýak halkyň ýigrenjilik üçin ýirenen adamlaryň toparyna hristiançylyk diýlipdir. Bu atdan gelip çykan Mesih atly adam Tiberiýanyň hökümdarlyk edýän döwründe onuň prokuratorlarynyň biri bolan Pontiýa Pilatyň elinden ölüme höküm edildi“.

Bu kitaba laýyklykda, imperator Tiberiý biziň eramyzyň 14-den 37-nji ýyllar aralygy hökümdarlyk edipdir we döwrüň dowamynda Mesih ölüm jezasy bilen jezalandyrylypdyr. Tasit hristianlaryň imanynyň „Diňe bir Iudeýa, (bu ideýalaryň) birinji çeşmesinde ýaýraman, eýsem Rime hem ýaýrandygyny“ ýazýar. Soňra ol hristianlary örän güýçli derejede ýigrenediklerini we olaryň köpüsiniň Rimde ölüme höküm edilendiklerini beýan edýär. Bularyň bary Täze Ähtiň Isanyň we Onuň şägirtleriniň, resullaryň taglymatynyň Iudeýada döräp, soňra bolsa, özüniň ýolunda güýçli gapma-garşylyklara duş gelip, bütin rim imperiýasyna we şeýle hem Rime ýaýrandygy baradaky ýazyylanlar bilen gabat gelýändir.

2) Başga bir rim taryhçysy, Sutoniý Klawdiýanyň hökümdarlygy (biziň eramyzyň 41-54 ý.ý.) hakda şeýle ýazypdyr: „Ýewreýleriň Rimde Isanyň dürtgülemesi bilen yzygiderli bidüzgünçilikleri emele getirendikleri üçin, ol (Klawdiý) olary şäherden kowup çykardy“. Resullaryň Işleri 18:2 ýewreý är-aýaly bolan Akila we Iriskilanyň Rimde ýewreýleriň yzarlanmasy zerarly ol ýerden gitmeli bolandyklary aýdylýar.

Soňra Sutoniý Neronyň hökümdarlyk edýän döwründe hristianlaryň yzarlanmalary hakda ýazýar: „Rimde uly ot tutaşmadan soňra... täze we ýaramaz imany wagyz edýän sekta, ýagny hristianlar hem jeza sezewar bolupdyrlar“. Biziň eramyzyň birinji asyrynda „hristianlar“ atly toparyň bar bolandygyna bolan bu salgylanma öň şol asyrdaky Mesih atly adamyň bolandygy barada aýtmaga esas berýär.

3) F. F. Brýus („Hristiançylygyň gelip çykyşy“, sah. 29) biziň eramyzyň 52-nji ýyl golaýda Tallas tarapyndan ýazylan, Gündogar Ortaýerdeňziniň taryhy boýunça kitapda hristiançylyk barada agzalyandygyna üns berip geçýär. Beýleki eserinde hem („Täze Äht baradaky Dokumentler“, sah. 113) Brýus Tallasnyň Ýuliýa Afrikan atly adam barada agzalyandygyny aýdýar. Ol Isa haça çüýlenen wagty garaňkylyk aralaşanda, muňa gülüp, bu wakany gün tutulmasy diýip düşündiripdir. Bu Tallasnyň biziň eramyzyň 52 ý. özüniň taryhyny ýazan wagtyndan birnäçe ýyl öňünden bolup geçen Mesihniň haça çüýlenmesi hakda ýazandygyny aýdýandyr.

4) Rim döwlet işgäri bolan Pliniý birinji asyryň soňky ýyllarynda hristianlar atly adamlaryň örän aktiw toparynyň bolandygyny agzap geçýär. Ol şol adamlaryň ýatlama gulluklary geçirişlerini şeýle beýan edýär: „Olaryň belli bir kesgitlenen günde toplanýşyp, daňa çenli Mesihe gimn aýdymlaryny aýtmak endigi bolupdyr“ („Pliniýanyň hatlary“, Melmotyň terjimesi 2-nji tom, X:96).

Rim imperatorlary Traýan we Adrian hristianlara çemeleşme babatda, özleriniň kynçylyklary barada aýdypdyrlar (ser. „Pliniýanyň hatlary“ 2-nji tom, X:97 hem-de Ewsibiýanyň „Ekklesiastik taryhy“ IV:IX). Biziň eramyzyň birinji asyryndan bäri bu toparyň bar bolmagy hem-de yzarlanma döwründe olaryň görkezen çydamlylygy hakykatdan hem birinji asyrdaky ýaşap geçen taryhy şahsyýetiň yzyny eýeren adamlar bolandygy hakda şaýatlyk edýär.

5) Ýewreýleriň mukaddes kitaby bolan Talmut 43-a Sinedrionynda Isanyň ölümi barada agzap geçýär. Talmudyň bu bölegi bu kitabyň irki ýazylan döwrüne degişlidi hasaplanýar (ýagny, biziň eramyzyň 70-200 ý.ý):

„Pashanyň önüsyrasynda Ýesuny (Isany) dardan asdylar. Heniz Oňa jeza berilmezden kyrk gün öň ýany jarçy aýlanyp, batly ses bilen şuny ygylan etdi: „Ony daşlamakçy bolýarlar. Çünki ol jadygöýlik bilen meşgullanyp, ysraýyllary imandan dänmäge küşgürripdir. Kimde-kim onuň

tarapyny tutup, bir zatlar aýtmakçy bolsa, goý öňe çykyp, onuň tarapyny tutsyn“. Emma onuň tarapy hiç hili tutulmansoň, ony Pashanyň öňüsyndaky gün dardan asdylar“.

„Dardan asylan“ diýlen sözi „haça çüýlenen“ hökmünde düşünmelidir- ol bu manyda Täze Ähtde hem ulanylýandyr (Galatýalyar 3:13; Luka 23:39). Bu bölümde ýewreýleriň Isanyň daşlanmagyny isländikleri hakda aýdylýar (mümkin, Musanyň Kanuny boýunçadyr?), ýöne hakykatda welin, Onuň dardan asylandygy habar berilýär. Muňa Täze Ähtde düşündiriş berilýär. Munda ýewreýleriň rim kanuny boýunça, Isanyň ölümi baradaky hökümi, ýagny ony dardan asmak bilen ýerine ýetirmeli bolandyklary görkezilýär.

43-a Sinedrionynda Isanyň baş şägirdiniň hem höküm edilip, ölüm jezasyna höküm edilendikleri hakda aýdylýar. Bu ýerde ýene-de ýewreýleriň taryhy Isanyň bardygyna ynanandyklary bellänýär. 106-6 Sinedrionynda hatda Isanyň öleninde 33 ýaşynda bolandygy hem aýdylýar. Bu bolsa, doly Täze Äht bilen gabat gelýändir. Meýer („Ilkinji Pasha“, sah. 117, 118) başynjy asyryň ýewreý „Toledot Ýesu“ dokumendinde parçany getirýär. Munda Isa öleden soňra resullaryň onuň meýdini ogurlamaga synanyşandyklary, ýöne Iuda atly bagbanyň olaryň bu niýetini bilip, Isanyň meýdini başga bir ýere geçirip, soňra ony ýewreýlere gowşurandygy nygtalýandyr. Biziň eramyznyň 150-nji ýylynda Ýustin Martir ýewreýleriň Isanyň meýdiniň ogurlanandygyny jar eden ýörüte habarçylary ýollandyklaryny ýazypdyr („Trifo bilen dialog“, sah. 108). Biziň eramyznyň 200-nji ýylynda edil bu maglumaty Tertilian hem ýazypdyr („Hadysalar barada“, sah. 30). Şeýlelikde, bu maglumatlaryň hemmesi biziň eramyznyň birinji asyrlarynyň ýewreýleriniň taryhy Isanyň sütemli ölümüne bolandygyna ynanandyklaryny aýdýar.

6) Ikinji asyrdaky ýazyp geçen grek dramaturgy Lýusian „haça çüýlenen adamy şu güne çenli hem arşa çykarýan“ hristianlaryň üstünden gülüpdür (Lýusian, „Rimde ýaşap geçen özge ýurtlynyň ölümi“, sah. 11-13, „Lýusianyň işleri“, tom 4, Fauleriň terjimesi we Fauler).

7) Birinji asyryň iň görnükli taryhçysy Ýusup bolupdyr. Özüniň „Gadymýetiň ýadygärlikleri“ atly kitabynda ol „Mesih diýlip atlandyrylan Isanyň dogany“ Ýakuby agzap geçýär. Şol kitabyň beýleki bir böleginde bolsa ol Täze Ähtde Isanyň beýan edilmesi bilen gabat gelýän sözler bilen, Isa hakda şeýle diýýär: „Şonda şol wagt akyllý adam bolan Isa bolupdyr... Çünki ol täsin işleri berjaý eden adam bolupdyr...Ol Mesih bolupdy... üçülenji günü ol edil edil Taňry pygamberi kimin olara diri ýagdaýda görüldi we muny hem-de özi hakda başga on müň täsin wakalary öňünden welilik edip aýtdy“.

Bu bölüm örän takyk beýannamany berýändir welin, köpler muny hatda interpolýasiýa (göçürýän adamyň ýa-da terjimeçiň originalda ýok bolan sözi ýa-da sözlemi tekste girizmegi) hasaplaýarlar. Biziň eramyznyň birinji asyrynda ýaşap geçen Nasyraly Isa atly adamyň bolandygy hakdaky tassyklamany goldaw bermekde, bu bölümiň ulanylyşynyň zerurlygy hakda şular ýaly maglumatlary aýdýandyrlar:

- Ewsibiý („Ekklesiastik taryhy“, 1:XI) Ýusubyň bu bölümünü sitirleýändir.
- Hormatly alymlar bu birinji okama edil originak ýaly goldaw berýärler hem-de bu bölümiň hem edil Ýusubyň eseriniň beýleki bölegi ýaly, şol bir stilde ýazylandygyny görkezip bilýärler (ser. Daniýel Rops, „Isanyň döwürdeşleriniň dymmagy“, sah. 21; J.N.D. Anderson, „Täze Ähtiň dokumentleri“, sah. 108, 109).
- Bu bölümiň interpolýasiýadygyna tekstual tassyklamalar ýokdur.
- Professor Şlomo Paýns çynlakaý original diýen ýaly, Ýusubyň eseriniň arab neşiriniň tapylandygyny tassyklaýar. Biziň sitirleýän bölümimiz ol ýerde bardyr. Ýöne bu ýokarda görkezilen bölümde Isanyň direlşi we messiançylygy babatda berjaý edilen anyk doktriner tassyklamasyzdyr. Eger-de Ýusubyň ýewreýdigi göz önüne tutulsa, bu bijaý ýerlikli bolup görünýändir. Paýns özüniň açyşy hakda ilkinji gezek 1972 ýylyň 12-nji Fewralynda „Nýu-Ýork Taýms“ gazetinde habar berdi. Bu ýerde ol biziň Isa hakdaky arab neşirinden durup geçen bölümi

getirýär: „Şol wagt ol ýerde Isa atly akyldar adam bolupdyr. Onuň özüni alyp barşynda diňe gowulyk bolupdyr we ol hoşniýetli hökmünde tanalypdyr. Ýewreýleriň we beýleki halklaryň içinden köp adam onuň şägirtleri bolupdyr. Pilatus ony haça çüýlenmäge we ölüme höküm edipdir. Onuň şägirtleri bolanlar onuň taglymatyndan dänmändirler; olar onuň haça çüýlenenden üç gün geçenden soňra olaryň öňünde peýda bolandygyny aýdypdyrlar hem-de ol diri bolupdyr; muňa görä-de, ol pygamberleriň onuň keramatlary babatda gürrüň beren Mesihi bolmagy mümkindir“. Bu beýan edilme Täze Ähtde Isa hakda aýdylýan zatlar bilen örän täsin bolup, gabat gelýändir.

Çekeleşme 24: Eýsem Isa ýeri ýaratdymyka?

„Görünmez Hudaýyň keşbi, bütin ýaradylyşyň ilkinji doglany Oldur. Sebäbi gökdäki we ýerdäki görünýän hem görünmeýän zatlary, tagtlardyr häkimiýetleri, hökümdarlyklarydyr ygtyýarlary, baryny Şol (Isa) ýaratdy. Her zat Ol arkaly we Onuň üçin ýaradyldy. Her zatdan ozal bar Oldur, bütin zatlar Ol arkaly ýerbe-ýerdir. Bedeniň, ýagny imanlylar ýygnagynyň başy Oldur. Her zatda Özi birinji bolar ýaly, başlangyç, ölülerden ilkinji doglan-da Oldur“ (Koloseliler 1:15-18). Bu Mesihniň topragy ýaradandygy ýaly täsiri döredýän, Bibliýanyň adaty borçlaryndan biridir.

1. Emma Bibliýada Isanyň Özüniň dogulmazyndan ozal bolmadygyny aýdýan başga-da köp parçalar bardyr. Barlyk Kitaby ýaradyjynyň Hudaý bolandygyny aýdyň öwredýändir. Eger-de biz ýaradyjynyň Isadygy hakda oýlansak, onda bu biziň Mesihi Hudaý bilen deň derejede goýdugymyz bolar. Munuň ýaly ýagdaýda bolsa, Hudaý bilen Isanyň arasyndaky tapawut hakda aýdýan köp aýatlar düşündirip bolmaz (mysal üçin, bu kitabyň 8.2 bölümüne seret).

2. Isa başlangyjy aýdýan ilkinji bolupdy. Ýer ýaradylmanka Isanyň Hudaýyň ilkinjisi bolandygyna hiç hili subutnamalar ýokdur. 2 Patyşalyklar 7:14 we Zebur 89:27 ýaly aýatlar Hudaýyň ilkinjisiniň Dawudyň nesli boljakdygyny öňünden aýdypdyrlar. Haçanda bu parçalar ýazylan wagty onuň heniz bolmandygy aýdyňdyr. Isa „ölümden direlmeği arkaly Hudaýyň Ogly“ boldy (Rimliler 1:4). Hudaý „Ikinji mezmurda ýazylyşy ýaly, Isany direltdi: „Sen Meniň Oglumsyň, Men bu gün Seni öndürdim“ (Resullaryň işleri 13:32,33). Şeýlelikde, Isa Özüniň direlmeği arkaly Taňrynyň ilkinjisi boldy. Şeýle hem öz atasynyň sagynda oturan ogluň ilkinji bolýandygyny hem belläň (Barlyk Kitaby 48:13-16). Şeýlelikde, Mesih Özüniň direlmeginden soňra Hudaýyň sag golunyň tarapynda galdyryldy (Resullaryň işleri 2:34; Ýewreýlere 1:3).

3. Bu manyda Isa „ölülerden ilkinji doglan başlangyç“ ýaly beýan edilýär (Koloseliler 1:18). Bu özüniň manysy boýunça „bütin ýaradylyşyň ilkinji doglany“ (Koloseliler 1:15) sözlere ýa-da döredilşe deňdir. Şonuň üçin Isa Özi hakda „ölümden ilkinji direlen...Hudaýyň ýaradanlarynyň başy“ diýýär (Ylham 1:5; 3:14). Isa ölmez erkekleriň we aýallaryň täze ýaradylanlaryndan ilkinjisi bolupdy. Taňrynyň ölmez ogullary hökmünde, olaryň direlmeği we we doly derejede dogulmagy Isanyň ölümi we direlşi arkaly mümkin boldy (Efesliler 2:10; 4:23,24; 2 Korintoslylar 5:17). „Mesihe bagly bolanlaryň ählisi (hakyky imanlylar) direler. Ýöne hes kes öz nobatyna görä: ilkinji miwe bolan Mesih, Ol gelensoň hem Mesihniňkiler“ (1 Korintoslylar 15:22, 23). Bu Koloseliler 1 aýatdaky ýaly, şol bir ideýadyr. Isa ölülerden direlen hem-de ölmezligi alan ilkinji bolupdy; Ol täze ýaradylanlardan ilkinji bolupdy. Hakyky imanlylar hem Ol gaýdyp gelende Onuň görelmesine eýererler.

4. Şuňa görä-de, Koloseliler 1 babynda aýdylýan döredilmäniň beýany Barlyk Kitabyndaky döredilmäniň beýany bolman, eýsem täze ýaradylmanyň beýanydyr. Isanyň işleri arkaly

„tagtlardyr häkimiýetleri, hökümdarlyklarydyr ygtyýarlar...ähli zatlar“ we ş. m. ýaradyldy. Pawlus tebigatdaky ähli zatlary, mysal üçin, derýalary, daglary, guşlary we ş.m. Isanyň ýaradandygyny aýtmaýar. Bu täze ýaradylmanyň elementleri bizde Taňrynyň Patyşalygynda boljak sylaglary düzýändir. „Tagtlar, häkimiýetler“ we ş.m. – bularyň bary imanlylaryň „*biziň Hudaýymyzyň hyzmatynda patyşalar we ruhanylar bolup, dünýä üstünden höküm sürjekdiklerini*“ (Ylham 5:10) aňladýandyr. Bularyň bary Isanyň işleriniň üsti arkaly mümkin boldy. „*Gökdeki ähli zatlary Ol ýaratdy*“ (Koloseliler 1:16). Efesliler 2:6 biz „*Mesih Isada göklerde*“ oturan imanlylar hakda okaýarys. Şeýlelikde, bu aýatlar biziň häzir alyp biljek ýokary ruhy wezipämiziň hem-de geljekde eýe boljak zatlarymyzyň ählisi Isa sebäpli mümkin bolandygyny aýdýandyrlar. „*Göklerde we ýerde*“ „*Onuň (Isanyň) haçda dökülen gany*“ bilen ýaraşdyrmak üçin gerek bolan zatlaryň ählisi bardyr (Koloseliler 1:16, 20). Bu „*göklerde*“ bar bolan ähli zatlaryň bizi gurşap alýan ähli fiziki ýaradylanlara degişli bolman, eýsem häzir „*Mesih Isada göklerde bolan*“ imanlylara degişlidigini görkezýändir.

5. Mesihiniň „*bütün ýaradylyşdan ozal*“ bolandygy baradaky sözler döwre degişli bolman, eýsem Hudaýyň ýanynda bar bolan beýleki ähli zatlardan has wajyp bolan Onuň tutýan ornuna degişli bolup biler. Ol „*ilkibaşdan*“ ýa-da bize, ýagny „*ähli ýaradylanlara*“ garanynda has wajyp bolupdyr. Ol ähli zatlary özara ylalaşdyrmaga gelipdir. Matta 21:31 aýaty bu ýerde muňa kybapdaş mysal bolup gelýändir: „*...salgytçylardyr kemçinler Hudaýyň Patyşalygyna sizden (näletkär ýewreýlerden) öň girer*“. Hakykatda Mesihiniň gürleşen ýewreýleri Hudaýyň Patyşalygynda bolmazlar (Luka 13:28; Matta 8:12; 21:43). Şonuň üçin gürrüň bu ýerde imanlylaryň wagt manyda olardan öňürti Patyşalyga girmegi hakda dälidir. Isanyň „*bütün ýaradylyşdan öňürtidigi*“ baradaky sözler üçbirligiň tarapdarlary bolan apologetleriň bu bölümi „*Onuň her bir ýaradylandan öň*“ diýip düşündirişleri ýaly aňladýan dälidir. 1 Petrus 4:8 „*öň*“ diýip aňladýan grek sözi „*has-da*“ diýlen söz hökmünde terjime edilýändir.

Çekeleşme 25: „Men Ybraýym dogmazyndan öň-de bardym“ (Ýahýa 8:58)

Bu sözler köplenç Isanyň Ybraýymdan-da öň bolandygyny öwredilme üçin nädogry ulanylýandyr. Emma muny has çuň öwrenilende welin, bu muňa düýbünden garşy gelýändir:

1. Isa: „Men Ybraýym dogmazyndan öň-de bardym“ diýmeýär. Ol Ybraýymyň wada edilen nesli bolupdy. Şonuň üçin eger-de biz Isanyň fiziki ýagdaýda Ybraýymdan öňki döwürde bolandygyny aýtsak, onda biz Hudaýyň Ybraýyma beren wadasynyň manysynyň ähmiýetsizdigini göreris.

2. Ýahýanyň Hoş Habarynyň 8:58 aýdylýan sözler Mesihiniň Ybraýym babatda iudeýler bilen özara gürrüňidir. Olar üçin Ybraýym birwagtlar ýaşap geçen beýik adam bolupdy. „Men häzi bardyryn (haçanda bu ýerde duran wagty) Ybraýymdan has-da wajypdyr“. „*Öň*“ diýlip terjime edilýän „*PRO*“ grek sözi Ybraýymdan-da öňki döwre däl-de, has wajyp bolan Mesihe degişlidir. Biz ýene-de „*ozal*“ sözünüň Bibliýada ulanylyşyny görkezýän Matta 21:31 aýatyna salgylanyp bileris. Isa: „*...salgytçylardyr kemçinler Hudaýyň Patyşalygyna sizden (näletkär ýewreýlerden) öň girer*“ diýdi. Hakykatda Mesihiniň gürleşen ýewreýleri Hudaýyň Patyşalygynda bolmazlar (Luka 13:28; Matta 8:12; 21:43). Şonuň üçin gürrüň bu ýerde imanlylaryň wagt manyda olardan öňürti Patyşalyga girmegi hakda dälidir. Haçanda bu gürrüň edilende Ybraýym däl-de Isa dabaralanmalydy. Mesih: „Men häzir Ybraýymdan-da has wajypdyryn“ diýýär. Emma Ýahýa 8:58 ulanylýan „*öň*“ sözi birneme derejede wagt babatda hem düşünmek bolar. Çünki Ybraýymyň ýaşap geçen döwründen-de öň Mesih eýýäm Hudaýyň planlarynda bolupdyr we bu niýet Onda dünýäniň ýaradylyşyndan bäri ilkibaşdan bolupdyr. Şeýlelikde, Isa Özüniň wajyplygy

bilen Ybraýymdan „öň“ manyda bolupdyr we „ozal (öň)“ sözüne hem şeýle düşünmelidir.

3. Munuň subutnamasyny biz Ýahýa 8:56 aýatda görýändiris: „*Siziň ataňyz Ybraýym Meniň günlerimi görjekdigine şatlanýardy; ol gördi we şatlandy*“. Ýazgyda aýdylşy ýaly, Ybraýym diňe bir gezek gülüp şatlanypdyr. Bu hem haçanda ol özüniň nesliniň boljakdygy baradaky wadany alanda bolup geçipdi. Ahyrsoňy ol wadanyň Isa degişlidigine düşünişdir (Barlyk Kitaby 17:17). Ybraýym özüne berlen wadanyň üsti arkaly Mesihi öňden görüpdir. Ol Onuň geljekki gurban edilmesine makullamazlyk pikirinde bolupdyr: „*Ýehowanyň dagynda üpjün bolar*“ (Barlyk Kitaby 22:14). Isa edil şu manyda hem Özüniň Ybraýymy öň göreňdigi ýaly aýdýandyr. Mesih wadany göz öňüne tutup: „*Men Ybraýym dogmazýndan öň-de bardym*“ diýip bilipdi. Biziň 3.1 bölümde düşündirip geçişimiz ýaly, Isa Hudaýyň Ybraýyma beren wadasynyň Hudaýyň eýýäm dünýäni ýaradandan bäri Özi barada bilen niýetini aýan edendigine düşünişdir. Bu wada birinji asyryň ýewreýleriniň gözleriniň alnynda berjaý bolupdyr. Çünki bu olaryň şol wagt Isanyň daşyny gurşap alyp durkalar, ýagny *söz* (wada) *tene öwrülende*“ wagty berjaý bolupdyr.

4. Isa: „*Mendirin*“ diýende, köplenç Taňrynyň adyny agzaýandygyny nygtaýarlar. Biz Çekeleşme 3 eýýäm Isanyň hem beýleki ýönekeý adamlaryň edişleri ýaly, özüni Hudaýyň Özi hasaplaman, Hudaýyň adyny göterip bilýändigini aýdyp geçipdik. Ýöne Isanyň bu ýerde „bolmak“ işligiň häzirki zamanyny ulanýandygy bolmagy hem ähtimaldyr. Edil munuň ýaly ýagdaý aşakda Ýahýa 9:9 birnäçe aýatларыnyň üsti arkaly-da duş gelyändir. Isa kör gedaýy sagaldypdyr we ol görüp başlapdyr. Haýran galan adamlar onuň hakykatdan hem elini serip oturan şol kör adamdygyny bilmek üçin biri-birlerine sorag beripdirler. „*Käbirleri*“ „*Şol*“ diýdiler; *käbirleri*: „*Ýok, bu diňe oňa meňzeş*“ diýdiler. *Ýöne onuň özi*: „*Men*“ diýdi“. Mümkün siz bu ýerde Bibliýada „men“ diýlen sözün bellenendigine üns berersiňiz. Bu grek tekstinde bu sözün ýokdugyny aňladýandyr. Bu terjimeçiler tarapyndan goşulandyr. Sagalan körüň: „*Mendirin*“ diýmegi hem edil Isanyň Ýahýa 8:58 aýdyşy ýalydyr. Eger-de biz Mesihni „*Mendirin*“ diýen sözi bilen Özüniň Hudaýdygyny aýdýandygy hasaplasak, onda biz sagalan körüň hem özi hakda edil Hudaý ýaly aýdýandygyny kabul etmeli bolarys. Emma Taňrynyň Ady bolan Ýahweniň hakykatda: „*Men bar bolanyň Özüdirin*“ ýa-da ýöne „*Mendirin*“ diýmekligi aňladýandygyny bellemek zerurdyr.

Çekeleşme 26: Melhisedek

Bibliýany öwrenýän köp adamlar Petrusyň aýatlaryndan soňra ýürekden „Omyň“ diýýärler: „*Söýgüli doganymyz Pawlusyň hem özüne berlen akýldarlyk boýunça size ýazyşy ýaly, Rebbimiziň sabryny gutulyş pursady saýyň. Ol bu zatlardan gürrüň berende, bütin hatlarynda şeýle ýazyandyr. Olarda ýazylanlaryň käbirlerine düşünmek kyndyr, nadan hem durnuksyz adamlar bolsa beýleki Mukaddes Ýazgylary ýoýuşlary ýaly bulary-da öz heläkçilikleri üçin ýoýarlar*“ (2 Petrus 3:15-16). Bu elbetde Pawlusyň gadymy ýewreý dilinde aýdan Melhisedek baradaky sözlere degişlidir. Ol özüniň kyn düşünilýän hakda aýdýandygyny hem-de mümkin munuň diňe gowy taýýarlykly bolan imanlylar üçin düşnükliedigini boýun alypdyr (Ýewreýler 5:10, 11, 14). Emma bu aýatlara düşünmek üçin Bibliýany fundamental derejede öwrenmeklik talap edilýändir öýdmäň; şeýle hem Mukaddes Ýazgylaryň esasyňy öwrenýän adamlar üçin Melhisedek baradaky bölümleriň manysyny köpeltmeli hem däl.

„*Bu Melhisedek Salem patyşasy hem-de Beýik Hudaýyň ruhanysydy. Ol patyşalary derbi-dagyn edip gelyän Ybraýymy garşylap, oňa oňa ak pata berdi*“ onuň atasy, enesi, nesil şejeresi belli däl. *Günleriniň ne başy, ne-de ömrüniň soňy bar. Ýöne Hudaýyň Ogluna meňzedilip, mydamalyk*

ruhany bolup galyar“ (Ýewreýler 7:1, 3). Bu setirlerden ugur alyp, käbir adamlar Isanyň heniz dogulmazdan öň hem bolandygyny hem-de şuna görä-de, onuň ynsan ene-atasynyň-da bolmandygyny netije çykarýarlar.

Isanyň Atasy (Hudaý) we enesi (Merýem) hem-de genealogiýasy bolupdyr (ser. Matta 1; Luka 3 Ýahýa 7:27 bilen deňşdiriň). Şonuň üçin Melhisedegiň Oňa hiç hili şahsy dahyly ýokdur. Mundan başga-da, Melhisedek *Hudaýyň Ogluna meňzedilip*“ (Ýewreýler 7:3) Isanyň Özi bolmandyr. Bu ýöne awtoryň okuw maksatlarynda ulanyan Onuň bilen kesgitli derejede meňzeşligi bolupdyr. „*Melhisedege meňzeş başga bir ruhanyň ýüze çykmagy*“ (Ýewreýler 7:15) bilen, Isa hem „*Melhisedek düzgüni boýunca*“ (Ýewreýler 5:5, 6) ruhanylyga şöhratlanylady.

Melhisedek baradaky gadymy ýewreý dili gönümel manyda kabul edilip bilmez. Eger-de melhisedekde hakykatdan hem ata-ene ýok bolan bolsa, onda onuň diňe bir Hudaýy bolandyr. Ol – başlangyjy bolmadyk ýeketäk adamdyr (1Timoteos 6:16; Zebur 89:3). Emma muňa Ýewreýleriň 7:4 aýatynda aýdylýan „*Ol nähili beýik* (adam)“ sözler we şeýle hem ony adamlaryň görmegi (Hudaýy görmek mümkin däldir) hem-de onuň Hudaýa gurbanlyk getirmeleri garşylyk döredýändir. Eger-de oňa adam diýýän bolsalar, onda sözüň gönümel manysy boýunça, onuň atasy-enesi-de bolmalydyr. Onuň „*onuň atasy, enesi, nesil şejeresi belli däldigini*“ bolsa, onuň genealogiýasynyň we ene-atasynyň hiç ýerde hasaba alynmandygy bilen düşündürmek bolar. Şa aýaly Esteriň hem ene-atasý barada hiç hili ýazgylar bolmandyr. Onuň nesil şejeresi hem edil munuň ýaly beýan edilýändir. Esteri Marhodeý atly adam terbiýeläpdir. „*Onuň daýysynyň gzyzy bolupdyr. Çünki onuň ne atasy, ne-de enesi bolupdyr... Onuň atasy we enesi ölenlerinden soňra Marhodeý ony özüne gyz edip alypdyr*“ (Ester 2:7). Barlyk Kitapda adaty bize görkezilýän ähli şahsyýetleriň nesil şejeresi jikme-jik berilýändir. Ýöne Melhisedek hiç hili maglumatsyz hem-de onuň ata-enesi hakda hem hiç zat agzalmazdan peýda bolýar we soňra şonuň ýaly hem duýdansyz bolup ýok bolýar. Onuň şol döwürde uly sylag hormata eýe bolandygyna hiç hili şübheleme ýokdur. Çünki hatda beýik Ybraýym-da oňa hakynyň onunjy bölegini töläpdir hem-de ondan ak pata alypdyr. Bu Melhisedegiň Ybraýymdan-da beýik derejäni eýeländigini anyk görkezýändir (Efesliler 7:2, 7).

Pawlus Mukaddes Ýazgylar bilen akyl türgenleşigini geçiren däldir. Birinji asyrdan Melhisedegiň sebäbini çözüp biljek hakyky kynçylyk bolupdyr. Ýewreýler şeýle pikirde bolupdyrlar:

„Siz, mesihiler, bize Isanyň häzir biziň Birinji Ruhanymyz bolup bijekdigini aýdýarsyňyz. Ýöne ruhanyda onuň Lewiniň urug taýpasyndandygyny tassyklaýan meşhur nesil şejeresi bolmalydyr. Mundan başga-da, siziň özüňiz Isanyň Iudanyň urug taýpasyndand bolandygyny aýdýarsyňyz“ (Ýewreýler 7:14). „Gynansakda, biziň üçin ýokary derejeli ýolbaşçymyz we görelämiz Ybraýymdyr“ (Ýahýa 8:33, 39). Şonuň üçin biz onuň ýerine Isany goýup bilmeris“.

Muňa Pawlus şeýle jogap berýär: „Ýöne Melhisedegi unutmaň. Barlyk Kitaby bize munuň ýaly beýik ruhanyň hiç hili nesil şejeresiniň bolmandygyny görkezýär; Mesih bolsa, hem patyşa, hem-de ruhany bolmalydy we onuň ruhanylygy Melhisedegiň düzgüni boýunça bolmalydy“ (Ýewreýler 5:6 Zebur 109:4 bilen deňşdiriň). Ybraýym özüniň derejesi boýunça Melhisedekden pesde bolupdyr. Şonuň üçin siz öz ünsüňizi Ybraýymdan sowup, Isa gönükdirmelisiňiz hem-de nesil şejeresi hakda soragy şeýle wajyp etnäge dyrjaşmagyňyzy bes etmelisiňiz (ser. 1 Timoteos 1:4). Eger-de siz Melhisedegiň Isa bilen (ýagny, olaryň durmuşynyň jikme-jiklikleri bilen) örän meňzeşligi hakda oýlansaňyz, onda siz Isanyň işlerine has köp düşünersiňiz“.

Biz hem mundan özümize sapak hökmünde peýdalanyp bileris.

Bap 7: Soraglar

1. Köne Ähtden Isa barada iki sany pygamberligi mysal getiriň.
 2. Isa Özüniň dogulmazyndan ozal fiziki ýagdaýda bar bolupmydy?
 3. Isanyň dogulmazyndan ozal Isanyň barlygy hakda nähili manyda aýdyp bolar?
 - a) Perişde hökmünde
 - 6) Üçbirligiň bir bölegi hökmünde
 - b) Ruh hökmünde
 - r) **Diňe Hudaýyň oý-pikirlerinde we niýetlerinde.**
 4. Şu aşakdaky taglymatlaryň haýsysy Merýeme has mahsusdyr?
 - a) Ol birkemsiz, bigünä zenan bolupdyr.
 - 6) **Ol ýönekeý zenan bolupdyr.**
 - b) Ol Isany Mukaddes Ruh tarapyndan göwreli bolup dogurdy.
 - r) Ol häzir biziň dogadileglerimizi Isa ýetirýär.
 5. Eýsem Isa ýeri ýaratdymyka?
 6. Siz Ýahýanyň 1:1 aýatyndaky sözlerine nähili düşüňýärsiňiz: „*Ozal başda Söz bardy?*“ Bu nämäni aňladmaýar?
 7. Siz näme üçin Isa dogulmazdan ozal hem fiziki ýagdaýda bolandygy baradaky soragda ynamly bolmak wajypdyr diýip pikir edýärsiňiz
-

Bap 8

Isanyň tebigy aslyýeti

8.1. Isanyň tebigy aslyýeti: Giriş

Hristiançylyk taglymatynda iň uly tragediýalarynyň biri-de bu Mesihniň mynasyp bolan hormat sylagyny almandygy bolmagy mümkindir. Çünki Ol Özüniň birkemsiz häsiýeti bilen günäden üstün çykyp, ýeňiş gazanypdy. Giňden ýaýran „üçbirlik“ imany Isany Hudaýyň Özüne öwürýändir. Hudaýyň synaga sezewar bolup bilmeýändigini (Ýakup 1:13) hem-de günä etmäge mümkinçiliginiň ýokdugy baradaky düşünje Mesihniň günäniň garşysyna göreşmeli bolmandygy baradaky düşüňjä getirýär. Munuň üçin Onuň ýerdäki durmuşy toslama zat bolup bilerdi. Ol ýönekeý ynsan durmuşy bilen hem ýaşap-da bilerdi. Emma bu adamzada mahsus bolan ruhy we fiziki kynçylyklarynyň hakyky duýgusyzlygy bolmazdan bolardy. Çünki bular Onuň Özüne golaýlaşypda bilmezdi.

Mormonlar we Ýegowanyň şaýatlary ýaly toparlar bardyr. Olar Mesihniň Hudaý tarapyndan emele getirilip dünýä inderilen ýeketäk Ogludygyny baradaky fakta bermelisi ýaly üns bermeýärler. Onuň şol bolşy bilen, Perişde ýa-da Ýsubuň öz hakyky ogly hem bolup bilýän däldir. Käbir adamlar Isanyň tebigy aslyýetiniň bütin durmuşynyň dowamynda heniz günä batmadyk Adam Atanyňky ýaly bolandygyny aýdýarlar. Bibliýada munuň ýaly nukdaýnazarlyň nygtalmasy ýokdur; munuň üstesine-de, Adam Atanyň Hudaý tarapyndan ýer topragyndan ýaradylandygyny, Isanyň bolsa, Hudaý tarapyndan päk gyz bolan Merýemden dünýä inderilendigini göz önüne tutmaklyk zerurdyr. Şeýlelikde, Isada ynsan-atasy bolmasa-da, ähli beýleki babatlarda Ol edil biziň ýaly bolupdyr. Ol edil biz ýaly bolupdyr. Adamlaryň köpüsi biziň ýaly günäli tebigy häsiýete mahsus bolan adamda birkemsiz kämil häsiýetiniň bolup bilendigini asla göz önüne getirip-de bilmeýärler. Bu fakt bolsa, Mesihe bolan hakyky imany kabul etmeklikde kesgitli bir kynçylygy ýüze çykarýandyr.

Mesihde biziňki ýaly tebigatynyň bolmagy bilen, özüniň häsiýeti boýunça, günäsiz bolandygyna hem-de hemişe günäli meýillerden üstün çykandygyna ynanmak aňsat däldir. Hoş Habarlarda Onuň birkemsiz durmuşy hakda aýdylanlar barada köp oýlanmak hem-de hakyky Mesihe doly derejede düşünmek we ynanmak üçin Onuň Hudaýdygyny inkär edýän Bibliýanyň ummasyz öwgütlerini okap çykmaklyk zerurdyr. Elbetde Onuň Hudaýyň Özi bolandygyny çak etmek aňsatdyr. Çünki munuň netijesinde, Ol kämil birkemsiz bolupdy. Emma munuň ýaly nukdaýnazar Mesihniň günäden we ynsan tebigatyndan üstün çykan ýeňşiniň belentligini peseldýändir.

Onda ynsan tebigaty bolupdy. Edil bizde bolşy ýaly, Onda hem günä häsiýetler bolupdyr (Ýewreýler 4:15). Emma muňa garamazdan, Ol Taňrynyň ýollaryna wepadar bolup galmak hem-de günäden üstün çykmaga Ondan ýardam dilemek bilen, olary ýeňip geçdi. Hudaý Oňa uly höwes bilen ýardam berdi; çünki Hudaý Özüniň Ogly arkaly „dünýäni Özi bilen Mesihde ýaradyrdy“ (2 Korintoslylar 5:19).

8.2. Hudaý bilen Isanyň arasyndaky tapawut

Hoş Habarlarda „Hudaýyň nähili derejede Mesihde bolandygyny“ aýdýan ýerleriniň hem-de ondaky Mesihniň ynsanlygyny nygtaýan parçalaryň arasynda nämäniň bardygynyň umumylygyny bellemeklik zerurdyr. Bu parçalar Isanyň Bibliýa laýykda Hudaýyň Özi bolandygy, yagny üçbirlik baradaky doktrinanyň ýalan tassyklaýşy ýaly „hakyky Hudaý, Ata Hudaý bilen bilelikde ýeketäk biribar“ baradaky ideýany tassyklamaga mümkin däldigini görkezýändir. („Hakyky Hudaý, Ata Hudaý bilen bilelikde ýeketäk biribar“ diýlen jümle biziň eramyzyň 325 ýylynda Nikeýde ýerleşýän Birinji Bütün Älem Soborynda ulanylypdy. Bu ýerde ilkinji gezek „üçbirlik“ ideýasy yglan edilipdi; irki döwrüň hristianlaryna bu nätanyş bolupdy). „Üçbirlik“ sözi

Bibliýanyň hiç ýerinde gabat gelýän däl. 9-nji bapda Mesih günäni nädip ýeňendigi hem-de Hudaýyň nädip muňa gatnaşandygy barada jikme-jik aýdylar. Ýöne ilki bilen ýene-de bir gezek halas bolmanyň (gutulmagyň) hakyky Isa Mesih dory düşünmäge baglydygy hakda ýatlalyň (Ýahýa 3:36; 6:53; 17:3). Onuň günäniň hem-de ölümiň üstünden görkezen ýeňşine çynlakaý düşünen badymyza biz Onuň halas bolma niýetine goşulmak üçin suwa çokundyrylyp bilners.

Hudaý we Isanyň arasyndaky garyndaşlyk taraplarynyň iň meşhur kesgitlemeliriň birini-de 1 Timoteos 2:6 duş gelýäris: „Çünki Hudaý birdir. Hudaý bilen adam arasynda durýan ýeketäk töwellaçy bardyr. Ol hem ynsan bolan Mesih Isadyr“. Bu sözler hakda oýlanmalar bizi şu netijelere getirýär:

- Diňe ýeketäk Hudaý bardyr we şonuň üçin hem Isanyň Hudaý bolmagy mümkin däl; eger-de Ata-Hudaý we Isa hem Hudaý bolýan bolsa, onda iki sany Hudaýyň bar diýilmegidir. Ýöne „biziň Hudaýymyz ýeketäkdir“ (1 Korintoslylar 8:6). „Hudaý Ata“ – şonuň üçin hem ýeketäk Hudaý bardyr. Şonuň üçin-de üçbirlik baradaky ýalan doktrinasynyň bu hakda tassyklaýşy ýaly, „Hudaý Ogul“ diýlen aýratyn bir janly bolan zadyň bolmagy mümkin däl. Köne Äht hem Ýahweni ýeketäk Hudaý, Ata hökmünde atlandyryandyr (mysal üçin, Işaya 63: 16; 64:8).
- Bu ýeketäk Hudaý goşmaça bolup, töwellaçy hem bardyr. Bu ynsan bolan Mesih Isadyr „... ýeketäk we töwellaçy“. „we“ baglaýjysy Mesihniň we Hudaýyň arasyndaky tapawudy görkezýändir.
- Mesih „töwellaçy“ hökmünde baglaýjydygyny aňladýandyr. Günäli adamyň we günäsiz bolan Hudaýyň arasynda günäsiz Hudaýyň Özünüň bolup bilmejekdigi aýdyndyr. Ol diňe günäli ynsan tebigatyna mahsus bolan bigünä adam bolmalydy. „Ynsan bolan Mesih Isadyr“ diýlen jümle bu düşündirmäniň dogrulygyna bolan biziň ähli şübhelemizi gürrüňsiz aradan aýyrýandyr. Mesih ýokaryk görterilenden soň, Ol hakda Pawlustyň ýazmagyna garamazdan, ol Ony „Hudaý Mesih Isa“ diýip atlandyrmadyr.
- Täze Ähtde „Hudaýyň ynsan dældigini“ bize birnäçe gezek ýatladylyr (Sanlar 23:19; Osiýa 11:9) we şol bir wagtyň özünde bolsa, Mesih aýdyň „ynsan ogly“ ýa-da „ynsan Isa Mesih“ diýilýär. Ol „hemmelerden beýik Hudaýyň Ogly“ bolupdyr (Luka 1:32). Hudaýa „hemmelerden beýik“ diýmeklik diňe Onuň Özünde iň çakli bolan belentligiň bardygy aňladýar diýmekdir. Isa „hemmelerden beýik Hudaýyň Ogly“ diýmeklik bolsa, onuň Hudaýyň hut Özi diýmekligi aňladyp bilmeýändigini diýmekdir. Haçanda Hudaý we Isa hakda aýdylanda, Ata we Hudaý hakdaky sözleriň ulanylyşy bu Sözleriň şol bir zady aňladýandygyna şaýatlyk edýändir. Ogulda atasy bilen kesgitli bir derejede meňzeşligi bolup bilse-de, ol şol bir wagtda özüniň atasy bolup bilmez hem-de onuň bilen deň ýaşda hem bolup bilmez.

Şunuň bilen birlikde, Hudaý we Isanyň arasynda göz-görtele tapawutlar bardyr. Bular Isanyň Hudaý bolmandygyny anyk görkezýändir:

Hudaý „Hudaý synalýan däl“ (Ýakup 1:13)	Isa Mesih „biziň ýaly her zatda synalandyr“ (Ýewreýler 4:15).
Hudaý ölüp bilýän däl – Ol Öz tebigatyna görä ölmezdir (Zebur 90:2; 1 Timoteos 6:16).	Mesih üç günläp öli boldy (Matta 12:40; 16:21).
Adamlar Hudaýy görüp bilýän däl (1 Timoteos 6:16; Çykyş 33:20).	Adamlar Isany görüpdirler hem-de onuň elinden tutupdyrlar (1 Ýahýa 1:1).

Haçanda biz synaga duçar bolanymyza, biz günä etmek ýa-da Hudaýa boýun bolmak ýaly saýlawyň önünde durýandyr. Biz köplenç özümize birinji saýlap alyp, Hudaýa boýun bolmaýarys. Mesihniň hem önünde munuň ýaly saýlaw bolupdyr. Ýöne Ol hemişe boýun bolmany saýlap alypdyr. Şeýlelikde, Onuň günä etmäge-de mümkinçiligi bolupdyr. Emma hakykatda welin, Ol hiç haçan muny etmändir. Hudaýyň bolsa, nähilidir bir günäni etmäge mümkinçiliginiň bardygy hakda pikir etmeli däl. Biz Mesihniň Dawudyň

neslinden bolandygyny gördük (2 Patyşalyklar Kitaby 7:12-16). 14-nji aýat Mesihniň günä etmäge mümkinçiligi hakda aýdýar: „*Eger-de Ol günä etse, men oňa jeza bererin*“.

8.3. Isanyň aslyýet tebigaty

„Tebigat“ diýlen söz biziň hakyky nämäni göz önüne getirýändigimize degişlidir. 1-nji bapda biz Bibliýanyň diňe iki aslyýet tebigat hakda aýdýandygyny görkezipdik – Hudaýyň tebigaty hem-de adamyň tebigatydyr. Hudaý Öz tebigatyna görä, ölüp bilýän däldir, synaga duçar bolup bilýän hem-de şuna meňzeş zatlara sezewar bolup bilýän däldir. Mesih heniz ýaşayarka, Onda Hudaýyň tebigatynyň bolmadygy aýdyňdyr. Şuna görä-de, Onda doly derejede ynsan tebigaty bolupdyr. Biziň „tebigat“ sözüne eden kesgitlemämizden, Mesihde şol bir wagtda iki sany tebigatyň bolup bilmedigi aýdyňdyr. Mesihniň hem edil biziň öaly synaglara sezewar bolandygy wajypdyr (Ýewreýler 4:15). Onda diňe bulardan üstün çykmaga ajaýyp ukypalarynyň bolandygy zerarly, Ol biziň bagyşlanmagymyzy gazanyp bilipdir. Biziň synaga düşmegimiziň esasy düzýän günäli islegler biziň öz içimizden (Markus 7:15-23), ýagny öz ynsan tebigatymyzdan (Ýakup 1:13-15) çykýandyr. Şonuň üçin Mesihniň bu synaglara döz gelip, üstün çykmagy üçin ynsan tebigatynda bolmagy zerur bolupdyr.

Ýewreýler (2:14-18) hatynda bularyň bary şeýle sözler bilen aýdylandyr:

„*Çagalaryň (biziň) et hem gandandygyna (ynsan tebigatyna mahsus bolan) görä, Özi (Mesih) hem olaryňky (biziň tebigatymyz) bilen bir adam sypatyna girdi. Ol muny ölüm güýjüne eýe bolany, ýagny iblisi ölüm arkaly ýogaltjak... Çünki Ol, elbetde, perişdelere ýardam etmän, Ybraýymyz neslinden (tebigatyndan) bolanlara ýardam edýär. Şonuň üçin Ol halkyň günälerini Hudaýa bagyşlatmak, Hudaýyň gullugynda rehimdar hem sadyk Baş Ruhany bolmak üçin, her taýdan doganlaryna meňzemeli boldy. Şeýlelik bilen, synalanda Özüniň görgi gören zatlarynda synalýanlara kömek bermegi başarýar*“.

Bu parçada aýratynda Isada ynsan tebigatynyň bolandygy baradaky fakt nygtalýar: „*Özi hem olaryňky bilen bir adam sypatyna girdi*“ (Ýewreýler 2:14). Bu jümlede has ynadyrmak üçin üç sany söz ulanylandyr. Bularyň ählisi şol bir manyny berýändir. Ýewreýlere 2:16 aýaty Mesihde perişdeleriň häsiýetiniň bolmandygyny, Onuň Ybraýymyň neslinden bolandygyny hem-de onuň nesli boljak köp sanly imanlylary halas etmek üçin gelendigini nygtaýandyr. Edil şol sebäpli hem Mesihde ynsan tebigatynyň bolmagy zerur bolupdyr. Ol ähli zatda „*doganlaryna meňzemeli boldy*“ (Ýewreýler 2:17); çünki diňe Onuň Özüni gurban getirmeginiň üsti bilen Hudaý bize bagyşlanmany berip biljekdi. Şuna görä-de, Isada doly derejede ynsan tebigatynyň bolmandygyny hakda aýtmaklyk Mesih baradaky esaslaryň özüni bilmezligi aňladýandyr.

Eger-de sowa çokundyrylan imanlylar günä edäýseler, onda olar özleriniň günäsini boýun alyp, Mesih arkaly dogadileg edip, Hudaýa gelip bilerler. Hudaý Mesihniň hem edil biziň ýaly bolup, synaglara sezewar bolandygyny aýdýar. Emma Ol munuň ýaly günäden üstün çykyp, birkemsiz boldy. Beýlekiler welin, muny başarmadylar. Şol sebäpli hem „*Hudaý Mesihde*“ sizi bagyşlap bilýändir (Efesliler 4:32). Şonuň üçin Mesihniň hem edil biziň ýaly synaglara sezewar bolandygyna hem-de munuň mümkin bolmagy üçin, biziň tebigatymyzyň Onda hem bolmaly bolandygyna düşünmeklik zerurdyr. Ýewreýlere 2:14 aýaty bu tebigat üçin Mesihde „*etiň hem ganyň*“ bolandygyny aýdyň aýdýar. Tebigata görä „*Hudaý Ruhdur*“ (Ýahýa 4:24). Onuň „Ruh“ hökmünde fiziki bedeni bolsa-da, Onuň „eti“ ýokdur (Luka 24:39). Mesihde „beden“ tebigatynyň bolandygy baradaky şol fakt Onuň ýaşan döwründe Onda asla hiç hili Hudaýyň tebigatynyň bolmandygyny aňladýandyr.

Adamlaryň Hudaýyň Sözi boýunça ýaşamaga bolan önki synanyşyklary, ýagny synaglardan doly derejede ýeňip geçmeklikleriniň ählisi şowsuzlyga uçrapdylar. Şonuň üçin „*Ol Öz Ogluny günä teni meňzeşliginde günä üçin ýollap, tende günä iş kesdi*“ (Rimliler 8:3-5).

„Günä“ synaglary kanagatlandyrmak (günä etmek) ýaly adaty endige degişlidir. Çünki biz özümiziň tebigatymyzyň güýjüne görä, muny ýerine ýetirmäge ukyplydyrys. Biz eýýäm bu ýol bilen gidipdik hem-de gitmegimizi hem şindi dowam etdirýändiris. „Günäniň muzdy bolsa, ölümdir“. Bu kyn ýagdaýdan çykmak üçin adam daşky tarapdan kömege mätäç bolupdyr. Çünki onuň özi kämillige ukypsyz bolup çykdy; ten

teniň günäsini ýuwup bilýän däldir. Şonda muňa Hudaý goşuldy hem-de edil biziňki ýaly, günä endiklerine mahsus bolan biziň „günäli tenimiziň „ keşbinde bolan Öz Ogluny bize peşgeş berdi. Mesih islendik beýleki adamdan tapawutlykda ähli synaglardan üstün çykdy. Ol hem edil biziň biziň edişimiz ýaly şowsuzlyga-da uçrap bilerdi hem-de günä-de edip bilerdi. Rimliler 8:3 aýaty Mesihiniň günäli tenden ybarat bolan ynsan tebigatyny beýan edýändir. Ýokardaky aýatlaryň birnäçesinde Pawlus tende „ýagşynyň ýaşamaýandygyny“ hem-de teniň Hudaýa boýun bolmagyň garşysyna göreşýändigini aýdýar (Rimliler 7:18-23). Munuň bilen baglylykda, Mesihde hem „günäli teniniň“ bolandygy baradaky sözler has uly haýran galdyrýandyr (Rimliler 8:3). Diňe şu sebäpli hem-de Onuň öz teninden üstün çykanlygy sebäpli biziň öňümüzde tenimizden halas bolmak ýoly açyldy. Isa Öz tebigatynyň günäliligine örän gowy düşünişdi. Bir gün kimdir-biri Oňa Eý ýagşy Mugallym“ diýiýp ýüzlendi. Çünki bu adam tebigaty boýunça, Ol „ýagşy“ we bigünä öýdüpdi. Muňa Isa şeýle jogap berdi: „*Näme üçin Maňa ýagşy diýýärsiň? Bir Hudaýdan başga hiç kim ýagşy däldir*“ (Markus 10:17, 18). Ýene başga bir wagt adamlar Mesihiniň birtopar keramatly işlerini görüp, Onuň beýikligine ynanmaga başladylar. Emma bu Isa hiç hili täsir etmedi. Çünki „*Ol ähli adamlary tanýanlygy üçin Özüni olara ynanmaýardy. Ol adam babatda hiç kimiň güwäligine mätäç däldi, çünki ynsanda näme bardygyny Özi bilýärdi*“ (Ýahýa 2:23-25). Mesihiniň adam tebigaty hakda örän köp bilýändigini sebäpli, Ol adamlaryň Özüne öwgüleri aýtmaklaryny islemedi. Çünki Onuň tebigatynyň neneňsi derejede günäli bolandygyndan habarlydy.

Bible Basics in Turkmen, by Duncan Heaster. Carelinks, PO Box 152, Menai NSW 2234 AUSTRALIA
www.carelinks.net email info@carelinks.net